

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

8 Αυγούστου 2016

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 148

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 4413

Ανάθεση και εκτέλεση συμβάσεων παραχώρησης - Εναρμόνιση με την Οδηγία 2014/23/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014 σχετικά με την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης (ΕΕ L 94/1/28.3.2014) και άλλες διατάξεις.

**Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ**

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

**ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ
ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ, ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ,
ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΙ**

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'
ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ, ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ
ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΙ**

**ΤΜΗΜΑ Ι
ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ, ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ, ΓΕΝΙΚΕΣ
ΑΡΧΕΣ, ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΚΑΤΩΤΑΤΑ ΟΡΙΑ**

**Άρθρο 1
Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής
άρθρα 1 και 8 παρ. 1 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)**

1. Σκοπός του παρόντος νόμου είναι η θέσπιση ενιαίου νομοθετικού πλαισίου σχετικά με τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων παραχώρησης έργων και υπηρεσιών από αναθέτουσες αρχές και αναθέτοντες φορείς, η εναρμόνιση με την Οδηγία 2014/23/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014 «σχετικά με την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης» (ΕΕ L 94/28.3.2015), όπως διορθώθηκε (L 140/27.5.2016) και η ρύθμιση άλλων συναφών θεμάτων.

2. Οι διατάξεις του παρόντος νόμου εφαρμόζονται κατά την ανάθεση και εκτέλεση συμβάσεων παραχώρησης έργων και υπηρεσιών από: α) αναθέτουσες αρχές ή β) αναθέτοντες φορείς υπό τον όρο ότι τα έργα ή οι υπηρεσίες προορίζονται για την άσκηση μίας από τις δραστηριότητες που αναφέρονται στο Παράρτημα ΙΙ ως εξής:

α) Στις συμβάσεις παραχώρησης που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου και των οποίων η εκτιμώμενη αξία ισούται με ή υπερβαίνει τα πέντε

εκατομμύρια διακόσιες είκοσι πέντε χιλιάδες (5.225.000) ευρώ εφαρμόζεται το σύνολο των διατάξεων του παρόντος νόμου, εκτός εάν ορίζεται άλλως στις επιμέρους διατάξεις αυτού. Το χρηματικό όριο του προηγούμενου εδαφίου ισχύει, εφόσον δεν έχει αναθεωρηθεί σύμφωνα με το άρθρο 9 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ.

β) Στις συμβάσεις παραχώρησης που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου των οποίων η εκτιμώμενη αξία υπολείπεται του χρηματικού ορίου της περίπτωσης α' εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 1, 6 έως 29, των παραγράφων 1 έως 3 του άρθρου 33, καθώς και οι διατάξεις των άρθρων 34 έως 60.

γ) Για τον υπολογισμό της εκτιμώμενης αξίας σύμφωνα με τις περιπτώσεις α' και β' εφαρμόζεται το άρθρο 8.

3. Δεν θίγονται από τον παρόντα νόμο διατάξεις νόμων, διαταγμάτων, υπουργικών αποφάσεων, συμφωνιών, αποφάσεων, ή άλλων διοικητικών πράξεων που αφορούν, τη μεταβίβαση εξουσιών και αρμοδιοτήτων για την εκτέλεση σκοπών δημοσίου συμφέροντος μεταξύ αναθετουσών αρχών ή αναθετόντων φορέων ή ενώσεων αναθετουσών αρχών ή αναθετόντων φορέων και δεν προβλέπουν αμοιβή για την εκτέλεση συμβάσεων θεωρούνται ζητήματα εσωτερικής οργάνωσης και, ως τέτοια, ουδώςως θίγονται από τον παρόντα νόμο.

4. Δεν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο παραχώρησης οι δραστηριότητες που κατά το Σύνταγμα ανήκουν άμεσα και αποκλειστικά στο κράτος και ιδίως η εθνική άμυνα, η αστυνόμευση, η απονομή της δικαιοσύνης και η εκτέλεση των ποινών που επιβάλλονται από τα αρμόδια δικαστήρια.

5. Κατά την ανάθεση και εκτέλεση των συμβάσεων παραχώρησης έργων και υπηρεσιών που υλοποιούνται ως συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα (Σ.Δ.Ι.Τ.), σύμφωνα με το Ν. 3389/2005 (Α' 232), εφαρμόζονται οι διατάξεις του παρόντος νόμου περί ανάθεσης και εκτέλεσης των συμβάσεων παραχώρησης και συμπληρωματικά οι διατάξεις του Ν. 3389/2005, κατά το μέρος που δεν αντίκεινται στις διατάξεις του παρόντος νόμου.

**Άρθρο 2
Ορισμοί
(άρθρο 5 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)**

Για τους σκοπούς του παρόντος, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

1. Ως «συμβάσεις παραχώρησης» νοούνται συμβάσεις

παραχώρησης έργων ή υπηρεσιών, ως ορίζονται στα στοιχεία α' και β':

α. Ως «σύμβαση παραχώρησης έργων» νοείται η σύμβαση εξ επαχθούς αιτίας που συνάπτεται εγγράφως μέσω της οποίας μία ή περισσότερες αναθέτουσες αρχές ή αναθέτοντες φορείς αναθέτουν την εκτέλεση έργων σε έναν ή περισσότερους οικονομικούς φορείς, το δε αντάλλαγμα για αυτή συνίσταται είτε αποκλειστικά στο δικαίωμα εκμετάλλευσης των έργων τα οποία αποτελούν το αντικείμενο της σύμβασης είτε στο δικαίωμα αυτό μαζί με την καταβολή πληρωμής.

β. Ως «σύμβαση παραχώρησης υπηρεσιών» νοείται η σύμβαση εξ επαχθούς αιτίας που συνάπτεται εγγράφως μέσω της οποίας μία ή περισσότερες αναθέτουσες αρχές ή αναθέτοντες φορείς αναθέτουν την παροχή και διαχείριση υπηρεσιών, εκτός από την εκτέλεση έργων που αναφέρεται στο σημείο α' σε έναν ή περισσότερους οικονομικούς φορείς, το δε αντάλλαγμα για αυτήν συνίσταται είτε αποκλειστικά στο δικαίωμα εκμετάλλευσης των υπηρεσιών τα οποία αποτελούν το αντικείμενο της σύμβασης, είτε στο δικαίωμα αυτό μαζί με την καταβολή πληρωμής.

Η ανάθεση σύμβασης παραχώρησης έργων ή υπηρεσιών συνεπάγεται τη μεταβίβαση στον παραχωρησιούχο του λειτουργικού κινδύνου που απορρέει από την εκμετάλλευση των εν λόγω έργων ή υπηρεσιών και ο οποίος συμπεριλαμβάνει κίνδυνο ζήτησης ή προσφοράς ή αμφοτέρους. Ο παραχωρησιούχος θεωρείται ότι αναλαμβάνει τον λειτουργικό κίνδυνο όταν, υπό φυσιολογικές συνθήκες λειτουργίας, δεν υπάρχει εγγύηση για την απόσβεση της επένδυσης ή των δαπανών που πραγματοποιήθηκαν κατά την εκτέλεση των έργων ή την παροχή των υπηρεσιών που αποτελούν το αντικείμενο της σύμβασης παραχώρησης. Το τμήμα του κινδύνου που μεταβιβάζεται στον παραχωρησιούχο περιλαμβάνει την πραγματική έκθεση στις αστάθμητες συνθήκες της αγοράς, που συνεπάγεται ότι οποιαδήποτε πιθανή εκτιμώμενη απώλεια του παραχωρησιούχου δεν πρέπει να είναι απλώς ονομαστική ή αμελητέα.

2. Ως «οικονομικός φορέας» νοείται κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή δημόσιος φορέας ή ομάδα αυτών των προσώπων και/ή φορέων, συμπεριλαμβανομένων των προσωρινών ενώσεων επιχειρήσεων, που προσφέρει την εκτέλεση εργασιών και/ή έργου, την προμήθεια προϊόντων ή την παροχή υπηρεσιών στην αγορά.

3. Ως «υποψήφιος» νοείται ο οικονομικός φορέας που έχει επιδιώξει να του αποσταλεί πρόσκληση ή έχει προσκληθεί να συμμετάσχει σε διαδικασία ανάθεσης σύμβασης παραχώρησης.

4. Ως «προσφέρων» νοείται οικονομικός φορέας που έχει υποβάλει προσφορά.

5. Ως «παραχωρησιούχος» νοείται οικονομικός φορέας στον οποίο έχει ανατεθεί σύμβαση παραχώρησης.

6. Με τους όρους «γραπτώς» ή «εγγράφως» νοείται κάθε σύνολο λέξεων ή αριθμών το οποίο μπορεί να διαβάζεται, να αναπαράγεται και στη συνέχεια να κοινοποιείται, συμπεριλαμβανομένων των πληροφοριών που μεταδίδονται και αποθηκεύονται με ηλεκτρονικά μέσα.

7. Ως «εκτέλεση έργων» νοείται η εκτέλεση, ή η με-

λέτη και εκτέλεση έργων, που σχετίζονται με μία από τις δραστηριότητες του Παραρτήματος Ι ή έργου ή η υλοποίηση, με οποιαδήποτε μέσα, έργου που αντιστοιχεί στις απαιτήσεις που διευκρινίζονται από την αναθέτουσα αρχή ή τον αναθέτοντα φορέα που ασκεί αποφασιστική επιρροή στο είδος ή στη μελέτη του έργου.

8. Ως «έργο» νοείται το αποτέλεσμα ενός συνόλου οικοδομικών εργασιών ή εργασιών μηχανικού το οποίο επαρκεί αυτό καθαυτό για την εκτέλεση μίας οικονομικής ή τεχνικής λειτουργίας. Η εκτέλεση των εργασιών του προηγούμενου εδαφίου απαιτεί ιδίως την εφαρμογή μελέτης με τη χρήση τεχνικών γνώσεων και μεθόδων και αφορούν νέες κατασκευές, επεκτάσεις, ανακαινίσεις, επισκευές, συντηρήσεις, λειτουργία και κατεδαφίσεις όλων των υποδομών, ιδίως στις κατηγορίες οδοποιίας, οικοδομικών, υδραυλικών, ηλεκτρομηχανολογικών, λιμενικών, βιομηχανικών-ενεργειακών, δικτύων, πρασίνου, καθαρισμού και επεξεργασίας νερού, υγρών, στερεών και αερίων αποβλήτων, γεωτρήσεων, ειδικών μονώσεων, ανελκυστήρων, ηλεκτρονικού εξοπλισμού, πλωτών έργων και εγκαταστάσεων, ναυπηγείων, αποκαλύψεις μεταλλείων ή όπως οι κατηγορίες αυτές διαμορφώνονται από τις κείμενες διατάξεις και των υποδομών εκ του συνδυασμού των ανωτέρω κατηγοριών.

9. Ως «ηλεκτρονικό μέσο» νοείται ο ηλεκτρονικός εξοπλισμός για την επεξεργασία (συμπεριλαμβανομένης της ψηφιακής συμπίεσης) και την αποθήκευση δεδομένων, τα οποία μεταδίδονται, διακινούνται ή λαμβάνονται με τη χρήση ενσύρματου, ασύρματου, οπτικού ή άλλου ηλεκτρομαγνητικού μέσου.

10. Ως «αποκλειστικά δικαιώματα» νοούνται τα δικαιώματα που εκχωρούνται από αρμόδια αρχή ενός κράτους-μέλους μέσω οποιασδήποτε νομοθετικής, κανονιστικής ή δημοσιευμένης διοικητικής πράξης συμβατής με τις συνθήκες που έχει ως αποτέλεσμα να περιορίζει την άσκηση μιας δραστηριότητας σε έναν μόνο οικονομικό φορέα και η οποία επηρεάζει ουσιαστικά την ικανότητα άλλων οικονομικών φορέων να ασκούν τέτοιου είδους δραστηριότητα.

11. Ως «ειδικά δικαιώματα» νοούνται τα δικαιώματα που εκχωρούνται από αρμόδια αρχή ενός κράτους-μέλους μέσω οποιασδήποτε νομοθετικής, κανονιστικής ή δημοσιευμένης διοικητικής διάταξης συμβατής με τις Συνθήκες της Ε.Ε., που έχει ως αποτέλεσμα να περιορίζει την άσκηση μιας δραστηριότητας σε δύο ή περισσότερους οικονομικούς φορείς και η οποία επηρεάζει ουσιαστικά την ικανότητα άλλων οικονομικών φορέων να ασκούν τέτοιου είδους δραστηριότητα.

12. Ως «έγγραφο της σύμβασης παραχώρησης» νοείται το σύνολο των κειμένων, σχεδίων και λοιπών στοιχείων που περιλαμβάνουν τους όρους ανάθεσης και εκτέλεσης της σύμβασης παραχώρησης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 36.

13. Ως «καινοτομία» νοείται η υλοποίηση ενός νέου ή σημαντικά βελτιωμένου προϊόντος, υπηρεσίας ή διαδικασίας, περιλαμβανομένων ενδεικτικών των διαδικασιών παραγωγής ή κατασκευής, μιας νέας μεθόδου μάρκετινγκ ή μιας νέας οργανωτικής μεθόδου στις επιχειρηματικές πρακτικές, στην οργάνωση του χώρου εργασίας

ή στις εξωτερικές σχέσεις, μεταξύ άλλων με πρόθεση να συντελέσει στην επίλυση κοινωνικών ζητημάτων ή να στηρίξει τη στρατηγική «Ευρώπη 2020».

14. α) «Εθνικό Σύστημα Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων («Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ.»): Το ολοκληρωμένο πληροφοριακό σύστημα, το οποίο περιλαμβάνει όλα τα αναγκαία στοιχεία για τον προγραμματισμό, την έγκριση, τη διαδικασία προκήρυξης, ανάθεσης, σύναψης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων και συμβάσεων, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, με τη χρήση και εφαρμογή τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ) (Ν. 4155/2013),

β) ως «χρήστες Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ.» νοούνται οι αναθέτοντες αρχές του άρθρου 3 του παρόντος νόμου, οι αναθέτοντες φορείς του άρθρου 4 και οι οικονομικοί φορείς που χρησιμοποιούν το Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ. κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

15. Ως «κεντρικό ηλεκτρονικό μητρώο δημοσίων συμβάσεων (ΚΗΜΔΗΣ)» νοείται το πληροφοριακό σύστημα - μέρος του Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ. που έχει ως σκοπό τη συλλογή, επεξεργασία και δημοσιοποίηση στοιχείων που αφορούν στις δημόσιες συμβάσεις σύμφωνα με το άρθρο 11 του Ν. 4013/2011 (Α' 204)

16. Ως «εθνική βάση δεδομένων δημοσίων συμβάσεων» ή («Ε.Β.Δ.ΔΗ.Σ.Υ.») νοείται η βάση δεδομένων που αναφέρεται στο εδάφιο ι) της παρ. 2 του άρθρου 2 του Ν. 4013/2011.

17. «ενιαία ανεξάρτητη αρχή δημοσίων συμβάσεων («Ε.Α.Α.ΔΗ.Σ.Υ.»): Η ανεξάρτητη διοικητική αρχή που ιδρύθηκε με το Ν. 4013/2011.

Άρθρο 3

Αναθέτουσες Αρχές

(άρθρο 6 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Για τους σκοπούς του παρόντος, «αναθέτουσες αρχές» είναι το κράτος, οι τοπικές ή περιφερειακές αρχές, οι οργανισμοί δημοσίου δικαίου, οι ενώσεις που απαρτίζονται από μία ή περισσότερες από τις προαναφερόμενες αρχές, οργανισμούς ή ενώσεις, πλην εκείνων που ασκούν μία από τις δραστηριότητες που αναφέρονται στο Παράρτημα ΙΙ και αναθέτουν σύμβαση παραχώρησης για την άσκηση μίας από τις εν λόγω δραστηριότητες.

2. Οι «περιφερειακές αρχές» περιλαμβάνουν όλες τις αρχές των διοικητικών μονάδων που απαριθμούνται ενδεικτικά στον κατάλογο κοινής ονοματολογίας των εδαφικών στατιστικών μονάδων - NUTS 1 και 2, σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθμ. 1059/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 154).

3. Οι «τοπικές αρχές» περιλαμβάνουν όλες τις αρχές των διοικητικών μονάδων που εμπίπτουν στο NUTS 3 και μικρότερες διοικητικές μονάδες, όπως αναφέρεται στον Κανονισμό (ΕΚ) αριθμ. 1059/2003.

4. «Οργανισμοί δημοσίου δικαίου» είναι οι οργανισμοί που έχουν όλα τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

α) έχουν συσταθεί για το συγκεκριμένο σκοπό της κάλυψης αναγκών γενικού συμφέροντος, που δεν έχουν βιομηχανικό ή εμπορικό χαρακτήρα,

β) έχουν νομική προσωπικότητα, και

γ) χρηματοδοτούνται, κατά το μεγαλύτερο μέρος, από τις κρατικές αρχές, τις αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης ή

άλλους οργανισμούς δημοσίου δικαίου, ή η διαχείριση των οποίων υπόκειται σε εποπτεία από τους ανωτέρω οργανισμούς ή αρχές, ή έχουν διοικητικό, διευθυντικό ή εποπτικό συμβούλιο, του οποίου περισσότερο από το ήμισυ των μελών διορίζεται από τις κρατικές, περιφερειακές ή τοπικές αρχές, ή από άλλους οργανισμούς δημοσίου δικαίου.

Άρθρο 4

Αναθέτοντες Φορείς

(άρθρο 7 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Για τους σκοπούς του παρόντος, ως «αναθέτοντες φορείς» νοούνται οι φορείς που ασκούν μία από τις δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα ΙΙ και αναθέτουν σύμβαση παραχώρησης για την άσκηση μίας από τις εν λόγω δραστηριότητες. Πρόκειται συγκεκριμένα για:

α) κρατικές, περιφερειακές ή τοπικές αρχές, οργανισμούς δημοσίου δικαίου, ενώσεις που απαρτίζονται από μία ή περισσότερες από τις προαναφερόμενες αρχές ή έναν ή περισσότερους από τους προαναφερόμενους οργανισμούς δημοσίου δικαίου,

β) δημόσιες επιχειρήσεις όπως ορίζονται στην παράγραφο 3 του παρόντος άρθρου,

γ) φορείς οι οποίοι δεν εμπίπτουν στα στοιχεία α' και β' της παρούσας παραγράφου αλλά λειτουργούν επί τη βάσει ειδικών ή αποκλειστικών δικαιωμάτων τα οποία εκχωρούνται για την άσκηση μίας από τις δραστηριότητες που ορίζονται στο Παράρτημα ΙΙ.

2. Φορείς στους οποίους έχουν εκχωρηθεί ειδικά ή αποκλειστικά δικαιώματα μέσω διαδικασίας στην οποία έχει διασφαλιστεί επαρκής δημοσιότητα και στην περίπτωση που η εκχώρηση των εν λόγω δικαιωμάτων βασίστηκε σε αντικειμενικά κριτήρια δεν συνιστούν «αναθέτοντες φορείς» κατά την έννοια του στοιχείου γ' της παραγράφου 1. Οι διαδικασίες αυτές περιλαμβάνουν:

α) Διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων με προηγούμενη προκήρυξη διαγωνισμού σύμφωνα με τις διατάξεις με τις οποίες εναρμονίζεται η νομοθεσία στην Οδηγία 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 94), στην Οδηγία 2014/25/ΕΕ (ΕΕ L 94), καθώς και σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3978/2011 (Α' 137) ή με τις διατάξεις του παρόντος.

β) Διαδικασίες σύμφωνα με άλλες νομοθετικές πράξεις της Ένωσης, που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα ΙΙΙ, οι οποίες διασφαλίζουν ικανοποιητική εκ των προτέρων διαφάνεια για τη χορήγηση αδειών με βάση αντικειμενικά κριτήρια.

3. Ως «δημόσια επιχείρηση» νοείται κάθε επιχείρηση επί της οποίας οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να ασκούν άμεσα ή έμμεσα δεσπόζουσα επιρροή λόγω κατοχής της κυριότητας της επιχείρησης, χρηματοοικονομικής συμμετοχής ή βάσει των κανόνων που διέπουν την επιχείρηση.

Η δεσπόζουσα επιρροή εκ μέρους των αναθετουσών αρχών τεκμαίρεται σε οποιαδήποτε από τις ακόλουθες περιπτώσεις, κατά τις οποίες οι εν λόγω αρχές, άμεσα ή έμμεσα:

α) κατέχουν την πλειοψηφία του εγγεγραμμένου κεφαλαίου της επιχείρησης,

β) ελέγχουν την πλειοψηφία των ψήφων που συνδέονται με τις μετοχές που εκδίδει η επιχείρηση,

γ) μπορούν να διορίζουν περισσότερα από τα μισά μέλη του διοικητικού, διευθυντικού ή εποπτικού οργάνου της επιχείρησης.

Άρθρο 5

Δικαίωμα σύναψης σύμβασης παραχώρησης - αρχή της ελεύθερης διαχείρισης από τις δημόσιες αρχές (άρθρο 2 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Ο παρών νόμος δεν θίγει την αρχή της ελεύθερης διοίκησης εκ μέρους των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών σύμφωνα με το εθνικό και το ενωσιακό δίκαιο. Οι αναθέτουσες αρχές και οι αναθέτοντες φορείς διαθέτουν τη διακριτική ευχέρεια να επιλέγουν τη βέλτιστη μέθοδο για την εκτέλεση των έργων ή παροχή των υπηρεσιών προς το σκοπό της διασφάλισης υψηλού επιπέδου ποιότητας, ασφάλειας και οικονομικής προσιτότητας, ίσης μεταχείρισης και της προώθησης της καθολικής πρόσβασης και των δικαιωμάτων των χρηστών, ιδίως δε των ατόμων με αναπηρία, στις δημόσιες υπηρεσίες.

Οι εν λόγω αρχές μπορούν να επιλέξουν να εκτελούν τα καθήκοντα δημόσιου συμφέροντος που τους ανατίθενται είτε ιδίως πόροις ή σε συνεργασία με άλλες δημόσιες αρχές ή να τα αναθέτουν σε οικονομικούς φορείς, μέσω δημοσίων συμβάσεων ή συμβάσεων έργων, προμήθειας αγαθών ή παροχής υπηρεσιών, υπό την έννοια των διατάξεων με τις οποίες εναρμονίζεται η νομοθεσία στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ ή 2014/25/ΕΕ, ή υπό την έννοια των συμβάσεων παραχώρησης του παρόντος νόμου.

2. Ο παρών νόμος δεν θίγει τις κείμενες διατάξεις που ρυθμίζουν το ιδιοκτησιακό καθεστώς των δημοσίων επιχειρήσεων και, ιδίως, δεν επιβάλλει την ιδιωτικοποίηση δημοσίων επιχειρήσεων που παρέχουν υπηρεσίες στο κοινό.

3. Συμβάσεις παραχώρησης έργων και υπηρεσιών του παρόντος νόμου μπορούν να συνάπτονται και να εκτελούνται ως συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα (Σ.Δ.Ι.Τ.), του Ν. 3389/2005 (Α' 232), οι διατάξεις του οποίου εφαρμόζονται συμπληρωματικά κατά το μέρος που δεν αντίκεινται στις διατάξεις του παρόντος νόμου.

Άρθρο 6

Αρχές που διέπουν τη σύναψη και εκτέλεση συμβάσεων παραχώρησης (άρθρο 3 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Ο σχεδιασμός της διαδικασίας ανάθεσης σύμβασης παραχώρησης, συμπεριλαμβανομένης της εκτίμησης της αξίας της, δεν μπορεί να γίνεται με σκοπό την εξαίρεσή της από το πεδίο εφαρμογής του παρόντος ή την αδικαιολόγητα ευνοϊκή ή δυσμενή μεταχείριση ορισμένων οικονομικών φορέων ή ορισμένων έργων, προμηθειών ή υπηρεσιών.

2. Οι αναθέτουσες αρχές και οι αναθέτοντες φορείς επιδιώκουν τη διασφάλιση διαφάνειας στη διαδικασία ανάθεσης και στην εκτέλεση της σύμβασης, τηρώντας παράλληλα το άρθρο 27.

3. Οι διαδικασίες ανάθεσης και εκτέλεσης των συμ-

βάσεων παραχώρησης του παρόντος νόμου υπόκεινται επίσης στην τήρηση των αρχών της αμοιβαίας αναγνώρισης, της προστασίας του δημόσιου συμφέροντος, της προστασίας των δικαιωμάτων των ιδιωτών, της ίσης μεταχείρισης και μη διάκρισης, της ελευθερίας του ανταγωνισμού και της προστασίας του περιβάλλοντος και της βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης.

Άρθρο 7

Ελευθερία καθορισμού υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος (άρθρο 4 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Δυνάμει νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων το Δημόσιο μπορεί να ορίζει, σύμφωνα με το ενωσιακό δίκαιο, ποιες υπηρεσίες αποτελούν υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος, πως θα πρέπει να οργανώνονται και να χρηματοδοτούνται οι υπηρεσίες αυτές, σύμφωνα με τους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων, και σε ποιες ειδικές υποχρεώσεις θα πρέπει να υπόκεινται κατά τα ειδικότερα προβλεπόμενα στην κείμενη νομοθεσία και ιδίως στην παράγραφο Β' του άρθρου 1 του Ν. 4152/2013 (Α' 107).

Ομοίως, οι διατάξεις του παρόντος νόμου δεν θίγουν την ελευθερία των δημοσίων αρχών να αποφασίζουν αν, πως και σε ποιο βαθμό επιθυμούν να ασκούν δημόσιες λειτουργίες, σύμφωνα με το άρθρο 14 της ΣΛΕΕ και το πρωτόκολλο αριθμ. 26 σχετικά με τις υπηρεσίες γενικού συμφέροντος.

2. Η εφαρμογή του παρόντος νόμου δεν θίγει επίσης τον τρόπο οργάνωσης των εθνικών συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης.

3. Από το πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου εξαιρούνται οι υπηρεσίες γενικού συμφέροντος μη οικονομικού χαρακτήρα.

Άρθρο 8

Μέθοδοι υπολογισμού της εκτιμώμενης αξίας των συμβάσεων παραχώρησης (άρθρο 8 παράγραφοι 2-6 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Για τον υπολογισμό της εκτιμώμενης αξίας των συμβάσεων παραχώρησης που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου εφαρμόζονται οι παράγραφοι 2 έως 6.

2. Η αξία της σύμβασης παραχώρησης ισούται με το συνολικό κύκλο εργασιών του παραχωρησιούχου καθ' όλη τη διάρκεια της σύμβασης, μη συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ, όπως υπολογίζεται από την αναθέτουσα αρχή ή τον αναθέτοντα φορέα, σε αντάλλαγμα για τα έργα και τις υπηρεσίες που αποτελούν το αντικείμενο της σύμβασης παραχώρησης, καθώς και τις παρεπόμενες προμήθειες αυτών των έργων και υπηρεσιών.

Αυτή η εκτίμηση ισχύει κατά: α) το χρόνο της αποστολής της προκήρυξης της σύμβασης παραχώρησης στην επίσημη εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις συμβάσεις παραχώρησης της περίπτωσης α' της παρ. 2 του άρθρου 1 ή β) το χρόνο της δημοσίευσης της προκήρυξης στο Κ.Η.Μ.ΔΗ.Σ. σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 33 για τις συμβάσεις παραχώρησης της περιπτώ-

σης β' της παρ. 2 του άρθρου 1 ή, γ) στις περιπτώσεις που δεν προβλέπεται τέτοια προκήρυξη, κατά το χρόνο που η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας αρχίζει τη διαδικασία ανάθεσης της σύμβασης παραχώρησης, όπως με την έναρξη των επαφών με οικονομικούς φορείς για τους σκοπούς της παραχώρησης.

Για τους σκοπούς της παραγράφου 2 του άρθρου 1, εάν η αξία της σύμβασης παραχώρησης κατά τον χρόνο της ανάθεσης είναι πάνω από 20% υψηλότερη από την εκτιμώμενη αξία της, ισχύει η αξία της σύμβασης παραχώρησης κατά το χρόνο της ανάθεσης.

3. Η εκτιμώμενη αξία της σύμβασης παραχώρησης υπολογίζεται με αντικειμενική μέθοδο στα έγγραφα της σύμβασης παραχώρησης. Κατά την εκτίμηση της αξίας της σύμβασης παραχώρησης, οι αναθέτουσες αρχές και οι αναθέτοντες φορείς, κατά περίπτωση, λαμβάνουν υπόψη ιδίως:

α) Την αξία τυχόν δικαιωμάτων προαίρεσης και τυχόν παρατάσεων της διάρκειας της σύμβασης παραχώρησης.

β) Τα έσοδα από την καταβολή τελών και προστίμων από τους χρήστες των έργων ή των υπηρεσιών, πέραν εκείνων που εισπράττονται εξ ονόματος της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα.

γ) Τις πληρωμές ή οποιοδήποτε χρηματοοικονομικό πλεονέκτημα οποιασδήποτε μορφής το οποίο καταβάλλει η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας ή οποιαδήποτε άλλη δημόσια αρχή προς τον παραχωρησιούχο, περιλαμβανομένων της αντιστάθμισης για την τήρηση της υποχρέωσης παροχής δημόσιας υπηρεσίας και των δημόσιων επιδοτήσεων πάγιων επενδύσεων.

δ) Την αξία των επιχορηγήσεων ή οποιωνδήποτε άλλων χρηματοοικονομικών πλεονεκτημάτων οποιασδήποτε μορφής, που παρέχονται από τρίτους, για την εκτέλεση της σύμβασης παραχώρησης.

ε) Τα έσοδα από πωλήσεις περιουσιακών στοιχείων που αποτελούν μέρος της σύμβασης παραχώρησης.

στ) Την αξία όλων των αγαθών, υπηρεσιών, περιουσιακών στοιχείων ή/και της χρήσης αυτών που θέτουν οι αναθέτουσες αρχές ή οι αναθέτοντες φορείς στη διάθεση του παραχωρησιούχου, όπως ιδίως γη ή/και η χρήση αυτής, αρχαιολογικές εργασίες, εργασίες μετακίνησης δικτύων Οργανισμών Κοινής Ωφέλειας, συνοδών έργων κ.λπ., υπό τον όρο ότι είναι αναγκαίες για την εκτέλεση των έργων ή την παροχή των υπηρεσιών.

ζ) Τα βραβεία ή τα ποσά που καταβάλλονται στους υποψηφίους ή προσφέροντες.

4. Η επιλογή της μεθόδου για τον υπολογισμό της εκτιμώμενης αξίας μιας σύμβασης παραχώρησης δεν γίνεται με σκοπό την εξαιρέσή της από το πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου. Μια σύμβαση παραχώρησης δεν κατατάσσεται προκειμένου να αποφεύγεται η εφαρμογή του παρόντος νόμου, εκτός εάν δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους.

5. Όταν προτεινόμενο έργο ή υπηρεσία μπορεί να οδηγήσει σε ανάθεση χωριστών συμβάσεων παραχώρησης κατά τμήματα, λαμβάνεται υπόψη η συνολική εκτιμώμενη αξία όλων αυτών των τμημάτων.

6. Όταν η συνολική αξία των τμημάτων ισούται με ή

υπερβαίνει το χρηματικό όριο που προβλέπεται στην παράγραφο 5 του άρθρου 1, οι διατάξεις του παρόντος νόμου εφαρμόζονται στο σύνολό τους κατά την ανάθεση κάθε τμήματος.

ΤΜΗΜΑ II ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ

Άρθρο 9

Εξαιρέσεις οι οποίες εφαρμόζονται σε συμβάσεις παραχώρησης που ανατίθενται από αναθέτουσες αρχές και αναθέτοντες φορείς (άρθρο 10 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Ο παρών νόμος δεν εφαρμόζεται σε συμβάσεις παραχώρησης υπηρεσιών οι οποίες ανατίθενται σε αναθέτουσα αρχή ή σε αναθέτοντα φορέα όπως ορίζεται στην παράγραφο 1 στοιχείο α' του άρθρου 4 ή σε ένωσή τους, βάσει αποκλειστικού δικαιώματος.

Ο παρών νόμος δεν εφαρμόζεται σε συμβάσεις παραχώρησης υπηρεσιών οι οποίες ανατίθενται σε οικονομικό φορέα βάσει αποκλειστικού δικαιώματος το οποίο έχει εκχωρηθεί σύμφωνα με τη ΣΛΕΕ και νομοθετικές πράξεις του ενωσιακού δικαίου που θεσπίζουν κοινούς κανόνες πρόσβασης στην αγορά και εφαρμόζονται στις δραστηριότητες του Παραρτήματος II.

2. Κατά παρέκκλιση από το δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, όταν η ενωσιακή τομεακή νομοθεσία που αναφέρεται στο δεύτερο εδάφιο δεν προβλέπει ειδικές ανά τομέα υποχρεώσεις διαφάνειας, εφαρμόζεται το άρθρο 31.

Εάν εκχωρηθεί αποκλειστικό δικαίωμα σε οικονομικό φορέα για την άσκηση μίας εκ των δραστηριοτήτων που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα II, ενημερώνεται σχετικά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εντός ενός μηνός από την εκχώρηση του αποκλειστικού αυτού δικαιώματος.

3. Ο παρών νόμος δεν εφαρμόζεται σε συμβάσεις παραχώρησης υπηρεσιών αεροπορικών μεταφορών που βασίζονται σε άδεια εκμετάλλευσης κατά την έννοια του Κανονισμού (ΕΚ) αριθμ. 1008/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 293) ή σε συμβάσεις παραχώρησης υπηρεσιών επιβατικών μεταφορών κατά την έννοια του Κανονισμού (ΕΚ) αριθμ. 1370/2007 (ΕΕ L 315).

4. Ο παρών νόμος δεν εφαρμόζεται σε συμβάσεις παραχώρησης που η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας υποχρεούται να αναθέσει ή να οργανώσει σύμφωνα με διαδικασίες διαφορετικές από αυτές του παρόντος και οι οποίες έχουν θεσπιστεί με έναν από τους ακόλουθους τρόπους:

α) Βάσει νομικού μέσου που δημιουργεί διεθνείς νομικές υποχρεώσεις για τη χώρα, όπως διεθνούς συμφωνίας που συνάπτεται σύμφωνα με τη ΣΛΕΕ μεταξύ κράτους - μέλους και μίας ή περισσότερων τρίτων χωρών ή υποδιαίρεσών τους και καλύπτει έργα, αγαθά ή υπηρεσίες που προορίζονται για την από κοινού εκτέλεση ή εκμετάλλευση ενός σχεδίου από τα συμβαλλόμενα μέρη της.

β) Από διεθνή οργανισμό.

Ο παρών νόμος δεν εφαρμόζεται στις συμβάσεις παραχώρησης που η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας αναθέτει σύμφωνα με τους κανόνες σύναψης

δημόσιων συμβάσεων οι οποίοι προβλέπονται από διεθνή οργανισμό ή διεθνές χρηματοδοτικό ίδρυμα, όταν οι σχετικές συμβάσεις παραχώρησης χρηματοδοτούνται πλήρως από τον εν λόγω οργανισμό ή το εν λόγω ίδρυμα. Στην περίπτωση συμβάσεων παραχώρησης που συγχρηματοδοτούνται κατά το μεγαλύτερο μέρος από διεθνή οργανισμό ή διεθνές χρηματοδοτικό ίδρυμα οι συμβαλλόμενοι συμφωνούν επί των εφαρμοστέων διαδικασιών σύναψης των συμβάσεων.

Όλα τα νομικά μέσα που αναφέρονται στο στοιχείο α' του πρώτου εδαφίου της παραύσας παραγράφου κοινοποιούνται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Η παρούσα παράγραφος δεν εφαρμόζεται σε συμβάσεις παραχώρησης που αφορούν την άμυνα ή την ασφάλεια, υπό την έννοια του Ν. 3978/2011 (Α' 137).

5. Ο παρών νόμος δεν εφαρμόζεται σε συμβάσεις παραχώρησης στους τομείς της άμυνας ή της ασφάλειας, υπό την έννοια του Ν. 3978/2011, και οι οποίες διέπονται από:

α) Ειδικούς διαδικαστικούς κανόνες δυνάμει διεθνούς συμφωνίας ή διακανονισμού που έχει συναφθεί μεταξύ ενός ή περισσότερων κρατών - μελών και μίας ή περισσότερων τρίτων χωρών,

β) ειδικούς διαδικαστικούς κανόνες δυνάμει συναφθείσας διεθνούς συμφωνίας ή διακανονισμού που συνδέεται με τη στάθμευση στρατευμάτων και αφορά επιχειρήσεις κράτους - μέλους ή τρίτης χώρας, ή

γ) ειδικούς διαδικαστικούς κανόνες διεθνούς οργανισμού που αγοράζει για δικό του σκοπό ή σε συμβάσεις παραχώρησης που πρέπει να αναθέσει κράτος - μέλος σύμφωνα με τους ως άνω κανόνες.

6. Ο παρών νόμος εφαρμόζεται στην ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας υπό την έννοια του Ν. 3978/2011, εξαιρουμένων των ακόλουθων συμβάσεων:

α) Συμβάσεων παραχώρησης για τις οποίες η εφαρμογή του παρόντος θα υποχρέωνε την Ελληνική Δημοκρατία να παράσχει πληροφορίες των οποίων τη δημοσιοποίηση θεωρεί αντίθετη προς τα ουσιώδη συμφέροντα ασφαλείας του Κράτους ή η ανάθεση και η εκτέλεση των οποίων έχουν κηρυχθεί απόρρητες και οι οποίες πρέπει να συνοδεύονται από ειδικά μέτρα ασφαλείας σύμφωνα με τις κείμενες νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις, εφόσον κρίνεται ότι τα εν λόγω ουσιώδη συμφέροντα δεν μπορούν να διασφαλιστούν με λιγότερο παρεμβατικά μέτρα, όπως, για παράδειγμα, εκείνα που αναφέρονται στην παράγραφο 7.

β) Συμβάσεων παραχώρησης που ανατίθενται στο πλαίσιο προγράμματος συνεργασίας που αναφέρεται στο στοιχείο στ' του άρθρου 17 του Ν. 3978/2011.

γ) Συμβάσεων παραχώρησης που ανατίθενται από την κυβέρνηση σε άλλη κυβέρνηση σχετικά με έργα και υπηρεσίες που συνδέονται άμεσα με στρατιωτικό ή ευαίσθητο εξοπλισμό ή με έργα και υπηρεσίες ειδικά για στρατιωτικούς σκοπούς ή με ευαίσθητα έργα και ευαίσθητες υπηρεσίες.

δ) Συμβάσεων παραχώρησης που έχουν συναφθεί σε τρίτη χώρα και εκτελούνται όταν αναπτύσσονται δυνάμεις εκτός των γεωγραφικών ορίων της Ευρωπαϊκής

Ένωσης, εφόσον επιχειρησιακές ανάγκες απαιτούν οι συμβάσεις αυτές να συναφθούν με οικονομικούς φορείς που ευρίσκονται στην περιοχή των επιχειρήσεων, και

ε) συμβάσεων παραχώρησης που εξαιρούνται για άλλους λόγους από τον παρόντα νόμο.

7. Ο παρών νόμος δεν εφαρμόζεται σε συμβάσεις παραχώρησης που δεν εξαιρούνται για άλλους λόγους σύμφωνα με την παράγραφο 6 στο μέτρο που η προστασία των ουσιωδών συμφερόντων ασφαλείας του Κράτους δεν μπορεί να εξασφαλιστεί με λιγότερο δραστικά μέτρα, όπως επί παραδείγματι δια της επιβολής απαιτήσεων για την προστασία του εμπιστευτικού χαρακτήρα των πληροφοριών που η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας καθιστά διαθέσιμες σε μια διαδικασία ανάθεσης σύμβασης παραχώρησης, όπως προβλέπεται στον παρόντα νόμο.

8. Ο παρών νόμος δεν εφαρμόζεται στις συμβάσεις παραχώρησης υπηρεσιών που αφορούν:

α) Την αγορά ή τη μίσθωση, με οποιουδήποτε χρηματοδοτικούς όρους, γης, υφιστάμενων κτισμάτων ή άλλων ακινήτων, ή σε σχέση με δικαιώματα επ' αυτών.

β) Την απόκτηση, την ανάπτυξη, την παραγωγή ή τη συμπαραγωγή υλικού προγραμμάτων που προορίζονται για υπηρεσίες οπτικοακουστικών ή ραδιοφωνικών μέσων τις οποίες αναθέτουν πάροχοι υπηρεσιών οπτικοακουστικών ή ραδιοφωνικών μέσων ή στις συμβάσεις παραχώρησης χρόνου μετάδοσης ή προγράμματος που ανατίθενται σε παρόχους υπηρεσιών οπτικοακουστικών ή ραδιοφωνικών μέσων. Για τους σκοπούς του παρόντος στοιχείου, οι «υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων» και οι «πάροχοι υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων» έχουν την ίδια έννοια με εκείνη των στοιχείων α' και δ' της παρ. 1 του άρθρου 2 του Π.δ. 109/2010 (Α' 190).

Το «πρόγραμμα» έχει την ίδια έννοια με εκείνη του στοιχείου β' της παρ. 1 του άρθρου 2 του Π.δ. 109/2010, αλλά περιλαμβάνει επίσης ραδιοφωνικά προγράμματα και υλικό ραδιοφωνικών προγραμμάτων. Επίσης, για τους σκοπούς της παρούσας διάταξης, το «υλικό προγραμμάτων» έχει την ίδια έννοια με το «πρόγραμμα».

γ) Υπηρεσίες διαιτησίας και συμβιβασμού.

δ) Μία εκ των κατωτέρω νομικών υπηρεσιών:

αα) Νομική εκπροσώπηση ενός πελάτη από δικηγόρο κατά την έννοια του άρθρου 2 του Π.δ. 258/1987 (Α' 125) σε:

- διαιτησία ή συμβιβασμό που πραγματοποιείται σε κράτος-μέλος, τρίτη χώρα ή ενώπιον διεθνούς αρχής διαιτησίας ή συμβιβασμού, ή

- δικαστικές διαδικασίες ενώπιον δικαστηρίων, δικαιοδοτικών οργάνων ή δημόσιων αρχών κράτους - μέλους, τρίτης χώρας ή διεθνών δικαστηρίων και δικαιοδοτικών οργάνων ή θεσμικών οργάνων.

ββ) Νομικές συμβουλές που παρέχονται για την προετοιμασία οποιασδήποτε από τις διαδικασίες που αναφέρονται στο ανωτέρω σημείο αα' ή, εάν υπάρχει απτή ένδειξη και σημαντική πιθανότητα το ζήτημα το οποίο αφορούν οι συμβουλές να αποτελέσει αντικείμενο τέτοιων διαδικασιών, υπό την προϋπόθεση ότι οι συμβουλές παρέχονται από δικηγόρο κατά την έννοια του άρθρου 2 του Π.δ. 258/1987.

γγ) Υπηρεσίες πιστοποίησης και εξακρίβωσης της

γνησιότητας εγγράφων που πρέπει να παρέχονται από συμβολαιογράφους.

δδ) Νομικές υπηρεσίες που παρέχονται από εμπιστευματοδόχους (trustees), διορισμένους επιτρόπους ή άλλες νομικές υπηρεσίες των οποίων οι πάροχοι διορίζονται από δικαστήριο ή δικαιοδοτικό όργανο ή διορίζονται εκ του νόμου για να εκτελέσουν συγκεκριμένα καθήκοντα υπό την εποπτεία τέτοιων δικαστηρίων ή δικαιοδοτικών οργάνων.

εε) Άλλες νομικές υπηρεσίες οι οποίες συνδέονται, έστω και περιστασιακά, με την άσκηση δημόσιας εξουσίας.

ε) Χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες σχετικές με την έκδοση, την αγορά, την πώληση ή τη μεταβίβαση τίτλων ή άλλων χρηματοπιστωτικών μέσων, κατά την έννοια του Ν. 3607/2007 (Α' 245), καθώς και υπηρεσίες και πράξεις κεντρικών τραπεζών που εκτελούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας και τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας.

στ) Δάνεια, είτε συνδέονται είτε όχι με την έκδοση, την πώληση, την αγορά ή τη μεταβίβαση τίτλων ή άλλων χρηματοπιστωτικών μέσων.

ζ) Υπηρεσίες πολιτικής άμυνας, πολιτικής προστασίας και πρόληψης κινδύνου που παρέχονται από μη κερδοσκοπικές οργανώσεις ή ενώσεις και οι οποίες εμπίπτουν στους ακόλουθους κωδικούς CPV, όπως ορίζονται στο άρθρο 26: 75250000-3, 75251000-0, 75251100-1, 75251110-4, 75251120-7, 75252000-7, 75222000-8, 98113100-9 και 85143000-3 εκτός των υπηρεσιών μεταφοράς ασθενών με ασθενοφόρο.

η) Συμβάσεις παραχώρησης για υπηρεσίες πολιτικών εκστρατειών που καλύπτονται από τους κωδικούς CPV 79341400-0, 92111230-3 και 92111240-6, όταν ανατίθενται από πολιτικό κόμμα στο πλαίσιο προεκλογικής εκστρατείας.

9. Ο παρών νόμος δεν εφαρμόζεται σε συμβάσεις παραχώρησης υπηρεσιών λαχειοφόρων αγορών που εμπίπτουν στον κωδικό CPV 92351100-7, οι οποίες ανατίθενται σε οικονομικό φορέα βάσει αποκλειστικού δικαιώματος. Για τους σκοπούς της παρούσας παραγράφου, η έννοια του αποκλειστικού δικαιώματος δεν καλύπτει τα αποκλειστικά δικαιώματα που αναφέρονται στην παράγραφο 2 του άρθρου 4 του παρόντος.

Η πράξη εκχώρησης τέτοιου αποκλειστικού δικαιώματος ανακοινώνεται Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

10. Ο παρών νόμος δεν εφαρμόζεται στις συμβάσεις παραχώρησης που αναθέτουν αναθέτοντες φορείς για την άσκηση των δραστηριοτήτων τους σε τρίτη χώρα, υπό συνθήκες που δεν συνεπάγονται την υλική εκμετάλλευση δικτύου ή γεωγραφικής περιοχής εντός των γεωγραφικών ορίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Άρθρο 10

Ειδικές εξαιρέσεις στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (άρθρο 11 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

Ο παρών νόμος δεν εφαρμόζεται στις συμβάσεις παραχώρησης των οποίων βασικός στόχος είναι να επιτραπεί στις αναθέτουσες αρχές η παροχή ή η εκμετάλλευση δημόσιων δικτύων επικοινωνιών ή η παροχή στο κοινό μίας ή περισσότερων υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου οι όροι «δημόσιο δίκτυο επικοινωνιών» και «δίκτυο ηλεκτρονικών επικοινωνιών» έχουν την έννοια του Ν. 4070/2012 (Α' 82).

Άρθρο 11

Ειδικές εξαιρέσεις στον τομέα του ύδατος (άρθρο 12 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Ο παρών νόμος δεν εφαρμόζεται στις συμβάσεις παραχώρησης που αφορούν:

α) Τη διάθεση ή την εκμετάλλευση σταθερών δικτύων σχεδιασμένων για να παρέχουν στο κοινό υπηρεσίες στον τομέα της παραγωγής, της μεταφοράς ή της διανομής πόσιμου ύδατος.

β) Την τροφοδότηση των εν λόγω δικτύων με πόσιμο ύδωρ.

2. Ο παρών νόμος δεν εφαρμόζεται επίσης στις συμβάσεις παραχώρησης με αντικείμενο το οποίο σχετίζεται με: α) έργα υδραυλικής μηχανικής, άρδευσης ή αποστράγγισης, εφόσον ο όγκος του ύδατος που προορίζεται για εφοδιασμό με πόσιμο ύδωρ υπερβαίνει το 20% του συνολικού όγκου ύδατος που διατίθεται από τέτοια σχέδια ή εγκαταστάσεις άρδευσης ή αποστράγγισης, ή β) την αποχέτευση ή την επεξεργασία λυμάτων, όταν συνδέονται με δραστηριότητα που αναφέρεται στην παράγραφο 1.

Άρθρο 12

Συμβάσεις Παραχώρησης που ανατίθενται σε συνδεδεμένη επιχείρηση (άρθρο 13 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου, ως «συνδεδεμένη επιχείρηση» νοείται κάθε επιχείρηση της οποίας οι ετήσιοι λογαριασμοί έχουν ενοποιηθεί με τους λογαριασμούς του αναθέτοντος φορέα σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Ν. 4308/2014 (Α' 251).

2. Στην περίπτωση φορέων που δεν εμπίπτουν στο Ν. 4308/2014, ως «συνδεδεμένη επιχείρηση» νοείται κάθε επιχείρηση η οποία:

α) μπορεί να υπόκειται, άμεσα ή έμμεσα, σε δεσπόζουσα επιρροή του αναθέτοντος φορέα,

β) μπορεί να ασκεί δεσπόζουσα επιρροή επί του αναθέτοντος φορέα, ή

γ) υπόκειται, από κοινού με τον αναθέτοντα φορέα, στη δεσπόζουσα επιρροή άλλης επιχείρησης δυνάμει ιδιοκτησίας, χρηματοδοτικής συμμετοχής ή των κανόνων που τη διέπουν.

Για τους σκοπούς της παρούσας παραγράφου, η έννοια της «δεσπόζουσας επιρροής» ορίζεται στο δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 3 του άρθρου 4.

3. Κατά παρέκκλιση του άρθρου 16 και υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στην παράγραφο 4 του παρόντος άρθρου, ο παρών νόμος δεν εφαρμόζεται στις συμβάσεις παραχώρησης που ανατίθενται:

α) από αναθέτοντα φορέα σε συνδεδεμένη επιχείρηση, ή

β) από κοινοπραξία η οποία έχει συσταθεί αποκλειστικά από αναθέτοντες φορείς με σκοπό την άσκηση δραστηριοτήτων που περιγράφονται στο Παράρτημα ΙΙ σε επιχείρηση συνδεδεμένη με έναν από αυτούς τους αναθέτοντες φορείς.

4. Η παράγραφος 3 εφαρμόζεται:

α) Στις συμβάσεις παραχώρησης υπηρεσιών, εφόσον το 80% τουλάχιστον του μέσου συνολικού κύκλου εργασιών της συνδεδεμένης επιχείρησης, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις υπηρεσίες που παρείχε η εν λόγω επιχείρηση κατά την τελευταία τριετία, προέρχεται από την παροχή υπηρεσιών στον αναθέτοντα φορέα ή σε άλλες επιχειρήσεις με τις οποίες συνδέεται.

β) Στις συμβάσεις παραχώρησης έργων, εφόσον το 80% τουλάχιστον του μέσου συνολικού κύκλου εργασιών της συνδεδεμένης επιχείρησης κατά την τελευταία τριετία, λαμβάνοντας υπόψη όλα τα έργα που εκτέλεσε η εν λόγω επιχείρηση, προέρχεται από την παροχή έργων στον αναθέτοντα φορέα ή σε άλλες επιχειρήσεις με τις οποίες συνδέεται.

5. Όταν λόγω της ημερομηνίας σύστασης της συνδεδεμένης επιχείρησης ή της ημερομηνίας έναρξης των δραστηριοτήτων της δεν είναι διαθέσιμος ο κύκλος εργασιών της για την τελευταία τριετία, η επιχείρηση αρκεί να αποδεικνύει ότι ο κύκλος εργασιών που αναφέρεται στα στοιχεία α' ή β' της παραγράφου 4 είναι αξιόπιστος, ιδίως με προβολές επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

6. Όταν περισσότερες από μία επιχειρήσεις συνδεδεμένες με τον αναθέτοντα φορέα με τον οποίο συγκροτούν οικονομικό όμιλο παρέχουν την ίδια ή παρόμοιες υπηρεσίες ή εκτελούν ίδια ή παρόμοια έργα, για τον υπολογισμό των προαναφερόμενων στην παράγραφο 4 ποσοστών λαμβάνεται υπόψη ο συνολικός κύκλος εργασιών που προκύπτει αντιστοίχως από την παροχή υπηρεσιών, ή την εκτέλεση έργων εκ μέρους των εν λόγω συνδεδεμένων επιχειρήσεων.

Άρθρο 13

Συμβάσεις που ανατίθενται σε κοινοπραξία ή σε αναθέτοντα φορέα που συμμετέχει σε κοινοπραξία
(άρθρο 14 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Κατά παρέκκλιση του άρθρου 16 και με την προϋπόθεση ότι η κοινοπραξία έχει συσταθεί με σκοπό την άσκηση της συγκεκριμένης δραστηριότητας επί περίοδο τουλάχιστον τριών (3) ετών και ότι η συστατική πράξη της κοινοπραξίας ορίζει ότι οι αναθέτοντες φορείς που τη συγκροτούν συμμετέχουν σε αυτήν τουλάχιστον για την εν λόγω περίοδο, ο παρών νόμος δεν εφαρμόζεται στις συμβάσεις:

α) τις οποίες αναθέτει κοινοπραξία η οποία έχει συσταθεί αποκλειστικά από ορισμένους αναθέτοντες φορείς με σκοπό την άσκηση δραστηριοτήτων αναφερόμενων στο Παράρτημα ΙΙ σε έναν από τους εν λόγω αναθέτοντες φορείς, ή

β) τις οποίες αναθέτει αναθέτων φορέας σε τέτοιου είδους κοινοπραξία στην οποία συμμετέχει.

Άρθρο 14

Κοινοποίηση πληροφοριών από αναθέτοντες φορείς
(άρθρο 15 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

Οι αναθέτοντες φορείς κοινοποιούν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κατόπιν αιτήσεως, τις ακόλουθες πληροφορίες

σχετικά με την εφαρμογή των παραγράφων 2 και 3 του άρθρου 12 και του άρθρου 13:

α) Τις επωνυμίες των σχετικών επιχειρήσεων ή κοινοπραξιών.

β) Τη φύση και την αξία των σχετικών παραχωρήσεων.

γ) Τις αποδείξεις, που η Επιτροπή κρίνει απαραίτητες, ότι η σχέση μεταξύ της επιχείρησης ή της κοινοπραξίας στην οποία ανατίθενται οι συμβάσεις παραχώρησης και του αναθέτοντος φορέα ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των άρθρων 12 ή 13.

Άρθρο 15

Αποκλεισμός δραστηριοτήτων που είναι άμεσα εκτεθειμένες στον ανταγωνισμό»
(άρθρο 16 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

Ο παρών νόμος δεν εφαρμόζεται σε συμβάσεις παραχώρησης που ανατίθενται από αναθέτοντες φορείς εφόσον κρίνεται ότι η δραστηριότητα που αφορούν οι παραχωρήσεις αυτές είναι απευθείας εκτεθειμένη στον ανταγωνισμό σύμφωνα με τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία που προβλέπεται στις διατάξεις με τις οποίες προσαρμόζεται η νομοθεσία στα άρθρα 34 και 35 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

Άρθρο 16

Συμβάσεις παραχώρησης μεταξύ φορέων του δημόσιου τομέα
(άρθρο 17 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Σύμβαση παραχώρησης που ανατίθεται από αναθέτουσα αρχή ή αναθέτοντα φορέα σύμφωνα με το στοιχείο α' της παραγράφου 1 του άρθρου 4 σε άλλο νομικό πρόσωπο ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου, εφόσον πληρούνται σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) Η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας ασκεί επί του εν λόγω νομικού προσώπου έλεγχο ανάλογα εκείνου που ασκεί επί των δικών της/του υπηρεσιών.

β) Πάνω από το 80% των δραστηριοτήτων του ελεγχόμενου νομικού προσώπου πραγματοποιείται κατά την εκτέλεση καθηκόντων που του έχουν ανατεθεί από την ελέγχουσα αναθέτουσα αρχή ή τον ελέγχοντα αναθέτοντα φορέα ή από άλλα νομικά πρόσωπα που ελέγχονται από την εν λόγω αναθέτουσα αρχή ή τον εν λόγω αναθέτοντα φορέα και

γ) δεν υπάρχει άμεση ιδιωτική κεφαλαιακή συμμετοχή στο ελεγχόμενο νομικό πρόσωπο, με εξαίρεση μορφές συμμετοχής ιδιωτικών κεφαλαίων χωρίς δυνατότητα ελέγχου ή δικαιώματος αρνησικυρίας που απαιτούνται από τις ισχύουσες διατάξεις, σύμφωνα με τις Συνθήκες, οι οποίες δεν ασκούν αποφασιστική επιρροή στο ελεγχόμενο νομικό πρόσωπο.

Η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας όπως ορίζεται στο στοιχείο α' της παραγράφου 1 του άρθρου 4 θεωρείται ότι ασκεί έλεγχο επί ενός νομικού προσώπου παρόμοιο με τον έλεγχο που ασκεί στις υπηρεσίες της/του κατά την έννοια του στοιχείου α' της παρούσας παραγράφου, όταν ασκεί αποφασιστική επιρροή τόσο στους στρατηγικούς στόχους όσο και στις σημαντικές αποφάσεις του ελεγχόμενου νομικού προσώπου. Ο έλεγχος

μπορεί επίσης να ασκείται από άλλο νομικό πρόσωπο, το οποίο με τη σειρά του ελέγχεται κατά τον ίδιο τρόπο από την αναθέτουσα αρχή ή τον αναθέτοντα φορέα.

2. Η παράγραφος 1 εφαρμόζεται επίσης και όταν ένα ελεγχόμενο νομικό πρόσωπο, το οποίο είναι αναθέτουσα αρχή ή αναθέτων φορέας όπως ορίζεται στο στοιχείο α' της παραγράφου 1 του άρθρου 4, αναθέτει σύμβαση παραχώρησης στην αναθέτουσα αρχή ή τον αναθέτοντα φορέα που το ελέγχει ή σε άλλο νομικό πρόσωπο που τελεί υπό τον έλεγχο της ίδιας αναθέτουσας αρχής ή αναθέτοντος φορέα, εφόσον δεν υπάρχει άμεση ιδιωτική κεφαλαιακή συμμετοχή στο νομικό πρόσωπο στο οποίο ανατίθεται η σύμβαση παραχώρησης, με εξαίρεση μορφές συμμετοχής ιδιωτικών κεφαλαίων χωρίς δυνατότητα ελέγχου ή δικαιώματος αρνησικυρίας που απαιτούνται από τις ισχύουσες διατάξεις, σύμφωνα με τις Συνθήκες, οι οποίες δεν ασκούν αποφασιστική επιρροή στο ελεγχόμενο νομικό πρόσωπο.

3. α) Μια αναθέτουσα αρχή ή ένας αναθέτων φορέας όπως ορίζεται στο στοιχείο α' της παραγράφου 1 του άρθρου 4 που δεν ασκεί επί νομικού προσώπου ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου έλεγχο υπό την έννοια της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου μπορεί εντούτοις να αναθέσει σύμβαση παραχώρησης στο εν λόγω νομικό πρόσωπο χωρίς να εφαρμόσει τον παρόντα νόμο, εφόσον πληρούνται όλες οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

αα) Η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας, όπως ορίζεται στο στοιχείο α' της παραγράφου 1 του άρθρου 4, ασκεί από κοινού με άλλες αναθέτουσες αρχές ή αναθέτοντες φορείς έλεγχο επί του εν λόγω νομικού προσώπου ανάλογο εκείνου που ασκεί στις υπηρεσίες της/του.

αβ) Πάνω από το 80% των δραστηριοτήτων του εν λόγω νομικού προσώπου πραγματοποιείται κατά την εκτέλεση καθηκόντων που του έχουν ανατεθεί από τις ελέγχουσες αναθέτουσες αρχές ή τους ελέγχοντες αναθέτοντες φορείς ή από άλλα νομικά πρόσωπα που ελέγχονται από τις ίδιες αναθέτουσες αρχές ή αναθέτοντες φορείς, και

αγ) δεν υπάρχει άμεση ιδιωτική κεφαλαιακή συμμετοχή στο ελεγχόμενο νομικό πρόσωπο, με εξαίρεση μορφές συμμετοχής ιδιωτικών κεφαλαίων χωρίς δυνατότητα ελέγχου ή δικαιώματος αρνησικυρίας που απαιτούνται από τις ισχύουσες διατάξεις, οι οποίες είναι σύμφωνες με τις συνθήκες και οι οποίες δεν ασκούν αποφασιστική επιρροή στο ελεγχόμενο νομικό πρόσωπο.

β) Για τους σκοπούς του στοιχείου αα' της περίπτωσης αα), θεωρείται ότι οι αναθέτουσες αρχές ή οι αναθέτοντες φορείς όπως ορίζονται στο στοιχείο α' της παραγράφου 1 του άρθρου 4 ασκούν από κοινού έλεγχο επί νομικού προσώπου εφόσον πληρούνται όλες οι κατωτέρω προϋποθέσεις:

βα) Τα όργανα λήψης αποφάσεων του ελεγχόμενου νομικού προσώπου απαρτίζονται από αντιπροσώπους όλων των αναθετουσών αρχών ή αναθετόντων φορέων που συμμετέχουν. Ο ίδιος αντιπρόσωπος μπορεί να εκπροσωπεί πολλές ή όλες τις αναθέτουσες αρχές ή τους αναθέτοντες φορείς που συμμετέχουν.

ββ) Οι εν λόγω αναθέτουσες αρχές ή αναθέτοντες φορείς είναι σε θέση να ασκούν από κοινού αποφασιστική επιρροή στους στρατηγικούς στόχους και τις σημαντικές αποφάσεις του ελεγχόμενου νομικού προσώπου, και

βγ) Το ελεγχόμενο νομικό πρόσωπο δεν επιδιώκει συμφέροντα αντίθετα από τα συμφέροντα των ελεγχουσών αναθετουσών αρχών ή των ελεγχόντων αναθετόντων φορέων.

4. Σύμβαση που συνάπτεται αποκλειστικά μεταξύ δύο ή περισσότερων αναθετουσών αρχών ή αναθετόντων φορέων όπως ορίζονται στο στοιχείο α' της παραγράφου 1 του άρθρου 4 δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος, εφόσον πληρούνται όλες οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) η σύμβαση θεσπίζει ή υλοποιεί συνεργασία μεταξύ των συμμετεχουσών αναθετουσών αρχών ή των συμμετεχόντων αναθετόντων φορέων η οποία αποσκοπεί να διασφαλίσει ότι οι δημόσιες υπηρεσίες που πρέπει να παρέχουν αποβλέπουν στην επίτευξη κοινών στόχων,

β) η υλοποίηση της εν λόγω συνεργασίας λαμβάνει αποκλειστικά υπόψη το δημόσιο συμφέρον, και

γ) οι συμμετέχουσες αναθέτουσες αρχές ή οι συμμετέχοντες αναθέτοντες φορείς εκτελούν στην ελεύθερη αγορά λιγότερο από το 20% των δραστηριοτήτων που άπτονται της συνεργασίας.

5. Για τον προσδιορισμό του ποσοστού των δραστηριοτήτων που αναφέρεται στο στοιχείο β' της παραγράφου 1, στο στοιχείο β' της παραγράφου 3 και στο στοιχείο γ' της παραγράφου 4, λαμβάνεται υπόψη ο μέσος συνολικός κύκλος εργασιών ή άλλο ενδεδειγμένο μέτρο που βασίζεται στις δραστηριότητες, όπως το κόστος που βαρύνει το συγκεκριμένο νομικό πρόσωπο, αναθέτουσα αρχή ή αναθέτοντα φορέα κατά το στοιχείο α' της παραγράφου 1 του άρθρου 4, όσον αφορά υπηρεσίες, αγαθά και έργα κατά την τριετία που προηγείται της ανάθεσης της σύμβασης.

Όταν, λόγω της ημερομηνίας σύστασης ή έναρξης λειτουργίας του συγκεκριμένου νομικού προσώπου, αναθέτουσας αρχής ή αναθέτοντος φορέα, ή λόγω αναδιοργάνωσης των δραστηριοτήτων του, ο κύκλος εργασιών ή άλλο μέτρο που βασίζεται στις δραστηριότητες, όπως το κόστος, είτε δεν είναι διαθέσιμο για την τελευταία τριετία είτε δεν είναι πλέον ενδεδειγμένο, αρκεί να αποδειχθεί η αξιοπιστία της μέτρησης της δραστηριότητας, ιδίως με προβολές επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

6. α) Για την προετοιμασία, διεξαγωγή της διαδικασίας ανάθεσης και την εποπτεία επίβλεψη σύμβασης παραχώρησης έργου απαιτείται η τεχνική υπηρεσία κάθε αναθέτουσας αρχής ή φορέα να φέρει ελάχιστη στελέχωση που περιλαμβάνει ιδίως τον ελάχιστο αριθμό προσωπικού της και τα προσόντα αυτών (ειδικότητες, εμπειρία κ.λπ.) προκειμένου να δύναται να ανταποκριθεί επαρκώς στα προς παραχώρηση έργα, ανάλογα με τον προϋπολογισμό, το είδος, την κατηγορία τους, το μέγεθος και την πολυπλοκότητά τους. Με απόφαση του Υπουργού Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού, που εκδίδεται εντός έξι (6) μηνών από την έναρξη ισχύος του παρόντος, καθορίζεται η ελάχιστη στελέχωση κατά αριθμό, ειδικότητα, προσόντα των απασχολούμενων σε αυτή καθώς επίσης και οι ειδικότερες προδιαγραφές επάρκειάς της ανάλογα με τον προϋπολογισμό, το είδος, την κατηγορία, το μέγεθος και την πολυπλοκότητα των έργων.

β) Αν κάποια υπηρεσία δεν πληροί τις προδιαγραφές

επάρκειας, που προβλέπονται από την ανωτέρω κοινή απόφαση των Υπουργών, θεωρείται ως υπηρεσία που δεν έχει τεχνική επάρκεια και τα έργα και οι μελέτες αρμοδιότητας της ανατίθενται με προγραμματική σύμβαση στην τεχνική υπηρεσία του εποπτεύοντος την αναθέτουσα αρχή φορέα ή της περιφέρειας ή σε άλλη τεχνική υπηρεσία του κεντρικού δημόσιου τομέα

Στην εν λόγω προγραμματική σύμβαση θα ορίζονται τουλάχιστον:

αα) Το αντικείμενο της σύμβασης, το πρόγραμμα εκτέλεσης της μελέτης ή υπηρεσίας και η προεκτιμώμενη συνολική δαπάνη, ββ) τα καθήκοντα της νέας τεχνικής υπηρεσίας, γγ) ο τρόπος κάλυψης των αναγκών για την εκπλήρωση της σύμβασης δαπανών της νέας τεχνικής υπηρεσίας και οι λεπτομέρειες της καταβολής της, δδ) οι ποινικές ρήτρες και άλλες συνέπειες σε βάρος της νέας τεχνικής υπηρεσίας σε περίπτωση υπαίτιας πλημμελούς εκπλήρωσης της εντολής, εε) οι όροι διαπίστωσης της εκπλήρωσης των καθηκόντων της νέας τεχνικής υπηρεσίας και της λήξης της σύμβασης, στστ) ο τρόπος και οι όροι χρηματοδότησης των συμβάσεων που θα αναθέτει η νέα τεχνική υπηρεσία της αναθέτουσας αρχής, ζζ) οι όροι άσκησης του τεχνικού, οικονομικού και λογιστικού ελέγχου του κυρίου του έργου κατά τις φάσεις εκπλήρωσης της σύμβασης και ηη) οι πράξεις και ενέργειες της νέας τεχνικής υπηρεσίας πριν από τις οποίες απαιτείται η προηγούμενη έγκριση του κυρίου του έργου.

γ) Η αναθέτουσα αρχή ευθύνεται έναντι του κυρίου του έργου για την καλή εκτέλεση των καθηκόντων της και έναντι των τρίτων ευθύνεται εις ολόκληρο με τον κύριο του έργου. Αν στην σύμβαση δεν ορίζεται διαφορετικά, εκπροσωπεί δικαστικώς και εξωδίκως τον κύριο του έργου έναντι των τρίτων κατά την ενάσκηση των καθηκόντων της έως την λήξη της σύμβασης. Αποφαινόμενα όργανα της συγκεκριμένης κάθε φορά σύμβασης είναι τα αρμόδια όργανα της νέας τεχνικής υπηρεσίας της αναθέτουσας αρχής.

ΤΜΗΜΑ ΙΙΙ ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 17

Διάρκεια της σύμβασης παραχώρησης (άρθρο 18 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Οι συμβάσεις παραχώρησης έχουν περιορισμένη διάρκεια. Η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας υπολογίζει τη διάρκεια της σύμβασης παραχώρησης ανάλογα με τα έργα ή τις υπηρεσίες που ζητούνται.

2. Για τις συμβάσεις παραχώρησης που διαρκούν περισσότερο από πέντε (5) έτη, η μέγιστη διάρκεια της παραχώρησης δεν πρέπει να υπερβαίνει τον εύλογο χρόνο εντός του οποίου ο παραχωρησιούχος θα μπορούσε να αποσβέσει τις επενδύσεις που πραγματοποίησε για την εκτέλεση των έργων ή την παροχή των υπηρεσιών μαζί με κάποια απόδοση του επενδυμένου κεφαλαίου, λαμβάνοντας υπόψη τις επενδύσεις που απαιτούνται για την επίτευξη των συγκεκριμένων συμβατικών υποχρεώσεων.

Οι επενδύσεις που λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό περιλαμβάνουν τόσο την αρχική επένδυση όσο και τις επενδύσεις που πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια της σύμβασης παραχώρησης.

Άρθρο 18

Κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες (άρθρο 19 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Οι συμβάσεις παραχώρησης υπηρεσιών για κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες που απαριθμούνται στο Παράρτημα ΙV και υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου υπόκεινται μόνον στις υποχρεώσεις που απορρέουν:

α) από την παράγραφο 3 του άρθρου 30 και τα άρθρα 31 και 60 όταν η εκτιμώμενη αξία της εν λόγω σύμβασης παραχώρησης ισούται με ή υπερβαίνει το χρηματικό όριο της περίπτωσης α' της παραγράφου 2 του άρθρου 1, ή

β) από τα άρθρα 33 και 60 για τις εν λόγω συμβάσεις παραχώρησης της περίπτωσης β' της παραγράφου 2 του άρθρου 1.

Άρθρο 19

Μεικτές συμβάσεις

(άρθρο 20 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Οι συμβάσεις παραχώρησης που έχουν ως αντικείμενο τόσο έργα όσο και υπηρεσίες ανατίθενται σύμφωνα με τις διατάξεις οι οποίες εφαρμόζονται στο είδος της σύμβασης που χαρακτηρίζει το κύριο αντικείμενο της εν λόγω σύμβασης παραχώρησης. Στην περίπτωση μεικτών συμβάσεων, που αποτελούνται εν μέρει από κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες του Παραρτήματος ΙV και εν μέρει από άλλες υπηρεσίες, το κύριο αντικείμενο προσδιορίζεται σύμφωνα με το ποια από τις εκτιμώμενες αξίες των αντίστοιχων υπηρεσιών είναι η υψηλότερη.

2. Όταν τα διάφορα μέρη συγκεκριμένης σύμβασης μπορούν αντικειμενικά να διαχωριστούν, εφαρμόζονται οι παράγραφοι 3 και 4. Όταν τα διάφορα μέρη συγκεκριμένης σύμβασης είναι αντικειμενικά αδύνατον να διαχωριστούν, εφαρμόζεται η παράγραφος 5.

Όταν μέρος μιας συγκεκριμένης σύμβασης καλύπτεται από το άρθρο 346 της ΣΛΕΕ ή το Ν. 3978/2011, εφαρμόζεται το άρθρο 20 του παρόντος.

Στην περίπτωση συμβάσεων που προορίζονται να καλύψουν πλείονες δραστηριότητες, μία από τις οποίες υπόκειται είτε στο Παράρτημα ΙΙ του παρόντος νόμου είτε στις διατάξεις με τις οποίες εναρμονίζεται η νομοθεσία στην Οδηγία 2014/25/ΕΕ, οι ισχύουσες διατάξεις καθορίζονται, αντίστοιχα, σύμφωνα με το άρθρο 21 του παρόντος και την σχετική διάταξη με την οποία εναρμονίζεται το άρθρο 6 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

3. Σε περίπτωση σύμβασης το αντικείμενο της οποίας εν μέρει καλύπτεται και εν μέρει εξαιρείται από τον παρόντα νόμο, οι αναθέτουσες αρχές και οι αναθέτοντες φορείς μπορούν να επιλέγουν την ανάθεση χωριστών συμβάσεων για τα επιμέρους μέρη. Όταν οι αναθέτουσες αρχές ή οι αναθέτοντες φορείς επιλέγουν να αναθέσουν χωριστές συμβάσεις για συγκεκριμένα μέρη, η απόφαση για το ποιο νομικό καθεστώς εφαρμόζεται σε καθεμιά από τις χωριστές αυτές συμβάσεις λαμβάνεται βάσει των χαρακτηριστικών κάθε συγκεκριμένου τμήματος.

Όταν οι αναθέτουσες αρχές ή οι αναθέτοντες φορείς επιλέγουν την ανάθεση ενιαίας σύμβασης, ο παρών νόμος εφαρμόζεται, εκτός εάν προβλέπεται διαφορετικά στην παράγραφο 4 του παρόντος άρθρου ή στο άρθρο

20, στην προκύπτουσα μεικτή σύμβαση ανεξαρτήτως της αξίας των μερών που διαφορετικά θα ενέπιπταν σε άλλο νομικό καθεστώς και ανεξαρτήτως του νομικού καθεστώτος από το οποίο θα διέπονταν σε διαφορετική περίπτωση τα μέρη αυτά.

4. Σε περίπτωση μεικτών συμβάσεων που περιλαμβάνουν τόσο στοιχεία συμβάσεων παραχώρησης όσο και στοιχεία δημόσιων συμβάσεων που καλύπτονται από την Οδηγία 2014/24/ΕΕ ή συμβάσεων που καλύπτονται από την Οδηγία 2014/25/ΕΕ, η μεικτή σύμβαση ανατίθεται σύμφωνα με τις διατάξεις, αντίστοιχα, της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ ή της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

5. Όταν τα διάφορα μέρη συγκεκριμένης σύμβασης είναι αντικειμενικά αδύνατον να διαχωριστούν, το ισχύον νομικό καθεστώς καθορίζεται με βάση το κύριο αντικείμενο της εν λόγω σύμβασης. Σε περίπτωση που η σύμβαση αυτή περιλαμβάνει στοιχεία και από σύμβαση παραχώρησης έργου κατά την έννοια της περίπτωσης 8 του άρθρου 2 του παρόντος, το ισχύον νομικό καθεστώς κατά το προηγούμενο εδάφιο καθορίζεται μετά από σύμφωνη γνώμη του Τεχνικού Συμβουλίου Δημοσίων Έργων της Γενικής Γραμματείας Υποδομών κατά τις κείμενες διατάξεις για τις οικείες συμβάσεις άνω των ορίων εφαρμογής της οδηγίας και του Τεχνικού Συμβουλίου της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα για τις συμβάσεις κάτω του ορίου εφαρμογής της Οδηγίας.

Στην περίπτωση συμβάσεων που περιλαμβάνουν τόσο στοιχεία σύμβασης παραχώρησης υπηρεσιών όσο και στοιχεία συμβάσεων προμήθειας αγαθών, το κύριο αντικείμενο προσδιορίζεται σύμφωνα με το ποιά από τις εκτιμώμενες αξίες των αντίστοιχων υπηρεσιών ή αγαθών είναι η υψηλότερη.

Άρθρο 20

Μεικτές συμβάσεις που αφορούν την άμυνα ή την ασφάλεια (άρθρο 21 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Το παρόν άρθρο εφαρμόζεται στις μεικτές συμβάσεις που έχουν ως αντικείμενο στοιχεία σύμβασης παραχώρησης που καλύπτονται από τον παρόντα νόμο και στοιχεία συμβάσεων ή άλλα στοιχεία τα οποία καλύπτονται από το άρθρο 346 της ΣΛΕΕ ή από το Ν. 3978/2011.

Στην περίπτωση συμβάσεων που προορίζονται να καλύψουν πολλαπλές δραστηριότητες, μία εκ των οποίων υπόκειται είτε στο Παράρτημα ΙΙ του παρόντος είτε στην Οδηγία 2014/25/ΕΕ και μία άλλη καλύπτεται από το Ν. 3978/2011 ή το άρθρο 346 της ΣΛΕΕ, οι διατάξεις που ισχύουν καθορίζονται, αντίστοιχα, σύμφωνα με το άρθρο 22 του παρόντος και το άρθρο 26 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

2. Όταν τα διαφορετικά μέρη μιας συγκεκριμένης σύμβασης μπορούν αντικειμενικά να διαχωριστούν, οι αναθέτουσες αρχές ή οι αναθέτοντες φορείς μπορούν να επιλέξουν να αναθέσουν χωριστές συμβάσεις για τα διαφορετικά μέρη ή να αναθέσουν ενιαία σύμβαση. Όταν οι αναθέτουσες αρχές ή οι αναθέτοντες φορείς επιλέγουν να αναθέσουν χωριστές συμβάσεις για συγκεκριμένα μέρη, η απόφαση για το ποιο νομικό καθεστώς εφαρμόζεται σε καθεμιά από τις χωριστές αυτές συμβάσεις

λαμβάνεται βάσει των χαρακτηριστικών κάθε συγκεκριμένου μέρους. Όταν οι αναθέτουσες αρχές ή οι αναθέτοντες φορείς επιλέγουν να αναθέσουν ενιαία σύμβαση, ισχύουν τα ακόλουθα κριτήρια για τον καθορισμό του εφαρμοστέου νομικού καθεστώτος:

α) όταν μέρος μιας συγκεκριμένης σύμβασης καλύπτεται από το άρθρο 346 της ΣΛΕΕ ή διαφορετικά τμήματα καλύπτονται αντίστοιχα από το άρθρο 346 ΣΛΕΕ και το Ν. 3978/2011, η σύμβαση μπορεί να ανατίθεται χωρίς εφαρμογή του παρόντος νόμου, υπό την προϋπόθεση ότι η ανάθεση ενιαίας σύμβασης βασίζεται σε αντικειμενικούς λόγους,

β) όταν μέρος μιας συγκεκριμένης σύμβασης καλύπτεται από το Ν. 3978/2011, η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας μπορεί να επιλέξει την ανάθεση της σύμβασης σύμφωνα με τον παρόντα νόμο ή σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3978/2011, υπό την προϋπόθεση ότι η ανάθεση ενιαίας σύμβασης βασίζεται σε αντικειμενικούς λόγους.

Η απόφαση ανάθεσης ενιαίας σύμβασης δεν μπορεί, ωστόσο, να λαμβάνεται με σκοπό την εξαιρέσή της από την εφαρμογή του παρόντος νόμου ή του Ν. 3978/2011.

3. Όταν τα διαφορετικά τμήματα μιας συγκεκριμένης σύμβασης είναι αντικειμενικά αδύνατον να διαχωριστούν, η σύμβαση μπορεί να ανατίθεται χωρίς την εφαρμογή του παρόντος νόμου, όταν περιλαμβάνει στοιχεία στα οποία εφαρμόζεται το άρθρο 346 της ΣΛΕΕ. Διαφορετικά, η σύμβαση μπορεί να ανατεθεί, κατ' επιλογήν της αναθέτουσας αρχής ή φορέα, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου ή του Ν. 3978/2011.

Άρθρο 21

Συμβάσεις που καλύπτουν δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα ΙΙ και άλλες δραστηριότητες (άρθρο 22 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 19, στην περίπτωση συμβάσεων που προορίζονται να καλύψουν πολλαπλές δραστηριότητες, οι αναθέτοντες φορείς μπορούν να επιλέξουν την ανάθεση χωριστών συμβάσεων για κάθε συγκεκριμένη δραστηριότητα ή την ανάθεση ενιαίας σύμβασης. Όταν οι αναθέτοντες φορείς επιλέγουν την ανάθεση χωριστής σύμβασης, η απόφαση για τους κανόνες που εφαρμόζονται σε καθεμιά από τις χωριστές αυτές συμβάσεις λαμβάνεται βάσει των χαρακτηριστικών κάθε συγκεκριμένης δραστηριότητας.

Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 19, αν οι αναθέτουσες αρχές και οι αναθέτοντες φορείς επιλέξουν να αναθέσουν ενιαία σύμβαση, ισχύουν οι παράγραφοι 2 και 3 του παρόντος άρθρου. Ωστόσο, όταν μία από τις συγκεκριμένες δραστηριότητες καλύπτεται από το Ν. 3978/2011 ή το άρθρο 346 της ΣΛΕΕ, εφαρμόζεται το άρθρο 22 του παρόντος νόμου.

Η επιλογή ανάμεσα στην ανάθεση ενιαίας σύμβασης και στην ανάθεση περισσότερων χωριστών συμβάσεων δεν πρέπει να γίνεται με σκοπό την εξαίρεση μιας σύμβασης ή συμβάσεων από το πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου ή, ενδεχομένως, των διατάξεων με τις οποίες εναρμονίζεται η νομοθεσία στην Οδηγία 2014/24/ΕΕ ή στην Οδηγία 2014/25/ΕΕ.

2. Μια σύμβαση που προορίζεται να καλύψει πολλαπλές δραστηριότητες υπόκειται στους κανόνες που ισχύουν για την κύρια δραστηριότητα για την οποία προορίζεται.

3. Στην περίπτωση συμβάσεων για τις οποίες είναι αντικειμενικά αδύνατος ο καθορισμός της κύριας δραστηριότητας για την οποία προορίζονται, οι εφαρμοστέοι κανόνες καθορίζονται σύμφωνα με τα εξής:

α) Εάν μία από τις δραστηριότητες για τις οποίες προορίζεται η σύμβαση υπόκειται στις διατάξεις που εφαρμόζονται στις συμβάσεις παραχώρησης που ανατίθενται από αναθέτουσες αρχές και η άλλη υπόκειται στις διατάξεις που εφαρμόζονται στις συμβάσεις παραχώρησης που ανατίθενται από αναθέτοντες φορείς, η σύμβαση παραχώρησης ανατίθεται σύμφωνα με τις διατάξεις που εφαρμόζονται στις συμβάσεις παραχώρησης που ανατίθενται από αναθέτουσες αρχές.

β) Εάν μία από τις δραστηριότητες για τις οποίες προορίζεται η σύμβαση υπόκειται στις διατάξεις του παρόντος νόμου και η άλλη στις διατάξεις με τις οποίες εναρμονίζεται η νομοθεσία στην Οδηγία 2014/24/ΕΕ, η σύμβαση ανατίθεται σύμφωνα με τις τελευταίες διατάξεις της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ.

γ) Εάν μία από τις δραστηριότητες για τις οποίες προορίζεται η σύμβαση υπόκειται στις διατάξεις του παρόντος νόμου και η άλλη δεν υπόκειται ούτε στις διατάξεις του παρόντος, ούτε στις διατάξεις με τις οποίες εναρμονίζεται η νομοθεσία στην Οδηγία 2014/24/ΕΕ ή στις διατάξεις με τις οποίες εναρμονίζεται η νομοθεσία στην Οδηγία 2014/25/ΕΕ, η σύμβαση ανατίθεται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος.

Άρθρο 22

Συμβάσεις που καλύπτουν δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα ΙΙ και συγχρόνως αφορούν την άμυνα ή την ασφάλεια (άρθρο 23 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Στην περίπτωση συμβάσεων που προορίζονται να καλύψουν πολλαπλές δραστηριότητες, οι αναθέτοντες φορείς μπορούν να επιλέξουν την ανάθεση χωριστών συμβάσεων για κάθε συγκεκριμένη δραστηριότητα ή την ανάθεση ενιαίας σύμβασης. Όταν οι αναθέτοντες φορείς επιλέγουν την ανάθεση χωριστών συμβάσεων για διαφορετικά μέρη, η απόφαση για το ποιο νομικό καθεστώς εφαρμόζεται σε καθεμιά από τις χωριστές αυτές συμβάσεις λαμβάνεται βάσει των χαρακτηριστικών κάθε συγκεκριμένης δραστηριότητας.

Κατά παρέκκλιση του άρθρου 20, σε περίπτωση που οι αναθέτοντες φορείς επιλέξουν να αναθέσουν ενιαία σύμβαση, ισχύει η παράγραφος 2.

Ωστόσο, η επιλογή ανάμεσα στην ανάθεση ενιαίας σύμβασης και στην ανάθεση περισσότερων χωριστών συμβάσεων δεν πρέπει να γίνεται με σκοπό την εξαίρεση σύμβασης ή συμβάσεων από το πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου ή του Ν. 3978/2011.

2. Στην περίπτωση συμβάσεων που προορίζονται να καλύψουν μια δραστηριότητα που υπόκειται στον παρόντα νόμο και μια άλλη δραστηριότητα η οποία:

α) καλύπτεται από το άρθρο 346 της ΣΛΕΕ ή

β) υπάγεται στο πεδίο εφαρμογής του Ν. 3978/2011 ο αναθέτων φορέας μπορεί να αναθέσει τη σύμβαση χωρίς την εφαρμογή του παρόντος νόμου στις περιπτώσεις του στοιχείου α' ή μπορεί να επιλέξει να αναθέσει τη σύμβαση είτε σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου είτε σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3978/2011, στις περιπτώσεις του στοιχείου β'. Το πρώτο εδάφιο της παρούσας παραγράφου δεν θίγει τα κατώτατα όρια και τις εξαιρέσεις που προβλέπει ο Ν. 3978/2011.

Οι συμβάσεις που εμπίπτουν στο στοιχείο β' και οι οποίες επιπλέον περιλαμβάνουν διαδικασίες σύναψης συμβάσεων ή άλλα στοιχεία που καλύπτονται από το άρθρο 346 της ΣΛΕΕ μπορούν να ανατίθενται χωρίς την εφαρμογή του παρόντος νόμου.

Ωστόσο, η παρούσα παράγραφος εφαρμόζεται με την προϋπόθεση η ανάθεση της ενιαίας σύμβασης να δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους και η απόφαση για την ανάθεση ενιαίας σύμβασης να μη λαμβάνεται με σκοπό την εξαίρεση συμβάσεων από την εφαρμογή του παρόντος νόμου.

ΤΜΗΜΑ ΙV ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ

Άρθρο 23

Συμβάσεις παραχώρησης κατ' αποκλειστικότητα (άρθρο 24 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Οι αναθέτουσες αρχές ή οι αναθέτοντες φορείς μπορούν να προβλέπουν στα τεύχη διαγωνισμού κατ' αποκλειστικότητα δικαίωμα συμμετοχής στις διαδικασίες ανάθεσης συμβάσεων παραχώρησης υπηρεσιών σε προστατευόμενα εργαστήρια και σε οικονομικούς φορείς που έχουν ως κύριο σκοπό την κοινωνική και επαγγελματική ένταξη ατόμων με αναπηρία ή ατόμων άλλων ευπαθών ομάδων του πληθυσμού, ή μπορούν να προβλέπουν την εκτέλεση αυτών των συμβάσεων παραχώρησης υπηρεσιών στο πλαίσιο προγραμμάτων προστατευόμενης απασχόλησης, εφόσον τουλάχιστον το 30% των εργαζομένων στα εργαστήρια αυτά, στους οικονομικούς φορείς ή στα προγράμματα είναι άτομα με αναπηρίες ή μειονεκτήματα. Η προκήρυξη συμβάσεων παραχώρησης υπηρεσιών, ή σε περίπτωση συμβάσεων παραχώρησης υπηρεσιών που αναφέρονται στο άρθρο 18, η προκαταρκτική γνωστοποίηση κάνουν μνεία του παρόντος άρθρου.

2. Ως οικονομικοί φορείς της παρ. 1 νοούνται ιδίως:

α) Τα προστατευόμενα παραγωγικά εργαστήρια του άρθρου 17 του Ν. 2646/1998 (Α' 236),

β) οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί περιορισμένης ευθύνης του άρθρου 12 του Ν. 2716/1999 (Α' 96),

γ) οι κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις ένταξης του σημείου α' της παρ. 2 του άρθρου 2 του Ν. 4019/2011 (Α' 216).

δ) κάθε άλλος οικονομικός φορέας φορέα που πληροί τα κριτήρια της παραγράφου 1.

3. Με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται κατόπιν πρότασης των Υπουργών Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού, Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Υγείας και Οικονομικών μπορούν να καθορίζονται:

α) το κατώτατο ποσοστό των κατ' αποκλειστικότητα ανατιθέμενων συμβάσεων παραχώρησης υπηρεσιών και ο τρόπος υπολογισμού του,

β) τα είδη και/ή η προεκτιμώμενη αξία των κατ' αποκλειστικότητα ανατιθέμενων συμβάσεων παραχώρησης υπηρεσιών,

γ) οι ειδικότεροι όροι ανάθεσης των συμβάσεων παραχώρησης υπηρεσιών του παρόντος άρθρου,

δ) το ελάχιστο ποσοστό εργαζομένων με αναπηρία ή εργαζόμενων από μισθωτούς άλλων ευπαθών ομάδων του πληθυσμού στα εργαστήρια, τους οικονομικούς φορείς ή τα προγράμματα προστατευόμενων θέσεων εργασίας, εφόσον το ποσοστό ορίζεται ανώτερο από το προβλεπόμενο στην παράγραφο 1 και κάθε άλλο σχετικό θέμα.

Άρθρο 24

Υπηρεσίες έρευνας και ανάπτυξης

(άρθρο 25 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

Ο παρών νόμος εφαρμόζεται σε συμβάσεις παραχώρησης υπηρεσιών για υπηρεσίες έρευνας και ανάπτυξης καλυπτόμενες από τους κωδικούς CPV 73000000-2 έως 73120000-9, 73300000-5, 73420000-2 και 73430000-5, εφόσον πληρούνται αμφοτέρως οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) τα οφέλη ανήκουν αποκλειστικά στην αναθέτουσα αρχή ή στον αναθέτοντα φορέα για χρήση κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων της/του, και

β) η παρεχόμενη υπηρεσία αμείβεται εξ ολοκλήρου από την αναθέτουσα αρχή ή τον αναθέτοντα φορέα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

ΑΡΧΕΣ

Άρθρο 25

Οικονομικοί φορείς

(άρθρο 26 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Στη διακήρυξη διαγωνισμού ή την πρόσκληση υποβολής προσφοράς της παραγράφου 4 του άρθρου 36 ορίζονται οι κατηγορίες των οικονομικών φορέων που δικαιούνται να συμμετέχουν σε διαδικασίες ανάθεσης συμβάσεων παραχώρησης του παρόντος νόμου.

Στους δικαιούμενους συμμετοχής του προηγούμενου εδαφίου περιλαμβάνονται υποχρεωτικά οικονομικοί φορείς εγκατεστημένοι σε:

α) κράτος - μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.)

β) τρίτες χώρες που έχουν συνάψει πολυμερείς ή διμερείς διεθνείς συμφωνίες με την Ευρωπαϊκή Ένωση, που προβλέπουν το αμοιβαίο άνοιγμα της αγοράς των συμβάσεων παραχώρησης και στο μέτρο που η υπό ανάθεση σύμβαση παραχώρησης εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των συμφωνιών αυτών.

2. Οι οικονομικοί φορείς οι οποίοι, δυνάμει της νομοθεσίας του κράτους - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο οποίο είναι εγκατεστημένοι, έχουν δικαίωμα να παρέχουν τη συγκεκριμένη υπηρεσία, δεν απορρίπτονται με μοναδική αιτιολογία το γεγονός ότι θα έπρεπε να είναι είτε φυσικά είτε νομικά πρόσωπα δυνάμει της ελληνικής νομοθεσίας.

Στα τεύχη διαγωνισμού μπορεί να επιβάλλεται στα νομικά πρόσωπα να αναφέρουν, στην υποβολή προσφοράς ή στην αίτηση συμμετοχής που υποβάλλουν,

τα ονόματα και τα επαγγελματικά προσόντα του προσωπικού το οποίο πρόκειται να αναλάβει την εκτέλεση της εν λόγω σύμβασης παραχώρησης.

3. Στις διαδικασίες ανάθεσης συμβάσεων παραχώρησης μπορούν να συμμετέχουν ενώσεις οικονομικών φορέων, συμπεριλαμβανομένων προσωρινών συμπράξεων. Οι αναθέτουσες αρχές ή οι αναθέτοντες φορείς δεν απαιτούν από τις εν λόγω ενώσεις να διαθέτουν συγκεκριμένη νομική μορφή για την υποβολή προσφοράς ή αίτησης συμμετοχής.

Όπου κρίνεται αναγκαίο, οι αναθέτουσες αρχές ή οι αναθέτοντες φορείς μπορούν να διευκρινίζουν στα έγγραφα της σύμβασης παραχώρησης τον τρόπο με τον οποίο οι ενώσεις οικονομικών φορέων θα πληρούν τις προϋποθέσεις όσον αφορά την οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια ή την τεχνική και επαγγελματική ικανότητα κατά το άρθρο 39, εφόσον οι προϋποθέσεις αυτές δικαιολογούνται από αντικειμενικούς λόγους και είναι αναλογικές. Στα πρότυπα τεύχη διαγωνισμού, που μπορεί να εγκρίνονται σύμφωνα με την παράγραφο 8 του άρθρου 36 του παρόντος, μπορεί να περιλαμβάνονται τυποποιημένοι όροι σχετικά με την εκ μέρους των ενώσεων οικονομικών φορέων τήρηση των απαιτήσεων αυτών. Οι όροι εκτέλεσης σύμβασης παραχώρησης από τέτοιες ενώσεις οικονομικών φορέων, οι οποίοι είναι διαφορετικοί από εκείνους που επιβάλλονται σε μεμονωμένους συμμετέχοντες, πρέπει επίσης να δικαιολογούνται από αντικειμενικούς λόγους και να είναι αναλογικοί.

4. Κατά παρέκκλιση των παραγράφων 1 και 2, οι αναθέτουσες αρχές ή αναθέτοντες φορείς μπορούν να υποχρεώσουν τις ενώσεις οικονομικών φορέων να περιβληθούν συγκεκριμένη νομική μορφή αφού τους ανατεθεί η σύμβαση, στο βαθμό που τούτο είναι αναγκαίο για την ικανοποιητική εκτέλεση της σύμβασης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 54.

Άρθρο 26

Ονοματολογίες

(άρθρο 27 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

Οποιοσδήποτε αναφορές σε ονοματολογίες στο πλαίσιο της ανάθεσης συμβάσεων παραχώρησης πραγματοποιούνται χρησιμοποιώντας το «Κοινό λεξιλόγιο για τις δημόσιες συμβάσεις (CPV)» όπως θεσπίστηκε δυνάμει του Κανονισμού (ΕΚ) αριθμ. 2195/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όπως τροποποιήθηκε από τους κανονισμούς της Επιτροπής 2151/2003 (L 329) και 213/2008 (L 74).

Άρθρο 27

Εχεμύθεια

(άρθρο 28 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Εκτός αν προβλέπεται άλλως στον παρόντα νόμο ή σε λοιπές κείμενες διατάξεις και ιδίως στη νομοθεσία όσον αφορά την πρόσβαση στην ενημέρωση και με την επιφύλαξη των υποχρεώσεων σχετικά με τη δημοσιοποίηση των ανατιθέμενων συμβάσεων παραχώρησης και την ενημέρωση των υποψηφίων και των προσφερόντων κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 31 και 44, η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας δεν αποκαλύπτει πληροφορίες που τους έχουν διαβιβάσει οικονομικοί φορείς

και τις οποίες έχουν χαρακτηρίσει ως εμπιστευτικές, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, των τεχνικών ή εμπορικών απορρήτων και των εμπιστευτικών πτυχών των προσφορών. Το παρόν άρθρο δεν εμποδίζει τη δημοσιοποίηση μη εμπιστευτικών τμημάτων συναφθεισών συμβάσεων παραχώρησης, συμπεριλαμβανομένων τυχόν μεταγενέστερων τροποποιήσεων.

2. Η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας μπορεί να επιβάλλει απαιτήσεις στους οικονομικούς φορείς, με στόχο την προστασία του εμπιστευτικού χαρακτήρα των πληροφοριών που τους παρέχει καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας ανάθεσης της σύμβασης παραχώρησης.

3. Εφόσον ένας οικονομικός φορέας χαρακτηρίζει πληροφορίες ως εμπιστευτικές, λόγω ύπαρξης τεχνικού ή εμπορικού απορρήτου, στη σχετική δήλωσή του, αναφέρει ρητά όλες τις σχετικές νομοθετικές ή κανονιστικές διατάξεις ή διοικητικές πράξεις που επιβάλλουν την εμπιστευτικότητα της συγκεκριμένης πληροφορίας.

4. Δεν χαρακτηρίζονται ως εμπιστευτικές πληροφορίες σχετικά με τις τιμές μονάδας, τις προσφερόμενες ποσότητες, την οικονομική προσφορά και τα στοιχεία της τεχνικής προσφοράς που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγησή της.

Άρθρο 28

Κανόνες που εφαρμόζονται στην επικοινωνία (άρθρο 29 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Εκτός από τις περιπτώσεις που η χρήση ηλεκτρονικών μέσων είναι υποχρεωτική, σύμφωνα την παράγραφο 2 του άρθρου 32 και το άρθρο 34, οι αναθέτουσες αρχές και αναθέτοντες φορείς επιλέγουν ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα μέσα επικοινωνίας για κάθε επικοινωνία και ανταλλαγή πληροφοριών:

- α) ηλεκτρονικά μέσα,
- β) ταχυδρομείο ή φαξ,
- γ) παράδοση ιδιοχειρώς πιστοποιούμενη από αποδεικτικό παραλαβής.

2. Το επιλεγέν μέσο επικοινωνίας θα πρέπει να είναι γενικώς προσιτό, να μην εισάγει διακρίσεις και να μην περιορίζει την πρόσβαση των οικονομικών φορέων στη διαδικασία σύναψης συμβάσεων παραχώρησης. Τα μέσα και οι συσκευές που χρησιμοποιούνται για την επικοινωνία με ηλεκτρονικά μέσα, καθώς και τα τεχνικά χαρακτηριστικά τους πρέπει να είναι συμβατά με τις εν γένει χρησιμοποιούμενες τεχνολογίες των πληροφοριών και των επικοινωνιών.

Σε κάθε επικοινωνία, ανταλλαγή και αποθήκευση πληροφοριών, οι αναθέτουσες αρχές και οι αναθέτοντες φορείς διασφαλίζουν ότι διαφυλάσσεται η ακεραιότητα των δεδομένων και το απόρρητο των αιτήσεων και των προσφορών. Εξετάζουν το περιεχόμενο των αιτήσεων και των προσφορών μόνο μετά τη λήξη της προθεσμίας υποβολής τους.

3. Οι αναθέτουσες αρχές και οι αναθέτοντες φορείς μπορούν να χρησιμοποιούν για την σύναψη των συμβάσεων παραχώρησης το Εθνικό Ηλεκτρονικό Σύστημα Δημοσίων Συμβάσεων (Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ.), εφόσον γίνεται ρητή περί τούτου μνεία στα τεύχη διαγωνισμού. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού και του καθ' ύλην αρμοδίου Υπουργού μπορεί να

καθίσταται υποχρεωτική η χρήση του Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ. για συγκεκριμένες κατηγορίες συμβάσεων παραχώρησης αναλόγως του είδους, του αντικειμένου ή της αξίας αυτών.

4. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού και Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων καθορίζονται οι τεχνικές λεπτομέρειες και οι διαδικασίες για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου κατά την ανάθεση και εκτέλεση των συμβάσεων παραχώρησης και ρυθμίζονται θέματα σχετικά με:

α) τον προσδιορισμό του περιεχομένου, των κανόνων και λεπτομερειών χρήσης των επιμέρους εργαλείων του Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ., όπως της διαδικτυακής διαχείρισης αιτημάτων και πληροφοριών, της χρήσης προτύπων και υποδειγμάτων, της ηλεκτρονικής κοινοποίησης, της διαδικασίας ηλεκτρονικής ανάθεσης και εκτέλεσης των συμβάσεων παραχώρησης που συνάπτονται, των ηλεκτρονικών καταλόγων, των ηλεκτρονικών πλειστηριασμών, των δυναμικών συστημάτων αγορών, των ηλεκτρονικών παραγγελιών, της ηλεκτρονικής τιμολόγησης, των ηλεκτρονικών πληρωμών,

β) τους όρους και τις προϋποθέσεις για την υποβολή, τη γνωστοποίηση, τη διακίνηση εγγράφων μέσω του Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ., τον τύπο και το περιεχόμενό τους, τον προσδιορισμό του χρόνου αποστολής ή παραλαβής και τον υπολογισμό των προθεσμιών, τυχόν τεκμήρια γνωστοποίησης και απόκτησης πρόσβασης από τον ενδιαφερόμενο οικονομικό φορέα, καθώς και τον τρόπο και την απόδειξη πρόσβασης σε έγγραφα μέσω του Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ. και χορήγησης αντιγράφων και

γ) τον καθορισμό και την εφαρμογή μέτρων εκπαίδευσης των χρηστών, μέσω σχετικών προγραμμάτων και σεμιναρίων εκπαίδευσης και επιμόρφωσης ή με τη σύνταξη κωδικών πρακτικής.

5. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού, και Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων καθορίζονται οι τεχνικές λεπτομέρειες και οι διαδικασίες για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου κατά την ανάθεση και εκτέλεση των Συμβάσεων Παραχώρησης και ρυθμίζονται θέματα σχετικά με τη διαλειτουργική σύνδεση του Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ. με την Εθνική Βάση Δεδομένων Δημοσίων Συμβάσεων της αρχής και τα πληροφοριακά συστήματα των αναθετουσών αρχών, όπως των πάσης φύσεως φορέων του δημόσιου τομέα, του Γενικού Εμπορικού Μητρώου, του Μητρώου Δεσμεύσεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, τα σχετικά Μητρώα του Υπουργείου Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, όπως (ΜΕΚ, Μ.Ε.ΕΠ.), του προγράμματος ΔΙΑΥΓΕΙΑ του Ν. 3862/2010 (Α' 112), όσον αφορά στοιχεία και έγγραφα των δημοσίων συμβάσεων που αφορούν τη διαφάνεια και καταχωρίζονται υποχρεωτικά στο ΚΗΜΔΗΣ, με το ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα παρακολούθησης συγχρηματοδοτούμενων έργων και με κάθε άλλο πληροφοριακό σύστημα που κρίνεται απαραίτητο για την παρακολούθηση της πορείας ανάθεσης και εκτέλεσης των δημοσίων συμβάσεων για ελεγκτικούς, δημοσιονομικούς, στατιστικούς και λοιπούς σκοπούς των φορολογικών και ασφαλιστικών αρχών, των δικαστικών και εισαγγελικών αρχών, καθώς, επίσης, και με τα πληροφοριακά συστήματα της Ένωσης, καθώς και άλλων κρατών-μελών.

6. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας, Ανάπτυξης

και Τουρισμού καθορίζονται οι τεχνικές λεπτομέρειες και οι διαδικασίες για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου κατά την ανάθεση και εκτέλεση των συμβάσεων παραχώρησης και ρυθμίζονται θέματα σχετικά με:

α) τη λειτουργία της ηλεκτρονικής πύλης Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ, τη δομή και το περιεχόμενό της, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3979/ 2011 και του ΠΗΔ, τη διαβάθμιση των χρηστών, τον τρόπο πρόσβασης και μελέτης των εγγράφων των διαγωνισμών και τη δημιουργία και χορήγηση αντιγράφων με χρήση ΤΠΕ, τα αντίστοιχα αναγνωριστικά και διαπιστευτήρια και τα ειδικότερα θέματα και τις μεθόδους εγγραφής και αυθεντικοποίησης, την πολιτική ασφάλειας του δικτυακού τόπου και την εφαρμογή της κείμενης νομοθεσίας για την προστασία προσωπικών δεδομένων των χρηστών του Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ,

β) τον προσδιορισμό του περιεχομένου, των κανόνων και λεπτομερειών χρήσης των επιμέρους εργαλείων του Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ, όπως της διαδικτυακής διαχείρισης αιτημάτων και πληροφοριών, της χρήσης προτύπων και υποδειγμάτων, της ηλεκτρονικής κοινοποίησης, της διαδικασίας ηλεκτρονικής ανάθεσης και εκτέλεσης των δημόσιων συμβάσεων που συνάπτονται, των ηλεκτρονικών καταλόγων, των ηλεκτρονικών πλειστηριασμών, των δυναμικών συστημάτων αγορών, των ηλεκτρονικών παραγγελιών, της ηλεκτρονικής τιμολόγησης, των ηλεκτρονικών πληρωμών,

γ) τους όρους και τις προϋποθέσεις για την υποβολή, τη γνωστοποίηση, τη διακίνηση εγγράφων μέσω του Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ, τον τύπο και το περιεχόμενό τους, τον προσδιορισμό του χρόνου αποστολής ή παραλαβής και τον υπολογισμό των προθεσμιών, τυχόν τεκμήρια γνωστοποίησης και απόκτησης πρόσβασης από τον ενδιαφερόμενο οικονομικό φορέα, καθώς και τον τρόπο και την απόδειξη πρόσβασης σε έγγραφα μέσω του Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ και χορήγησης αντιγράφων,

δ) τον καθορισμό και την εφαρμογή μέτρων εκπαίδευσης των χρηστών, μέσω σχετικών προγραμμάτων και σεμιναρίων εκπαίδευσης και επιμόρφωσης ή της σύνταξης κωδίκων πρακτικής και

ε) τους όρους και προϋποθέσεις που εξασφαλίζουν, σε τεχνικό επίπεδο, την αδιάλειπτη και ορθή λειτουργία του Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ στη Γενική Γραμματεία Εμπορίου και Προστασίας Καταναλωτή του Υπουργείου Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ
ΚΑΝΟΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΘΕΣΗ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ
ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ
ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'
ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Άρθρο 29
Γενικές αρχές
(άρθρο 30 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας μπορούν να οργανώνουν ελεύθερα τη διαδικασία που οδηγεί στην επιλογή του παραχωρησιούχου με την επιφύλαξη της συμμόρφωσης προς τις διατάξεις του παρόντος νόμου.

2. Κατά το σχεδιασμό της διαδικασίας ανάθεσης σύμ-

βασης παραχώρησης τηρούνται οι αρχές που καθορίζονται στο άρθρο 6. Ειδικότερα, κατά τη διαδικασία ανάθεσης της σύμβασης παραχώρησης η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας δεν πρέπει να παρέχει, κατά τρόπο που δημιουργεί διακρίσεις, πληροφορίες που ενδέχεται να ευνοούν ορισμένους υποψηφίους ή προσφέροντες εις βάρος άλλων. Επιπλέον, διαδικασία ανάθεσης σύμβασης παραχώρησης έργου δεν μπορεί να ξεκινήσει χωρίς την προηγούμενη συντέλεση των απαιτούμενων απαλλοτριώσεων και ολοκλήρωσης των απαραίτητων αρχαιολογικών ερευνών (τομές, σάρωση επιφάνειας εδάφους κ.λπ.).

3. Στα έγγραφα της σύμβασης παραχώρησης, συμπεριλαμβανομένης της σύμβασης, καθώς και στην προσφορά των οικονομικών φορέων περιλαμβάνεται ειδικός όρος εκτέλεσης της σύμβασης που θεσπίζει ρητή δέσμευση των οικονομικών φορέων ότι, κατά την εκτέλεση των συμβάσεων παραχώρησης, θα τηρήσουν τις υποχρεώσεις τους που απορρέουν από τις διατάξεις της περιβαλλοντικής, κοινωνικοασφαλιστικής και εργατικής νομοθεσίας, που έχουν θεσπισθεί μέσω διατάξεων της νομοθεσίας της Ένωσης, της εθνικής νομοθεσίας, συλλογικών συμβάσεων ή των διεθνών διατάξεων περιβαλλοντικού, κοινωνικού και εργατικού δικαίου που απαριθμούνται στο Παράρτημα Χ.

4. Παράβαση των υποχρεώσεων αυτών επιφέρει εις βάρος του παραχωρησιούχου τις κυρώσεις που προβλέπουν οι ως άνω διατάξεις, καθώς και κάθε άλλη κύρωση που προβλέπεται στα έγγραφα της σύμβασης παραχώρησης. Η τήρηση των εν λόγω υποχρεώσεων ελέγχεται και βεβαιώνεται από τα όργανα που επιβλέπουν την εκτέλεση των συμβάσεων παραχώρησης και τις αρμόδιες δημόσιες αρχές και υπηρεσίες που ενεργούν εντός των ορίων της ευθύνης και της αρμοδιότητάς τους.

5. Οι παραχωρησιούχοι εντάσσονται κατά προτεραιότητα στα προγράμματα επιθεώρησης και ελέγχων του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας (Σ.ΕΠ.Ε.) σύμφωνα με το Π.δ. 113/2014 (Α' 180) και του Σώματος Επιθεώρησης Περιβάλλοντος, Δόμησης, Ενέργειας και Μεταλλείων σύμφωνα με το Π.δ. 100/2014 (Α' 167), εφόσον πληρούν τα ειδικότερα κριτήρια που ορίζονται στις διατάξεις που διέπουν τη λειτουργία των υπηρεσιών αυτών.

Άρθρο 30
Δημοσιεύσεις προκήρυξης συμβάσεων
παραχώρησης
(άρθρο 31 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Οι αναθέτουσες αρχές και οι αναθέτοντες φορείς που επιθυμούν να αναθέσουν σύμβαση παραχώρησης γνωστοποιούν την πρόθεσή τους με δημοσίευση προκήρυξης.

2. Οι προκηρύξεις σύμβασης παραχώρησης περιλαμβάνουν τις πληροφορίες που αναφέρονται στο Παράρτημα V και, κατά περίπτωση, οποιαδήποτε άλλη πληροφορία κρίνεται χρήσιμη από την αναθέτουσα αρχή ή τον αναθέτοντα φορέα, με μορφή τυποποιημένων εντύπων.

3. Οι αναθέτουσες αρχές και οι αναθέτοντες φορείς που επιθυμούν να αναθέσουν σύμβαση παραχώρησης για κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες που απαριθ-

μούνται στο Παράρτημα IV γνωστοποιούν την πρόθεσή τους για ανάθεση σύμβασης παραχώρησης μέσω της δημοσίευσης προκαταρκτικής προκήρυξης. Οι εν λόγω προκηρύξεις περιέχουν τις πληροφορίες που προβλέπονται στο Παράρτημα VI.

4. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 1, οι αναθέτουσες αρχές και οι αναθέτοντες φορείς δεν υποχρεούνται να δημοσιεύσουν προκήρυξη σύμβασης παραχώρησης σε περίπτωση που τα έργα ή οι υπηρεσίες μπορούν παρασχεθούν μόνον από έναν συγκεκριμένο οικονομικό φορέα για οποιονδήποτε από τους κατωτέρω λόγους:

α) η σύμβαση παραχώρησης αποσκοπεί στη δημιουργία ή την απόκτηση ενός μοναδικού έργου τέχνης ή μιας καλλιτεχνικής εκδήλωσης,

β) έλλειψη ανταγωνισμού για τεχνικούς λόγους,

γ) ύπαρξη αποκλειστικού δικαιώματος,

δ) προστασία δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και αποκλειστικών δικαιωμάτων πλην αυτών του σημείου 10 του άρθρου 2.

Οι εξαιρέσεις που προβλέπονται στα στοιχεία β', γ' και δ' της παρούσας παραγράφου εφαρμόζονται μόνον εφόσον δεν υπάρχει εύλογη εναλλακτική επιλογή ή δυνατότητα υποκατάστασης και η απουσία ανταγωνισμού δεν είναι αποτέλεσμα τεχνητού περιορισμού των παραμέτρων ανάθεσης της παραχώρησης.

5. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 1, η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας δεν υποχρεούνται να δημοσιεύσει νέα προκήρυξη σύμβασης παραχώρησης εάν, σε προηγούμενη διαδικασία ανάθεσης σύμβασης παραχώρησης, δεν υποβλήθηκε καμία αίτηση συμμετοχής ή προσφορά ή καμία από τις υποβληθείσες αιτήσεις ή προσφορές δεν κρίθηκε κατάλληλη, με την προϋπόθεση ότι δεν έχουν τροποποιηθεί ουσιωδώς οι αρχικοί όροι της σύμβασης παραχώρησης και ότι διαβιβάζεται σχετική έκθεση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εφόσον το ζητήσει.

Για τους σκοπούς του πρώτου εδαφίου, μια προσφορά θεωρείται ότι δεν είναι κατάλληλη εάν είναι άσχετη με τη σύμβαση παραχώρησης και δεν είναι σε θέση, χωρίς ουσιαστικές αλλαγές, να ικανοποιήσει τις ανάγκες και τις απαιτήσεις της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα, όπως καθορίζονται στα τεύχη διαγωνισμού.

Για τους σκοπούς του πρώτου εδαφίου, μια προσφορά δεν θεωρείται κατάλληλη εφόσον:

α) ο αιτών πρόκειται ή μπορεί να αποκλειστεί βάσει των παραγράφων 5 έως 9 του άρθρου 39 ή δεν πληροί τα κριτήρια επιλογής που ορίζει η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας βάσει της παραγράφου 1 του άρθρου 39,

β) οι αιτήσεις περιλαμβάνουν προσφορές που δεν είναι κατάλληλες σύμφωνα με το ανωτέρω δεύτερο εδάφιο.

Άρθρο 31

Γνωστοποιήσεις συναφθεισών συμβάσεων παραχώρησης (άρθρο 32 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Το αργότερο εντός 48 ημερών από την ανάθεση σύμβασης παραχώρησης, οι αναθέτουσες αρχές και οι αναθέτοντες φορείς αποστέλλουν, σύμφωνα με τις διαδικασίες του άρθρου 32, γνωστοποίηση με τα αποτελέσματα της διαδικασίας ανάθεσης της σύμβασης παραχώ-

ρησης. Για τις κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες του Παραρτήματος IV, οι γνωστοποιήσεις αυτές μπορούν να συγκεντρώνονται ανά τρίμηνο. Σε αυτή την περίπτωση, αποστέλλονται εντός 48 ημερών από τη λήξη εκάστου τριμήνου.

2. Οι γνωστοποιήσεις συναφθείσας σύμβασης παραχώρησης περιέχουν τις πληροφορίες που προβλέπονται στο Παράρτημα VII ή, όσον αφορά συμβάσεις παραχώρησης για κοινωνικές και για άλλες ειδικές υπηρεσίες που απαριθμούνται στο Παράρτημα IV, τις πληροφορίες που προβλέπονται στο Παράρτημα VIII. Δημοσιεύονται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 32.

Άρθρο 32

Σύνταξη και τρόπος δημοσίευσης των προκηρύξεων και γνωστοποιήσεων σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης (άρθρο 33 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Οι προκηρύξεις σύμβασης παραχώρησης, οι γνωστοποιήσεις συναφθείσας σύμβασης παραχώρησης και η γνωστοποίηση που αναφέρεται στην περίπτωση ε' της παραγράφου 1 του άρθρου 55 περιλαμβάνουν τις πληροφορίες που προβλέπονται στα Παραρτήματα V, VI, VII, VIII και XI του παρόντος και συντάσσονται βάσει των τυποποιημένων εντύπων των Παραρτημάτων XI, XVII, XX, XXI, XXII του κανονισμού (ΕΕ) 2015/1086 της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης «περί καταρτίσεως τυποποιημένων εντύπων για τη δημοσίευση προκηρύξεων και γνωστοποιήσεων στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων και περί καταργήσεως του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) αριθμ. 842/2011» (L 296).

2. Οι προκηρύξεις και γνωστοποιήσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1 συντάσσονται, διαβιβάζονται με ηλεκτρονικά μέσα στην Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και δημοσιεύονται σύμφωνα με το Παράρτημα ΙΧ. Η Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιβεβαιώνει στην αναθέτουσα αρχή ή στον αναθέτοντα φορέα την παραλαβή της προκήρυξης ή γνωστοποίησης και τη δημοσίευση των πληροφοριών που διαβιβάστηκαν, αναφέροντας την ημερομηνία της δημοσίευσης, η οποία συνιστά και απόδειξη της δημοσίευσης. Οι προκηρύξεις και οι γνωστοποιήσεις δημοσιεύονται το αργότερο πέντε (5) ημέρες μετά την αποστολή τους. Τα έξοδα δημοσίευσης των προκηρύξεων και γνωστοποιήσεων από την Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης βαρύνουν την Ένωση.

3. Οι προκηρύξεις σύμβασης παραχώρησης και οι γνωστοποιήσεις συναφθείσας σύμβασης παραχώρησης δημοσιεύονται σε μία ή περισσότερες από τις επίσημες γλώσσες των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυθεντικό θεωρείται μόνο το κείμενο ή τα κείμενα που δημοσιεύονται στην εν λόγω γλώσσα ή γλώσσες. Περίληψη των σημαντικότερων στοιχείων κάθε γνωστοποίησης δημοσιεύεται και στις λοιπές επίσημες γλώσσες των θεσμικών οργάνων της Ένωσης.

4. Οι προκηρύξεις σύμβασης παραχώρησης και οι γνωστοποιήσεις συναφθείσας σύμβασης παραχώρησης δεν δημοσιεύονται σε εθνικό επίπεδο προτού δημοσιευθούν από την Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

εκτός εάν η δημοσίευση σε επίπεδο Ε.Ε. δεν γίνει εντός 48 ωρών αφότου η Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιβεβαίωσε την παραλαβή από την αναθέτουσα αρχή ή τον αναθέτοντα φορέα της προκήρυξης ή γνωστοποίησης σύμφωνα με την παράγραφο 2.

Άρθρο 33
Δημοσίευση σε εθνικό επίπεδο
(άρθρο 33 παρ. 4, δεύτερο εδάφιο της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Οι αναθέτουσες αρχές ή οι αναθέτοντες φορείς δημοσιεύουν τις προκηρύξεις, διακηρύξεις και τις αποφάσεις ανάθεσης συμβάσεων παραχώρησης, με την επιφύλαξη της εφαρμογής της παραγράφου 1 του άρθρου 60, στο ΚΗΜΔΗΣ και στην ιστοσελίδα τους, εφόσον διαθέτουν, μέσω διαύλου αυτοματοποιημένης διανομής (RSSFEED).

2. Οι προκηρύξεις και διακηρύξεις συμβάσεων παραχώρησης της παραγράφου 1 πρέπει να φέρουν αριθμό διαδικτυακής ανάρτησης μητρώου (ΑΔΑΜ) στο ΚΗΜΔΗΣ.

3. Οι προκηρύξεις και διακηρύξεις της παραγράφου 1 περιλαμβάνουν τις πληροφορίες που προβλέπονται στα Παραρτήματα V, VI, VII, VIII και XI.

Με απόφαση της Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ., εκδίδεται σύμφωνα με τα οριζόμενα στην περίπτωση ε' της παρ. 2 του Ν. 4013/ 2011 (Α' 204), εκδίδονται τυποποιημένα έντυπα για την σύνταξη των προκηρύξεων και διακηρύξεων της παραγράφου 1, συμπεριλαμβανομένων τυποποιημένων εντύπων για τα διορθωτικά.

Η έκδοση της απόφασης του προηγούμενου εδαφίου δεν αποτελεί προϋπόθεση για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

4. Οι προκηρύξεις συναφθείσας σύμβασης παραχώρησης που δημοσιεύονται σε εθνικό επίπεδο δεν περιλαμβάνουν άλλες πληροφορίες εκτός από εκείνες που περιέχονται στις προκηρύξεις και γνωστοποιήσεις που αποστέλλονται στην Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά αναφέρουν την ημερομηνία αποστολής της προκήρυξης ή γνωστοποίησης στην Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Άρθρο 34
Ηλεκτρονική διαθεσιμότητα των τευχών διαγωνισμού
(άρθρο 34 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Οι αναθέτουσες αρχές και οι αναθέτοντες φορείς παρέχουν δωρεάν απεριόριστη και πλήρη άμεση πρόσβαση, με ηλεκτρονικά μέσα, στα τεύχη διαγωνισμού από την ημερομηνία δημοσίευσης της προκήρυξης σύμβασης παραχώρησης, σύμφωνα με τα άρθρα 32 και 33 ή, εάν η προκήρυξη δεν περιέχει την πρόσκληση για την υποβολή προσφορών, από την ημερομηνία αποστολής της πρόσκλησης για την υποβολή προσφορών. Στο κείμενο της προκήρυξης της σύμβασης παραχώρησης ή των εν λόγω προσκλήσεων διευκρινίζεται η διεύθυνση διαδικτύου στην οποία διατίθενται τα εν λόγω τεύχη διαγωνισμού.

2. Όταν, σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, για έκτακτους λόγους ασφαλείας ή τεχνικούς λόγους ή λόγω του ιδιαίτερου ευαίσθητου χαρακτήρα των εμπορικών πληροφοριών που απαιτούν πολύ υψηλό επίπεδο προ-

στασίας, δεν μπορεί να παρασχεθεί δωρεάν απεριόριστη και πλήρης άμεση πρόσβαση, με ηλεκτρονικά μέσα, σε ορισμένα τεύχη διαγωνισμού, οι αναθέτουσες αρχές ή οι αναθέτοντες φορείς αναφέρουν στην προκήρυξη ή στην πρόσκληση υποβολής προσφορών ότι τα σχετικά τεύχη διαγωνισμού θα διαβιβασθούν με άλλα μέσα, πλην των ηλεκτρονικών, καθώς και ότι θα παραταθεί η προθεσμία για την παραλαβή των προσφορών.

3. Εφόσον έχει ζητηθεί εγκαίρως σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στα τεύχη διαγωνισμού, οι αναθέτουσες αρχές και οι αναθέτοντες φορείς ή οι αρμόδιες υπηρεσίες παρέχουν σε όλους τους αιτούντες ή τους προσφέροντες που λαμβάνουν μέρος στη διαδικασία ανάθεσης σύμβασης παραχώρησης συμπληρωματικές πληροφορίες σχετικά με τα τεύχη διαγωνισμού το αργότερο έξι (6) ημέρες πριν από την εκπνοή της προθεσμίας που έχει οριστεί για την παραλαβή των προσφορών.

Άρθρο 35
Καταπολέμηση της διαφθοράς και πρόληψη της σύγκρουσης συμφερόντων
(άρθρο 35 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Οι αναθέτουσες αρχές και οι αναθέτοντες φορείς λαμβάνουν τα ενδεδειγμένα μέτρα:

α) για την καταπολέμηση της απάτης, της ευνοιοκρατίας και της διαφθοράς και

β) για την αποτελεσματική πρόληψη, τον εντοπισμό και την επανόρθωση συγκρούσεων συμφερόντων που προκύπτουν κατά τη διεξαγωγή διαδικασιών ανάθεσης συμβάσεων παραχώρησης, ούτως ώστε να αποφεύγονται τυχόν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού και να διασφαλίζεται η διαφάνεια της διαδικασίας ανάθεσης και η ίση μεταχείριση όλων των υποψηφίων και προσφερόντων.

2. Κατά τη σύναψη συμβάσεων παραχώρησης σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος εφαρμόζονται οι κανόνες των επομένων παραγράφων για την αποτελεσματική πρόληψη, τον εντοπισμό και την άμεση θεραπεία συγκρούσεων συμφερόντων που προκύπτουν κατά τη διεξαγωγή διαδικασιών ανάθεσης, συμπεριλαμβανομένου του σχεδιασμού και της προετοιμασίας της διαδικασίας, της κατάρτισης τευχών διαγωνισμού, της επιλογής υποψηφίων και προσφερόντων και της ανάθεσης της σύμβασης, ούτως ώστε να αποφεύγονται τυχόν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού και να διασφαλίζεται η ίση μεταχείριση όλων των οικονομικών φορέων.

3. Η έννοια της σύγκρουσης συμφερόντων καλύπτει τουλάχιστον κάθε κατάσταση στην οποία οι κατηγορίες προσώπων που αναφέρονται στην παράγραφο 4 έχουν, άμεσα ή έμμεσα, χρηματοπιστωτικά, οικονομικά ή άλλα προσωπικά συμφέροντα τα οποία θα μπορούσαν να θεωρηθούν ότι θέτουν σε κίνδυνο την αμεροληψία και την ανεξαρτησία στο πλαίσιο της διαδικασίας ανάθεσης της σύμβασης παραχώρησης.

4. Η σύγκρουση συμφερόντων αφορά κατ'ελάχιστον τα ακόλουθα πρόσωπα:

α) μέλη του προσωπικού της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα, συμπεριλαμβανομένων των μελών των αποφαινόμενων ή/και γνωμοδοτικών οργάνων, ή/και

β) τον υπό οποιαδήποτε ιδιότητα επικεφαλής και τα μέλη των οργάνων διοίκησης της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα ή/και

γ) τους συζύγους και συγγενείς εξ αίματος ή εξ αγχιστείας, κατ' ευθεία μεν γραμμή απεριορίστως, εκ πλαγίου δε έως και τέταρτου βαθμού των προσώπων των περιπτώσεων α' και β', τα οποία:

α) εμπλέκονται στη διαδικασία σύναψης σύμβασης παραχώρησης, συμπεριλαμβανομένου του σχεδιασμού και της προετοιμασίας της διαδικασίας, καθώς και της κατάρτισης των εγγράφων της σύμβασης παραχώρησης, ή/και
β) μπορούν να επηρεάσουν την έκβασή της.

5. Για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου, ως «συμφέροντα» νοούνται προσωπικά, οικογενειακά, οικονομικά, πολιτικά ή άλλα κοινά συμφέροντα με τους υποψηφίους ή προσφέροντες ή με τους υπεργολάβους αυτών ή, σε περίπτωση που ο υποψήφιος ή ο προσφέρων είναι ένωση οικονομικών φορέων, με οποιοδήποτε μέλος της ένωσης, συμπεριλαμβανομένων και αντικρουόμενων επαγγελματικών συμφερόντων, όπως ιδίως:

α) Η συμμετοχή προσώπου της παραγράφου 3 στα όργανα διοίκησης ή διαχείρισης ενός οικονομικού φορέα, όταν ο εν λόγω οικονομικός φορέας συμμετέχει στη διαδικασία σύναψης σύμβασης παραχώρησης που διενεργεί η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας.

β) Η κατοχή από πρόσωπο των περιπτώσεων α' ή/και β' της παραγράφου 3, ποσοστού άνω του 0,5% των μετοχών, εταιρικών μεριδίων ή άλλης φύσης δικαιωμάτων επί του κεφαλαίου ενός οικονομικού φορέα, που επιτρέπουν στο μέλος αυτό να συμμετέχει στη διαχείριση των υποθέσεων του εν λόγω οικονομικού φορέα, όταν ο εν λόγω οικονομικός φορέας συμμετέχει στη διαδικασία σύναψης σύμβασης παραχώρησης που διενεργεί η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας.

γ) Η ύπαρξη κατά τη χρονική περίοδο, που έχει ως αφετηρία δώδεκα (12) μήνες πριν την έναρξη της διαδικασίας σύναψης της σύμβασης παραχώρησης και λήξη την ημέρα σύναψης αυτής, συμβατικού δεσμού που αφορά είτε την παροχή εξηρητημένης εργασίας είτε την εκτέλεση έργου ή παροχή υπηρεσιών ή πώληση αγαθών μεταξύ ενός προσώπου των περιπτώσεων α' ή/και β' της παραγράφου 3, με έναν οικονομικό φορέα, όταν ο εν λόγω οικονομικός φορέας συμμετέχει στη διαδικασία σύναψης σύμβασης παραχώρησης που διενεργεί η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας.

6. Τα πρόσωπα που αναφέρονται στην παράγραφο 4 στοιχεία α' και β' υποχρεούνται να γνωστοποιήσουν τυχόν σύγκρουση συμφερόντων των ιδίων ή των συγγενικών τους προσώπων, υπό την έννοια της παραγράφου 4 στοιχείο γ', σε σχέση με οποιονδήποτε υποψήφιο ή προσφέροντα, από τη στιγμή που καθίστανται ενήμεροι για την εν λόγω σύγκρουση, προκειμένου η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας να είναι σε θέση να προβεί σε διορθωτικές ενέργειες, κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 7. Παράλληλα, οφείλουν να απέχουν από κάθε ενέργεια σχετική με τη διενέργεια της διαδικασίας σύναψης της σύμβασης παραχώρησης.

7. Η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας αποφαινεται αιτιολογημένα επί της συνδρομής ή μη κατάστασης

σύγκρουσης συμφερόντων. Αν συντρέχει κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων, η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας ενημερώνει αμέσως την Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. και λαμβάνει αμελλητί τα κατάλληλα μέτρα ούτως ώστε να αποφεύγονται τυχόν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού και να διασφαλίζεται η ίση μεταχείριση όλων των οικονομικών φορέων. Τα εν λόγω μέτρα μπορεί να περιλαμβάνουν την εξαίρεση του συγκεκριμένου προσώπου από οποιαδήποτε συμμετοχή στη σχετική διαδικασία σύναψης σύμβασης παραχώρησης. Για την εξαίρεση του προηγούμενου εδαφίου εφαρμόζονται συμπληρωματικά προς τις διατάξεις του παρόντος άρθρου, οι παράγραφοι 4 και 5 του άρθρου 7 του Ν. 2690/1999 (Α' 45) για τις αναθέτουσες αρχές ή τους αναθέτοντες φορείς που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του.

8. Εάν μια σύγκρουση συμφερόντων είναι αδύνατον να θεραπευθεί με άλλον τρόπο, ο σχετικός υποψήφιος ή προσφέρων αποκλείεται από τη διαδικασία σύναψης σύμβασης παραχώρησης.

9. Όλες οι περιπτώσεις σύγκρουσης συμφερόντων που εντοπίστηκαν και τα μέτρα που ελήφθησαν σύμφωνα με το παρόν άρθρο, τεκμηριώνονται σε χωριστή έκθεση, η οποία περιλαμβάνεται στο φάκελο της σύμβασης παραχώρησης του άρθρου 61 και αποστέλλεται στην Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ..

10. Στα συμβατικά τεύχη προβλέπεται ότι, αν διαπιστωθεί παράβαση των ως άνω υποχρεώσεων εκ μέρους του παραχωρησιούχου ή των νομίμων εκπροσώπων του ή τελεσίδικη καταδίκη του παραχωρησιούχου ή προσώπου που είναι μέλος του διοικητικού, διευθυντικού ή εποπτικού οργάνου του παραχωρησιούχου ή έχει εξουσία εκπροσώπησης, λήψης αποφάσεων ή ελέγχου για λογαριασμό του παραχωρησιούχου για τα εγκλήματα της παραγράφου 4 και της παραγράφου 7 του άρθρου 39, και με την επιφύλαξη της εφαρμογής της παραγράφου 9 του άρθρου 39, η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας έχει το δικαίωμα να καταγγείλει τη σύμβαση παραχώρησης εις βάρος του παραχωρησιούχου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β' ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ

Άρθρο 36

Έγγραφα της σύμβασης παραχώρησης

1. Τα έγγραφα της σύμβασης παραχώρησης, υπό την έννοια του στοιχείου, παράγραφος 12 του άρθρου 2, διακρίνονται σε:

α) «τεύχη διαγωνισμού», στα οποία περιλαμβάνονται όλοι οι γενικοί και ειδικοί όροι διενέργειας της διαδικασίας ανάθεσης της σύμβασης παραχώρησης και

β) «συμβατικά τεύχη», στα οποία περιλαμβάνονται όλοι οι γενικοί και ειδικοί όροι εκτέλεσης της σύμβασης παραχώρησης.

2. Τα τεύχη διαγωνισμού περιλαμβάνουν οποιοδήποτε έγγραφο το οποίο δημοσιοποιεί, υποβάλλει ή στο οποίο παραπέμπει η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας με σκοπό να περιγράψει ή να προσδιορίσει στοιχεία της παραχώρησης ή της διαδικασίας ανάθεσης αυτής, συμπεριλαμβανομένης της προκήρυξης σύμβασης παραχώρησης, των τεχνικών και λειτουργικών απαιτήσεων, των

προτεινόμενων όρων της σύμβασης παραχώρησης, των μορφοτύπων για την υποβολή των εγγράφων από τους υποψηφίους και τους προσφέροντες, των πληροφοριών για τις γενικές υποχρεώσεις και πρόσθετων εγγράφων.

Οι όροι των τευχών διαγωνισμού πρέπει να είναι σαφείς και πλήρεις, ώστε να επιτρέπουν την υποβολή παραδεκτών, κανονικών και κατάλληλων αιτήσεων συμμετοχής και προσφορών.

3. Τα τεύχη διαγωνισμού αποτελούνται ιδίως από:

α) Τις προκηρύξεις και γνωστοποιήσεις που συντάσσονται και δημοσιεύονται σύμφωνα με τα άρθρα 30, 31, 32 και 33 του παρόντος νόμου.

β) Τη «διακήρυξη διαγωνισμού» ή την «πρόσκληση υποβολής προσφοράς» με τα παραρτήματά τους.

γ) Το σχέδιο σύμβασης παραχώρησης με τα παραρτήματά της.

4. Η διακήρυξη διαγωνισμού ή πρόσκληση υποβολής προσφοράς περιέχουν ιδίως:

α) Την επωνυμία της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα.

β) Την προθεσμία για την παραλαβή των αιτήσεων συμμετοχής ή των προσφορών από την αρμόδια υπηρεσία και τη διεύθυνση στην οποία πρέπει να αποσταλούν.

γ) Το όνομα, τη διεύθυνση, τον αριθμό τηλεφώνου και τηλεομοιοτυπικού μηχανήματος (FAX), τη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail) της υπηρεσίας που διενεργεί τον διαγωνισμό, καθώς και τον αρμόδιο υπάλληλο της υπηρεσίας αυτής.

δ) Τα αρμόδια όργανα για την αποσφράγιση των προσφορών, την ημερομηνία, την ώρα και τον τόπο αποσφράγισης, καθώς και τα πρόσωπα που δικαιούνται να παρίστανται.

ε) Ακριβή περιγραφή του αντικείμενου της σύμβασης παραχώρησης. Επίσης οποιοσδήποτε προβλεπόμενες ρήτρες αναθεώρησης ή τροποποίησης του αντικείμενου της σύμβασης παραχώρησης, συμπεριλαμβανομένων τυχόν δικαιωμάτων προαίρεσης και, εφόσον είναι γνωστό, το προσωρινό χρονοδιάγραμμα για την άσκηση των δικαιωμάτων αυτών.

στ) Την προτεινόμενη διάρκεια της σύμβασης παραχώρησης και τις προϋποθέσεις σύντμησης ή παράτασης αυτής.

ζ) Το είδος της διαδικασίας ανάθεσης, καθώς και τις προϋποθέσεις, τη διαδικασία και την προθεσμία υποβολής αιτήσεων συμμετοχής και προσφορών.

η) Την πηγή χρηματοδότησης και τον τρόπο καταβολής ή είσπραξης του συμβατικού τιμήματος.

θ) Το νόμισμα της προσφερόμενης τιμής.

ι) Τις προϋποθέσεις αναπροσαρμογής του τιμήματος μετά την κατακύρωση, εφόσον κρίνεται ότι απαιτείται τέτοιος όρος.

ια) Τον τύπο, τα ποσοστά, το νόμισμα, το χρόνο υποβολής των εγγυήσεων, καθώς και άλλες εξασφαλίσεις, εάν ζητούνται.

ιβ) Τα τεχνικά χαρακτηριστικά (προδιαγραφές), την ποσότητα και την περιγραφή των αγαθών, υπηρεσιών ή έργων, τον τρόπο της εκτέλεσης του ελέγχου και της διασφάλισης της ποιότητας, την προθεσμία για την εκτέλεση της σύμβασης, τον τόπο και χρόνο εκτέλεσης, κα-

θώς και άλλα χαρακτηριστικά, ανάλογα με το αντικείμενο της σύμβασης.

ιγ) Τους όρους και τα κριτήρια επιλογής, καθώς και τα ελάχιστα επίπεδα αυτών, σχετικά με την προσωπική κατάσταση, την οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια και την τεχνική ή επαγγελματική ικανότητα των υποψηφίων ή προσφερόντων, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 39.

ιδ) Τα δικαιολογητικά που απαιτούνται για την απόδειξη της πλήρωσης των κριτηρίων που αναφέρονται στο προηγούμενο στοιχείο

ιε) Τη δυνατότητα υποβολής προσφοράς για ένα ή περισσότερα τμήματα της σύμβασης.

ιστ) Τη δυνατότητα υποβολής εναλλακτικών προσφορών.

ιζ) Το κριτήριο ανάθεσης, τη διαδικασία και τα κριτήρια αξιολόγησης των προσφορών, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 45.

ιη) Τη διάρκεια ισχύος των προσφορών.

ιθ) Τους απαράβατους όρους, απόκλιση από τους οποίους συνεπάγεται την απόρριψη της προσφοράς.

5. Τα συμβατικά τεύχη αποτελούνται ιδίως από:

α) Τη σύμβαση παραχώρησης με τα παραρτήματά της.

β) Τις συμβάσεις που συνάπτει ο παραχωρησιούχος με τους υπεργολάβους του, όπως οι συμβάσεις μελέτης, κατασκευής, συντήρησης και λειτουργίας.

γ) Τα παρεπόμενα σύμφωνα μεταξύ της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα, του παραχωρησιούχου, των υπεργολάβων και των υπεργολάβων αυτού, των χρηματοδοτών, δανειστών και ασφαλιστών του παραχωρησιούχου ή του αντικείμενου της σύμβασης παραχώρησης ή του Ελληνικού Δημοσίου και περιλαμβάνουν στα στοιχεία που ορίζονται στο άρθρο 50.

6. Οι αναθέτουσες αρχές ή οι αναθέτοντες φορείς δεν επιβάλλουν στους οικονομικούς φορείς δαπάνη για τη λήψη των τευχών διαγωνισμού, πλην της δαπάνης που αντιστοιχεί στο κόστος διαβίβασής τους, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 34.

7. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 3 του άρθρου 32, τα έγγραφα της σύμβασης παραχώρησης συντάσσονται υποχρεωτικά στην ελληνική γλώσσα και προαιρετικά και σε άλλες γλώσσες, συνολικά ή μερικά. Σε περίπτωση ασυμφωνίας μεταξύ των τμημάτων των εγγράφων της σύμβασης παραχώρησης που έχουν συνταχθεί σε περισσότερες γλώσσες, επικρατεί η ελληνική έκδοση.

8. Με απόφαση της Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ., που εκδίδεται σύμφωνα με τα οριζόμενα στην περίπτωση ε' της παρ. 2 του άρθρου 2 του Ν. 4013/2011 (Α' 204), μπορούν να εκδίδονται μη δεσμευτικά υποδείγματα διακηρύξεων διαγωνισμού υπό την έννοια της παραγράφου 3, στο στοιχείο β' του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 37

Τεχνικές και λειτουργικές απαιτήσεις (άρθρο 36 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Οι τεχνικές και οι λειτουργικές απαιτήσεις καθορίζουν τα χαρακτηριστικά που απαιτείται να έχουν τα έργα και/ή οι υπηρεσίες που αποτελούν αντικείμενο της σύμβασης παραχώρησης και περιλαμβάνονται στα τεύχη

διαγωνισμού. Τα χαρακτηριστικά αυτά μπορεί επίσης να αναφέρονται στην ειδική διαδικασία εκτέλεσης ή παροχής των ζητούμενων έργων ή υπηρεσιών υπό τον όρο ότι συνδέονται με το αντικείμενο της σύμβασης παραχώρησης και είναι ανάλογα της αξίας και των στόχων της σύμβασης. Τα χαρακτηριστικά αυτά μπορεί ιδίως να περιλαμβάνουν τα επίπεδα ποιότητας, τα επίπεδα περιβαλλοντικών και κλιματικών επιδόσεων, το σχεδιασμό για όλες τις χρήσεις (συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας πρόσβασης για τα άτομα με ειδικές ανάγκες), καθώς και την αξιολόγηση της συμμόρφωσης, τις επιδόσεις, την ασφάλεια ή τις διαστάσεις, την ορολογία, τα σύμβολα, τις δοκιμές και τις μεθόδους δοκιμών, τη σήμανση και την επίθεση ετικετών, καθώς και οδηγίες για τους χρήστες.

2. Εκτός εάν δικαιολογείται από το αντικείμενο της σύμβασης, οι τεχνικές και λειτουργικές προδιαγραφές δεν αναφέρονται σε συγκεκριμένη κατασκευή ή προέλευση ή σε ιδιαίτερη μέθοδο κατασκευής που χαρακτηρίζει τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που παρέχονται από συγκεκριμένο οικονομικό φορέα ούτε σε εμπορικό σήμα, δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, τύπο ή συγκεκριμένη παραγωγή που θα είχε ως αποτέλεσμα να ευνοούνται ή να αποκλείονται ορισμένες επιχειρήσεις ή ορισμένα προϊόντα. Τέτοια αναφορά επιτρέπεται, κατ' εξαίρεση, όταν δεν είναι εφικτή μια επαρκώς ακριβής και κατανοητή περιγραφή του αντικειμένου της σύμβασης. Η εν λόγω αναφορά συνοδεύεται από τους όρους «ή ισοδύναμο».

3. Μια αναθέτουσα αρχή ή αναθέτων φορέας δεν απορρίπτει προσφορά με την αιτιολογία ότι τα δημοπρατούμενα έργα και υπηρεσίες δεν πληρούν τις τεχνικές και λειτουργικές προδιαγραφές τις οποίες έχει καθορίσει, εφόσον ο προσφέρων αποδεικνύει στην προσφορά του, με κάθε ενδεδειγμένο μέσο, ότι οι λύσεις που προτείνει ανταποκρίνονται, κατά ισοδύναμο τρόπο, στις τεχνικές και λειτουργικές απαιτήσεις.

Άρθρο 38 **Διαδικαστικές εγγυήσεις** **(άρθρο 37 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)**

1. Οι συμβάσεις παραχώρησης ανατίθενται στη βάση των κριτηρίων που ορίζει η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας σύμφωνα με το άρθρο 45, υπό τον όρο ότι πληρούνται όλες οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) η προσφορά πληροί τις ελάχιστες απαιτήσεις που έχει ορίσει, κατά περίπτωση, η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας,

β) ο προσφέρων πληροί τις προϋποθέσεις συμμετοχής που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 39 και γ) ο προσφέρων δεν αποκλείεται από τη συμμετοχή στη διαδικασία ανάθεσης βάσει των παραγράφων 4 έως 7 του άρθρου 39 και με την επιφύλαξη της παραγράφου 9 του άρθρου 39.

Οι ελάχιστες απαιτήσεις που αναφέρονται στο στοιχείο α' περιλαμβάνουν προϋποθέσεις και χαρακτηριστικά (κυρίως τεχνικά, φυσικά, λειτουργικά και νομικά) που κάθε προσφορά θα πρέπει να πληροί ή να διαθέτει.

2. Η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας παρέχουν:

α) στην προκήρυξη της σύμβασης παραχώρησης, περιγραφή της παραχώρησης και των προϋποθέσεων συμμετοχής,

β) στην προκήρυξη της σύμβασης παραχώρησης, τη διακήρυξη διαγωνισμού ή την πρόσκληση υποβολής προσφορών ή σε άλλα τεύχη διαγωνισμού, περιγραφή των κριτηρίων ανάθεσης και, κατά περίπτωση, τις ελάχιστες απαιτήσεις που πρέπει να πληρούνται,

γ) στα τεύχη διαγωνισμού τα στοιχεία που αναφέρονται στις παραγράφους 3 και 4 του άρθρου 36.

3. Η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας μπορεί να περιορίσει τον αριθμό των υποψηφίων ή προσφερόντων σε κατάλληλο επίπεδο, εφόσον αυτό γίνεται με διαφάνεια και με αντικειμενικά κριτήρια. Ο αριθμός των υποψηφίων ή προσφερόντων που καλούνται να συμμετάσχουν πρέπει να είναι επαρκής ώστε να εξασφαλίζεται πραγματικός ανταγωνισμός.

4. Η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας κοινοποιούν σε όλους τους συμμετέχοντες την περιγραφή της προβλεπόμενης οργάνωσης της διαδικασίας και ενδεικτική προθεσμία. Ενδεχόμενη τροποποίηση κοινοποιείται σε όλους τους συμμετέχοντες και, στο βαθμό που αφορά στοιχεία που περιλαμβάνονται στην προκήρυξη, ανακοινώνεται σε όλους τους οικονομικούς φορείς.

5. Η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας εξασφαλίζει την κατάλληλη καταγραφή των σταδίων της διαδικασίας σύμφωνα με τα μέσα που κρίνει επιβεβλημένα με την επιφύλαξη της παραγράφου 1 του άρθρου 27.

6. Η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας μπορεί να προβεί σε διαπραγματεύσεις με τους υποψηφίους και τους προσφέροντες. Το αντικείμενο της σύμβασης παραχώρησης, τα κριτήρια ανάθεσης και οι ελάχιστες απαιτήσεις δεν τροποποιούνται κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων.

Άρθρο 39 **Επιλογή και ποιοτική αξιολόγηση** **των υποψηφίων** **(άρθρο 38 παράγραφοι 1-9 της Οδηγίας** **2014/23/ΕΕ)**

1. Οι αναθέτουσες αρχές και οι αναθέτοντες φορείς εξακριβώνουν τις προϋποθέσεις συμμετοχής που σχετίζονται με την επαγγελματική και τεχνική ικανότητα, τη χρηματοοικονομική και οικονομική επάρκεια των υποψηφίων ή των προσφερόντων βάσει υπεύθυνων δηλώσεων και συστάσεων που πρέπει να υποβάλλονται ως αποδεικτικά στοιχεία, σύμφωνα με τις απαιτήσεις που διευκρινίζονται στην προκήρυξη της σύμβασης παραχώρησης και οι οποίες πρέπει να μην εισάγουν διακρίσεις και να είναι αναλογικές με το αντικείμενο της σύμβασης παραχώρησης. Οι προϋποθέσεις συμμετοχής σχετίζονται και είναι αναλογικές με την ανάγκη διασφάλισης της ικανότητας του παραχωρησιούχου να εκτελέσει τη σύμβαση παραχώρησης, λαμβάνοντας υπόψη το αντικείμενο της σύμβασης και με τον στόχο εξασφάλισης πραγματικού ανταγωνισμού.

2. Για την πλήρωση των προϋποθέσεων συμμετοχής που αναφέρονται στην παράγραφο 1, ένας οικονομικός φορέας μπορεί, εφόσον κρίνεται σκόπιμο και για συ-

γκεκριμένη σύμβαση παραχώρησης, να στηρίζεται στις ικανότητες άλλων φορέων, ασχέτως της νομικής φύσης των δεσμών του με αυτούς. Στην περίπτωση αυτή πρέπει να αποδείξει στην αναθέτουσα αρχή ή στον αναθέτοντα φορέα ότι θα έχει στη διάθεσή του τους αναγκαίους πόρους καθ' όλη τη διάρκεια της παραχώρησης, προσκομίζοντας για παράδειγμα σχετική δέσμευση των εν λόγω φορέων. Όσον αφορά τη χρηματοοικονομική επάρκεια, η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας μπορεί να απαιτεί ο οικονομικός φορέας και οι άλλοι φορείς να είναι από κοινού υπεύθυνοι για την εκτέλεση της σύμβασης παραχώρησης.

3. Ομοίως, μια ένωση οικονομικών φορέων, όπως αναφέρεται στο άρθρο 25, μπορεί να στηρίζεται στις ικανότητες των συμμετεχόντων στην ένωση άλλων φορέων.

4. Οι αναθέτουσες αρχές και οι αναθέτοντες φορείς όπως ορίζονται στο στοιχείο α' της παραγράφου 1 του άρθρου 4 αποκλείουν έναν οικονομικό φορέα από τη συμμετοχή σε διαδικασία ανάθεσης σύμβασης παραχώρησης σε περίπτωση που περιέλθει σε γνώση τους ότι υπάρχει τελεσίδικη καταδικαστική απόφαση εις βάρος του για έναν από τους ακόλουθους λόγους:

α) συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 2 της απόφασης-πλαίσιο 2008/ 841/ ΔΕΥ του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 2008, για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος (ΕΕ L 300),

β) δωροδοκία, όπως ορίζεται στο άρθρο 3 της σύμβασης περί της καταπολέμησης της διαφθοράς στην οποία ενέχονται υπάλληλοι των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ή των κρατών-μελών της Ένωσης (ΕΕ C 195) και στο άρθρο 2 παράγραφος 1 της απόφασης-πλαίσιο 2003/568/ ΔΕΥ του Συμβουλίου της 22ας Ιουλίου 2003 για την καταπολέμηση της δωροδοκίας στον ιδιωτικό τομέα (ΕΕ L 192), καθώς και όπως ορίζεται στο εθνικό δίκαιο της αναθέτουσας αρχής ή του οικονομικού φορέα,

γ) απάτη, κατά την έννοια του άρθρου 1 της σύμβασης σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ C 316), η οποία κυρώθηκε με το Ν. 2803/2000 (Α' 48),

δ) τρομοκρατικά εγκλήματα ή εγκλήματα συνδεόμενα με τρομοκρατικές δραστηριότητες, όπως ορίζονται, αντιστοίχως, στα άρθρα 1 και 3 της απόφασης-πλαίσιο 2002/475/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 2002, για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας (ΕΕ L 164 της 22.6.2002, σ. 3) ή ηθική αυτουργία ή συνέργεια ή απόπειρα διάπραξης εγκλήματος, όπως ορίζονται στο άρθρο 4 αυτής,

ε) νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, όπως αυτές ορίζονται στο άρθρο 1 της Οδηγίας 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Οκτωβρίου 2005, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (ΕΕ L 309), η οποία ενσωματώνεται με το Ν. 3691/2008 (Α' 166) και αντικαθίστανται οι σχετικές διατάξεις του Ν. 2331/1995 (Α' 173),

στ) παιδική εργασία και άλλες μορφές εμπορίας ανθρώπων, όπως ορίζονται στο άρθρο 2 της Οδηγίας

2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου (ΕΕ L 101), η οποία ενσωματώνεται με το Ν. 4198/2013 (Α' 215).

Η υποχρέωση αποκλεισμού οικονομικού φορέα εφαρμόζεται επίσης όταν το πρόσωπο εις βάρος του οποίου εκδόθηκε τελεσίδικη καταδικαστική απόφαση είναι μέλος του διοικητικού, διευθυντικού ή εποπτικού οργάνου του εν λόγω οικονομικού φορέα ή έχει εξουσία εκπροσώπησης, λήψης αποφάσεων ή ελέγχου σε αυτό.

Αναθέτοντες φορείς άλλοι από τους αναφερόμενους στο στοιχείο α' της παραγράφου 1 του άρθρου 4 μπορούν να αποκλείσουν έναν οικονομικό φορέα από τη συμμετοχή σε διαδικασία ανάθεσης σύμβασης παραχώρησης σε περίπτωση που περιέλθει σε γνώση τους ότι υπάρχει τελεσίδικη καταδικαστική απόφαση εις βάρος του για έναν από τους λόγους που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο της παρούσας παραγράφου.

5. Επιπλέον, αποκλείεται από τη συμμετοχή σε διαδικασία ανάθεσης σύμβασης παραχώρησης οποιοσδήποτε οικονομικός φορέας, εάν η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας:

α) γνωρίζει ότι ο εν λόγω οικονομικός φορέας έχει αθετήσει τις υποχρεώσεις του όσον αφορά την καταβολή φόρων ή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης, εφόσον αυτό πιστοποιείται από δικαστική απόφαση με ισχύ δεδικασμένου ή διοικητική απόφαση με δεσμευτική ισχύ σύμφωνα με τις νομοθετικές διατάξεις της χώρας στην οποία είναι εγκατεστημένος ή με τις κείμενες διατάξεις ή/και

β) μπορεί να αποδείξει με κατάλληλα μέσα ότι ο οικονομικός φορέας έχει παραβεί τις υποχρεώσεις του, όσον αφορά στην καταβολή φόρων ή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης.

Η παρούσα παράγραφος παύει να εφαρμόζεται όταν ο οικονομικός φορέας εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του, είτε καταβάλλοντας τους φόρους ή τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης που οφείλει, συμπεριλαμβανομένων, κατά περίπτωση, των δεδουλευμένων τόκων ή των προστίμων είτε υπαγόμενος σε δεσμευτικό διακανονισμό για την καταβολή τους.

6. Κατ' εξαίρεση, η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας μπορεί να προβλέπει στα έγγραφα της σύμβασης παρέκκλιση:

α) από τον υποχρεωτικό αποκλεισμό που προβλέπεται στις παραγράφους 4 και 5 κατ' εξαίρεση, για επιτακτικούς λόγους δημόσιου συμφέροντος, όπως δημόσιας υγείας ή προστασίας του περιβάλλοντος ή/και

β) από τον υποχρεωτικό αποκλεισμό της παραγράφου 5, όταν ο αποκλεισμός θα ήταν σαφώς δυσανάλογος, ιδίως όταν μόνο μικρά ποσά των φόρων ή των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης, που πάντως δεν υπερβαίνουν το ποσό των χιλίων (1.000) ευρώ, δεν έχουν καταβληθεί ή όταν ο οικονομικός φορέας ενημερώθηκε σχετικά με το ακριβές ποσό που οφείλε λόγω αθέτησης των υποχρεώσεων του όσον αφορά την καταβολή φόρων ή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης σε χρόνο κατά τον οποίο δεν είχε

τη δυνατότητα να λάβει μέτρα, σύμφωνα με το τρίτο εδάφιο της παραγράφου 5, πριν από την εκπνοή της προθεσμίας υποβολής αίτησης συμμετοχής.

7. Επίσης, η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας μπορεί να αποκλείει από τη συμμετοχή σε διαδικασία ανάθεσης σύμβασης παραχώρησης οποιονδήποτε οικονομικό φορέα εάν πληρούνται οποιαδήποτε από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) εάν μπορεί να αποδείξει με κατάλληλα μέσα αθέτησης των υποχρεώσεων που προβλέπονται στην παράγραφο 3 του άρθρου 29,

β) εάν ο οικονομικός φορέας τελεί υπό πτώχευση ή έχει υπαχθεί σε διαδικασία εξυγίανσης ή ειδικής εκκαθάρισης ή τελεί υπό αναγκαστική διαχείριση από εκκαθαριστή ή από το δικαστήριο, έχει υπαχθεί σε διαδικασία πτωχευτικού συμβιβασμού ή έχει αναστείλει τις επιχειρηματικές του δραστηριότητές ή βρίσκεται σε οποιαδήποτε ανάλογη κατάσταση που προκύπτει από παρόμοια διαδικασία προβλεπόμενη στις εθνικές νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις. Ωστόσο, η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας μπορεί να αποφασίσει να μην αποκλείσει οικονομικό φορέα ο οποίος βρίσκεται σε μια από τις ανωτέρω καταστάσεις, όταν έχει διαπιστωθεί ότι ο εν λόγω οικονομικός φορέας θα είναι σε θέση να εκτελέσει τη σύμβαση, λαμβανομένων υπόψη των εφαρμοστέων εθνικών κανόνων και μέτρων σχετικά με τη συνέχεια των δραστηριοτήτων στις ανωτέρω καταστάσεις,

γ) εάν μία κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων κατά την έννοια της παραγράφου 3 του άρθρου 35 δεν μπορεί να θεραπευθεί με άλλα, λιγότερο παρεμβατικά, μέσα,

δ) εάν η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας διαθέτει επαρκώς εύλογες ενδείξεις που οδηγούν στο συμπέρασμα ότι ο οικονομικός φορέας συνήψε συμφωνίες με άλλους οικονομικούς φορείς με στόχο τη στρέβλωση του ανταγωνισμού,

ε) εάν ο οικονομικός φορέας έχει επιδείξει σοβαρή ή επαναλαμβανόμενη πλημμέλεια κατά την εκτέλεση ουσιώδους απαίτησης στο πλαίσιο προηγούμενης σύμβασης παραχώρησης ή προηγούμενης σύμβασης με αναθέτουσα αρχή ή αναθέτοντα φορέα όπως ορίζεται στον παρόντα ή στις διατάξεις με τις οποίες θα ενσωματωθεί η Οδηγία 2014/25/ΕΕ που είχαν ως αποτέλεσμα την πρόωρη καταγγελία της εν λόγω σύμβασης, αποζημιώσεις ή άλλες παρόμοιες κυρώσεις,

στ) εάν ο οικονομικός φορέας έχει κριθεί ένοχος σοβαρών ψευδών δηλώσεων κατά την παροχή των πληροφοριών που απαιτούνται για την εξακρίβωση της απουσίας λόγων αποκλεισμού ή την πλήρωση των κριτηρίων επιλογής, έχει αποκρύψει τέτοιες πληροφορίες ή δεν είναι σε θέση να προσκομίσει τα απαιτούμενα έγγραφα προς επίρρωση αυτών των πληροφοριών,

ζ) εάν ο οικονομικός φορέας επιχειρεί να επηρεάσει με αθέμιτο τρόπο τη διαδικασία λήψης αποφάσεων της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα, να αποκτήσει εμπιστευτικές πληροφορίες που ενδέχεται να συνεπάγονται αθέμιτα πλεονεκτήματα για τον ίδιο στη διαδικασία ανάθεσης σύμβασης παραχώρησης ή να παράσχει από πταίσμα παραπλανητικές πληροφορίες που ενδέχεται να επηρεάσουν ουσιωδώς τις αποφάσεις που

αφορούν τον αποκλεισμό, την επιλογή ή την ανάθεση της σύμβασης,

η) στην περίπτωση συμβάσεων παραχώρησης στους τομείς της άμυνας και της ασφαλείας κατά τα οριζόμενα στον Ν. 3978/2011, εφόσον έχει εξακριβωθεί, βάσει αποδεικτικών στοιχείων συμπεριλαμβανομένων προστατευόμενων πηγών δεδομένων, ότι ο οικονομικός φορέας δεν διαθέτει την αξιοπιστία που απαιτείται για τον αποκλεισμό κινδύνων κατά της ασφαλείας του κράτους,

θ) εάν αυτές μπορούν να αποδείξουν, με κατάλληλα μέτρα, ότι ο οικονομικός φορέας έχει διαπράξει σοβαρό επαγγελματικό παράπτωμα, το οποίο θέτει εν αμφιβόλω την ακεραιότητά του.

8. Οι αναθέτουσες αρχές και οι αναθέτοντες φορείς αποκλείουν ανά πάσα στιγμή κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, οικονομικό φορέα, εφόσον διαπιστωθεί ότι ο εν λόγω οικονομικός φορέας βρίσκεται, λόγω πράξεων που διαπράχθηκαν ή παραλείφθηκαν είτε πριν είτε κατά τη διάρκεια της διαδικασίας σε μία από τις καταστάσεις που αναφέρονται στις 4 ή 5 ή 7.

9. Οποιοσδήποτε οικονομικός φορέας εμπίπτει σε μία από τις καταστάσεις που αναφέρονται στις παραγράφους 4 και 7 μπορεί να προσκομίζει στοιχεία, προκειμένου να αποδείξει ότι τα μέτρα που έλαβε αποδεικνύουν επαρκώς την αξιοπιστία του, παρά την ύπαρξη του σχετικού λόγου αποκλεισμού. Εάν τα στοιχεία κριθούν επαρκή, ο εν λόγω οικονομικός φορέας δεν αποκλείεται από τη διαδικασία. Για τον σκοπό αυτόν, ο οικονομικός φορέας αποδεικνύει ότι έχει καταβάλει ή έχει δεσμευθεί να καταβάλει αποζημίωση για τυχόν ζημιές που προκλήθηκαν από το ποινικό αδίκημα ή το παράπτωμα, ότι έχει διευκρινίσει τα γεγονότα και τις περιστάσεις με ολοκληρωμένο τρόπο, μέσω ενεργού συνεργασίας με τις ερευνητικές αρχές, και έχει λάβει συγκεκριμένα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα, καθώς και μέτρα σε επίπεδο προσωπικού κατάλληλα για την αποφυγή περαιτέρω ποινικών αδικημάτων ή παραπτωμάτων. Τα μέτρα που λαμβάνονται από τους οικονομικούς φορείς αξιολογούνται σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα και τις ιδιαίτερες περιστάσεις του ποινικού αδικήματος ή του παραπτώματος. Αν τα μέτρα κρίνονται ανεπαρκή, γνωστοποιείται στον οικονομικό φορέα το σκεπτικό της σχετικής απόφασης. Οικονομικός φορέας που έχει αποκλειστεί, με τελεσίδικη απόφαση, από τη συμμετοχή σε διαδικασίες σύναψης δημόσιας σύμβασης ή σύμβασης έργων, προμήθειας αγαθών ή παροχής υπηρεσιών υπό την έννοια των διατάξεων με τις οποίες μεταφέρονται οι Οδηγίες 2014/24/ΕΕ ή 2014/25/ΕΕ ή σύμβασης παραχώρησης του παρόντος, δεν μπορεί να κάνει χρήση της δυνατότητας που παρέχεται βάσει της παρούσας παραγράφου κατά την περίοδο του αποκλεισμού που ορίζεται στην εν λόγω απόφαση στο κράτος-μέλος στο οποίο ισχύει η απόφαση.

10. Η απόφαση της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα για τη διαπίστωση της επάρκειας ή μη των επανορθωτικών μέτρων κατά την προηγούμενη παράγραφο, εκδίδεται μετά από σύμφωνη γνώμη της επιτροπής της παρ. 9 του άρθρου 73 του νόμου με τίτλο «Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/

ΕΕ), η οποία εκδίδεται εντός προθεσμίας τριάντα (30) ημερών από την περιέλευση του σχεδίου απόφασης της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα στην εν λόγω επιτροπή συνοδευόμενου από όλα τα σχετικά στοιχεία. Με την άπρακτη παρέλευση της άνω προθεσμίας η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας αποκλείει από τη διαδικασία σύναψης σύμβασης τον εν λόγω οικονομικό φορέα. Η απόφαση της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος, φορέα καθώς και η απόφαση με την οποία γίνονται δεκτά ένδικα βοηθήματα κατά αυτής, κοινοποιείται στην Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ..

Άρθρο 40

Αποδεικτικά μέσα

(άρθρο 38 παρ. 10 εδάφιο πρώτο της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Με την επιφύλαξη του άρθρου 42, οι αναθέτουσες αρχές και οι αναθέτοντες φορείς αρκούνται στα πιστοποιητικά, στις βεβαιώσεις και στα λοιπά αποδεικτικά μέσα που αναφέρονται στις παραγράφους 2, 3, 4 και 5 του παρόντος ως απόδειξη της μη συνδρομής των λόγων αποκλεισμού, που αναφέρονται στις παραγράφους 4 έως 8 του άρθρου 39 και της πλήρωσης των κριτηρίων επιλογής σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 39 και δεν απαιτούν άλλα δικαιολογητικά.

Ο τρόπος, ο χρόνος και ο τύπος υποβολής των ανωτέρω αποδεικτικών μέσων καθορίζονται στα τεύχη διαγωνισμού.

2. Οι αναθέτουσες αρχές και οι αναθέτοντες φορείς δέχονται ως επαρκή απόδειξη του ότι ο οικονομικός φορέας δεν εμπίπτει σε καμία από τις περιπτώσεις που αναφέρονται στις παραγράφους 4 έως 7 του άρθρου 39, τα ακόλουθα έγγραφα και δικαιολογητικά:

α) για την παράγραφο 4 του άρθρου 39, απόσπασμα ποινικού μητρώου ή ισοδύναμο έγγραφο, που εκδίδεται από την αρμόδια δικαστική ή διοικητική αρχή του κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή της χώρας καταγωγής ή της χώρας όπου είναι εγκατεστημένος ο εν λόγω οικονομικός φορέας, β) για την παράγραφο 5 και το στοιχείο β' της παραγράφου 7 του άρθρου 39, πιστοποιητικό που εκδίδεται από την αρμόδια αρχή του κράτους-μέλους ή της χώρας καταγωγής ή εγκατάστασής του.

Αν το κράτος-μέλος ή η εν λόγω χώρα δεν εκδίδει τέτοιου είδους έγγραφο ή πιστοποιητικό ή όπου το έγγραφο ή το πιστοποιητικό αυτό δεν καλύπτει όλες τις περιπτώσεις που αναφέρονται στις παραγράφους 4, 5 και στο στοιχείο β' της παραγράφου 7 του άρθρου 39, το έγγραφο ή το πιστοποιητικό μπορεί να αντικαθίσταται από ένορκη βεβαίωση ή, στα κράτη-μέλη ή στις χώρες όπου δεν προβλέπεται ένορκη βεβαίωση, από υπεύθυνη δήλωση του ενδιαφερομένου ενώπιον αρμόδιας δικαστικής ή διοικητικής αρχής, συμβολαιογράφου ή αρμόδιου επαγγελματικού ή εμπορικού οργανισμού του κράτους-μέλους ή της χώρας καταγωγής ή χώρας όπου είναι εγκατεστημένος ο οικονομικός φορέας. Στην ένορκη βεβαίωση ή την υπεύθυνη δήλωση που υποβάλλεται κατά το προηγούμενο εδάφιο προσαρτάται επίσημη βεβαίωση αρμόδιας αρχής του οικείου κράτους-μέλους ή χώρας, όπου αναφέρεται ότι δεν εκδίδονται τα έγγρα-

φα ή τα πιστοποιητικά που αναφέρονται στην παρούσα παράγραφο ή ότι τα έγγραφα αυτά δεν καλύπτουν όλες τις περιπτώσεις που αναφέρονται στις παραγράφους 4, 5 και στο στοιχείο β' της παραγράφου 7 του άρθρου 39. Οι επίσημες δηλώσεις καθίστανται διαθέσιμες μέσω του επιγραμμικού αποθετηρίου πιστοποιητικών (e-Certis) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

γ) Για τα στοιχεία α', γ', δ', ε', στ', ζ', και η' της παραγράφου 7 του άρθρου 39, ένορκη βεβαίωση ότι δεν συντρέχουν στο πρόσωπο του οικονομικού φορέα οι αντίστοιχοι λόγοι αποκλεισμού ή αν ο οικονομικός φορέας είναι εγκατεστημένος σε κράτος-μέλος ή τρίτη χώρα όπου δεν προβλέπεται ένορκη βεβαίωση, υπεύθυνη δήλωση του ενδιαφερομένου ενώπιον αρμόδιας δικαστικής ή διοικητικής αρχής, συμβολαιογράφου ή αρμόδιου επαγγελματικού ή εμπορικού οργανισμού του κράτους-μέλους ή της χώρας καταγωγής ή χώρας όπου είναι εγκατεστημένος ο οικονομικός φορέας.

3. Η οικονομική και χρηματοπιστωτική επάρκεια, καθώς και η επαγγελματική και τεχνική ικανότητα του οικονομικού φορέα αποδεικνύεται με τα δικαιολογητικά και έγγραφα που καθορίζονται στα τεύχη διαγωνισμού. Εάν ο οικονομικός φορέας για βάσιμο λόγο δεν είναι σε θέση να προσκομίσει τα δικαιολογητικά που ζητεί η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας, μπορεί να αποδεικνύει την οικονομική και χρηματοπιστωτική του επάρκεια με οποιοδήποτε άλλο έγγραφο το οποίο η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας κρίνει κατάλληλο.

4. Αν ο οικονομικός φορέας αποτελεί ένωση ή κοινοπραξία κατά την έννοια του άρθρου 25 υποβάλλει τα δικαιολογητικά και έγγραφα αποδεικτικά μέσα, των παραγράφων 2 και 3 για κάθε μέλος της ένωσης ή κοινοπραξίας.

5. Αν οι οικονομικοί φορείς στηρίζονται στις ικανότητες άλλων φορέων, σύμφωνα με τις παραγράφους 2 και 3 του άρθρου 39, οι οικονομικοί φορείς υποβάλλουν:

α) τα δικαιολογητικά και έγγραφα αποδεικτικά μέσα, των παραγράφων 2 και 3 για τους φορείς αυτούς και

β) οποιοδήποτε κατάλληλο αποδεικτικό μέσο, προκειμένου να αποδείξουν στην αναθέτουσα αρχή ή τον αναθέτοντα φορέα ότι θα έχουν τους αναγκαίους πόρους στη διάθεσή τους, σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στα τεύχη διαγωνισμού.

6. Η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας μπορεί να καλέσει τους οικονομικούς φορείς να συμπληρώσουν ή να διευκρινίσουν τα δικαιολογητικά, που έχουν υποβληθεί σύμφωνα με τις παραγράφους 1 έως 5. Προς τον σκοπό τούτο κοινοποιεί στους οικονομικούς φορείς έγγραφη πρόσκληση και τους τάσσει προθεσμία, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη από επτά (7) ημέρες από την ημερομηνία κοινοποίησης της σχετικής πρόσκλησης. Οποιαδήποτε διευκρίνιση ή συμπλήρωση υποβάλλεται από τους οικονομικούς φορείς, χωρίς να έχει ζητηθεί από την αναθέτουσα αρχή ή τον αναθέτοντα φορέα δεν λαμβάνεται υπόψη.

Οι ως άνω διευκρινίσεις ή συμπληρώσεις μπορεί να αφορούν μόνο ασάφειες.

Η παροχή της δυνατότητας διευκρίνισης ή συμπλήρωσης στον οικονομικό φορέα, σύμφωνα με τα προηγούμε-

να εδάφια είναι υποχρεωτική, εάν επίκειται αποκλεισμός του από τη διαδικασία, λόγω ασαφειών ή τυπικών ελλείψεων των δικαιολογητικών και εγγράφων, που έχουν υποβληθεί.

7. Οι ως άνω διευκρινίσεις ή συμπληρώσεις δεν επιτρέπεται να έχουν ως συνέπεια μεταγενέστερη αντικατάσταση ή υποβολή για πρώτη φορά εγγράφων σε συμμόρφωση με όρους της διακήρυξης αλλά μόνο τη διευκρίνιση ή συμπλήρωση, ακόμη και με νέα έγγραφα, εγγράφων ή δικαιολογητικών που έχουν ήδη υποβληθεί. Επιπλέον, η παροχή της δυνατότητας διευκρίνισης ή συμπλήρωσης δεν πρέπει να εισάγει διακρίσεις ή άνιση μεταχείριση των οικονομικών φορέων ή να έχει ως συνέπεια ευνοϊκή μεταχείριση ενός ή περισσοτέρων από αυτούς.

8. Ο οικονομικός φορέας δεν υποχρεούται να υποβάλει τα δικαιολογητικά του παρόντος άρθρου, εφόσον αυτά έχουν ήδη υποβληθεί σε προγενέστερη διαδικασία ανάθεσης σύμβασης παραχώρησης, στην ίδια αναθέτουσα αρχή ή αναθέτοντα φορέα, εφόσον είναι σύμφωνα με τους όρους των τευχών διαγωνισμού και σε ισχύ.

Άρθρο 41

Ερωτηματολόγιο ποιοτικής επιλογής

1. Στα τεύχη διαγωνισμού μπορεί να προβλέπεται ότι οι αναθέτουσες αρχές ή οι αναθέτοντες φορείς δέχονται το «ερωτηματολόγιο ποιοτικής επιλογής» ως προκαταρκτική απόδειξη σε αντικατάσταση όλων ή κάποιων από τα δικαιολογητικά του άρθρου 40 του παρόντος νόμου.

2. Το ερωτηματολόγιο ποιοτικής επιλογής αποτελείται από επίσημη δήλωση του οικονομικού φορέα, η οποία επέχει θέση υπεύθυνης δήλωσης του Ν. 1599/1986 (Α' 75) ότι δεν συντρέχουν οι λόγοι αποκλεισμού και ότι πληρούνται τα κριτήρια επιλογής του άρθρου 39, καθώς και ο οικονομικός φορέας θα είναι σε θέση, εφόσον του ζητηθεί και χωρίς καθυστέρηση, να προσκομίσει τα δικαιολογητικά του άρθρου 41 και περιλαμβάνει τις κατάλληλες πληροφορίες, όπως απαιτείται από την αναθέτουσα αρχή ή τον αναθέτοντα φορέα.

3. Ο τρόπος και ο χρόνος υποβολής του ερωτηματολογίου ποιοτικής επιλογής καθορίζονται στα τεύχη διαγωνισμού, στα οποία μπορεί να συμπεριλαμβάνεται σχετικό μορφότυπο του ερωτηματολογίου. Μπορεί επίσης να προβλέπεται η χρήση του ευρωπαϊκού ενιαίου εγγράφου συμμετοχής του άρθρου 59 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ. Με απόφαση της Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. που εκδίδεται σύμφωνα με τα οριζόμενα την περίπτωση ε' της παρ. 2 του άρθρου 2 του Ν. 4013/2011 (Α' 204), μπορεί να εκδίδεται αντίστοιχο τυποποιημένο έντυπο.

4. Η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας μπορεί να ζητεί από τους οικονομικούς φορείς σε οποιοδήποτε στάδιο ή χρονικό σημείο κατά τη διάρκεια της διαδικασίας να υποβάλλουν όλα ή ορισμένα από τα δικαιολογητικά του άρθρου 41, όταν αυτό απαιτείται για τη διασφάλιση της ορθής διεξαγωγής της διαδικασίας, ιδίως όταν η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας κάνει χρήση της δυνατότητας περιορισμού του αριθμού των υποψηφίων ή προσφερόντων σε κατάλληλο επίπεδο, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 38.

5. Αν ο οικονομικός φορέας αποτελεί ένωση ή κοινο-

πραξία κατά την έννοια του άρθρου 25, το ερωτηματολόγιο ποιοτικής επιλογής, περιέχει επίσης τις πληροφορίες της παραγράφου 2 για κάθε μέλος της ένωσης ή κοινοπραξίας.

6. Αν ο οικονομικός φορέας στηρίζεται στις ικανότητες άλλων φορέων σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 39 το ερωτηματολόγιο ποιοτικής επιλογής περιέχει επίσης τις πληροφορίες της παραγράφου 2 όσον αφορά τους φορείς αυτούς.

7. Πριν από τη σύναψη της σύμβασης παραχώρησης, η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας ειδοποιεί εγγράφως τον προσφέροντα, στον οποίο έχει αποφασίσει να αναθέσει τη σύμβαση, να υποβάλει, εντός εύλογης προθεσμίας, η οποία δεν μπορεί να υπολείπεται των δέκα (10) ημερών από την κοινοποίηση της σχετικής πρόσκλησης, επικαιροποιημένα τα δικαιολογητικά του άρθρου 40, προς απόδειξη των δηλώσεων και στοιχείων πληροφοριών, που περιλαμβάνονται στο ερωτηματολόγιο ποιοτικής επιλογής που υπέβαλε στο πλαίσιο της διαδικασίας ανάθεσης της σύμβασης παραχώρησης.

Άρθρο 42

Αποκλεισμός οικονομικού φορέα από συμβάσεις παραχώρησης (άρθρο 38 παρ. 10 εδάφιο δεύτερο της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Αν στο πλαίσιο διαδικασίας ανάθεσης και εκτέλεσης μίας σύμβασης παραχώρησης διαπιστωθεί ότι συντρέχει στο πρόσωπο ενός οικονομικού φορέα ένας από τους λόγους αποκλεισμού των παραγράφων 4 και 7 του άρθρου 39 του παρόντος νόμου και ο οικονομικός φορέας δεν λάβει μέτρα για να αποδείξει την αξιοπιστία του, σύμφωνα με την παράγραφο 9 του άρθρου 39, μπορεί να επιβληθεί εις βάρος του αποκλεισμός από τη συμμετοχή σε μελλοντικές διαδικασίες ανάθεσης συμβάσεων παραχώρησης του παρόντος και για εύλογο χρονικό διάστημα.

2. Η περίοδος αποκλεισμού καθορίζεται σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, λαμβάνοντας υπόψη ιδίως τη σοβαρότητα του αδικήματος ή παραπτώματος, το χρόνο που έχει παρέλθει από τη διάπραξη του, τη διάρκειά του, την υποτροπή, την πρόθεση ή το βαθμό της αμέλειας του οικονομικού φορέα και τα μέτρα που αυτός έχει λάβει προς αποφυγή διάπραξης παρόμοιων αδικημάτων ή παραπτωμάτων στο μέλλον. Εάν η περίοδος αποκλεισμού δεν έχει καθορισθεί από τελεσίδικη απόφαση, η περίοδος αυτή δεν υπερβαίνει τα πέντε (5) έτη από την ημερομηνία της καταδίκης με τελεσίδικη απόφαση στις περιπτώσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 4 του άρθρου 39 και τα τρία (3) έτη από την ημερομηνία του σχετικού γεγονότος στις περιπτώσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 7 του άρθρου 39.

3. Ο αποκλεισμός επιβάλλεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων και του αρμόδιου Υπουργού για θέματα καταπολέμησης διαφθοράς.

Για το σκοπό αυτόν η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας κοινοποιεί κάθε απόφαση αποκλεισμού οικονομικού φορέα μαζί με τα σχετικά αποδεικτικά στοιχεία στον Υπουργό Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού,

προκειμένου ο τελευταίος να εξετάσει τον αποκλεισμό του οικονομικού φορέα από τη συμμετοχή σε διαδικασίες ανάθεσης συμβάσεων παραχώρησης για εύλογο χρονικό διάστημα, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 2 και να εισηγηθεί έκδοσή της στους συναρμόδιους Υπουργούς.

Πριν από την έκδοση της απόφασης περί αποκλεισμού ορισμένου οικονομικού φορέα, παρέχεται σε αυτόν η δυνατότητα ακρόασης, εκτός αν τα πραγματικά περιστατικά που δικαιολογούν τον αποκλεισμό καθορίζονται με τελεσίδικη απόφαση.

4. Η απόφαση της παραγράφου 3 κοινοποιείται στην αναθέτουσα αρχή ή τον αναθέτοντα φορέα και το θιγόμενο οικονομικό φορέα.

5. Ο αποκλεισμός οικονομικού φορέα από μελλοντικές διαδικασίες σύναψης συμβάσεων παραχώρησης του παρόντος, σύμφωνα με τις προηγούμενες παραγράφους, επιφέρει αυτοδίκαια και τον αποκλεισμό του

α) από εν εξελίξει διαδικασίες ανάθεσης συμβάσεων παραχώρησης και

β) από μελλοντικές ή εν εξελίξει διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων έργων, προμηθειών ή υπηρεσιών υπό την έννοια των διατάξεων ενσωμάτωσης στην εσωτερική έννομη τάξη των Οδηγιών 2014/24/ΕΕ ή 2014/25/ΕΕ για ίσο χρονικό διάστημα.

6. Οι αποφάσεις που εκδίδονται κατ'επίκληση της παραγράφου 3, καθώς και οι αποφάσεις με τις οποίες γίνονται δεκτά ένδικα βοηθήματα κατ'αυτών, γνωστοποιούνται στην ενιαία ανεξάρτητη αρχή δημοσίων συμβάσεων (Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ) με κοινοποίηση στη Γενική Γραμματεία Εμπορίου και Προστασίας του Καταναλωτή του Υπουργείου Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού και τη Γενική Γραμματεία Υποδομών του Υπουργείου Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων. Στην Εθνική Βάση Δεδομένων Δημοσίων Συμβάσεων τηρείται κατάλογος των αποκλεισθέντων οικονομικών φορέων, στον οποίο καταχωρούνται τα στοιχεία και η περίοδος αποκλεισμού καθενός από αυτούς, με την επιφύλαξη των διατάξεων του Ν. 2472/1997 (Α' 50), και στον οποίο έχουν πρόσβαση οι αναθέτουσες αρχές/αναθέτοντες φορείς, η Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ., η Γενική Γραμματεία Εμπορίου και Προστασίας του Καταναλωτή και η Γενική Γραμματεία Υποδομών.

Άρθρο 43

Προθεσμίες παραλαβής αιτήσεων συμμετοχής και προσφορών για τη σύμβαση παραχώρησης (άρθρο 39 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Κατά τον καθορισμό των προθεσμιών παραλαβής των αιτήσεων συμμετοχής ή των προσφορών, οι αναθέτουσες αρχές ή οι αναθέτοντες φορείς λαμβάνουν υπόψη, ιδίως, τον πολύπλοκο χαρακτήρα του αντικείμενου της σύμβασης παραχώρησης και το χρόνο που απαιτείται για την προετοιμασία των προσφορών ή των αιτήσεων συμμετοχής, με την επιφύλαξη των ελάχιστων προθεσμιών που καθορίζονται στο παρόν άρθρο.

2. Εάν οι αιτήσεις συμμετοχής ή οι προσφορές μπορούν να συνταχθούν μόνον έπειτα από επίσημη επίσκεψη ή από επίσημη εξέταση εγγράφων προσαρτημένων στα τεύχη διαγωνισμού, οι προθεσμίες παραλαβής των αιτήσεων συμμετοχής ή των προσφορών για τη σύμβαση

παραχώρησης καθορίζονται κατά τρόπον ώστε όλοι οι ενδιαφερόμενοι οικονομικοί φορείς να μπορούν να λάβουν γνώση όλων των αναγκαίων πληροφοριών για τη σύνταξη αιτήσεων ή προσφορών και, σε κάθε περίπτωση, είναι μεγαλύτερες από τις ελάχιστες προθεσμίες που ορίζονται στις παραγράφους 3 και 4.

3. Η ελάχιστη προθεσμία για την παραλαβή αιτήσεων συμμετοχής είτε περιλαμβάνονται οι προσφορές είτε όχι, για τη σύμβαση παραχώρησης ανέρχεται σε τριάντα (30) ημέρες:

α) από την ημερομηνία αποστολής της προκήρυξης της σύμβασης παραχώρησης στην Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προκειμένου για συμβάσεις παραχώρησης της περίπτωσης α' της παραγράφου 2 του άρθρου 1 και

β) από την ημερομηνία δημοσίευσης της προκήρυξης της σύμβασης παραχώρησης στο Κ.Η.Μ.ΔΗ.Σ. προκειμένου για συμβάσεις παραχώρησης της περίπτωσης β' της παραγράφου 2 του άρθρου 1.

4. Εάν η διαδικασία διεξάγεται σε διαδοχικά στάδια, η ελάχιστη προθεσμία παραλαβής των αρχικών προσφορών ανέρχεται σε είκοσι δύο (22) ημέρες από την ημερομηνία αποστολής της πρόσκλησης υποβολής προσφορών.

5. Σύντμηση κατά πέντε (5) ημέρες, όταν η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας αποδέχεται την υποβολή προσφορών με ηλεκτρονικά μέσα σύμφωνα με το άρθρο 28.

Άρθρο 44

Παροχή πληροφόρησης στους υποψηφίους και στους προσφέροντες (άρθρο 40 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας ενημερώνει το ταχύτερο δυνατόν κάθε υποψήφιο και προσφέροντα για τις αποφάσεις που λαμβάνονται σχετικά με την ανάθεση της σύμβασης παραχώρησης, περιλαμβανομένου και του ονόματος του παραχωρησιούχου, καθώς και τους λόγους για τυχόν απόφαση απόρριψης της αίτησης συμμετοχής ή της προσφοράς του, καθώς και τους λόγους για τους οποίους ενδεχομένως αποφάσισε να μην αναθέσει σύμβαση παραχώρησης για την οποία έχει προηγηθεί δημοσίευση προκήρυξης, ή να αρχίσει εκ νέου τη διαδικασία. Επιπλέον, κατόπιν αιτήματος του ενδιαφερομένου μέρους, η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας γνωστοποιεί το συντομότερο, και σε κάθε περίπτωση εντός δεκαπέντε (15) ημερών από την παραλαβή γραπτής αίτησης, στους προσφέροντες που έχουν υποβάλει αποδεκτή προσφορά, τα χαρακτηριστικά και τα σχετικά πλεονεκτήματα της επιλεγείσας προσφοράς.

2. Η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας δύναται να αποφασίζει να μην γνωστοποιήσει ορισμένες πληροφορίες που αναφέρονται στην παράγραφο 1, σχετικά με τη σύμβαση παραχώρησης, εάν η γνωστοποίηση των εν λόγω πληροφοριών μπορεί να εμποδίσει την εφαρμογή των νόμων, να είναι κατ' άλλον τρόπο αντίθετη προς το δημόσιο συμφέρον, να βλάψει τα νόμιμα εμπορικά συμφέροντα δημόσιων ή ιδιωτικών οικονομικών φορέων ή τις συνθήκες θεμιτού ανταγωνισμού μεταξύ των φορέων αυτών.

Άρθρο 45
Κριτήρια ανάθεσης
(άρθρο 41 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Οι συμβάσεις παραχώρησης ανατίθενται βάσει αντικειμενικών κριτηρίων που συμμορφώνονται προς τις αρχές που ορίζονται στο άρθρο 6 και διασφαλίζουν την αξιολόγηση των προσφορών υπό συνθήκες πραγματικού ανταγωνισμού κατά τρόπον ο οποίος να παρέχει συνολικό οικονομικό πλεονέκτημα για την αναθέτουσα αρχή ή τον αναθέτοντα φορέα.

2. Τα κριτήρια ανάθεσης συνδέονται με το αντικείμενο της σύμβασης παραχώρησης και δεν παρέχουν απεριόριστη ελευθερία επιλογής στην αναθέτουσα αρχή ή στον αναθέτοντα φορέα. Μπορούν να περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, περιβαλλοντικά ή κοινωνικά κριτήρια ή κριτήρια σχετικά με την καινοτομία. Τα κριτήρια αυτά συνοδεύονται από απαιτήσεις που επιτρέπουν την αποτελεσματική επαλήθευση των πληροφοριών που παρέχονται από τους προσφέροντες.

Η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας επαληθεύει εάν οι προσφορές πληρούν όντως τα κριτήρια ανάθεσης.

3. Η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας κατατάσσουν τα κριτήρια με φθίνουσα σειρά σπουδαιότητας.

Με την επιφύλαξη του πρώτου εδαφίου, όταν η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας λαμβάνουν προσφορά η οποία προτείνει λύσεις με εξαιρετικό επίπεδο λειτουργικών απαιτήσεων που δεν θα μπορούσε να είχε προβλέψει μία επιμελής αναθέτουσα αρχή ή αναθέτων φορέας, η εν λόγω αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας μπορεί, κατ' εξαίρεση, να τροποποιήσει τη σειρά προτεραιότητας των κριτηρίων ανάθεσης προκειμένου να ληφθεί υπόψη η καινοτόμος λύση. Στην περίπτωση αυτή, η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας ενημερώνουν όλους τους προσφέροντες για την τροποποίηση της σειράς σπουδαιότητας και εκπονούν νέα πρόσκληση υποβολής προσφορών, με βάση τις ελάχιστες προθεσμίες που ορίζονται στην παράγραφο 4 του άρθρου 43. Εφόσον τα κριτήρια ανάθεσης έχουν δημοσιευθεί τη στιγμή της δημοσίευσης της προκήρυξης της σύμβασης παραχώρησης, η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας δημοσιεύουν νέα προκήρυξη της σύμβασης παραχώρησης, με βάση τις ελάχιστες προθεσμίες που αναφέρονται στην παράγραφο 3 του άρθρου 43. Η τροποποίηση της σειράς προτεραιότητας δεν θα πρέπει να δημιουργεί διακρίσεις. Η βαθμολόγηση πρέπει να είναι πλήρως και ειδικά αιτιολογημένη και να περιλαμβάνει υποχρεωτικά, εκτός από τη βαθμολογία, και τη λεκτική διατύπωση της κρίσης ανά κριτήριο.

Άρθρο 46
Ματαίωση της διαδικασίας ανάθεσης

1. Η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας με ειδικά αιτιολογημένη απόφαση μετά από γνώμη του αρμόδιου οργάνου, ματαιώνει τη διαδικασία ανάθεσης σύμβασης παραχώρησης, εφόσον η διαδικασία ανάθεσης απέβη άγονη είτε λόγω αποκλεισμού όλων των υποψηφίων ή προσφερόντων είτε λόγω μη υποβολής προσφοράς ή απόρριψης όλων των προσφορών.

2. Η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας δύναται,

με ειδικά αιτιολογημένη απόφασή του μετά από γνώμη του αρμόδιου οργάνου, να ματαιώσει τη διαδικασία ανάθεσης σύμβασης παραχώρησης, εφόσον συντρέχει μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) Λόγω παράτυπης διεξαγωγής της διαδικασίας ανάθεσης.

β) Αν η προσφορά κριθεί ως μη συμφέρουσα από οικονομική άποψη.

γ) Αν η εκτέλεση του συμβατικού αντικείμενου δεν ενδιαφέρει πλέον την αναθέτουσα αρχή ή τον αναθέτοντα φορέα ή

δ) αν μεταβλήθηκαν ουσιωδώς οι οικονομικές ή οι τεχνικές παράμετροι που σχετίζονται με τη διαδικασία ανάθεσης ή συντρέχουν λόγοι ανώτερης βίας, με συνέπεια να μην είναι δυνατή η εκτέλεση της σύμβασης.

ε) Για άλλους επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος, όπως ιδίως δημόσιας υγείας ή προστασίας του περιβάλλοντος.

3. Αν διαπιστωθούν σφάλματα ή παραλείψεις σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας ανάθεσης, η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας μπορεί, μετά από εισήγηση του αρμόδιου οργάνου, να ακυρώσει μερικά τη διαδικασία ή να αναμορφώσει ανάλογα το αποτέλεσμα της ή να αποφασίσει την επανάληψή της από το σημείο που εμφιλοχώρησε το σφάλμα ή η παράλειψη.

4. Όταν συντρέχουν οι λόγοι για τη ματαίωση της διαδικασίας που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2, η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας ακυρώνει τη διαδικασία ανάθεσης της σύμβασης παραχώρησης για ολόκληρο το αντικείμενο της σύμβασης ή, αν οι λόγοι αυτοί συνδέονται με τμήμα της σύμβασης για το εν λόγω τμήμα, εφόσον επιτρέπεται η κατάθεση τέτοιων προσφορών.

5. Η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας διατηρεί, επίσης, το δικαίωμα, μετά από γνώμη του αρμόδιου οργάνου, να αποφασίσει, παράλληλα με την ακύρωση ή τη ματαίωση της διαδικασίας ανάθεσης και την επανάληψη οποιασδήποτε φάσης της διαδικασίας ανάθεσης με τροποποίηση ή μη των όρων της, ή να διενεργήσει νέα διαδικασία ανάθεσης χωρίς δημοσίευση προκήρυξης, εφόσον στην τελευταία αυτή περίπτωση πληρούνται οι όροι και οι προϋποθέσεις της παραγράφου 5 του άρθρου 30.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ
ΚΑΝΟΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΩΝ
ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'
ΣΥΜΒΑΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Άρθρο 47
Συμβατικό πλαίσιο -εφαρμοστέα νομοθεσία

1. Τα συμβατικά τεύχη περιλαμβάνουν τους όρους και τις ρυθμίσεις που καθορίστηκαν από την αναθέτουσα αρχή ή τον αναθέτοντα φορέα στα τεύχη διαγωνισμού κατά τη διαδικασία ανάθεσης.

2. Κατά την εκτέλεση συμβάσεων παραχώρησης που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος εφαρμόζονται:

α) οι όροι των συμβατικών τευχών,

- β) οι διατάξεις του παρόντος και
γ) συμπληρωματικά ο Αστικός Κώδικας.

3. Κατά την εκτέλεση συμβάσεων παραχώρησης, που υλοποιούνται ως συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα του Ν. 3389/2005, εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 17 έως 29 του Ν. 3389/2005 και, συμπληρωματικά, οι διατάξεις των άρθρων 50 έως 57 του παρόντος, στο μέτρο που δεν έρχονται σε αντίθεση προς αυτές.

Άρθρο 48

Συμβατικά τεύχη

1. Τα συμβατικά τεύχη της παραγράφου 5 του άρθρου 36 περιλαμβάνουν σαφή και αναλυτική περιγραφή των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των μερών σε σχέση με το αντικείμενο της παραχώρησης.

2. Στα συμβατικά τεύχη ορίζονται ιδίως τα ακόλουθα:

α) το αντικείμενο της παραχώρησης, συμπεριλαμβανομένων και των τεχνικών και λειτουργικών απαιτήσεων ή απαιτήσεων επιτελεσματικότητας του έργου ή της υπηρεσίας, τα αποκλειστικά δικαιώματα που εκχωρούνται στον παραχωρησιούχο, ο αναλυτικός προϋπολογισμός, καθώς και το καταβλητέο στον παραχωρησιούχο συμβατικό αντάλλαγμα, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 55 του παρόντος νόμου,

β) ο τρόπος άσκησης της εποπτείας της εκτέλεσης και λειτουργίας του έργου ή της παροχής της υπηρεσίας, είτε μέσω ανεξάρτητων ελεγκτών που η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας ή ο παραχωρησιούχος προσλαμβάνουν από κοινού ή από το ένα συμβαλλόμενο μέρος με παροχή συναίνεσης του άλλου για το σκοπό αυτόν είτε μέσω των αρμόδιων υπηρεσιών του Δημοσίου. Η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας εποπτεύει τους ανεξάρτητους ελεγκτές, οι οποίοι αμείβονται, σε κάθε περίπτωση, μέσω της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντα φορέα,

γ) οι μέθοδοι διασφάλισης της ποιότητας κατά την εκτέλεση και λειτουργία του έργου ή την παροχή της υπηρεσίας,

δ) το χρονοδιάγραμμα εκτέλεσης του αντικειμένου της σύμβασης παραχώρησης, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία τροποποίησής του, οι ποινικές ρήτρες και τα ανταλλάγματα σε περίπτωση υπέρβασης ή σύντμησης αντίστοιχα του χρονοδιαγράμματος αυτού, η διάρκεια της σύμβασης παραχώρησης, καθώς και οι προϋποθέσεις και η διαδικασία της παράτασης ή σύντμησης της διάρκειας αυτής, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 17 του παρόντος,

ε) ο χρόνος και ο τρόπος με τον οποίο θα παραχωρείται στον παραχωρησιούχο η χρήση ή η εκμετάλλευση των παγίων στοιχείων που είναι απαραίτητα για την εκτέλεση και λειτουργία του έργου ή την παροχή της υπηρεσίας και τα προβλεπόμενα ανταλλάγματα,

στ) το χρηματοοικονομικό μοντέλο, τα στοιχεία που περιέχει, κοινωνικούς δείκτες και κριτήρια βάσει των οικονομικών συνθηκών που ισχύουν, κατά το χρόνο διαμόρφωσής του, για την οικονομική ανάπτυξη και για την προστασία ευάλωτων και ευπαθών κοινωνικών ομάδων (άνεργοι, ΑΜΕΑ κ.λπ.), τον αναλυτικό προϋπολογισμό, και τους όρους και τις προϋποθέσεις τροποποίησης ή επικαιροποίησης αυτών,

ζ) ο τρόπος χρηματοδότησης της υλοποίησης του αντικειμένου της σύμβασης παραχώρησης,

η) η απαιτούμενη εκ μέρους της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα έγκριση των χρηματοδοτικών συμβάσεων που συνάπτει ο παραχωρησιούχος, καθώς και της διαδικασίας τροποποίησής τους,

θ) η κατανομή των κινδύνων μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών και οι συνέπειες επέλευσης γεγονότων που συνιστούν ανωτέρα βία,

ι) οι ασφαλιστικές καλύψεις του αντικειμένου της σύμβασης παραχώρησης ή του παραχωρησιούχου,

ια) η προστασία του περιβάλλοντος και των αρχαιοτήτων,

ιβ) η κατοχύρωση δικαιωμάτων πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας,

ιγ) ο τρόπος λειτουργίας, συντήρησης και εκμετάλλευσης του αντικειμένου της σύμβασης παραχώρησης και οι υποχρεώσεις του παραχωρησιούχου για την προσαρμογή της μεθόδου παροχής των εν λόγω υπηρεσιών, προς το σκοπό της διασφάλισης υψηλού επιπέδου ποιότητας, ασφάλειας και οικονομικής προσιτότητας, ίσης μεταχείρισης και της προώθησης της αδιάλειπτης και καθολικής πρόσβασης και των δικαιωμάτων των χρηστών, στους οποίους συμπεριλαμβάνονται οι χρήστες με αναπηρία, στις παρεχόμενες υπηρεσίες,

ιδ) το ύψος των ανταλλαγμάτων που καταβάλλονται για τη χρήση του έργου ή της υπηρεσίας από τους χρήστες, ο τρόπος είσπραξής τους, καθώς και οι λόγοι και τρόποι αναπροσαρμογής τους,

ιε) ο τρόπος επιμερισμού, μεταξύ των συμβαλλομένων μερών, των ωφελειών που θα προκύψουν είτε από την αναχρηματοδότηση των δανείων του παραχωρησιούχου είτε μετά την επίτευξη ενός συγκεκριμένου ποσοστού απόδοσης των ιδίων κεφαλαίων του,

ιστ) η έκταση των εγγυήσεων που παρέχει ο παραχωρησιούχος για την έγκαιρη και προσηκύουσα εκτέλεση, λειτουργία και συντήρηση του έργου ή την προσηκύουσα παροχή της υπηρεσίας,

ιζ) τα θέματα που αφορούν την ίδρυση και λειτουργία της εταιρείας ειδικού σκοπού του άρθρου 50, συμπεριλαμβανομένων των όρων και της διαδικασίας παροχής της συναίνεσης της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα για τις πράξεις που αναφέρονται στο άρθρο αυτό, όπου απαιτείται,

ιη) η υποκατάσταση του παραχωρησιούχου ή των δανειστών με απόφαση της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα και οι περιπτώσεις που αυτή επιτρέπεται, καθώς και κάθε σχετικό θέμα,

ιθ) η καταβολή αποζημιώσεων και η εν γένει αποκατάσταση της προκληθείσας ζημίας στις περιπτώσεις που οποιοδήποτε από τα συμβαλλόμενα μέρη αθετεί τις συμβατικές του υποχρεώσεις,

κ) οι λόγοι λύσης και καταγγελίας κάθε σύμβασης που περιλαμβάνεται στα συμβατικά τεύχη και οι συνέπειές της,

κα) το εφαρμοστέο δίκαιο και το κανονιστικό πλαίσιο που διέπει την εκτέλεση της σύμβασης παραχώρησης,

κβ) η διαδικασία επίλυσης διαφορών από την εκτέλεση της σύμβασης παραχώρησης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 63 επ.,

κγ) η σειρά προτεραιότητας των Προσαρτημάτων ή Παραρτημάτων κάθε σύμβασης,

κδ) η εξειδίκευση των ελάχιστων απαιτήσεων λειτουργίας και συντήρησης που περιλαμβάνεται στα τεύχη διαγωνισμού,

κε) ο καθορισμός των διαδικασιών παράδοσης του έργου στην αναθέτουσα αρχή ή τον αναθέτοντα φορέα ή άλλον φορέα του Δημοσίου μετά τη λήξη της περιόδου εκμετάλλευσης, οι υποχρεώσεις εκπαίδευσης και μεταφοράς τεχνολογίας του παραχωρησιούχου στην αναθέτουσα αρχή ή τον αναθέτοντα φορέα ή άλλον φορέα του Δημοσίου, οι προδιαγραφές του αντικειμένου κατά την παράδοση και οι εγγυήσεις, καθώς και ο χρόνος αυτών μετά την ανάληψη του έργου ή της υπηρεσίας από την αναθέτουσα αρχή ή τον αναθέτοντα φορέα ή άλλον φορέα του Δημοσίου,

κστ) οι πάσης φύσεως απαιτούμενες άδειες και εγκρίσεις, ο καθορισμός του επισπεύδοντος για την έκδοσή τους και, προαιρετικά, ο τρόπος και η διαδικασία παροχής συνδρομής προς τον παραχωρησιούχο από την αναθέτουσα αρχή ή τον αναθέτοντα φορέα ή άλλον φορέα του Δημοσίου για την εξασφάλιση των απαιτούμενων αδειοδοτήσεων και εγκρίσεων για την εκτέλεση του έργου και την παροχή των υπηρεσιών που αποτελούν το αντικείμενο της παραχώρησης,

κζ) οι απαιτήσεις υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων και χρηστών του έργου ή της υπηρεσίας, συμπεριλαμβανομένων των χρηστών με αναπηρία,

κη) οι υποχρεώσεις των συμβαλλομένων μερών, αναφορικά με την τήρηση εχεμύθειας και εμπιστευτικότητας,

κθ) οι υποχρεώσεις του παραχωρησιούχου αναφορικά με την υποβολή εκθέσεων ή αναφορών, καθώς και την παροχή πληροφοριών και στοιχείων στις αρμόδιες δημόσιες αρχές και υπηρεσίες.

Άρθρο 49

Χρηματοδότηση

1. Η χρηματοδότηση περιλαμβάνει ιδίως:

α) τα ίδια κεφάλαια του παραχωρησιούχου,

β) τα κεφάλαια που εξασφαλίζει ο παραχωρησιούχος με οποιαδήποτε μορφή δανείου ή πίστωσης και ιδίως με δάνεια, ομολογίες και τιτλοποίηση μελλοντικών ή υφιστάμενων απαιτήσεων,

γ) την προβλεπόμενη χρηματοδοτική συμβολή της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα,

δ) τους πόρους από την εκμετάλλευση του αντικειμένου της παραχώρησης κατά τη συμβατική περίοδο.

2. Ο παραχωρησιούχος, φέρει την ευθύνη και τον κίνδυνο της χρηματοδότησης που απαιτείται για την προσήκουσα εκπλήρωση των υποχρεώσεών του από τη σύμβαση παραχώρησης, σύμφωνα με τους όρους των εγγράφων της σύμβασης παραχώρησης, οφείλει δε να προσκομίζει στην αναθέτουσα αρχή ή τον αναθέτοντα φορέα στοιχεία από τα οποία να προκύπτει η χρηματοοικονομική του επάρκεια, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 40 έως 43 και ιδίως η διαθεσιμότητα χρηματοδότησης που επαρκεί για την εκπλήρωση του συνόλου των υποχρεώσεων που αναλαμβάνονται βάσει των όρων των εγγράφων της σύμβασης παραχώρησης.

3. Στη χρηματοδότηση των συμβάσεων παραχώρησης έργων ή υπηρεσιών, μπορούν να συμμετέχουν και οι αναθέτουσες αρχές ή οι αναθέτοντες φορείς. Η συμμετοχή αυτή μπορεί να είναι σε χρήμα ή σε είδος. Στην τελευταία περίπτωση, μπορεί να έχει τη μορφή ανταλλαγμάτων, όπως ενδεικτικά είναι η παραχώρηση ακινήτων κατά χρήση (εν όλω ή εν μέρει), η παραχώρηση εμπράγματων δικαιωμάτων επί ακινήτων και η εκχώρηση δικαιωμάτων εκμετάλλευσης έργων. Στις περιπτώσεις του προηγούμενου εδαφίου, τα δικαιώματα που παρέχονται στον παραχωρησιούχο δεν μπορεί να εκτείνονται και στο διάστημα που ακολουθεί μετά τη λήξη της σύμβασης παραχώρησης.

Οι αναθέτουσες αρχές ή οι αναθέτοντες φορείς επιτρέπεται να συμμετέχουν και στην εκμετάλλευση του αντικειμένου της σύμβασης παραχώρησης.

Σε κάθε περίπτωση, η συμμετοχή της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα και η μορφή ή οι μορφές που μπορεί να λάβει, πρέπει να προσδιορίζονται με σαφήνεια στα έγγραφα της σύμβασης παραχώρησης.

Άρθρο 50

Υπεργολαβία

(άρθρο 42 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Στα τεύχη διαγωνισμού, η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας ζητάει από τον προσφέροντα να αναφέρει στην προσφορά του το τμήμα της σύμβασης παραχώρησης που προτίθεται να αναθέσει υπό μορφή υπεργολαβίας σε τρίτους, καθώς και τους υπεργολάβους που προτείνει.

2. Η τήρηση των υποχρεώσεων της παραγράφου 3 του άρθρου 29 από τους υπεργολάβους του παραχωρησιούχου διασφαλίζεται μέσω κατάλληλων ενεργειών, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγραφο 4 του άρθρου 29.

3. Η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας μπορεί να προβλέπει στα τεύχη διαγωνισμού ότι, κατόπιν αιτήματος του υπεργολάβου και εφόσον η φύση της σύμβασης παραχώρησης το επιτρέπει, η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας καταβάλλει απευθείας στον υπεργολάβο την αμοιβή του για την εκτέλεση της υπηρεσίας ή έργου, δυνάμει σύμβασης υπεργολαβίας με τον παραχωρησιούχο. Στην περίπτωση αυτή, στα τεύχη διαγωνισμού καθορίζονται τα ειδικότερα μέτρα ή οι μηχανισμοί που επιτρέπουν στον κύριο παραχωρησιούχο να εγείρει αντιρρήσεις ως προς αδικαιολόγητες πληρωμές, καθώς και οι ρυθμίσεις που αφορούν αυτόν τον τρόπο πληρωμής. Η παρούσα παράγραφος δεν αίρει την ευθύνη του βασικού παραχωρησιούχου.

4. Στην περίπτωση σύμβασης παραχώρησης έργων και αναφορικά με τις υπηρεσίες που παρέχονται στις εγκαταστάσεις υπό την εποπτεία της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα, μετά την ανάθεση της σύμβασης παραχώρησης και το αργότερο κατά την έναρξη της εκτέλεσης της σύμβασης, ο παραχωρησιούχος υποχρεούται να αναφέρει στην αναθέτουσα αρχή ή τον αναθέτοντα φορέα, τα στοιχεία επικοινωνίας και τους νόμιμους εκπροσώπους των υπεργολάβων που συμμετέχουν στα εν λόγω έργα και υπηρεσίες, εφόσον είναι γνωστά εκείνη τη χρονική στιγμή. Ο παραχωρησιούχος

γνωστοποιεί στην αναθέτουσα αρχή ή τον αναθέτοντα φορέα κάθε αλλαγή των πληροφοριών αυτών κατά τη διάρκεια της σύμβασης παραχώρησης, καθώς και τις απαιτούμενες πληροφορίες σχετικά με κάθε νέο υπεργολάβο, τον οποίο ο παραχωρησιούχος χρησιμοποιεί εν συνεχεία στα εν λόγω έργα ή υπηρεσίες.

Το πρώτο και το δεύτερο εδάφιο δεν εφαρμόζονται στους προμηθευτές.

Το πρώτο και το δεύτερο εδάφιο εφαρμόζονται και σε συμβάσεις παραχώρησης υπηρεσιών πλην εκείνων που αφορούν υπηρεσίες, οι οποίες παρέχονται σε εγκαταστάσεις υπό την εποπτεία της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα ή των προμηθευτών που ενέχονται στις συμβάσεις παραχώρησης έργων ή υπηρεσιών.

5. Για την αποφυγή παραβιάσεων των υποχρεώσεων που αναφέρονται στην παράγραφο 3 του άρθρου 29, οι αναθέτουσες αρχές και οι αναθέτοντες φορείς μπορούν να επαληθεύουν κατά πόσον υφίστανται λόγοι αποκλεισμού υπεργολάβων δυνάμει των άρθρων 39 και 42. Στις περιπτώσεις αυτές, η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας απαιτεί από τον οικονομικό φορέα να αντικαταστήσει τον υπεργολάβο για τον οποίο διαπιστώθηκε από την επαλήθευση ότι υφίστανται υποχρεωτικοί λόγοι αποκλεισμού. Η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας μπορούν να απαιτούν από τον οικονομικό φορέα να αντικαταστήσει τον υπεργολάβο για τον οποίο διαπιστώθηκε από την επαλήθευση ότι συντρέχουν στο πρόσωπο του τελευταίου δυνητικοί λόγοι αποκλεισμού του.

6. Κατά παρέκκλιση από την προηγούμενη παράγραφο, σε περίπτωση που το ή τα τμήματα της σύμβασης, τα οποία ο παραχωρησιούχος είχε αναφέρει στην προσφορά του κατά την παράγραφο 1 ή κατά την έναρξη εκτέλεσης της σύμβασης ή κατά τη διάρκεια αυτής, σύμφωνα με την παράγραφο 4, ότι προτίθεται να αναθέσει υπό μορφή υπεργολαβίας σε τρίτους, υπερβαίνει το ποσοστό του τριάντα τοις εκατό (30%) της συνολικής αξίας της σύμβασης, όπως αυτή έχει τροποποιηθεί σύμφωνα με το άρθρο 55, η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας:

α) επαληθεύει υποχρεωτικά τη συνδρομή των λόγων αποκλεισμού για τους υπεργολάβους, σύμφωνα με τα άρθρα 41 και 44 και

β) απαιτεί υποχρεωτικά από τον οικονομικό φορέα να αντικαταστήσει έναν υπεργολάβο, όταν από την ως άνω επαλήθευση προκύπτει ότι συντρέχουν λόγοι αποκλεισμού του.

7. Όταν οι υπεργολάβοι παρουσιάζονται μετά την ανάθεση της σύμβασης παραχώρησης, προσκομίζουν τα πιστοποιητικά και λοιπά σχετικά δικαιολογητικά σύμφωνα με το άρθρο 42.

8. Ειδικά, κατά την εκτέλεση συμβάσεων παραχώρησης παροχής υπηρεσιών καθαρισμού ή/και φύλαξης, εφαρμόζεται η παρ. 4 του άρθρου 68 του Ν. 3863/2010 (Α' 115).

Άρθρο 51

Τροποποίηση συμβάσεων κατά τη διάρκειά τους (άρθρο 43 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Οι συμβάσεις παραχώρησης μπορεί να τροποποιούνται χωρίς διεξαγωγή νέας διαδικασίας ανάθεσης δυνάμει του παρόντος νόμου σε οποιαδήποτε από τις κατωτέρω περιπτώσεις:

α) Όταν οι τροποποιήσεις, ανεξαρτήτως της χρηματικής αξίας τους, προβλέπονται σε σαφείς, ακριβείς και ρητές ρήτρες αναθεώρησης στα αρχικά έγγραφα της σύμβασης παραχώρησης στις οποίες μπορεί να περιλαμβάνονται και ρήτρες αναθεώρησης τιμών ή δικαιώματα προαίρεσης. Οι εν λόγω ρήτρες ορίζουν το πεδίο εφαρμογής και τη φύση των ενδεχόμενων τροποποιήσεων ή αναθεωρήσεων, καθώς και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες μπορεί να χρησιμοποιηθούν. Δεν προβλέπουν τροποποιήσεις ή αναθεωρήσεις που θα μπορούσαν να μεταβάλλουν τη συνολική φύση της σύμβασης παραχώρησης.

β) Όταν αφορά συμπληρωματικά έργα ή υπηρεσίες από τον αρχικό παραχωρησιούχο που έχουν καταστεί απαραίτητα και δεν περιλαμβάνονταν στην αρχική σύμβαση παραχώρησης εφόσον η αλλαγή παραχωρησιούχου:

αα) δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί για οικονομικούς ή τεχνικούς λόγους, όπως απαιτήσεις αμοιβαίας αντικατάστασης ή διαλειτουργικότητας με υφιστάμενο εξοπλισμό, υπηρεσίες ή εγκαταστάσεις, η αγορά των οποίων έγινε στο πλαίσιο της αρχικής σύμβασης παραχώρησης και

ββ) θα επέφερε σημαντικά μειονεκτήματα ή ουσιώδη επιβάρυνση ως προς το κόστος για την αναθέτουσα αρχή ή τον αναθέτοντα φορέα.

Ωστόσο, σε περιπτώσεις συμβάσεων παραχώρησης που ανατίθενται από αναθέτουσα αρχή για τους σκοπούς της άσκησης δραστηριότητας, πλην εκείνων που απαριθμούνται στο Παράρτημα ΙΙ, οποιαδήποτε αύξηση της αξίας δεν μπορεί να υπερβαίνει το 50 % της αξίας της αρχικής σύμβασης παραχώρησης. Σε περίπτωση διαδοχικών τροποποιήσεων, η σωρευτική αξία των τροποποιήσεων αυτών δεν μπορεί να υπερβαίνει το 50% της αξίας της αρχικής σύμβασης. Αυτές οι διαδοχικές τροποποιήσεις δεν πρέπει να γίνονται προς το σκοπό αποφυγής της εφαρμογής του παρόντος.

γ) Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες πληρούνται όλες οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

αα) η ανάγκη τροποποίησης προέκυψε λόγω περιστάσεων που δεν ήταν δυνατόν να προβλεφθούν από επιμελή αναθέτουσα αρχή ή αναθέτοντα φορέα,

ββ) η τροποποίηση δεν μεταβάλλει τη συνολική φύση της παραχώρησης,

γγ) σε περιπτώσεις συμβάσεων παραχώρησης που ανατίθενται από αναθέτουσα αρχή, για τους σκοπούς της άσκησης δραστηριότητας πλην εκείνων που απαριθμούνται στο Παράρτημα ΙΙ, οποιαδήποτε αύξηση της αξίας δεν υπερβαίνει το 50% της αξίας της αρχικής σύμβασης παραχώρησης. Σε περίπτωση διαδοχικών τροποποιήσεων, η σωρευτική αξία των τροποποιήσεων αυτών δεν μπορεί να υπερβαίνει το 50% της αξίας της αρχικής σύμβασης. Οι εν λόγω διαδοχικές τροποποιήσεις δεν πρέπει να έχουν ως σκοπό την αποφυγή εφαρμογής του παρόντος.

δ) Όταν ένας νέος παραχωρησιούχος αντικαθιστά εκείνον στον οποίο η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας είχαν αρχικά αναθέσει τη σύμβαση παραχώρησης συνεπεία:

αα) είτε ρητής ρήτρας αναθεώρησης ή προαίρεσης σύμφωνα με το στοιχείο α',

ββ) είτε καθολικής ή μερικής διαδοχής στη θέση του αρχικού παραχωρησιούχου, λόγω εταιρικής αναδιάρθρωσης, περιλαμβανομένης της εξαγοράς, της απορρόφησης, της συγχώνευσης ή καταστάσεων αφερεγγυότητας, από άλλο οικονομικό φορέα ο οποίος πληροί τα κριτήρια ποιοτικής επιλογής που θεσπίστηκαν αρχικά, εφόσον η διαδοχή δεν συνεπάγεται άλλες ουσιώδεις τροποποιήσεις της σύμβασης και δεν έχει ως σκοπό την αποφυγή εφαρμογής του παρόντος, ή

γγ) στην περίπτωση που η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας αναλαμβάνουν οι ίδιοι τις υποχρεώσεις του κυρίου παραχωρησιούχου έναντι των υπεργολάβων του.

ε) Εφόσον οι τροποποιήσεις, ανεξαρτήτως της αξίας τους, δεν είναι ουσιώδεις κατά την έννοια της παραγράφου 4.

Οι αναθέτουσες αρχές ή οι αναθέτοντες φορείς που έχουν τροποποιήσει σύμβαση παραχώρησης στις περιπτώσεις των στοιχείων β' και γ' της παρούσας παραγράφου, δημοσιεύουν σχετική γνωστοποίηση στην επίσημη εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η εν λόγω γνωστοποίηση περιέχει τις πληροφορίες που προβλέπονται στο Παράρτημα XI και δημοσιεύεται σύμφωνα με τα άρθρα 32 και 33.

2. Επιπλέον, και χωρίς να απαιτείται επαλήθευση κατά πόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις των στοιχείων α' έως δ' της παραγράφου 4, οι συμβάσεις παραχώρησης μπορούν να τροποποιούνται χωρίς νέα διαδικασία ανάθεσης σύμβασης παραχώρησης σύμφωνα προς τον παρόντα νόμο, εφόσον η αξία της τροποποίησης είναι κατώτερη των ακόλουθων αξιών:

α) του κατώτατου ορίου της περίπτωσης α' της παραγράφου 2 του άρθρου 1 και

β) του 10 % της αξίας της αρχικής σύμβασης παραχώρησης.

Μολαταύτα, η τροποποίηση δεν μπορεί να μεταβάλει τη συνολική φύση της παραχώρησης. Σε περίπτωση που γίνονται διάφορες διαδοχικές τροποποιήσεις, η αξία τους υπολογίζεται βάσει της καθαρής σωρευτικής αξίας των διαδοχικών τροποποιήσεων.

3. Για τον υπολογισμό της αξίας που αναφέρεται στην παράγραφο 2 και στα στοιχεία β' και γ' της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, σημείο αναφοράς αποτελεί η επικαιροποιημένη αξία, όταν η σύμβαση παραχώρησης περιλαμβάνει ρήτρα τιμαριθμικής αναπροσαρμογής. Εάν δεν περιλαμβάνεται ρήτρα τιμαριθμικής αναπροσαρμογής στη σύμβαση παραχώρησης, η επικαιροποιημένη αξία υπολογίζεται λαμβάνοντας υπόψη το μέσο πληθωρισμό της ελληνικής οικονομίας.

4. Τροποποίηση μίας σύμβασης παραχώρησης κατά τη διάρκεια ισχύος της θεωρείται ουσιώδης κατά την έννοια του στοιχείου ε' της παραγράφου 1, εάν τροποποιεί ουσιωδώς τη σύμβαση σε σχέση με εκείνη που είχε αρχικά συναφθεί. Σε κάθε περίπτωση, με την επιφύλαξη των παραγράφων 1 και 2, μία τροποποίηση θεωρείται ουσιώδης εάν πληρούται μία ή περισσότερες από τις κατωτέρω προϋποθέσεις:

α) η τροποποίηση εισάγει όρους οι οποίοι, εάν αποτελούσαν μέρος της αρχικής διαδικασίας ανάθεσης της σύμβασης παραχώρησης, θα είχαν επιτρέψει την απο-

δοχή άλλων υποψηφίων από αυτούς που επιλέχθηκαν αρχικά ή την αποδοχή προσφοράς διαφορετικής από εκείνη που επιλέχθηκε αρχικά ή θα προσέλκυαν επιπλέον συμμετέχοντες στη διαδικασία ανάθεσης της σύμβασης παραχώρησης,

β) η τροποποίηση μεταβάλλει την οικονομική ισορροπία της σύμβασης παραχώρησης υπέρ του παραχωρησιούχου κατά τρόπο, που δεν προβλεπόταν στην αρχική σύμβαση παραχώρησης,

γ) η τροποποίηση επεκτείνει σημαντικά το πεδίο της παραχώρησης,

δ) όταν ένας νέος παραχωρησιούχος αντικαθιστά εκείνον στον οποίο η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας είχαν αρχικά αναθέσει τη σύμβαση παραχώρησης σε περιπτώσεις άλλες από εκείνες που προβλέπονται στο στοιχείο δ' της παραγράφου 1.

5. Απαιτείται νέα διαδικασία ανάθεσης σύμβασης παραχώρησης για άλλες τροποποιήσεις διατάξεων μίας σύμβασης παραχώρησης κατά τη διάρκεια αυτής, πλην εκείνων που προβλέπονται στις παραγράφους 1 και 2.

Άρθρο 52

Λύση συμβάσεων παραχώρησης

(άρθρο 44 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Η σύμβαση παραχώρησης λύεται, σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στους οικείους όρους των συμβατικών τευχών:

α) με την πάροδο της συμφωνηθείσας διάρκειας αυτής, όπως τυχόν τροποποιήθηκε ή

β) με καταγγελία από την αναθέτουσα αρχή ή τον αναθέτοντα φορέα ή τον παραχωρησιούχο ή

γ) με κοινή συμφωνία των συμβαλλομένων μερών και

δ) σε κάθε άλλη περίπτωση που ορίζεται στα συμβατικά τεύχη, συμπεριλαμβανομένης της περίπτωσης συνδρομής λόγων ανώτερης βίας.

2. Στα συμβατικά τεύχη προβλέπεται ότι η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας έχει το δικαίωμα να καταγγείλει τη σύμβαση παραχώρησης, σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στους οικείους όρους των συμβατικών τευχών και το εφαρμοστέο για την εκτέλεση της σύμβασης δίκαιο, σε περίπτωση που:

α) έγινε μία τροποποίηση της σύμβασης παραχώρησης που θα είχε άλλως απαιτήσει μία νέα διαδικασία ανάθεσης σύμβασης παραχώρησης, βάσει του άρθρου 54, ή

β) ο παραχωρησιούχος κατά το χρόνο ανάθεσης της σύμβασης παραχώρησης, τελούσε σε μια από τις καταστάσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 4 του άρθρου 39 και, ως τούτου, θα έπρεπε να έχει αποκλειστεί από τη διαδικασία ανάθεσης της σύμβασης παραχώρησης ή

γ) το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφαινεται, στο πλαίσιο διαδικασίας, σύμφωνα με το άρθρο 258 της ΣΛΕΕ, ότι η Ελληνική Δημοκρατία δεν έχει εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της δυνάμει των Συνθηκών λόγω του γεγονότος ότι αναθέτουσα αρχή ή αναθέτων φορέας έχει αναθέσει τη σχετική σύμβαση παραχώρησης χωρίς να συμμορφώνεται με τις υποχρεώσεις του δυνάμει των συνθηκών και του παρόντος νόμου ή

δ) συντρέχουν οι περιπτώσεις της παραγράφου 6 του άρθρου 35.

3. Η αποζημίωση των μερών σε περίπτωση λύσης της σύμβασης καθορίζεται και καταβάλλεται σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στους οικείους όρους των συμβατικών τευχών.

Άρθρο 53 **Εκχώρηση απαιτήσεων**

Στα συμβατικά τεύχη ορίζονται οι προϋποθέσεις και η διαδικασία με την οποία ο παραχωρησιούχος που συμβάλλεται σε σύμβαση παραχώρησης του παρόντος νόμου δύναται να εκχωρεί μέρος ή το σύνολο των συμβατικών του αξιώσεων υφιστάμενων και μελλοντικών, εφόσον αυτές προσδιορίζονται ή είναι δυνατόν να προσδιορισθούν με οποιονδήποτε τρόπο, σε τρίτα φυσικά ή νομικά πρόσωπα, όπως ιδίως πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα ή οποιαδήποτε άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που υπόκεινται σε εποπτεία κεντρικής τράπεζας ή άλλης αρμόδιας ανεξάρτητης αρχής, τα οποία συμμετέχουν στη χρηματοδότηση της υλοποίησης του αντικείμενου της σύμβασης παραχώρησης προς εξασφάλιση των απαιτήσεών τους από τη χρηματοδότηση αυτή.

Μπορεί επίσης να καθορίζεται για ποιές από τις πράξεις του προηγούμενου εδαφίου απαιτείται η έγγραφη συναίνεση της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντα φορέα προκειμένου να επιχειρηθούν έγκυρα και οι ειδικότεροι όροι και προϋποθέσεις για την παροχή της συναίνεσης αυτής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β' **ΕΙΔΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ**

Άρθρο 54 **Εταιρεία ειδικού σκοπού**

1. Η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας μπορεί να επιβάλλει στον παραχωρησιούχο να συμβληθεί με αυτόν σε σύμβαση παραχώρησης του παρόντος νόμου μέσω εταιρείας ειδικού σκοπού που συνιστάται από τον παραχωρησιούχο αποκλειστικά και μόνο για το σκοπό της παραχώρησης («Εταιρεία Ειδικού Σκοπού» ή «Ε.Ε.Σ.»), εφόσον προβλέπεται ρητή περί τούτου μνεία στα τεύχη διαγωνισμού, δυνάμει της παραγράφου 4 του άρθρου 25.

2. Η Ε.Ε.Σ. εδρεύει στην Ελλάδα και περιβάλλεται:

α) για τις συμβάσεις παραχώρησης της περίπτωσης α' της παραγράφου 2 του άρθρου 1, με τη νομική μορφή της ανώνυμης εταιρείας που λειτουργεί σύμφωνα με τις διατάξεις του κ.ν. 2190/1920 (Α' 37), όπως εκάστοτε ισχύουν και

β) για τις συμβάσεις παραχώρησης της περίπτωσης β' της παρ. 2 του άρθρου 1, με τη νομική μορφή είτε της ανώνυμης εταιρείας που λειτουργεί σύμφωνα με τις διατάξεις του κ.ν. 2190/1920, όπως εκάστοτε ισχύουν είτε της Εταιρείας Περιορισμένης Ευθύνης που λειτουργεί σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3190/1955 (Α' 91), όπως εκάστοτε ισχύουν, είτε της Ιδιωτικής Κεφαλαιουχικής Εταιρείας που λειτουργεί σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 4072/2012 (Α' 86).

3. Μέτοχοι ή εταίροι της Ε.Ε.Σ. δύνανται να είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου που δύνανται να αποκτήσουν μετοχές σύμφωνα με τις ειδικές προβλέψεις της κείμενης νομοθεσίας που διέ-

πει τη λειτουργία της, το καταστατικό της εταιρείας και ειδικές προβλέψεις των εγγράφων της σύμβασης παραχώρησης.

4. Στα έγγραφα της σύμβασης παραχώρησης και με την επιφύλαξη της εφαρμογής των διατάξεων που ρυθμίζουν τη λειτουργία της Ε.Ε.Σ. ανάλογα με την επιλεγείσα εταιρική μορφή, μπορεί να περιλαμβάνονται ειδικοί όροι και περιορισμοί αναφορικά με το κεφάλαιο της Ε.Ε.Σ. και την αύξηση αυτού, τη μεταβίβαση μετοχών ή εταιρικών μεριδίων, την έγκριση και τροποποίηση του καταστατικού της εταιρείας, την οποιασδήποτε μορφής συγχώνευση, διάσπαση, απορρόφηση ή άλλο εταιρικό μετασχηματισμό της Ε.Ε.Σ. και κάθε άλλο θέμα που άπτεται της λειτουργίας της εταιρείας.

Μπορεί, επίσης, να καθορίζεται για ποιες από τις πράξεις του προηγούμενου εδαφίου απαιτείται η έγγραφη συναίνεση της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντα φορέα προκειμένου να επιχειρηθούν έγκυρα και οι ειδικότεροι όροι και προϋποθέσεις για την παροχή της συναίνεσης αυτής.

5. Εφόσον ο παραχωρησιούχος συμβάλλεται στη σύμβαση παραχώρησης μέσω εταιρείας Ειδικού Σκοπού, κάθε αναφορά των διατάξεων του παρόντος νόμου στην έννοια «παραχωρησιούχος» νοείται ως αναφορά στην «Εταιρεία Ειδικού Σκοπού», ακόμη και εάν δεν ορίζεται ειδικώς σε αυτές.

Άρθρο 55 **Αντάλλαγμα καταβλητέο από τους χρήστες των έργων ή υπηρεσιών**

1. Στα συμβατικά τεύχη καθορίζεται:

α) το συμβατικό αντάλλαγμα του παραχωρησιούχου, το οποίο καταβάλλεται εν όλω ή εν μέρει από τους τελικούς χρήστες του έργου ή της υπηρεσίας,

β) οι όροι βάσει των οποίων θα επιμερίζονται μεταξύ των συμβαλλομένων τα ανταλλάγματα που καταβάλλονται από τους τελικούς χρήστες για τη χρήση του έργου ή την παροχή της υπηρεσίας και

γ) η διαδικασία είσπραξης του συμβατικού ανταλλάγματος και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια.

2. Η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας, καθώς και κάθε άλλη αρμόδια δημόσια αρχή παρέχει κάθε συνδρομή που κρίνεται αναγκαία, ώστε ο παραχωρησιούχος να δύναται να εισπράττει απρόσκοπτα τα ποσά της προηγούμενης παραγράφου που αποτελούν το συμβατικό του αντάλλαγμα.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ **ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ**

Άρθρο 56 **Παρακολούθηση και υποβολή εκθέσεων (άρθρο 45 παράγραφοι 1-3 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)**

1. Για να εξασφαλίζεται η ορθή και αποτελεσματική εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος, η Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. ασκεί τα καθήκοντα που ορίζονται στο παρόν άρθρο, σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στο Ν. 4013/2011 (Α' 204).

2. Η Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. παρακολουθεί και ελέγχει την ορθή εφαρμογή των κανόνων για την ανάθεση των συμβάσε-

ων παραχώρησης. Όταν η αρχή εντοπίζει συγκεκριμένες παραβιάσεις, όπως απάτη, διαφθορά, σύγκρουση συμφερόντων και άλλες σοβαρές παρατυπίες ή συστηματικά προβλήματα, ασκεί τις αρμοδιότητες που προβλέπονται στο στοιχείο ζ' της παρ. 2 του άρθρου 2 του Ν. 4013/2011, καθώς και να αναφέρει τις παραβιάσεις ή τα προβλήματα αυτά σε άλλες εθνικές ελεγκτικές αρχές, στα δικαστήρια ή δικαιοδοτικά όργανα ή σε άλλες αρμόδιες αρχές ή υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων του Συνηγόρου του Πολίτη, της Επιτροπής Ανταγωνισμού, του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης, του Σώματος Επιθεωρητών-Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης, τη Βουλή ή τις Επιτροπές της.

3. Τα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων παρακολούθησης, σύμφωνα με την παράγραφο 2 τίθενται στη διάθεση του κοινού με τα κατάλληλα μέσα πληροφόρησης.

4. Η Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. συντάσσει ανά τριετία έκθεση παρακολούθησης η οποία παρέχει επισκόπηση των συχνότερων περιπτώσεων πλημμελούς εφαρμογής των κανόνων ανάθεσης των συμβάσεων παραχώρησης, περιλαμβανομένων και των πιθανών διαρθρωτικών ή επαναλαμβανόμενων προβλημάτων στην εφαρμογή των κανόνων, πιθανών περιπτώσεων απάτης και άλλων παράνομων συμπεριφορών. Η έκθεση κοινοποιείται στον Υπουργό Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού και στην Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής και διαβιβάζεται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εφόσον το ζητήσει.

Άρθρο 57

Καθοδήγηση και υποστήριξη

(άρθρο 45 παρ. 4 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

Η Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. παρέχει δωρεάν πληροφορίες και καθοδήγηση για την ερμηνεία και την εφαρμογή της ενωσιακής και της εθνικής νομοθεσίας όσον αφορά την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης, ώστε να βοηθήσει τις αναθέτουσες αρχές, τους αναθέτοντες φορείς και τους οικονομικούς φορείς στην ορθή εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος νόμου.

Άρθρο 58

Καταχώριση στο Κ.Η.Μ.ΔΗ.Σ.

1. Στο Κ.Η.Μ.ΔΗ.Σ. καταχωρίζονται από τις αναθέτουσες αρχές ή τους αναθέτοντες φορείς όλα τα ηλεκτρονικά στοιχεία των ακόλουθων σταδίων ανάθεσης και εκτέλεσης των συμβάσεων παραχώρησης έργων και υπηρεσιών του παρόντος νόμου:

- α) των εγκεκριμένων αιτημάτων, ήτοι των αποφάσεων ανάληψης υποχρέωσης ή/και των αποφάσεων αρμοδίου οργάνου για τη δέσμευση πίστωσης,
- β) των προκηρύξεων και της διακήρυξης,
- γ) της απόφασης ανάθεσης ή κατακύρωσης,
- δ) της γνωστοποίησης σύμβασης, της σύμβασης παραχώρησης και οι τροποποιήσεις αυτής,
- ε) κάθε εντολής πληρωμής.

2. Η καταχώριση περιλαμβάνει τουλάχιστον τα ακόλουθα επιμέρους στοιχεία: (α) το όνομα της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα, (β) τον ΑΦΜ του, (γ) το είδος της σύμβασης παραχώρησης, (δ) την προεκτιμώμενη αξία της σύμβασης παραχώρησης, (ε) τον αριθμό ανάληψης υποχρέωσης, εφόσον η δαπάνη υπάγεται στις

διατάξεις του Π.δ. 113/2010 (Α' 194), (στ) την αξία της συναφθείσας σύμβασης παραχώρησης, (ζ) το ή τα ονόματα ή την επωνυμία του οικονομικού φορέα ή της ένωσης οικονομικών φορέων, που αποτελεί τον παραχωρησιούχο, (η) τον ΑΦΜ του, (θ) την ιθαγένεια του οικονομικού φορέα ή των οικονομικών φορέων στους οποίους ανατέθηκε η σύμβαση παραχώρησης, (ι) το είδος της σύμβασης παραχώρησης, (ια) το αντικείμενο της παραχώρησης και τον κωδικό των αγαθών ή υπηρεσιών κατά το Κοινό Λεξιλόγιο Δημοσίων Συμβάσεων και (ιβ) τη γεωγραφική περιοχή βάσει της Κοινής Ονοματολογίας των Εδαφικών Στατιστικών Μονάδων (Nomenclature of territorial units for statistics - NUTS) του τόπου παράδοσης.

3. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις περί τήρησης και λειτουργίας του Κ.Η.Μ.ΔΗ.Σ., όπως ισχύουν.

Άρθρο 59

Τεκμηρίωση διαδικασίας ανάθεσης και εκτέλεσης σύμβασης παραχώρησης

1. Για την τεκμηρίωση της διαδικασίας ανάθεσης συμβάσεων παραχώρησης του παρόντος νόμου, οι αναθέτουσες αρχές ή οι αναθέτοντες φορείς καταγράφουν την πρόοδο όλων των διαδικασιών ανάθεσης συμβάσεων παραχώρησης είτε αυτές πραγματοποιούνται με ηλεκτρονικά μέσα είτε όχι. Προς το σκοπό αυτόν, μεριμνούν για την τήρηση επαρκούς τεκμηρίωσης, ώστε να είναι σε θέση να αιτιολογούν τις αποφάσεις που λαμβάνονται σε όλα τα στάδια της διαδικασίας ανάθεσης συμβάσεων παραχώρησης όπως, ιδίως για την επικοινωνία με οικονομικούς φορείς και τις εσωτερικές διαβουλεύσεις, την προετοιμασία των εγγράφων της σύμβασης παραχώρησης, το διάλογο ή τη διαπραγμάτευση (εφόσον διεξήχθη), την επιλογή του παραχωρησιούχου και την ανάθεση της σύμβασης. Τα παραπάνω στοιχεία τηρούνται για περίοδο τουλάχιστον τριών (3) ετών από την ημερομηνία ανάθεσης της σύμβασης.

Αντίστοιχη τεκμηρίωση πρέπει να εξασφαλίζεται και για το στάδιο εκτέλεσης της σύμβασης παραχώρησης.

2. Για τις ανάγκες εφαρμογής της παραγράφου 1, η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας συντάσσει σε ηλεκτρονική μορφή ειδικό «φάκελο σύμβασης παραχώρησης». Όλα τα στοιχεία του φακέλου σύμβασης παραχώρησης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο παρόν άρθρο, καταχωρούνται υποχρεωτικά σε ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων, οι οποίες τηρούνται στην αναθέτουσα αρχή τον αναθέτοντα φορέα ή άλλη δημόσια υπηρεσία που μπορεί να ορίζεται με απόφαση του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού, με μέριμνα και ευθύνη της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα.

3. Ο φάκελος σύμβασης παραχώρησης συγκροτείται, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγραφο 4, έτσι ώστε να καλύπτει όλα τα εξελικτικά στάδια και τις διοικητικές ενέργειες για την υλοποίηση της σύμβασης παραχώρησης από τον προγραμματισμό και την εκπόνηση των εγγράφων της σύμβασης παραχώρησης, τη διαδικασία ανάθεσης και εκτέλεσης αυτής μέχρι και το πέρας της περιόδου λειτουργίας του έργου ή της παροχής της υπηρεσίας.

4. Ο φάκελος σύμβασης παραχώρησης περιέχει δύο

(2) υποφακέλου, συμπληρώνεται και επικαιροποιείται σε όλα τα επιμέρους στάδια της διαδικασίας ανάθεσης και της εκτέλεσης της σύμβασης, την ακολουθεί ως τη λήξη ή λύση αυτής και περιλαμβάνει:

α) Τον «υποφάκελο τεκμηρίωσης διαδικασίας ανάθεσης», ο οποίος περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία που αναφέρονται στην περίοδο από την έναρξη του προγραμματισμού της υλοποίησης της σύμβασης παραχώρησης μέχρι και την κατακύρωση της σύμβασης, όπως ιδίως:

αα. την τεκμηρίωση της σκοπιμότητας της σύμβασης παραχώρησης και της επιλογής της διαδικασίας δημοπράτησης,

ββ. τις τεχνικές και λειτουργικές απαιτήσεις, σύμφωνα με το άρθρο 37, ενδεχομένως υπό τη μορφή απαιτήσεων επιτελεστικότητας που περιλαμβάνουν το σύνολο των μετρήσιμων ιδιοτήτων ενός έργου, οι οποίες αναφέρονται στην ταυτόχρονη ύπαρξη ασφάλειας, λειτουργικότητας και αισθητικής εμφάνισης για την τεχνική διάρκεια ζωής του,

γγ. την περιγραφή του αντικειμένου της σύμβασης παραχώρησης,

δδ. έκθεση τεκμηρίωσης όλων των περιπτώσεων σύγκρουσης συμφερόντων που εντοπίστηκαν και των διορθωτικών μέτρων που ελήφθησαν, σύμφωνα με το άρθρο 35,

εε. τα τεύχη διαγωνισμού, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 36,

στστ. την εκτιμώμενη αξία της σύμβασης παραχώρησης και την τεκμηρίωσή της, απόφαση έγκρισης διάθεσης πίστωσης, εφόσον προβλέπεται καταβολή ποσών στον παραχωρησιούχο,

ζζ. στοιχεία από τις απαλλοτριώσεις,

ηη. αρχαιολογικά ευρήματα και την έκθεση αρχαιολογικής τεκμηρίωσης όπου αυτή προβλέπεται,

θθ. ύπαρξη δικτύων κοινής ωφελείας και την υποχρέωση ή μη μετακίνησης ή μεταφοράς τους,

ιι. αποφάσεις εγκεκριμένων μελετών με πίνακα περιεχομένων εκάστης μελέτης,

ιαια. περαιτέρω απαιτούμενες μελέτες ή έρευνες,

ιβιβ. την καταγραφή των κινδύνων και την κατανομή των προκυπτουσών διακινδυνεύσεων,

ιγγ. απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων όπου απαιτείται,

ιδιδ. τη δημοσιοποίηση του διαγωνισμού, τις αποστολές των προκηρύξεων και τα αποδεικτικά των δημοσιεύσεων αυτών με τις επαναλήψεις τους,

ιειε. την αλληλογραφία με τους οικονομικούς φορείς που παρέλαβαν τεύχη διαγωνισμού,

ισιστ. τις αιτήσεις συμμετοχής και τις προσφορές και κάθε έγγραφο ή στοιχείο που υποβάλλουν οι υποψήφιοι ή προσφέροντες κατά τη διενέργεια της διαδικασίας ανάθεσης της σύμβασης παραχώρησης,

ιζιζ. τις αποφάσεις ορισμού ή συγκρότησης των αποφαινόμενων ή γνωμοδοτικών οργάνων της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα που διενεργούν τη διαδικασία ανάθεσης της σύμβασης παραχώρησης,

ιηη. την αλληλογραφία με τους συμμετέχοντες υποψηφίους παραχωρησιούχους,

ιθθ. τα πρακτικά που συντάσσονται στο πλαίσιο της

διαδικασίας ανάθεσης από τα αρμόδια όργανα της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα,

κκ. υποβληθείσες προσφυγές, σύμφωνα με το άρθρο 60 του παρόντος νόμου και τις επ' αυτών αποφάσεις,

κακα. την απόφαση έγκρισης του αποτελέσματος της διαδικασίας ανάθεσης, υποβληθείσες προσφυγές, σύμφωνα με το άρθρο 60 και τις επ' αυτών αποφάσεις,

κβκβ. τις κοινοποιήσεις που προβλέπονται από το νόμο κατά το στάδιο της διαδικασίας ανάθεσης, κγκγκ. τις πράξεις και αποφάσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου περί μη ύπαρξης κωλύματος για την υπογραφή της σύμβασης, όταν προβλέπεται τούτο από τις κείμενες διατάξεις,

κδκδ. την τεκμηρίωση του ελέγχου των δικαιολογητικών απόδειξης των κριτηρίων ποιοτικής επιλογής, κκεκε. την πρόσκληση προς τον προσωρινό ανάδοχο για υπογραφή της σύμβασης παραχώρησης και

κστκστ. κάθε απόφαση, διοικητική πράξη ή εσωτερικό έγγραφο που εκδίδει ή συντάσσει η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας κατά τη διενέργεια της διαδικασίας ανάθεσης της σύμβασης παραχώρησης.

β) Τον «υποφάκελο τεκμηρίωσης διαδικασίας εκτέλεσης», ο οποίος περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία που αναφέρονται στην περίοδο από την έναρξη ισχύος της σύμβασης παραχώρησης μέχρι και τη λήξη ή τη λύση της σύμβασης, όπως ιδίως:

αα. τα συμβατικά τεύχη, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 36,

ββ. τις αποφάσεις έγκρισης διάθεσης συμπληρωματικών πιστώσεων,

γγ. τις πράξεις έγκρισης παρατάσεων συμβατικών προθεσμιών και χρονοδιαγραμμάτων,

δδ. τις αποφάσεις ορισμού ή συγκρότησης των αποφαινόμενων ή γνωμοδοτικών οργάνων της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα που παρακολουθούν τη διαδικασία εκτέλεσης της σύμβασης παραχώρησης,

εε. πληροφοριακά στοιχεία για τη στελέχωση του έργου και τους απασχολούμενους στην κατασκευή του έργου ή την παροχή υπηρεσιών, καθώς και για τον διαθέσιμο εξοπλισμό του έργου,

στστ. τις αποφάσεις έγκρισης τροποποιήσεων των χρηματοδοτικών συμβάσεων και χρηματοοικονομικών μοντέλων,

ζζ. τις αποφάσεις έγκρισης των μελετών που εκπονούνται από τον παραχωρησιούχο, όταν απαιτείται τέτοια έγκριση,

ηη. τις αποφάσεις και συμβάσεις τροποποίησης της σύμβασης παραχώρησης,

θθ. τις αναφερόμενες διαφορές, τα αιτήματα αποζημίωσης και τις αποφάσεις που εκδίδονται στο πλαίσιο των διαδικασιών επίλυσης διαφορών από την εκτέλεση της σύμβασης παραχώρησης, σύμφωνα με το άρθρο 64 του παρόντος,

ιι. τις αποφάσεις των αποφαινόμενων οργάνων, τις εισηγήσεις των γνωμοδοτικών οργάνων, τις γνωμοδοτήσεις και εκθέσεις των νομικών, τεχνικών ή χρηματοοικονομικών συμβούλων της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα αναφορικά με θέματα το άπτονται της εκτέλεσης της σύμβασης παραχώρησης,

ιαια. τα αποτελέσματα των ελέγχων των αρμόδιων ελε-

γκτικών αρχών και φορέων, που διενεργούνται σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις,

ιββ. τις πιστοποιήσεις και τις εντολές πληρωμών από την αναθέτουσα αρχή ή τον αναθέτοντα φορέα, με τα βασικά στοιχεία πληρωμών ή τα άλλα ανταλλάγματα αν συντρέχει τέτοια περίπτωση,

ιγγ. την επέλευση και απόδειξη γεγονότων ανώτερης βίας,

ιδδ. την επέλευση και υλοποίηση κινδύνων, οι οποίοι ανήκουν στην ευθύνη της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα,

ιειε. τα στοιχεία σχετικά με την εξασφάλιση της απαιτούμενης ή/και τελικώς αποκτηθείσας γης,

ισιστ. τα στοιχεία σχετικά με τις μετατοπίσεις και αποκαταστάσεις των δικτύων οργανισμών κοινής ωφέλειας,

ιζιζ. κάθε διοικητική πράξη ή εσωτερικό έγγραφο που εκδίδει ή συντάσσει η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας και κάθε έγγραφο ή στοιχείο, που υποβάλλει ο παραχωρησιούχος, οι δανειστές ή οι χρηματοδότες αυτού, τα εκ του νόμου ή εκ της σύμβασης αρμόδια όργανα για την εποπτεία της εκτέλεσης της σύμβασης παραχώρησης και κάθε άλλη αρμόδια αρχή ή υπηρεσία ή τρίτος φορέας κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης της σύμβασης παραχώρησης.

5. Η πρόσβαση στα στοιχεία του φακέλου της σύμβασης παραχώρησης επιτρέπεται υπό τους όρους του Π.δ. 28/2015 (Α' 34), με την επιφύλαξη του άρθρου 27 και των διατάξεων για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και κρατικών απορρήτων που προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία, των κανόνων πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας, καθώς και εταιρικού ή άλλου απορρήτου που προβλέπεται σε ειδικότερες διατάξεις.

6. Το περιεχόμενο, η διαδικασία συγκρότησης, τήρησης και επικαιροποίησης του φακέλου της σύμβασης παραχώρησης και της πρόσβασης στα στοιχεία αυτού, και κάθε άλλο σχετικό ζήτημα μπορούν να καθορίζονται με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού και Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων.

7. Όλα τα στοιχεία του φακέλου σύμβασης παραχώρησης έργου καταχωρούνται υποχρεωτικά και σε ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων, οι οποίες τηρούνται στη Γενική Γραμματεία Υποδομών, με μέριμνα και ευθύνη της εκάστοτε αρμόδιας αναθέτουσας αρχής ή φορέα. Η παράβαση υποχρέωσης του προηγούμενου εδαφίου συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα των αρμοδίων οργάνων.

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ ΕΝΝΟΜΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α' ΕΠΙΛΥΣΗ ΔΙΑΦΩΡΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΘΕΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ (Άρθρα 46 έως 47 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

Άρθρο 60

Είδη έννομης προστασίας κατά το στάδιο της ανάθεσης

Κάθε ενδιαφερόμενος, ο οποίος έχει ή είχε συμφέρον να του ανατεθεί συγκεκριμένη σύμβαση παραχώρησης

του νόμου αυτού και έχει υποστεί ή ενδέχεται να υποστεί ζημία από παράβαση της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή της εσωτερικής νομοθεσίας, δικαιούται να ζητήσει, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις περί παροχής έννομης προστασίας κατά το στάδιο που προηγείται της σύναψης δημοσίων συμβάσεων:

α) προσωρινή δικαστική προστασία,

β) ακύρωση της «διακήρυξης διαγωνισμού» ή της «πρόσκλησης υποβολής προσφοράς»,

γ) ακύρωση της απόφασης ανάθεσης, καθώς και κάθε άλλης παράνομης πράξης της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα,

δ) ακύρωση της συναφθείσας σύμβασης παραχώρησης,

ε) επιδίκαση αποζημίωσης και

στ) ακύρωση της απόφασης της παραγράφου 3 του άρθρου 42.

Άρθρο 61

Συνεργασία των ελληνικών αρχών με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή

1. Όταν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, θεωρώντας ότι έχει διαπραχθεί σοβαρή παράβαση των διατάξεων του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίες ρυθμίζουν τη διαδικασία σύναψης συμβάσεων του νόμου αυτού, ζητεί την άρση της παράβασης αυτής, η υπηρεσία του αρμόδιου Υπουργείου που παρέλαβε τη γνωστοποίηση διαβιβάζει μέσα σε είκοσι μία (21) ημέρες στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή τα ακόλουθα στοιχεία:

α) βεβαίωση ότι η παράβαση διορθώθηκε ή

β) αιτιολογημένη απάντηση με την οποία εξηγεί για ποιο λόγο δεν έγινε καμία διορθωτική ενέργεια ή

γ) γνωστοποίηση ότι η διαδικασία ανάθεσης της υπόψη σύμβασης παραχώρησης έχει ανασταλεί είτε με πρωτοβουλία της αναθέτουσας αρχής του αναθέτοντος φορέα είτε ύστερα από αίτηση ασφαλιστικών μέτρων, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 65.

2. Η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας υποχρεούνται μέσα σε δέκα (10) ημέρες από τότε που θα της ζητηθεί από την υπηρεσία του Υπουργείου που είναι αρμόδια να παράσχει τις πληροφορίες της προηγούμενης παραγράφου να αποστείλει σε αυτή κάθε σχετικό με την πιθανολογούμενη παράβαση στοιχείο.

3. Αν σύμφωνα με την περίπτωση β' της παραγράφου 1 γνωστοποιηθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ότι δεν έγινε καμία διορθωτική ενέργεια, λόγω εκκρεμούς δικαστικής προσφυγής, η υπηρεσία του αρμόδιου Υπουργείου ενημερώνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για το αποτέλεσμα της δίκης, όταν αυτό γίνει γνωστό.

4. Αν σύμφωνα με την περίπτωση γ' της παραγράφου 1 γνωστοποιηθεί ότι έχει χορηγηθεί αναστολή, η υπηρεσία του αρμόδιου Υπουργείου γνωστοποιεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή την ανάκληση της αναστολής ή την έναρξη νέας διαδικασίας σύναψης σύμβασης που συνδέεται στο σύνολό της ή κατά ένα μέρος με την προηγούμενη διαδικασία. Η νέα αυτή γνωστοποίηση πρέπει να βεβαιώνει ότι η πιθανολογούμενη παράβαση έχει διορθωθεί ή να περιέχει αιτιολογημένη απάντηση και να εξηγεί για ποιο λόγο δεν έγινε καμία διορθωτική ενέργεια.

5. Οι υπηρεσίες των αρμόδιων Υπουργείων διαβιβάζουν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή την 1η Μαΐου κάθε έτους πληροφοριακά στοιχεία σχετικά με τα ένδικα βοηθήματα παροχής δικαστικής προστασίας αναφορικά με διαδικασίες ανάθεσης συμβάσεων παραχώρησης του παρόντος νόμου. Οι αναθέτουσες αρχές ή οι αναθέτοντες φορείς οφείλουν να διαβιβάζουν στο αρμόδιο Υπουργείο τα απαιτούμενα για την ενημέρωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στοιχεία, τα οποία καθορίζονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε συνεννόηση με τη Συμβουλευτική Επιτροπή για τις Δημόσιες Συμβάσεις.

6. Ως αρμόδιο Υπουργείο, κατά την έννοια του παρόντος άρθρου, νοείται το Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού για τις συμβάσεις παραχώρησης υπηρεσιών και το Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων για τις συμβάσεις παραχώρησης έργων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β' ΕΠΙΛΥΣΗ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ

Άρθρο 62

Διαδικασίες επίλυσης διαφορών

Για την επίλυση διαφορών μεταξύ των αναθετουσών αρχών ή των αναθετόντων φορέων και των παραχωρησιούχων, που αναφύονται κατά την εκτέλεση συμβάσεων παραχώρησης έργων ή υπηρεσιών του παρόντος νόμου, εφαρμόζονται οι διαδικασίες των άρθρων 64, 65, 66 και 67.

Άρθρο 63

Εξωδικαστική επίλυση διαφορών

1. Στα έγγραφα της σύμβασης παραχώρησης μπορεί να καθορίζεται ειδική διαδικασία εξωδικαστικής επίλυσης όλων ή ορισμένων κατηγοριών διαφορών που αφορούν την εφαρμογή της σύμβασης, ιδίως διαφορών τεχνικού περιεχόμενου, από επιτροπή εμπειρογνομόνων που ορίζουν από κοινού τα συμβαλλόμενα μέρη.

2. Στα συμβατικά τεύχη, η προσφυγή στη διαδικασία της προηγούμενης παραγράφου μπορεί να ορίζεται ως υποχρεωτική ή προαιρετική για όλες ή κάποιες από τις διαφορές που υπάγονται σε αυτή.

3. Με τους σχετικούς όρους των συμβατικών τευχών καθορίζονται οι κανόνες που διέπουν τα ζητήματα της διαδικασίας εξωδικαστικής επίλυσης των διαφορών της παραγράφου 1, όπως ιδίως:

α) οι κατηγορίες διαφορών που υπάγονται σε εξωδικαστική επίλυση και ο τρόπος χαρακτηρισμού τους,

β) τα τυπικά και ουσιαστικά προσόντα, ο τρόπος ορισμού των μελών της επιτροπής εμπειρογνομόνων και υπολογισμού και καταβολής της αμοιβής τους,

γ) ο χρόνος και ο τόπος διεξαγωγής εντός της Ελληνικής Επικράτειας,

δ) οι εφαρμοστέοι διαδικαστικοί κανόνες και οι προθεσμίες ενέργειας των επιμέρους διαδικαστικών πράξεων και έκδοσης των αποφάσεων της επιτροπής εμπειρογνομόνων,

ε) η δεσμευτικότητα των αποφάσεων της επιτροπής εμπειρογνομόνων για τα συμβαλλόμενα μέρη, καθώς και η δυνατότητα και/ή η διαδικασία παραπομπής της

διαφοράς σε δικαστική επίλυση, σύμφωνα με το άρθρο 66, ή διαιτησία, σύμφωνα με το άρθρο 67, και στ) κάθε άλλο σχετικό ζήτημα.

Άρθρο 64

Δικαστική επίλυση διαφορών – Διαμεσολάβηση

1. Με την επιφύλαξη του άρθρου 66, κάθε διαφορά που αναφέρεται στην ερμηνεία ή στην εφαρμογή ή το κύρος της σύμβασης παραχώρησης ή των παρεπομένων συμφώνων επιλύεται με την άσκηση προσφυγής ή αγωγής στο αρμόδιο δικαστήριο κατά τις διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας ή του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (Κ.Πολ.Δ.), με την επιφύλαξη των επόμενων παραγράφων. Η κατά τον Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας διάκριση μεταξύ των ενδίκων βοηθημάτων της προσφυγής και της αγωγής ισχύει και στις διαφορές του παρόντος νόμου.

2. Αρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκαση των διαφορών αυτών είναι το διοικητικό ή πολιτικό εφετείο της περιφέρειας στην οποία εδρεύει η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας.

3. Σε περίπτωση που τα συμβαλλόμενα μέρη έχουν ορίσει ως υποχρεωτική την υπαγωγή συγκεκριμένης διαφοράς στη διαδικασία εξωδικαστικής επίλυσης του άρθρου 64, της άσκησης αγωγής ή προσφυγής ενώπιον του αρμοδίου εφετείου προηγείται υποχρεωτικά η διενέργεια της διαδικασίας εξωδικαστικής επίλυσης διαφοράς, διαφορετικά η άσκηση της αγωγής κηρύσσεται απαράδεκτη. Η αγωγή ή προσφυγή ενώπιον του κατά τόπο αρμοδίου εφετείου ασκείται μέσα σε ανατρεπτική προθεσμία δύο (2) μηνών από την κοινοποίηση της απόφασης που εκδόθηκε επί της αιτήσεως εξωδικαστικής επίλυσης διαφοράς του άρθρου 65 ή, σε περίπτωση που δεν προβλέπεται η προσφυγή στη διαδικασία του άρθρου 65, εντός προθεσμίας δύο (2) μηνών από τότε που γεννήθηκε η αξίωση.

4. Η υπόθεση συζητείται σε δικάσιμο που ορίζεται όσο το δυνατόν συντομότερα. Οι διάδικοι υποχρεούνται να προσκομίσουν κατά την πρώτη συζήτηση όλα τα αποδεικτικά μέσα. Αν ο φάκελος της υπόθεσης δεν αποσταλεί στο διοικητικό εφετείο από τη διοίκηση, η συζήτηση αναβάλλεται σε νέα δικάσιμο, κατά την οποία η υπόθεση συζητείται με βάση τα στοιχεία που προσκομίζει ο προσφεύγων, αν το ζητήσει ο ίδιος.

5. Η συζήτηση και η διεξαγωγή της απόδειξης ολοκληρώνονται σε μία δικάσιμο, ανεξάρτητα από τη δικαιοδοσία που υπάγεται η υπόθεση. Αν ο χρόνος δεν επαρκεί, επιτρέπεται διακοπή για άλλη ημέρα και ώρα ενώπιον των ίδιων δικαστών, με προφορική ανακοίνωση που καταχωρίζεται στα πρακτικά και επέχει θέση κλήτευσης όλων των διαδίκων, των μαρτύρων και εκείνων που δεν παρίστανται. Ένορκες βεβαιώσεις ενώπιον ειρηνοδίκη ή συμβολαιογράφου ή προξένου λαμβάνονται υπόψη μόνο αν έχουν δοθεί ύστερα από κλήτευση του αντιδίκου τρεις (3) τουλάχιστον εργάσιμες ημέρες πριν από τη βεβαίωση και, αν πρόκειται να δοθούν στην αλλοδαπή, οκτώ (8) τουλάχιστον ημέρες πριν από αυτή. Οι αποφάσεις του διοικητικού ή πολιτικού εφετείου είναι αμέσως εκτελεστές.

6. Αν από την εκτέλεση της απόφασης πιθανολογείται κίνδυνος βλάβης, της οποίας η αποκατάσταση δεν είναι

εύκολη, μπορεί να διαταχθεί με αίτηση κάποιου από τους διαδίκους η ολική ή εν μέρει αναστολή της εκτέλεσης της προσβαλλόμενης απόφασης, με τον όρο παροχής ανάλογης εγγύησης ή και χωρίς εγγύηση ή να εξαρτηθεί η εκτέλεση της απόφασης από την παροχή εγγύησης από το διάδικο που έχει νικήσει. Για την αίτηση αποφαίνεται, συνεδριάζοντας ως συμβούλιο, χωρίς υποχρεωτική κλήτευση των διαδίκων, το αρμόδιο τμήμα του Συμβουλίου της Επικρατείας ή του Αρείου Πάγου, ανάλογα με το δικαστήριο ενώπιον του οποίου εκκρεμεί η αίτηση αναίρεσης, το οποίο συγκροτείται από τρία (3) μέλη, στα οποία περιλαμβάνεται υποχρεωτικά ο εισηγητής της υπόθεσης. Η απόφαση της αναστολής μπορεί κατά τον ίδιο τρόπο να ανακληθεί, με αίτηση κάποιου από τους διαδίκους έως και κατά την πρώτη συζήτηση της αναίρεσης.

7. Σε περίπτωση που η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας ασκήσει αναίρεση, με αίτηση του παραχωρησιούχου, μπορεί μέχρι την εκδίκασή της να γίνει συμβιβασμός. Για το συμβιβασμό εκδίδεται απόφαση του αρμόδιου οργάνου της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα. Μετά την αποδοχή αυτής από τον παραχωρησιούχο, η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας παραιτείται από την αναίρεση.

8. Αν ο παραχωρησιούχος του έργου είναι ένωση ή κοινοπραξία οικονομικών φορέων η οποία δεν έχει περιβληθεί με ιδιαίτερη νομική μορφή, δυνάμει της παραγράφου 3 του άρθρου 25 του παρόντος νόμου, η προσφυγή ασκείται είτε από την ίδια την ένωση ή κοινοπραξία είτε από όλα τα μέλη της.

9. Με τους όρους των εγγράφων της σύμβασης παραχώρησης ή με μεταγενέστερη έγγραφη συμφωνία μεταξύ της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα και του παραχωρησιούχου, μπορεί να προβλεφθεί η επίλυση διαφορών που αναφέρεται στην ερμηνεία ή την εφαρμογή ή το κύρος της σύμβασης παραχώρησης ή των παρεπομένων συμφώνων και υπάγονται στη δικαιοδοσία του πολιτικού εφετείου, με προσφυγή σε δικαστική μεσολάβηση ενώπιον Προέδρου εφετών, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 214B του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Η προσφυγή στη δικαστική μεσολάβηση, η οποία είναι προαιρετική, μπορεί να γίνει πριν από την άσκηση της αγωγής ενώπιον του πολιτικού εφετείου ή και κατά τη διάρκεια της εκκρεμοδικίας.

Άρθρο 65 **Διαιτησία**

1. Τα συμβαλλόμενα μέρη δύνανται να συμπεριλάβουν στα έγγραφα της σύμβασης παραχώρησης ρήτρα περί διαιτητικής επίλυσης κάθε διαφοράς που προκύπτει σχετικά με την εφαρμογή, την ερμηνεία ή το κύρος της σύμβασης παραχώρησης ή των παρεπομένων συμφώνων, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 867 επ. Κ.Πολ.Δ. ή κατά τις διατάξεις του Ν. 2735/1999 «Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας» (Α' 167).

2. Με τη σύμβαση παραχώρησης καθορίζονται κανόνες που διέπουν τον ορισμό των διαιτητών, οι εφαρμοστέοι κανόνες διαιτησίας, ο τόπος διεξαγωγής της διαιτησίας εντός της Ελληνικής Επικράτειας, οι αμοιβές των διαιτητών και κάθε άλλο σχετικό θέμα.

3. Η διαιτητική απόφαση φέρει πλήρη, ειδική και εμπειροστατωμένη αιτιολογία, είναι οριστική και αμετάκλητη και δεν υπόκειται σε κανένα τακτικό ή έκτακτο ένδικο μέσο, αποτελεί δε τίτλο εκτελεστό χωρίς να χρειάζεται να κηρυχθεί αυτό από τα τακτικά δικαστήρια και τα αντίδικα μέρη δεσμεύονται να συμμορφωθούν αμέσως με τους όρους της.

4. Κατά της διαιτητικής απόφασης επιτρέπεται η άσκηση αγωγής ακύρωσης διαιτητικής απόφασης, σύμφωνα με τα άρθρα 897 έως 900 του Κ.Πολ.Δ. ή σύμφωνα με το άρθρο 34 του Ν. 2735/1999 «Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας» κατά περίπτωση.

5. Οι Κανόνες Διαφάνειας της UNCITRAL για τις διαιτησίες επενδυτών-κρατών δυνάμει συνθήκης, όπως υιοθετήθηκαν από την Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για το Διεθνές Εμπορικό Δίκαιο στις 10 Ιουλίου 2013 και εκάστοτε ισχύουν, εφαρμόζονται στις διαδικασίες διαιτησίας που εκκινούν δυνάμει του παρόντος άρθρου. Κατά παρέκκλιση του άρθρου 8 των ως άνω κανόνων, με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, καθορίζεται η αποθετήρια αρχή για τη δημοσίευση των πληροφοριών που προβλέπονται στους εν λόγω κανόνες και κάθε λεπτομέρεια αναφορικά με την τήρηση των πληροφοριών αυτών και την πρόσβαση σε αυτές. Σε περίπτωση αντίθεσης των κανόνων διαιτησίας που καθορίζονται σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο με τους κανόνες διαφάνειας της UNCITRAL, οι τελευταίοι υπερισχύουν.

Άρθρο 66

Γλώσσα - Εφαρμοστέο δίκαιο

Η γλώσσα των διαδικασιών επίλυσης διαφοράς που αναφέρεται στην ερμηνεία ή την εφαρμογή ή το κύρος της σύμβασης παραχώρησης του παρόντος νόμου είναι η ελληνική και το εφαρμοστέο δίκαιο για την επίλυση των διαφορών που γεννώνται είναι το ελληνικό δίκαιο.

ΜΕΡΟΣ ΕΚΤΟ **ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ**

Άρθρο 67

Όργανα διαδικασιών σύναψης συμβάσεων παραχώρησης

1. Τα όργανα τα οποία είναι αρμόδια για τη διενέργεια των διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης συμβάσεων παραχώρησης του παρόντος νόμου διακρίνονται σε όργανα με γνωμοδοτική αρμοδιότητα («γνωμοδοτικά όργανα») και όργανα με αποφασιστική αρμοδιότητα («αποφαινόμενα όργανα»).

2. Με απόφαση του κατά περίπτωση αρμοδίου Υπουργού ή των αρμοδίων οργάνων διοικήσεως της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα, σύμφωνα με τις ιδρυτικές και καταστατικές τους διατάξεις, κατά περίπτωση, μπορεί να ορίζονται τα αποφαινόμενα όργανα αυτών.

3. Αποφαινόμενα όργανα που έχουν καθοριστεί βάσει προϊσχυουσών διατάξεων ή με προγενέστερες διοικητικές πράξεις ή αποφάσεις διατηρούν τις αρμοδιότητές τους και ασκούν τα καθήκοντά τους μέχρι την έκδοση της απόφασης της παραγράφου 2.

4. Τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες των αποφαινόμε-

νων οργάνων της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα ασκούνται σύμφωνα με τις διατάξεις που διέπουν την οργάνωση και τη λειτουργία τους.

5. Τα γνωμοδοτικά όργανα εισηγούνται προς τα αποφαινόμενα όργανα για κάθε θέμα της αρμοδιότητάς τους προκειμένου τα τελευταία να αποφασίσουν σχετικά. Τα γνωμοδοτικά όργανα μπορούν να είναι είτε μονομελή είτε συλλογικά.

6. Ως γνωμοδοτικό όργανο στο στάδιο ανάθεσης της σύμβασης παραχώρησης ορίζονται:

α) Επιτροπή ή επιτροπές για τη διενέργεια των διαδικασιών ανάθεσης και την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων αυτής, όπως αυτές περιγράφονται στα τεύχη διαγωνισμού του άρθρου 36. Ενδεικτικά, η εκάστοτε αρμόδια επιτροπή αποσφραγίζει και αξιολογεί τις αιτήσεις συμμετοχής ή προσφορές των υποψηφίων και προσφερόντων των, ελέγχει την καταλληλότητα αυτών για τη συμμετοχή τους στη διαδικασία ανάθεσης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 39, περιορίζει τον αριθμό των υποψηφίων ή προσφερόντων, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγραφο 3 του άρθρου 38, ελέγχει και αξιολογεί τις προσφορές και διαπραγματεύεται με τους προσφέροντες ή υποψηφίους, σύμφωνα με τη διαδικασία που καθορίζεται στα τεύχη διαγωνισμού, εισηγείται τον αποκλεισμό των υποψηφίων ή προσφερόντων από τη διαδικασία ανάθεσης, αξιολογεί τις υποβληθείσες προσφορές, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 45 και τους όρους των τευχών διαγωνισμού, εισηγείται την απόρριψη προσφορών, την κατακύρωση των αποτελεσμάτων της διαδικασίας ανάθεσης, τη σταδιακή αποδέσμευση των εγγυήσεων συμμετοχής, τη ματαίωση της διαδικασίας ανάθεσης και γνωμοδοτεί για κάθε άλλο θέμα που ανακύπτει κατά τη διαδικασία ανάθεσης.

β) Επιτροπή εκδίκασης προσφυγών σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 60, αποτελούμενη από πρόσωπα, τα οποία είναι διάφορα από τα μέλη των υπό στοιχείο α' επιτροπών.

7. Τα όργανα της παραγράφου 6 συγκροτούνται με απόφαση της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα για τη διενέργεια διαδικασίας ανάθεσης συγκεκριμένης σύμβασης παραχώρησης που προτίθεται να συνάψει η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας.

8. Τα όργανα της παραγράφου 6 που συγκροτούνται από αναθέτουσα αρχή ή σε αναθέτοντα φορέα όπως ορίζεται στην παράγραφο 1 στοιχείο α' του άρθρου 4 και αποτελούνται από πέντε (5) υπαλλήλους της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα ή άλλου φορέα που ασκεί εποπτεία επ' αυτών με νομική, τεχνική ή χρηματοοικονομική εξειδίκευση, καθώς και τους αναπληρωτές τους. Αν η σύμβαση παραχώρησης συνάπτεται για λογαριασμό φορέα άλλου από την αναθέτουσα αρχή ή τον αναθέτοντα φορέα, ένα από αυτά τα μέλη προέρχεται από το φορέα αυτόν.

9. Τα όργανα της παραγράφου 6 που συγκροτούνται από αναθέτοντα φορέα όπως ορίζεται στην παράγραφο 1 στοιχείο β' ή γ' του άρθρου 44 αποτελούνται από υπάλληλους του αναθέτοντος φορέα ή τρίτα πρόσωπα που διαθέτουν τη νομική, τεχνική ή χρηματοοικονομική εξειδίκευση και επαγγελματική εμπειρία.

10. Οι αναθέτουσες αρχές ή οι αναθέτοντες φορείς δύνανται να συγκροτούν κατά περίπτωση και έκτακτες επιτροπές ή ομάδες εργασίας για την αντιμετώπιση ειδικών θεμάτων αφορώντων στις διαδικασίες ανάθεσης, καρά παρέκκλιση των οριζόμενων στις παραγράφους 8 και 9.

11. Σε περίπτωση που η σύμβαση παραχώρησης υλοποιείται ως σύμπραξη δημόσιου-ιδιωτικού τομέα του Ν. 3389/2005, ένα από τα μέλη των οργάνων των παραγράφων 8 ή 9 υποδεικνύεται από την Ειδική Γραμματεία Συμπράξεων Δημόσιου-Ιδιωτικού Τομέα του Υπουργείου Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού.

12. Ως γνωμοδοτικά όργανα στο στάδιο της εκτέλεσης της σύμβασης παραχώρησης μπορούν να ορίζονται συλλογικά όργανα κατά τα οριζόμενα στις προηγούμενες παραγράφους ή/και οργανωτικές μονάδες ενταγμένες στη διοικητική δομή της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα, που ορίζονται με απόφασή του. Ενδεικτικά, τα όργανα αυτά μπορούν να εισηγούνται για όλα τα θέματα μελετών που εκπονούνται κατά τη διάρκεια της σύμβασης παραχώρησης, να γνωμοδοτούν επί συμβατικών όρων που αφορούν τη διαχείριση των συμβάσεων, να γνωμοδοτούν επί των χρηματοδοτικών σχεδίων που υποβάλει ο παραχωρησιούχος σε κάθε στάδιο εξέλιξης της σύμβασης, να γνωμοδοτούν επί της οικονομικής βιωσιμότητας των συμβάσεων σε κάθε στάδιο εξέλιξής τους, να γνωμοδοτούν ή εισηγούνται επί της παραλαβής του αντικειμένου της σύμβασης, προβαίνοντας, σε μακροσκοπικούς, λειτουργικούς ή και επιχειρησιακούς ελέγχους του προς παραλαβή αντικειμένου της σύμβασης, εφόσον προβλέπεται από τη σύμβαση ή κρίνεται αναγκαίο να παρακολουθούν και να ελέγχουν την προσήκουσα εκτέλεση όλων των όρων που περιλαμβάνονται στα Συμβατικά Τεύχη και την εκπλήρωση των υποχρεώσεων του παραχωρησιούχου και να εισηγούνται τη λήψη των επιβεβλημένων μέτρων λόγω μη τήρησης των ως άνω όρων.

13. Για τη συγκρότηση και τη λειτουργία των συλλογικών οργάνων του παρόντος άρθρου από αναθέτουσες αρχές ή αναθέτοντες φορείς, που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Ν. 2690/1999, εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις του νόμου αυτού.

Άρθρο 68

Καταργούμενες διατάξεις

Από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου καταργούνται οι διατάξεις:

α) των άρθρων 14 και 67 έως 76 του Π.δ. 60/2007 (Α' 64),

β) του άρθρου 18 του Π.δ. 59/2007 (Α' 63) και

γ) κάθε άλλη γενική ή ειδική διάταξη που είναι αντίθετη προς τις διατάξεις του παρόντος ή ρυθμίζει τα θέματα αυτά με άλλον τρόπο.

Άρθρο 69

Μεταβατικές διατάξεις

1. Οι διατάξεις του παρόντος νόμου εφαρμόζονται στις συμβάσεις παραχώρησης των οποίων η διαδικασία ανάθεσης εκκινεί μετά την έναρξη ισχύος αυτού.

2. Διαδικασίες ανάθεσης συμβάσεων παραχώρησης

που εκκίνησαν πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου συνεχίζουν να διενεργούνται και ολοκληρώνονται βάσει των όρων των τευχών διαγωνισμού και των διατάξεων που ίσχυαν κατά το χρόνο έναρξης της διαδικασίας ανάθεσης της σύμβασης παραχώρησης.

3. Ο χρόνος εκκίνησης της διαδικασίας ανάθεσης της παραγράφου 1 καθορίζεται βάσει της διάταξης του δεύτερου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 8 του παρόντος.

4. Κατά παρέκκλιση των παραγράφων 1 και 2, το άρθρο 63 επί του παρόντος διέπει τις διαφορές που αναφέρονται από πράξεις ή παραλείψεις, οι οποίες εκδίδονται ή συντελούνται μετά την έναρξη ισχύος του.

5. Συμβάσεις παραχώρησης που συνήφθησαν πριν την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου συνεχίζουν να

εκτελούνται, σύμφωνα με τους όρους των εγγράφων της σύμβασης παραχώρησης και τις διατάξεις που ίσχυαν κατά το χρόνο της σύναψής τους.

6. Ζητήματα που άπτονται της εκτέλεσης συμβάσεων παραχώρησης που συνήφθησαν πριν την έναρξη του παρόντος νόμου και δεν έχουν ρυθμιστεί σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο, μπορούν να ρυθμίζονται με νεότερη κοινή συμφωνία των συμβαλλομένων μερών, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου.

Άρθρο 70 **Παραρτήματα**

Προσαρτώνται και αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του παρόντος νόμου τα Παραρτήματα Ι έως ΧΙ της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΣΗΜΕΙΟ 7) ΤΟΥ
ΑΡΘΡΟΥ 2 (1)
(ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι ΟΔΗΓΙΑΣ 2014/23/ΕΕ)

NACE Αναθ. 1 (2)					Κωδικός CPV
ΤΙΤΛΟΣ ΣΤ			ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		
Τμήμα	Ομάδα	Κλάση	Περιγραφή	Σχόλια	
45			Κατασκευές	Το τμήμα αυτό περιλαμβάνει: — νέες κατασκευές, αποκατάσταση και συνήθεις επισκευές	45000000
	45.1		Προετοιμασία εργοταξίου		45100000
		45.11	Κατεδάφιση κτιρίων εκτέλεση χωματοουργικών εργασιών	Η τάξη αυτή περιλαμβάνει: — αποξήλωση ή κατεδάφιση κτιρίων και άλλων κατασκευών — εκκαθάριση εργοταξίων, — χωματοουργικά έργα: εκσκαφές, επιχωματώσεις, επιπέδωση και ισοπέδωση εργοταξίων, εκσκαφή τάφρων, αφαίρεση βράχων, ανατινάξεις κ.λπ. — προπαρασκευή εργοταξίων ορυχείων — αφαίρεση υπερφορτίσεων και λοιπές εργασίες διαμόρφωσης και προετοιμασίας γηπέδων και χώρων εκμετάλλευσης ορυχείων Η τάξη αυτή περιλαμβάνει επίσης: — αποστράγγιση εργοταξίων. — αποστράγγιση αγροτικών ή δασικών εκτάσεων.	45110000
		45.12	Δοκιμαστικές γεωτρήσεις	Η τάξη αυτή περιλαμβάνει: — δοκιμαστικές διατρήσεις και γεωτρήσεις καθώς και πυρηνοληψία για κατασκευαστικούς, γεωφυσικούς, γεωλογικούς ή συναφείς σκοπούς. Η τάξη αυτή δεν περιλαμβάνει: — γεώτρηση φρεατίων άντλησης πετρελαίου ή φυσικού αερίου, βλέπε 11.20. — γεώτρηση φρεατίων ύδατος, βλέπε 45.25, — διάνοιξη φρεατίων, βλέπε 45.25, — αναζήτηση κοιτασμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου, γεωφυσική, γεωλογική και σεισμική έρευνα, βλέπε 74.20.	45120000
	45.2		Κατασκευή πλήρων		45200000

			κτιρίων και τεχνικών έργων ή μερών τους: έργα πολιτικού μηχανικού		
		45.21	Κατασκευή κτιρίων και τεχνικών έργων πολιτικού μηχανικού	<p>Η τάξη αυτή περιλαμβάνει:</p> <ul style="list-style-type: none"> — κατασκευή κάθε τύπου κτιρίων κατασκευή τεχνικών έργων πολιτικού μηχανικού, — γεφυρών (περιλαμβανομένων και των γεφυρών για υπερυψωμένους αυτοκινητόδρομους), κοιλαδογεφυρών, σηράγγων και υπογείων διαβάσεων, — αγωγών και γραμμών επικοινωνιών και παροχής ηλεκτρικού ρεύματος για μεγάλες αποστάσεις, — αγωγών και γραμμών επικοινωνιών και παροχής ηλεκτρικού ρεύματος για αστικά κέντρα, — βοηθητικών αστικών έργων, — συναρμολόγηση και ανέγερση προκατασκευασμένων κατασκευών στο εργοτάξιο <p>Η τάξη αυτή δεν περιλαμβάνει:</p> <ul style="list-style-type: none"> — υπηρεσίες συναφείς με την άντληση πετρελαίου και φυσικού αερίου, βλέπε 11.20, — ανέγερση πλήρων προκατασκευασμένων κατασκευών από τμήματα ίδιας κατασκευής που δεν είναι από σκυρόδεμα, βλέπε τμήματα 20, 26 και 28, — κατασκευαστικά έργα (εκτός από κτίρια) σταδίων, κολυμβητηρίων, γυμναστηρίων, γηπέδων τένις, γηπέδων γκολφ και λοιπών αθλητικών εγκαταστάσεων, βλέπε 45.23, — εγκαταστάσεις παροχών σε κτίρια, βλέπε 45.3, — αποπεράτωση κτιρίων, βλέπε 45.4, — δραστηριότητες αρχιτέκτονος και πολιτικού μηχανικού, βλέπε 74.20, — διαχείριση κατασκευαστικών έργων, βλέπε 74.20. 	<p>45210000 εκτός: — 45213316 45220000 45231000 45232000</p>
		45.22	Κατασκευή στεγών	Η τάξη αυτή περιλαμβάνει:	45261000

			και δομικών σκελετών κτιρίων	<ul style="list-style-type: none"> — κατασκευή στεγών, — τοποθέτηση επικαλύψεων, — στεγάνωση στεγών. 	
		45.23	Κατασκευή αυτοκινητοδρόμων, οδών, αεροδρομίων και αθλητικών εγκαταστάσεων	<p>Η τάξη αυτή περιλαμβάνει:</p> <ul style="list-style-type: none"> — κατασκευή αυτοκινητοδρόμων, οδών αστικού και υπεραστικού δικτύου, άλλων αμαξιτών οδών και πεζοδρόμων, — κατασκευή σιδηροδρομικών έργων, — κατασκευή διαδρόμων αεροδρομίων, — κατασκευαστικά έργα (εκτός από κτίρια) σταδίων, κολυμβητηρίων, γυμναστηρίων, γηπέδων τένις, γηπέδων γκολφ και λοιπών αθλητικών εγκαταστάσεων, — διαγράμμιση οδικών επιφανειών και χώρων στάθμευσης αυτοκινήτων. <p>Η τάξη αυτή δεν περιλαμβάνει:</p> <ul style="list-style-type: none"> — προκαταρκτικά χωματουργικά έργα, βλέπε 45.11. 	45212212 και DA03 45230000 εκτός: — 45231000 — 45232000 — 45234115
		45.24	Κατασκευή υδραυλικών και λιμενικών έργων	<p>Η τάξη αυτή περιλαμβάνει:</p> <ul style="list-style-type: none"> — κατασκευή: — υδάτινων οδών, λιμενικών και ποτάμιων έργων, λιμένων σκαφών αναψυχής (μαρίνες), κλεισιάδων κ.λπ. — φραγμάτων και αναχωμάτων, — βυθοκορήσεις, — υποβρύχια έργα. 	45240000
		45.25	Εκτέλεση λοιπών κατασκευαστικών εργασιών ειδικής φύσης	<p>Η τάξη αυτή περιλαμβάνει:</p> <ul style="list-style-type: none"> — κατασκευαστικές δραστηριότητες που εξειδικεύονται σε τομέα κοινό σε διάφορα είδη κατασκευών και απαιτούν ειδικευμένο προσωπικό ή εξοπλισμό, — κατασκευή θεμελιώσεων, περιλαμβανομένης και της έμπηξης πασσάλων, — γεώτρηση και κατασκευή φρεατίων ύδατος, εκσκαφή φρεάτων, — ανέγερση μη ιδιοκατασκευασμένων χαλύβδινων στοιχείων, — κάμψη χάλυβα, — οπτοπλινθοδομή και λιθοδομή, — ανέγερση και αποξήλωση ικριωμάτων και εξεδρών εργασίας, περιλαμβανομένης της 	45250000 45262000

				εκμίσθωσης ικριωμάτων και εξεδρών εργασίας, — ανέγερση καπνοδόχων και βιομηχανικών κλιβάνων. Η τάξη αυτή δεν περιλαμβάνει: — εκμίσθωση ικριωμάτων χωρίς την ανέγερση και την αποξήλωσή τους, βλέπε 71.32	
	45.3		Εγκαταστάσεις παροχών σε κτίρια		45300000
		45.31	Καλωδιώσεις και ηλεκτρολογικές εγκαταστάσεις	Η τάξη αυτή περιλαμβάνει: — εγκατάσταση σε κτίρια και άλλες κατασκευές: — ηλεκτρικών καλωδιώσεων και εξαρτημάτων, — συστημάτων τηλεπικοινωνίας, — ηλεκτρικών εγκαταστάσεων θέρμανσης, — οικιακών κεραιών και σηματοληπτών, — συστημάτων συναγερμού πυρκαγιάς, — συστημάτων αντιδιαρρηκτικού συναγερμού, — ανελκυστήρων και κυλιομένων, κλιμάκων αλεξικέραυνων κ.λπ.	45213316 45310000 εκτός: — 45316000
		45.32	Μονώσεις	Η τάξη αυτή περιλαμβάνει: — εργασίες θερμομόνωσης, ηχομόνωσης ή μόνωσης κατά των δονήσεων σε κτίρια ή άλλα κατασκευαστικά έργα. Η τάξη αυτή δεν περιλαμβάνει: — στεγανοποίηση, βλέπε 45.22.	45320000
		45.33	Υδραυλικές εγκαταστάσεις	Η τάξη αυτή περιλαμβάνει: — εγκατάσταση σε κτίρια και άλλες κατασκευές: — υδραυλικού εξοπλισμού και ειδών υγιεινής, — εγκαταστάσεων φυσικού αερίου, εξοπλισμού και αγωγών θέρμανσης, εξαερισμού, ψύξης ή κλιματισμού, — συστημάτων καταιονισμού (σπρίνκλερ). Η τάξη αυτή δεν περιλαμβάνει: — εγκατάσταση ηλεκτρικών εγκαταστάσεων θέρμανσης, βλέπε 45.31.	45330000
		45.34	Λοιπές εγκαταστάσεις παροχών σε κτίρια	Η τάξη αυτή περιλαμβάνει: — εγκατάσταση συστημάτων φωτισμού και σηματοδότησης οδών, σιδηροδρόμων,	45234115 45316000 45340000

				αεροδρομίων και λιμένων, — εγκατάσταση σε κτίρια ή άλλες κατασκευές εξαρτημάτων και μόνιμων προσαρτημάτων που δεν κατατάσσονται αλλού.	
	45.4		Αποπεράτωση κτιρίων		45400000
		45.41	Επιχρίσεις κονιαμάτων	Η τάξη αυτή περιλαμβάνει: — επίχριση σε κτίρια ή άλλες κατασκευές εσωτερικών και εξωτερικών γυψοκονιαμάτων ή γυψομαρμαροκονιαμάτων (στόκου), περιλαμβανομένων και των λεπτών πήξεων που χρησιμοποιούνται ως βάση για το κονίαμα.	45410000
		45.42	Λεπτοξυλουργικές εργασίες	Η τάξη αυτή περιλαμβάνει: — τοποθέτηση μη ιδιοκατασκευασμένων θυρών, παραθύρων, πλαισίων για θύρες και παράθυρα, εξοπλισμένων κουζινών, κλιμακοστασίων, εξοπλισμού καταστημάτων και συναφών ειδών, από ξύλο ή άλλα υλικά, — εσωτερικά τελειώματα όπως οροφές, ξύλινες επενδύσεις τοίχων, κινητά χωρίσματα κ.λπ. Η τάξη αυτή δεν περιλαμβάνει: — διάστρωση παρκέτων και άλλων ξύλινων επενδύσεων δαπέδων, βλέπε 45.43.	45420000
		45.43	Επενδύσεις δαπέδων και τοίχων	Η τάξη αυτή περιλαμβάνει: — διάστρωση, πλακόστρωση, ανάρτηση ή τοποθέτηση σε κτίρια και άλλες κατασκευές: — επενδύσεων τοίχων ή τοποθέτηση κεραμικών,τσιμεντένιων ή λιθολαξευτών πλακιδίων τοίχου ή δαπέδου, — παρκέτων και άλλων ξύλινων επενδύσεων δαπέδων, ταπήτων και επενδύσεων δαπέδων από λινοτάπητες, — περιλαμβανομένων αυτών από ελαστικό ή πλαστικές ύλες, — επενδύσεων δαπέδων ή τοίχων από μωσαϊκό, μάρμαρο, γρανίτη ή σχιστόλιθο, — χάρτινων ταπετσαριών τοίχου.	45430000
		45.44	Χρωματισμοί και τοποθέτηση	Η τάξη αυτή περιλαμβάνει: — εσωτερικούς και εξωτερικούς	45440000

			υαλοπινάκων	<ul style="list-style-type: none"> — χρωματισμούς κτιρίων, — χρωματισμούς έργων πολιτικού μηχανικού, — τοποθέτηση υαλοπινάκων, καθρεπτών κ.λπ. <p>Η τάξη αυτή δεν περιλαμβάνει:</p> <ul style="list-style-type: none"> — τοποθέτηση παραθύρων, βλέπε 45.42, 	
		45.45	Λοιπές εργασίες αποπεράτωσης κτιρίων	<p>Η τάξη αυτή περιλαμβάνει:</p> <ul style="list-style-type: none"> — εγκατάσταση ιδιωτικών κολυμβητηρίων, — ατμοκαθαρισμό, καθαρισμό με αμμορριπή και συναφείς δραστηριότητες για τις εξωτερικές επιφάνειες κτιρίων, — λοιπές εργασίες αποπεράτωσης κτιρίων και τελειωμάτων π.δ.κ.α. <p>Η τάξη αυτή δεν περιλαμβάνει:</p> <ul style="list-style-type: none"> — εσωτερικό καθαρισμό κτιρίων και λοιπών κατασκευών, βλέπε 74.70. 	45212212 και DA04 45450000
	45.5		Εκμίσθωση εξοπλισμού κατασκευών ή κατεδαφίσεων, μαζί με το χειριστή		45500000
		45.50	Εκμίσθωση εξοπλισμού κατασκευών ή κατεδαφίσεων, μαζί με τον χειριστή	<p>Η τάξη αυτή δεν περιλαμβάνει:</p> <ul style="list-style-type: none"> — εκμίσθωση μηχανημάτων και εξοπλισμού κατασκευών και κατεδαφίσεων χωρίς χειριστή, βλέπε 71.32. 	45500000

(¹) Σε περίπτωση διισταμένων ερμηνειών μεταξύ CPV και NACE, εφαρμόζεται η ονοματολογία CPV.

(²) Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 3037/90 του Συμβουλίου, της 9ης Οκτωβρίου 1990, για τη στατιστική ονοματολογία των οικονομικών δραστηριοτήτων στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (ΕΕ L 293 της 24.10.1990, σ. 1).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΑΣΚΟΥΜΕΝΕΣ ΑΠΟ ΑΝΑΘΕΤΟΝΤΕΣ ΦΟΡΕΙΣ ΟΠΩΣ
ΑΝΑΦΕΡΕΤΑΙ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ 4
(ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ ΟΔΗΓΙΑΣ 2014/23/ΕΕ)

Οι διατάξεις του παρόντος νόμου που διέπουν τις συμβάσεις παραχώρησης που ανατίθενται από αναθέτοντες φορείς εφαρμόζονται στις ακόλουθες δραστηριότητες:

1 Όσον αφορά το αέριο και τη θερμότητα:

α) διάθεση ή εκμετάλλευση σταθερών δικτύων σχεδιασμένων για να παρέχουν στο κοινό υπηρεσίες στον τομέα της παραγωγής, της μεταφοράς ή της διανομής αερίου ή θερμότητας·

β) τροφοδότηση των εν λόγω σταθερών δικτύων με αέριο ή θερμότητα.

Η τροφοδότηση με αέριο ή θερμότητα σταθερών δικτύων που προορίζονται να παρέχουν υπηρεσίες στο κοινό από αναθέτοντα φορέα κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 4 παρ. 1 στοιχεία β) και γ) δεν θεωρείται δραστηριότητα κατά την έννοια του πρώτου εδαφίου της παρούσας παρ., όταν πληρούνται όλες οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

i) η παραγωγή αερίου ή θερμότητας από τον συγκεκριμένο αναθέτοντα φορέα αποτελεί αναπόφευκτο αποτέλεσμα της άσκησης δραστηριότητας άλλης από εκείνες που αναφέρονται στην παρούσα παράγραφο ή στις παρ. 2 έως 3 του παρόντος παραρτήματος,

ii) η τροφοδότηση του δημόσιου δικτύου αποβλέπει μόνο στην οικονομική εκμετάλλευση της παραγωγής αυτής και αντιστοιχεί το πολύ στο 20% του κύκλου εργασιών του αναθέτοντος φορέα, με βάση το μέσο όρο των τριών τελευταίων ετών, συμπεριλαμβανομένου του τρέχοντος έτους.

Για τους σκοπούς του παρόντος νόμου, η «παραοχή» περιλαμβάνει την παραγωγή, τη χονδρική καθώς και τη λιανική πώληση φυσικού αερίου. Ωστόσο η παραγωγή φυσικού αερίου με τη μορφή εξόρυξης υπόκειται στο πεδίο εφαρμογής της παρ. 4 του παρόντος παραρτήματος.

2 Όσον αφορά την ηλεκτρική ενέργεια:

α) διάθεση ή εκμετάλλευση σταθερών δικτύων σχεδιασμένων για να παρέχουν στο κοινό υπηρεσίες στον τομέα της παραγωγής, της μεταφοράς ή της διανομής ηλεκτρικής ενέργειας.

β) τροφοδότηση των εν λόγω σταθερών δικτύων με ηλεκτρική ενέργεια.

Για τους σκοπούς του παρόντος ν, η τροφοδότηση με ηλεκτρισμό περιλαμβάνει την παραγωγή, τη χονδρική και τη λιανική πώληση ηλεκτρικής ενέργειας.

Η τροφοδότηση με ηλεκτρική ενέργεια δικτύων που προορίζονται να παρέχουν υπηρεσίες στο κοινό από αναθέτοντα φορέα κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 4 παρ. 1 στοιχεία β) και γ) , δεν θεωρείται δραστηριότητα κατά την έννοια του πρώτου εδαφίου της παρούσας παρ. , όταν πληρούνται όλες οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από τον συγκεκριμένο αναθέτοντα φορέα γίνεται διότι η κατανάλωσή του είναι αναγκαία για την άσκηση δραστηριότητας άλλης απ εκείνες που αναφέρονται στην παρούσα παράγραφο ή στις παρ.παρ.ς 1 και 3 τς παρόντος παραρτήματος·

β) η τροφοδότηση του δημόσιου δικτύου εξαρτάται μόνον από την ιδιοκατανάλωση τς

συγκεκριμένου αναθέτοντος φορέα και δεν υπερβαίνει το 30% της συνολικής παραγωγής ενέργειας του φορέα, με βάση τον μέσο όρο των τριών τελευταίων ετών, συμπεριλαμβανομένου του τρέχοντος έτους.

3 Δραστηριότητες που σχετίζονται με την παροχή ή την εκμετάλλευση δικτύων που παρέχουν υπηρεσίες στο κοινό στους τομείς των μεταφορών με σιδηρόδρομο, αυτόματα συστήματα, τραμ, τρόλεϊ, λεωφορεία ή οχήματα συρόμενα με καλώδιο.

Όσον αφορά τις υπηρεσίες μεταφορών, θεωρείται ότι υφίσταται δίκτυο όταν η υπηρεσία παρέχεται με τους όρους που ορίζονται από την αρμόδια υπηρεσία, όπως εκείνοι που αφορούν τις ακολουθητέες διαδρομές, τη διαθέσιμη μεταφορική ικανότητα ή τη συχνότητα παροχής της υπηρεσίας.

4 Δραστηριότητες εκμετάλλευσης μιας γεωγραφικής περιοχής με σκοπό την παροχή υπηρεσιών αερολιμένων, θαλάσσιων λιμένων ή λιμένων εσωτερικής ναυσιπλοΐας ή άλλων τερματικών σταθμών μεταφορικών μέσων, σε αεροπορικούς, θαλάσσιους ή ποτάμιους μεταφορείς.

5 Δραστηριότητες που σχετίζονται με την παροχή:

α) τις ταχυδρομικές υπηρεσίες:

β) άλλων υπηρεσιών πλην των ταχυδρομικών, εφόσον οι υπηρεσίες αυτές παρέχονται από φορέα ο οποίος παρέχει επίσης ταχυδρομικές υπηρεσίες κατά την έννοια του σημείου ii) του δευτέρου εδαφίου της παρούσας παραγράφου, και εφόσον δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις που προβλέπονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 34 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ, όσον αφορά τις υπηρεσίες που περιλαμβάνονται στο σημείο ii) του δεύτερου εδαφίου.

Για τους σκοπούς του παρόντος νόμου και με την επιφύλαξη της οδηγίας 97/67/ΕΚ, νοούνται ως:

i) «ταχυδρομικό αντικείμενο»: αντικείμενο με συγκεκριμένο παραλήπτη, αποστελλόμενο υπό την τελική του μορφή, ανεξάρτητα από το βάρος του. Τα αντικείμενα αυτά περιλαμβάνουν, πέραν των αντικειμένων αλληλογραφίας π.χ. βιβλία, καταλόγους, εφημερίδες, περιοδικά και ταχυδρομικά δέματα που περιέχουν αντικείμενα με ή χωρίς εμπορική αξία, ανεξάρτητα από το βάρος τους,

ii) «ταχυδρομικές υπηρεσίες»: υπηρεσίες που συνίστανται στη συλλογή, διαλογή, μεταφορά και διανομή ταχυδρομικών αντικειμένων. Σε αυτές περιλαμβάνονται τόσο οι υπηρεσίες που εμπίπτουν όσο και αυτές που δεν εμπίπτουν στο αντικείμενο της καθολικής υπηρεσίας που ορίζεται σύμφωνα με την οδηγία 97/67/ΕΚ,

iii) «άλλες υπηρεσίες πλην των ταχυδρομικών»: υπηρεσίες παρεχόμενες στους εξής τομείς:

—υπηρεσίες διαχείρισης της αλληλογραφίας (τόσο προγενέστερες όσο και μεταγενέστερες της αποστολής, συμπεριλαμβανομένων των «mailroom management services»),

—υπηρεσίες συνδεδεμένες με ταχυδρομικά αντικείμενα που δεν περιλαμβάνονται στο στοιχείο α), όπως το διαφημιστικό ταχυδρομείο χωρίς συγκεκριμένο παραλήπτη,

6 Δραστηριότητες που συνδέονται με την εκμετάλλευση γεωγραφικής περιοχής με σκοπό:

- α) την εξόρυξη πετρελαίου ή αερίου·
- β) την αναζήτηση, ή την εξόρυξη άνθρακα ή άλλων στερεών καυσίμων.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΕΤΑΙ ΣΤΟ
ΑΡΘΡΟ 4 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 2 ΣΤΟΙΧΕΙΟ Β)
(ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ ΟΔΗΓΙΑΣ 2014/23/ΕΕ)

Δικαιώματα που έχουν εκχωρηθεί μέσω διαδικασίας στην οποία έχει διασφαλιστεί επαρκής δημοσιότητα και όπου η εκχώρηση των εν λόγω δικαιωμάτων βασίστηκε σε αντικειμενικά κριτήρια δεν συνιστούν «ειδικά ή αποκλειστικά δικαιώματα» κατά την έννοια του παρόντος νόμου. Ακολουθεί ένας κατάλογος με διαδικασίες που διασφαλίζουν ικανοποιητική εκ των προτέρων διαφάνεια για τη χορήγηση εξουσιοδοτήσεων με βάση άλλες νομοθετικές πράξεις της Ένωσης που δεν συνιστούν «ειδικά ή αποκλειστικά δικαιώματα» υπό την έννοια του παρόντος νόμου:

- α) Χορήγηση εξουσιοδότησης για την εκμετάλλευση εγκαταστάσεων φυσικού αερίου σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 της οδηγίας 2009/73/ΕΚ.
- β) Εξουσιοδότηση ή πρόσκληση υποβολής προσφορών για την κατασκευή νέων εγκαταστάσεων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας σύμφωνα με την οδηγία 2009/72/ΕΚ.
- γ) Χορήγηση εξουσιοδότησης σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπονται στο άρθρο 9 της οδηγίας 97/67/ΕΚ για τις εξουσιοδοτήσεις που αφορούν ταχυδρομικές υπηρεσίες που δεν ανατίθενται ή δεν πρόκειται να ανατεθούν κατ' αποκλειστικότητα.
- δ) Διαδικασία για τη χορήγηση εξουσιοδότησης για την εκτέλεση δραστηριότητας που περιλαμβάνει την εκμετάλλευση υδρογονανθράκων σύμφωνα με την οδηγία 94/22/ΕΚ.
- ε) Δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών υπό την έννοια του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1370/2007 για την παροχή υπηρεσιών δημόσιων επιβατικών μεταφορών με λεωφορείο, τραμ, σιδηρόδρομο ή μετρό που έχουν ανατεθεί με διαδικασία διαγωνισμού σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 3, υπό τον όρο ότι η διάρκειά τους είναι σύμφωνη με το άρθρο 4 παράγραφοι 3 ή 4 του άρθρου 4 του ανωτέρω κανονισμού.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ 18
(ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV ΟΔΗΓΙΑΣ 2014/23/ΕΕ)

Περιγραφή	Κωδικός CPV
79611000-0; 75200000-8; 75231200-6; 75231240-8; 79622000-0 [Υπηρεσίες διάθεσης προσωπικού οικιακών βοηθών]; 79624000-4 [Υπηρεσίες διάθεσης νοσηλευτικού προσωπικού] και 79625000-1 [Υπηρεσίες διάθεσης ιατρικού προσωπικού] από 85000000-9 έως 85323000-9· 85143000-3 98133100-5, 98133000-4 και 98200000-5 και 98500000-8 [Νοικοκυριά που απασχολούν οικιακό βοηθητικό προσωπικό] και 98513000-2 έως 98514000-9 [υπηρεσίες ανθρώπινου δυναμικού για οικιακές εργασίες, υπηρεσίες πρακτορείων διάθεσης εργατικού δυναμικού για οικιακές εργασίες, υπηρεσίες υπαλληλικού προσωπικού γραφείων για οικιακές εργασίες, προσωρινό προσωπικό για οικιακές εργασίες, υπηρεσίες οικιακής βοήθειας και οικιακές υπηρεσίες],	Κοινωνικές, υγειονομικές και συναφείς υπηρεσίες
85321000-5 και 85322000-2, 75000000-6 [Υπηρεσίες δημόσιας διοίκησης, άμυνας και κοινωνικής ασφάλισης], 75121000-0, 75122000-7, 75124000-1· από 79995000-5 έως 79995200-7· από 80000000-4 Υπηρεσίες εκπαίδευσης και επιμόρφωσης έως 80660000-8· από 92000000-1 έως 92342200-2· από 92360000-2 έως 92700000-8· 79950000-8 [Υπηρεσίες διοργάνωσης εκθέσεων και συνεδρίων], 79951000-5 [Υπηρεσίες οργάνωσης σεμιναρίων], 79952000-2 [Υπηρεσίες εκδηλώσεων], 79952100-3 [Υπηρεσίες οργάνωσης πολιτιστικών εκδηλώσεων], 79953000-9 [Υπηρεσίες οργάνωσης φεστιβάλ], 79954000-6 [Υπηρεσίες οργάνωσης πάρτι], 79955000-3 [Υπηρεσίες οργάνωσης επιδείξεων μόδας], 79956000-0 [Υπηρεσίες οργάνωσης εμπορικών εκθέσεων και εκθέσεων]	Διοικητικές, κοινωνικές, εκπαιδευτικές, υγειονομικές και πολιτιστικές υπηρεσίες
75300000-9	Υπηρεσίες υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης ⁽¹⁾
75310000-2, 75311000-9, 75312000-6, 75313000-3, 75313100-4, 75314000-0, 75320000-5, 75330000-8, 75340000-1	Υπηρεσίες παροχής επιδομάτων
98000000-3, 98120000-0, 98132000-7, 98133110-8 και 98130000-3	Λοιπές κοινοτικές, κοινωνικές και ατομικές υπηρεσίες, περιλαμβανομένων υπηρεσιών παρεχόμενων από συνδικαλιστικές οργανώσεις, πολιτικές οργανώσεις, ενώσεις νέων και λοιπές υπηρεσίες συλλογικών οργανώσεων
98131000-0	Θρησκευτικές υπηρεσίες
55100000-1 έως 55410000-7· 55521000-8 έως 55521200-	Υπηρεσίες ξενοδοχείων και εστιατορίων

<p>0 [55521000-8 Υπηρεσίες τροφοδοσίας ιδιωτικών οικιών με έτοιμα φαγητά, 55521100-9 Υπηρεσίες παροχής γευμάτων κατ' οίκον από την κοινωνική πρόνοια, 55521200-0 Υπηρεσίες παράδοσης γευμάτων]. 55520000-1 Υπηρεσίες τροφοδοσίας, 55522000-5 Υπηρεσίες τροφοδοσίας εταιρειών μεταφορών με έτοιμα γεύματα, 55523000-2 Υπηρεσίες τροφοδοσίας άλλων επιχειρήσεων ή ιδρυμάτων με έτοιμα γεύματα, 55524000-9 Υπηρεσίες τροφοδοσίας σχολείων με έτοιμα γεύματα 55510000-8 Υπηρεσίες καντίνας, 55511000-5 Υπηρεσίες καντίνας και άλλες υπηρεσίες καφετέριας περιορισμένης πελατείας, 55512000-2 Υπηρεσίες διαχείρισης καντίνας, 55523100-3 Υπηρεσίες σχολικών γευμάτων</p>	
79100000-5 έως 79140000-7· 75231100-5,	Νομικές υπηρεσίες στον βαθμό που δεν αποκλείονται βάσει του άρθρου 10 παράγραφος 8 στοιχείο γ)
75100000-7 έως 75120000-3· 75123000-4, 75125000-8 έως 75131000-3	Λοιπές διοικητικές και κρατικές υπηρεσίες
75200000-8 έως 75231000-4	Παροχή υπηρεσιών στο κοινωνικό σύνολο
75231210-9 έως 75231230-5· 75240000-0 έως 75252000-7, 794300000-7, 98113100-9	Υπηρεσίες φυλακών, δημόσιας ασφαλείας και διάσωσης, στο βαθμό που δεν αποκλείονται, βάσει του άρθρου 10 παράγραφος 8 στοιχείο στ)
79700000-1 έως 79721000-4 [Υπηρεσίες ερευνών και ασφαλείας, Υπηρεσίες ασφαλείας, Υπηρεσίες παρακολούθησης συστημάτων συναγερμού, Υπηρεσίες φύλαξης, Υπηρεσίες επιτήρησης, Υπηρεσίες συστήματος ανίχνευσης, Υπηρεσίες ανεύρεσης φυγόντων, Υπηρεσίες περιπόλου, Υπηρεσίες παράδοσης υπηρεσιακού διακριτικού σήματος, Ανακριτικές υπηρεσίες και Υπηρεσίες γραφείου ιδιωτικής αστυνομίας] 79722000-1 [Υπηρεσίες γραφολογίας], 79723000-8 [Υπηρεσίες ανάλυσης απορριμμάτων]	Υπηρεσίες ερευνών και ασφαλείας
64000000-6 [Υπηρεσίες ταχυδρομείων και τηλεπικοινωνιών], 64100000-7 [Υπηρεσίες κρατικών και ιδιωτικών ταχυδρομείων], 64110000-0 [Ταχυδρομικές υπηρεσίες], 64111000-7 [Ταχυδρομικές υπηρεσίες που αφορούν εφημερίδες και περιοδικά], 64112000-4 Ταχυδρομικές υπηρεσίες που αφορούν επιστολές], 64113000-1 [Ταχυδρομικές υπηρεσίες που αφορούν δέματα], 64114000-8 [Ταχυδρομικές υπηρεσίες συναλλαγής με το κοινό], 64115000-5 [Υπηρεσίες ενοικίασης ταχυδρομικών θυρίδων], 64116000-2 [Υπηρεσίες ποστ ρεσάντ], 64122000-7 [Υπηρεσίες ενδοϋπηρεσιακής αλληλογραφίας και ταχυδρόμησης]	Ταχυδρομικές υπηρεσίες
50116510-9 [Υπηρεσίες αναδόμωσης ελαστικών], 71550000-8 [Υπηρεσίες σιδηρουργού]	Διάφορες υπηρεσίες
98900000-2 [Παροχή υπηρεσιών από οργανισμούς και	Διεθνείς υπηρεσίες

φορείς εκτός επικράτειας] και 98910000-5 [Παροχή ειδικών υπηρεσιών προς διεθνείς οργανισμούς και φορείς]	
--	--

⁽¹⁾ Οι υπηρεσίες αυτές δεν καλύπτονται από τον παρόντα νόμο εάν παρέχονται ως υπηρεσίες γενικού συμφέροντος μη οικονομικού χαρακτήρα.

Τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να οργανώνουν την παροχή υποχρεωτικών κοινωνικών υπηρεσιών ή άλλων υπηρεσιών ως υπηρεσιών γενικού συμφέροντος ή ως υπηρεσίες γενικού συμφέροντος μη οικονομικού χαρακτήρα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΣΤΙΣ ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ
ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ 30
(ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V ΟΔΗΓΙΑΣ 2014/23/ΕΕ)

1. Επωνυμία, αριθμός ταυτοποίησης (εφόσον προβλέπεται στην εθνική νομοθεσία), διεύθυνση συμπεριλαμβανομένου του κωδικού NUTS, τηλέφωνο, αριθμός τηλεομοιοτυπίας, ηλεκτρονική διεύθυνση και διεύθυνση διαδικτύου της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα και, εάν διαφέρουν, της υπηρεσίας από την οποία μπορούν να λαμβάνονται πρόσθετες πληροφορίες.
2. Είδος αναθέτουσας αρχής ή αναθέτοντος φορέα και κύρια δραστηριότητα που ασκεί.
3. Εάν οι αιτήσεις πρόκειται να περιλαμβάνουν προσφορές, ηλεκτρονική διεύθυνση ή διεύθυνση διαδικτύου στην οποία θα διατίθεται δωρεάν απεριόριστη και πλήρης άμεση πρόσβαση στα τεύχη διαγωνισμού. Όταν δεν διατίθεται δωρεάν απεριόριστη και πλήρης άμεση πρόσβαση στις περιπτώσεις που εκτίθενται στην παράγραφο 2 του άρθρου 34 διευκρινίζεται ο τρόπος απόκτησης πρόσβασης στα τεύχη διαγωνισμού.
4. Περιγραφή της παραχώρησης: φύση και έκταση των έργων ή των υπηρεσιών, φύση και εύρος των υπηρεσιών, τάξη μεγέθους ή ενδεικτική αξία και όπου είναι δυνατό, διάρκεια της σύμβασης. Εάν η σύμβαση υποδιαιρείται σε τμήματα, οι σχετικές πληροφορίες παρέχονται για κάθε τμήμα. Εάν συντρέχει περίπτωση, περιγραφή επιλογών.
5. Κωδικοί CPV. Εάν η σύμβαση υποδιαιρείται σε τμήματα, οι σχετικές πληροφορίες παρέχονται για κάθε τμήμα.
6. Ο κωδικός NUTS για τον κύριο τόπο εκτέλεσης των έργων σε περίπτωση συμβάσεων παραχώρησης έργων ή ο κωδικός NUTS για τον κύριο τόπο παροχής σε περίπτωση συμβάσεων παραχώρησης υπηρεσιών. Εάν η σύμβαση παραχώρησης υποδιαιρείται σε τμήματα, οι σχετικές πληροφορίες παρέχονται για κάθε τμήμα.
7. Οι προϋποθέσεις συμμετοχής, στις οποίες περιλαμβάνονται:
  - α) εάν συντρέχει περίπτωση, ένδειξη ότι πρόκειται για σύμβαση παραχώρησης που μπορεί να ανατεθεί μόνο σε προστατευόμενα εργαστήρια ή να εκτελεσθεί μόνο στο πλαίσιο προγραμμάτων προστατευμένων θέσεων εργασίας.
  - β) εάν συντρέχει περίπτωση, διευκρίνιση του κατά πόσον η παροχή της υπηρεσίας αφορά αποκλειστικά, βάσει νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων, μια συγκεκριμένη επαγγελματική κατηγορία. Παραπομπή στη σχετική νομοθετική, κανονιστική ή διοικητική διάταξη.
  - γ) κατάλογος και σύντομη περιγραφή των κριτηρίων επιλογής, εφόσον συντρέχει περίπτωση. Τα ελάχιστα επίπεδα των προτύπων που ενδέχεται να απαιτούνται. Διευκρίνιση των απαιτούμενων πληροφοριών (υπεύθυνες δηλώσεις, τεκμηρίωση).
8. Προθεσμία για την υποβολή αιτήσεων ή την παραλαβή των προσφορών.
9. Κριτήρια που θα εφαρμοσθούν στην ανάθεση της παραχώρησης εάν δεν περιλαμβάνονται σε άλλα έγγραφα των τευχών διαγωνισμού.
10. Ημερομηνία αποστολής της προκήρυξης.
11. Επωνυμία και διεύθυνση του αρμοδίου οργάνου για τις διαδικασίες προσφυγής και, κατά περίπτωση, διαμεσολάβησης. Ακριβείς πληροφορίες σχετικά με τις προθεσμίες

- υποβολής των προσφυγών ή, ενδεχομένως, επωνυμία, διεύθυνση, αριθμός τηλεφώνου και τηλεομοιοτυπίας καθώς και ηλεκτρονική διεύθυνση της υπηρεσίας από την οποία μπορούν να λαμβάνονται αυτές οι πληροφορίες.
12. Κατά περίπτωση, ειδικοί όροι στους οποίους υπόκειται η εκτέλεση της σύμβασης ή των συμβάσεων παραχώρησης.
  13. Διεύθυνση στην οποία διαβιβάζονται οι αιτήσεις ή οι προσφορές.
  14. Κατά περίπτωση, αναφορά των απαιτήσεων και των όρων που συνδέονται με τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων επικοινωνίας.
  15. Πληροφορίες σχετικά με το αν η σύμβαση παραχώρησης σχετίζεται με έργο ή/και πρόγραμμα που χρηματοδοτείται από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
  16. Για τις παραχωρήσεις έργων, αναφέρεται αν η παραχώρηση καλύπτεται από την ΣΔΠ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΣΤΙΣ ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΕΣ
ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ ΓΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ
ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΕΙΔΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ 30
ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 3
(ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI ΟΔΗΓΙΑΣ 2014/23/ΕΕ)

1. Επωνυμία, αριθμός ταυτοποίησης (εφόσον προβλέπεται στην εθνική νομοθεσία), διεύθυνση συμπεριλαμβανομένου του κωδικού NUTS, τηλέφωνο, αριθμός τηλεμοιοτυπίας, ηλεκτρονική διεύθυνση και διεύθυνση διαδικτύου της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα και, εάν διαφέρουν, της υπηρεσίας από την οποία μπορούν να λαμβάνονται πρόσθετες πληροφορίες.
2. Εάν συντρέχει περίπτωση, ηλεκτρονική διεύθυνση ή διεύθυνση διαδικτύου στην οποία διατίθενται οι προδιαγραφές και τα υποστηρικτικά έγγραφα.
3. Τύπος αναθέτουσας αρχής ή αναθέτοντος φορέα και κύρια δραστηριότητα που ασκεί.
4. Κωδικοί CPV· εάν η σύμβαση υποδιαιρείται σε τμήματα, οι σχετικές πληροφορίες παρέχονται για κάθε τμήμα.
5. Κωδικός NUTS για το κύριο τόπο παράδοσης ή εκτέλεσης των συμβάσεων παραχώρησης υπηρεσιών.
6. Περιγραφή των υπηρεσιών, ενδεικτική τάξη μεγέθους ή αξίας.
7. Προϋποθέσεις συμμετοχής.
8. Κατά περίπτωση, προθεσμία(-ες) επικοινωνίας με την αναθέτουσα αρχή ή τον αναθέτοντα φορέα σχετικά με τη συμμετοχή.
9. Κατά περίπτωση, σύντομη περιγραφή των βασικών χαρακτηριστικών της διαδικασίας ανάθεσης που πρόκειται να εφαρμοστεί.
10. Ενδεχομένως, άλλες σχετικές πληροφορίες.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VII
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΣΤΙΣ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ
ΣΥΝΑΦΘΕΙΣΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ
31
(ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VII ΟΔΗΓΙΑΣ 2014/23/ΕΕ)

1. Επωνυμία, αριθμός ταυτοποίησης (εφόσον προβλέπεται στην εθνική νομοθεσία), διεύθυνση συμπεριλαμβανομένου του κωδικού NUTS, και κατά περίπτωση, τηλέφωνο, αριθμός τηλεμοιοτυπίας, ηλεκτρονική διεύθυνση και διεύθυνση διαδικτύου της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα και, εάν διαφέρουν, της υπηρεσίας από την οποία μπορούν να λαμβάνονται πρόσθετες πληροφορίες.
2. Είδος αναθέτουσας αρχής ή αναθέτοντος φορέα και κύρια δραστηριότητα που ασκεί.
3. Κωδικοί CPV.
4. Ο κωδικός NUTS για τον κύριο τόπο εκτέλεσης των έργων σε περίπτωση συμβάσεων παραχώρησης έργων ή ο κωδικός NUTS για τον κύριο τόπο παροχής σε περίπτωση συμβάσεων παραχώρησης υπηρεσιών.
5. Περιγραφή της παραχώρησης: φύση και έκταση των έργων, φύση και έκταση των υπηρεσιών, διάρκεια της σύμβασης. Εάν η σύμβαση υποδιαιρείται σε τμήματα, οι σχετικές πληροφορίες παρέχονται για κάθε τμήμα. Εάν συντρέχει περίπτωση, περιγραφή επιλογών.
6. Περιγραφή της χρησιμοποιηθείσας διαδικασίας ανάθεσης, στην περίπτωση ανάθεσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση, και αιτιολόγηση.
7. Κριτήρια, προβλεπόμενα στο άρθρο 39, που χρησιμοποιήθηκαν για την ανάθεση της σύμβασης ή των συμβάσεων παραχώρησης.
8. Ημερομηνία της απόφασης ή των αποφάσεων ανάθεσης της σύμβασης παραχώρησης.
9. Αριθμός των προσφορών που ελήφθησαν για κάθε ανάθεση, στον οποίο περιλαμβάνεται:
  - α) ο αριθμός των προσφορών που ελήφθησαν από οικονομικούς φορείς που είναι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις,
  - β) ο αριθμός των προσφορών που ελήφθησαν από το εξωτερικό,
  - γ) ο αριθμός των προσφορών που ελήφθησαν ηλεκτρονικά.
10. Για κάθε ανάθεση, επωνυμία, διεύθυνση συμπεριλαμβανομένου του κωδικού NUTS και κατά περίπτωση, τηλέφωνο, αριθμός τηλεμοιοτυπίας, ηλεκτρονική διεύθυνση και διεύθυνση διαδικτύου του παραχωρησιούχου ή των παραχωρησιούχων, συμπεριλαμβανομένων
  - α) πληροφοριών σχετικά με το εάν ο παραχωρησιούχος είναι μικρομεσαία επιχείρηση,
  - β) πληροφοριών σχετικά με το εάν η σύμβαση παραχώρησης ανατέθηκε σε κοινοπραξία.
11. Αξία και κύριοι οικονομικοί όροι της ανατιθέμενης σύμβασης παραχώρησης, περιλαμβανομένων
  - α) των αμοιβών, των τιμών και των ενδεχόμενων προστίμων
  - β) των ενδεχόμενων βραβείων και ποσών

- γ) των άλλων λεπτομερειών που αφορούν την αξία της παραχώρησης όπως ορίζεται στο άρθρο 8 παρ. 3.
12. Πληροφορίες σχετικά με το αν η σύμβαση παραχώρησης σχετίζεται με έργο ή/και πρόγραμμα που χρηματοδοτείται από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
  13. Επωνυμία και διεύθυνση του αρμοδίου οργάνου για τις διαδικασίες προσφυγής και, κατά περίπτωση, διαμεσολάβησης. Διευκρινίσεις όσον αφορά την προθεσμία υποβολής των προσφυγών ή, ενδεχομένως, επωνυμία, διεύθυνση, αριθμός τηλεφώνου και τηλεομοιοτυπίας καθώς και ηλεκτρονική διεύθυνση της υπηρεσίας από την οποία μπορούν να λαμβάνονται αυτές οι πληροφορίες.
  14. Ημερομηνία(-ες) και παραπομπή(-ές) σε προηγούμενες δημοσιεύσεις στην επίσημη εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τη σύμβαση ή τις συμβάσεις παραχώρησης που δημοσιοποιούνται στην παρούσα γνωστοποίηση.
  15. Ημερομηνία αποστολής της γνωστοποίησης.
  16. Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για τον υπολογισμό της εκτιμώμενης αξίας της παραχώρησης, εφόσον δεν προσδιορίζεται σε άλλα έγγραφα των τευχών διαγωνισμού, σύμφωνα με το άρθρο 8.
  17. Ενδεχομένως, άλλα πληροφοριακά στοιχεία.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VIII
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΣΤΙΣ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ
ΣΥΝΑΦΘΕΙΣΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ ΓΙΑ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΕΙΔΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ

31

(ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VIII ΟΔΗΓΙΑΣ 2014/23/ΕΕ)

1. Επωνυμία, αριθμός ταυτοποίησης (εφόσον προβλέπεται στην εθνική νομοθεσία), διεύθυνση συμπεριλαμβανομένου του κωδικού NUTS, και κατά περίπτωση, τηλέφωνο, αριθμός τηλεμοιοτυπίας, ηλεκτρονική διεύθυνση και διεύθυνση διαδικτύου της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα και, εάν διαφέρουν, της υπηρεσίας από την οποία μπορούν να λαμβάνονται πρόσθετες πληροφορίες.
2. Είδος αναθέτουσας αρχής ή αναθέτοντος φορέα και κύρια δραστηριότητα που ασκεί.
3. Κωδικοί CPV. Εάν η σύμβαση υποδιαιρείται σε τμήματα, οι σχετικές πληροφορίες παρέχονται για κάθε τμήμα.
4. Συνοπτική περιγραφή του αντικειμένου της παραχώρησης.
5. Αριθμός προσφορών που ελήφθησαν.
6. Αξία της επιλεγείσας προσφοράς, συμπεριλαμβανομένων των αμοιβών και των τιμών.
7. Επωνυμία, διεύθυνση συμπεριλαμβανομένου του κωδικού NUTS, τηλέφωνο, αριθμός τηλεμοιοτυπίας, ηλεκτρονική διεύθυνση και διεύθυνση διαδικτύου του επιτυχόντος οικονομικού φορέα ή των επιτυχόντων οικονομικών φορέων.
8. Ενδεχομένως, άλλα πληροφοριακά στοιχεία.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΧ
ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ
(ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΧ ΟΔΗΓΙΑΣ 2014/23/ΕΕ)

1. Δημοσίευση των προκηρύξεων και γνωστοποιήσεων

Οι προκηρύξεις και γνωστοποιήσεις που αναφέρονται στα άρθρα 30 και 31 πρέπει να αποστέλλονται από τις αναθέτουσες αρχές ή τους αναθέτοντες φορείς στην υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να δημοσιεύονται σύμφωνα με τους ακόλουθους κανόνες:

Οι προκηρύξεις και γνωστοποιήσεις που αναφέρονται στα άρθρα 30 και 31 δημοσιεύονται από την υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης χορηγεί στην αναθέτουσα αρχή ή στον αναθέτοντα φορέα τη βεβαίωση που αναφέρεται στην παράγραφο 2 του άρθρου 32.

2. Μορφή και λεπτομέρειες σχετικά με την ηλεκτρονική διαβίβαση των προκηρύξεων

Η μορφή και οι λεπτομέρειες διαβίβασης των προκηρύξεων με ηλεκτρονικά μέσα που έχουν θεσπιστεί από την Επιτροπή είναι διαθέσιμες στην ακόλουθη διεύθυνση διαδικτύου «<http://simap.europa.eu>»

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Χ
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ
ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ 29 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 3
(ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Χ ΟΔΗΓΙΑΣ 2014/23/ΕΕ)

- Ν.4204/1961 (Α 174) Κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης Εργασίας 87 «Περί συνδικαλιστικής ελευθερίας και προστασίας του συνδικαλιστικού δικαιώματος».
- Ν.4205/1961 (Α 164) Κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης Εργασίας 98 «Περί εφαρμογής των αρχών του δικαιώματος οργανώσεως και συλλογικής διαπραγματεύσεως».
- Ν.2079/1952 (Α 108) Κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης Εργασίας 29 «Περί αναγκαστικής ή υποχρεωτικής εργασίας» για την εξάλειψη κάθε μορφής καταναγκαστικής ή υποχρεωτικής εργασίας.
- Ν.Δ. 4221/1961 (Α 173) Περί κυρώσεως της υπ αριθ. 105 Διεθνούς Συμβάσεως «περί καταργήσεως της αναγκαστικής εργασίας».
- Ν.1182/1981 (Α 193) Κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης Εργασίας 138 «Περί του κατώτατου ορίου εισόδου εις την απασχόλησιν» για την κατάργηση της παιδικής εργασίας.
- Ν. 1424/1984 (Α 29) "Για την επικύρωση της 111 Διεθνούς Συμβάσεως Εργασίας για τη διάκριση στην απασχόληση και στο επάγγελμα".
- Ν. 46/1975 (Α 105) "Περί κυρώσεως της ψηφισθείσης εν Γενεύη κατά το έτος 1951 υπ αριθ. 100 Διεθνούς Συμβάσεως Εργασίας περί ισότητος της αμοιβής μεταξύ αρρένων και θηλέων εργαζομένων δι εργασίαν ίσης αξίας".
- Ν.2918/2001 (Α 119) Κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης Εργασίας 182 «Για την απαγόρευση των χειρότερων μορφών εργασίας των παιδιών και την άμεση δράση με σκοπό την εξάλειψή τους» σχετικά με την κατάργηση της παιδικής εργασίας.
- Ν.1818/88 (Α 253) "Κύρωση της Σύμβασης της Βιέννης του 1985 για την προστασία της στοιβάδας του όζοντος και του Πρωτοκόλλου του Μόντρεαλ του 1987 για τις ουσίες που καταστρέφουν τη στοιβάδα του όζοντος."
- Ν. 2203/1994 (Α 58) - "Κύρωση της Σύμβασης της Βασιλείας για τον έλεγχο των διασυννοριακών κινήσεων επικίνδυνων αποβλήτων και της επεξεργασίας τους".
- Ν. 3447/2006 (Α 52) - "Κύρωση της Σύμβασης της Στοκχόλμης για τους Έμμονους Οργανικούς Ρύπους (Persistent Organic Pollutants- POPs)".
- Σύμβαση σχετικά με τη διαδικασία συναίνεσης μετά από ενημέρωση όσον αφορά ορισμένα επικίνδυνα χημικά προϊόντα και φυτοφάρμακα στο διεθνές εμπόριο (UNEP/FAO) (σύμβαση ΣΜΕ), Ρότερνταμ, 10 Σεπτεμβρίου 1998 και τα τρία σχετικά περιφερειακά πρωτόκολλα. {ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 689/2008 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 17ης Ιουνίου 2008 σχετικά με τις εξαγωγές και εισαγωγές επικίνδυνων χημικών προϊόντων}.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΙ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΣΤΙΣ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ
ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΜΙΑΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΙΣΧΥΟΣ
ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 33
(ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΙ ΟΔΗΓΙΑΣ 2014/23/ΕΕ)

1. Επωνυμία, αριθμός ταυτοποίησης (εφόσον προβλέπεται στην εθνική νομοθεσία), διεύθυνση συμπεριλαμβανομένου του κωδικού NUTS, τηλέφωνο, αριθμός τηλεομοιοτυπίας, ηλεκτρονική διεύθυνση και διεύθυνση διαδικτύου της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα και, εάν διαφέρουν, της υπηρεσίας από την οποία μπορούν να λαμβάνονται πρόσθετες πληροφορίες.
2. Κωδικοί CPV.
3. Ο κωδικός NUTS για τον κύριο τόπο εκτέλεσης των έργων σε περίπτωση συμβάσεων παραχώρησης έργων ή ο κωδικός NUTS για τον κύριο τόπο παροχής σε περίπτωση συμβάσεων παραχώρησης υπηρεσιών.
4. Περιγραφή της σύμβασης παραχώρησης πριν και μετά την τροποποίηση: φύση και έκταση των έργων, φύση και έκταση των υπηρεσιών.
5. Κατά περίπτωση, τροποποίηση της αξίας της παραχώρησης, συμπεριλαμβανομένης αύξησης των τιμών ή των αμοιβών λόγω της τροποποίησης.
6. Περιγραφή των περιστάσεων που κατέστησαν αναγκαία την τροποποίηση.
7. Ημερομηνία της απόφασης ανάθεσης της σύμβασης παραχώρησης.
8. Εάν συντρέχει περίπτωση, επωνυμία, διεύθυνση συμπεριλαμβανομένου του κωδικού NUTS, τηλέφωνο, αριθμός τηλεομοιοτυπίας, ηλεκτρονική διεύθυνση και διεύθυνση διαδικτύου του νέου οικονομικού φορέα ή των νέων οικονομικών φορέων.
9. Πληροφορίες σχετικά με το αν η σύμβαση παραχώρησης σχετίζεται με έργο ή/και πρόγραμμα που χρηματοδοτείται από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
10. Επωνυμία και διεύθυνση του αρμοδίου οργάνου για τις διαδικασίες προσφυγής και, κατά περίπτωση, διαμεσολάβησης. Διευκρινίσεις όσον αφορά τις προθεσμίες υποβολής των προσφυγών ή, ενδεχομένως, επωνυμία, διεύθυνση, αριθμός τηλεφώνου και τηλεομοιοτυπίας καθώς και ηλεκτρονική διεύθυνση της υπηρεσίας από την οποία μπορούν να λαμβάνονται αυτές οι πληροφορίες.
11. Ημερομηνία ή ημερομηνίες και παραπομπή ή παραπομπές σε προηγούμενες δημοσιεύσεις στην επίσημη εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αφορούν τη σύμβαση ή τις συμβάσεις που αφορά η σχετική γνωστοποίηση.
12. Ημερομηνία αποστολής της γνωστοποίησης.
13. Ενδεχομένως, άλλα πληροφοριακά στοιχεία.

Άρθρο 71

Η προβλεπόμενη από τις διατάξεις του άρθρου 61 παρ. 2 του Ν. 4313/2014 (Α' 261), όπως ισχύει, προθεσμία για την υποβολή δήλωσης των κεραιοσυστημάτων των ραδιοφωνικών σταθμών, καθώς και η προβλεπόμενη από τις διατάξεις του άρθρου 65 παρ. 5 του Ν. 4155/2013 (Α' 120), όπως ισχύει, προθεσμία για την υποβολή δήλωσης για την χορήγηση βεβαίωσης χρήσης δευτερεύουσας θέσης εκπομπής, παρατείνονται από τη λήξη τους μέχρι τις 31.12.2016. Με απόφαση του Υπουργού Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων η παράταση του προηγούμενου εδαφίου δύναται να παραταθεί επιπλέον για ανώτατο διάστημα έως 12 μήνες.

Άρθρο 72

«Τα δικαιώματα που ασκούνται και εκχωρήθηκαν στη ζώνη των 24,5-26,5 GHz βάσει της υπ' αριθμ. 47018/3149/28.7.2000 (Β' 971) απόφασης του Υπουργού Μεταφορών και Επικοινωνιών, όπως αυτή τροποποιήθηκε με την υπ' αριθμ. 29913/1196/30.5.2006 (Β' 711) όμοια, όπως ισχύει, παρατείνονται με τους ισχύοντες όρους, από τη λήξη τους αυτοδικαίως ανά μήνα και μέχρι την ολοκλήρωση του διαγωνισμού και την εκ νέου χορήγησή τους σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται από την κείμενη νομοθεσία, χωρίς η παράταση να μπορεί σε οποιαδήποτε περίπτωση να υπερβεί το χρονικό διάστημα των δεκαοκτώ (18) μηνών από την έναρξη ισχύος του παρόντος. Η παράταση αφορά στο σύνολο ή στο μέρος του φάσματος που χορηγήθηκε σε κάθε δικαιούχο, εφόσον αυτό είναι πολλαπλάσιο του τμήματος 2Χ28 MHz. Τα τέλη χρήσης φάσματος προκαταβάλλονται μηνιαίως στην ΕΕΤΤ με τους ισχύοντες όρους.

Τα μηνιαία τέλη χρήσης φάσματος για κάθε τμήμα 2Χ28 MHz ανέρχονται σε ποσό ίσο με αυτό που αντιστοιχεί στα τέλη που κατέβαλε ο κάθε δικαιούχος για το δικαίωμα που του χορηγήθηκε, προσαρμοσμένο αναλογικά σε διάρκεια ενός (1) μηνός. Η διάταξη ισχύει για κάθε δικαιούχο από την ημερομηνία λήξης των εκχωρηθέντων ως άνω δικαιωμάτων.»

Άρθρο 73**Σχολές εκπαίδευσης και εκπαιδευτές υποψηφίων οδηγών**

1. Στο Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων αναπτύσσεται Πληροφοριακό Σύστημα για τη λειτουργία σχολών εκπαίδευσης υποψηφίων οδηγών και επαγγελματιών οδηγών και των Υπηρεσιών Μεταφορών και Επικοινωνιών των Περιφερειών της χώρας. Με το σύστημα αυτό γίνεται η μηχανογράφηση όλων των λειτουργιών και διαδικασιών των σχολών και κέντρων παροχής εκπαιδευτικού έργου που αδειοδοτούνται από τις αρμόδιες υπηρεσίες Μεταφορών και Επικοινωνιών των Περιφερειών της Χώρας. Συγκεκριμένα το σύστημα αφορά τις Σχολές Οδηγών, τα Κέντρα Θεωρητικής Εκπαίδευσης Υποψηφίων Οδηγών (ΚΕΘΕΥΟ), τις Σχολές/Κέντρα ΠΕΙ, τις Σχολές Επαγγελματικής Κατάρτισης Οδηγών Οχημάτων Μεταφοράς Επικίνδυνων Εμπορευμάτων (ΣΕΚΟΜΕΕ), τις Σχολές Επαγγελματικής Κατάρτισης Μεταφορέων (ΣΕΚΑΜ) και τις Υπηρεσίες Μεταφορών και

Επικοινωνιών των Περιφερειών της χώρας. Με απόφαση του Υπουργού Υποδομών Μεταφορών και Δικτύων καθορίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις λειτουργίας του πληροφοριακού συστήματος, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία σχετική λεπτομέρεια.

Στις περιπτώσεις μη συμμόρφωσης των σχολών εκπαίδευσης υποψηφίων οδηγών και επαγγελματιών οδηγών, με τους όρους και τις προϋποθέσεις λειτουργίας του Πληροφοριακού Συστήματος, δύναται να επιβάλλεται η διοικητική κύρωση της προσωρινής απενεργοποίησης των κωδικών πρόσβασης του χρήστη για την εισαγωγή των απαιτούμενων δεδομένων στο Πληροφοριακό Σύστημα από πέντε (5) έως εξήντα (60) ημερολογιακές ημέρες. Αρμόδιο όργανο επιβολής των διοικητικών κυρώσεων, είναι το ίδιο όργανο της Περιφερειακής Ενότητας της Χώρας που έχει εγκρίνει τη λειτουργία των σχολών εκπαίδευσης υποψηφίων οδηγών και επαγγελματιών οδηγών. Με απόφαση του Υπουργού Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων καθορίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία σχετική λεπτομέρεια για την επιβολή της ανωτέρω διοικητικής κύρωσης.

2. Από την έναρξη ισχύος του παρόντος το ασυμβίβαστο της άσκησης του επαγγέλματος του εκπαιδευτή υποψηφίων οδηγών, όπως προβλέπεται στη διάταξη της περ. ε' της παρ. 2 του άρθρου 3 του Π.δ. 208/2002 (Α' 194) σε συνδυασμό με τη διάταξη της περίπτωσης β' της παρ. 6 του άρθρου 94 του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας κ.ν. 2696/1999 (Α' 57), όπως ισχύει, εφαρμόζεται καθολικά σε όλους τους υπαλλήλους και το προσωπικό με οποιαδήποτε σχέση εργασίας του Δημοσίου και των ΝΠΔΔ και του ευρύτερου δημόσιου τομέα, όπως αυτός καθορίζεται με τις διατάξεις της παραγράφου 6 του άρθρου 1 του Ν. 1256/1982 (Α' 65), όπως ισχύει, καθώς και στους συνταξιούχους αυτών.

3. Η παρ. 6 του άρθρου 19 του Π.δ. 208/2002 (Α' 194) όπως ισχύει, αντικαθίσταται ως εξής:

«6. Άδειες/Βεβαιώσεις άσκησης επαγγέλματος εκπαιδευτών υποψηφίων οδηγών που έχουν χορηγηθεί ή ανανεωθεί, είτε με προηγούμενες του παρόντος διατάξεις είτε με τις διατάξεις του παρόντος, σε υπάλληλους του δημοσίου, των Ν.Π.Δ.Δ. και του ευρύτερου δημόσιου τομέα, όπως αυτός καθορίζεται με τις διατάξεις της παρ. 6 του άρθρου 1 του Ν. 1256/1982 (Α' 65), όπως ισχύει, καθώς και σε συνταξιούχους αυτών, λήγουν αυτοδικαίως δύο μήνες μετά την έναρξη ισχύος του παρόντος.»

4. Καταργούνται το δεύτερο και τρίτο εδάφιο του εδαφίου β' της παρ. 1 του άρθρου 4 του Π.δ. 208/2002 (Α' 194), τα οποία είχαν προστεθεί με τις διατάξεις του άρθρου 2 του Π.δ. 337/2003 (Α' 291).

Άρθρο 74**Ιατρική εξέταση υποψηφίων οδηγών και οδηγών**

1. Η παρ. 3 του άρθρου 52 του Ν. 155/2013 (Α' 120), αντικαθίσταται ως εξής:

«3α. Η αμοιβή των γιατρών των κρατικών νοσηλευτικών ιδρυμάτων ή κρατικών κέντρων υγείας που στο πλαίσιο της ολοήμερης λειτουργίας τους (απογευματινά ραντεβού) διενεργούν την ιατρική εξέταση υποψηφίου

οδηγού ή οδηγού καθορίζεται με κοινή υπουργική απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων και Υγείας. Έως την έκδοση της ως άνω απόφασης οι ενδιαφερόμενοι καταβάλλουν την αμοιβή που προβλέπεται από τις οικείες διατάξεις.

β. Η αμοιβή που καταβάλλεται στους ιδιώτες γιατρούς που διενεργούν την ιατρική εξέταση υποψηφίου οδηγού ή οδηγού, είναι ίση με το ποσό που ισχύει κάθε φορά ως κατώτατο όριο αμοιβής των συμβεβλημένων με το Δημόσιο γιατρών για επίσκεψη στο ιατρείο τους.»

2. Το τελευταίο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 5 του Π.δ. 51/2012 (Α' 101), όπως αυτό προστέθηκε με το άρθρο 17 του Ν. 4233/2014 (Α' 22) καταργείται.

3. Οι παράγραφοι 2 και 3 του άρθρου 11 του Π.δ. 51/2012 (Α' 101), αντικαθίστανται ως εξής:

«2. Η πλήρωση των ελάχιστων προδιαγραφών της παραγράφου 1 διαπιστώνεται από τους γιατρούς των ειδικοτήτων του Παραρτήματος ΙΙΙ, κατά περίπτωση.

3. Σε περίπτωση μείωσης της σωματικής ή διανοητικής ικανότητας για οδήγηση, ο κάτοχος της άδειας οδήγησης υποχρεούται σε ιατρική εξέταση. Για το σκοπό αυτό, αφαιρείται η άδεια οδήγησης από την αρμόδια υπηρεσία και ο κάτοχός της παραπέμπεται σε Ιατρική Εξέταση για τη διαπίστωση πλήρωσης των ελάχιστων απαιτούμενων προδιαγραφών του Παραρτήματος ΙΙΙ. Εφόσον ο ενδιαφερόμενος κριθεί:

α. «ΙΚΑΝΟΣ», του επιστρέφεται η άδεια οδήγησης ή, εφόσον είναι απαραίτητη η αναγραφή τυχόν απαιτούμενων περιορισμών, χορηγείται νέο έντυπο,

β. «ΜΗ ΙΚΑΝΟΣ», δεν μπορεί να εξεταστεί εκ νέου αν δεν παρέλθει χρονικό διάστημα ενός έτους από την ημερομηνία εξέτασής του. Εφόσον παρέλθει χρονικό διάστημα πέντε (5) ετών από την ημερομηνία της πρώτης εξέτασης που κρίθηκε μη ικανός, χωρίς εν τω μεταξύ ο ενδιαφερόμενος να ανακτήσει τις ελάχιστες απαιτούμε-

νες προδιαγραφές του Παραρτήματος ΙΙΙ, η άδεια αφαιρείται οριστικά και ακυρώνεται με απόφαση της οικείας Υπηρεσίας Μεταφορών και Επικοινωνιών.»

4. Το πρώτο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 17 του Π.δ. 51/2012 (Α' 101), αντικαθίσταται ως εξής:

«2. Αυτός που υπογράφει και σφραγίζει πιστοποιητικό υγείας υποψηφίου οδηγού ή οδηγού, με τη σφραγίδα γιατρού, ενώ δεν έχει την αρμοδιότητα αυτή, τιμωρείται με τις ποινές του άρθρου 216 του Ποινικού Κώδικα.»

5. Οι παράγραφοι 4 και 5 του άρθρου 17 του Π.δ. 51/2012 (Α' 101), αντικαθίσταται ως εξής:

«4. Γιατρός ο οποίος χορηγεί πιστοποιητικό υγείας με την ένδειξη «ΙΚΑΝΟΣ», ενώ ο υποψήφιος οδηγός ή οδηγός δεν πληροί τις ελάχιστες απαιτούμενες προδιαγραφές σωματικής και διανοητικής ικανότητας του Παραρτήματος ΙΙΙ, τιμωρείται με τις ποινές του άρθρου 217 του Ποινικού Κώδικα. Παράλληλα και ανεξάρτητα από την ποινή αυτή, καταγγέλλεται, από την αρμόδια Υπηρεσία Μεταφορών και Επικοινωνιών, η σύμβασή του. Ο συγκεκριμένος γιατρός δεν δικαιούται πλέον να συμβληθεί με καμία Υπηρεσία Μεταφορών και Επικοινωνιών για διενέργεια ιατρικής εξέτασης υποψηφίων οδηγών και οδηγών.

5. Η σύμβαση γιατρού για τη διενέργεια ιατρικής εξέτασης υποψηφίων οδηγών και οδηγών, ο οποίος αρνείται την παροχή υπηρεσιών ή απαιτεί τη λήψη πρόσθετης ιατρικής αμοιβής, καταγγέλλεται από την αρμόδια Υπηρεσία Μεταφορών και Επικοινωνιών, αποκλείεται δε η σύναψη νέας συμβάσεως από αυτόν πριν την παρέλευση ενός έτους από την καταγγελία.»

6. Το Παράρτημα ΙΙΙ «ΕΛΑΧΙΣΤΕΣ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΟΔΗΓΗΣΗΣ ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΟΥ ΟΧΗΜΑΤΟΣ» του Π.δ. 51/2012 (Α' 101) όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει, αντικαθίσταται ως εξής:

«ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ**ΕΛΑΧΙΣΤΕΣ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗ
ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΟΔΗΓΗΣΗΣ ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΟΥ ΟΧΗΜΑΤΟΣ****ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'****1. ΙΑΤΡΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΟΔΗΓΩΝ ΚΑΙ ΟΔΗΓΩΝ**

Οι υποψήφιοι οδηγοί και οι οδηγοί, για να έχουν δικαίωμα να υποβληθούν στις προβλεπόμενες εξετάσεις, θεωρητική και στη συνέχεια δοκιμασία προσόντων και συμπεριφοράς, του διατάγματος αυτού, πρέπει προηγουμένως να κριθούν ικανοί, έπειτα από ιατρική εξέταση. Η ικανότητα τους αυτή ελέγχεται με βάση τις ελάχιστες απαιτούμενες προδιαγραφές σωματικής και διανοητικής ικανότητας, όπως αυτές περιγράφονται στο Κεφαλαίο Β του Παραρτήματος αυτού.

Με τις ίδιες προδιαγραφές ελέγχονται και οι οδηγοί, οι οποίοι, για διάφορους λόγους, παραπέμπονται προς ιατρική εξέταση (όπως, ανανέωση της άδειας οδήγησης, εφαρμογή της διάταξης της παραγράφου 8 του άρθρου 13 του Κ.Ο.Κ.).

Για τους σκοπούς του παρόντος παραρτήματος οι υποψήφιοι οδηγοί και οδηγοί κατατάσσονται σε δύο ομάδες:

- ΟΜΑΔΑ 1: Οδηγοί οχημάτων των κατηγοριών AM, A1, A2, A, B1, B και BE.
- ΟΜΑΔΑ 2: Οδηγοί οχημάτων των κατηγοριών C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D και DE.

1.1. ΙΑΤΡΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ

Η ιατρική εξέταση διενεργείται από γιατρούς κρατικών νοσηλευτικών ιδρυμάτων και κρατικών κέντρων υγείας στο πλαίσιο της ολοήμερης λειτουργίας τους (απογευματινά ραντεβού) ή από ιδιώτες γιατρούς συμβεβλημένους με τις Υπηρεσίες Μεταφορών και Επικοινωνιών των Περιφερειακών Ενοτήτων της χώρας. Οι υποψήφιοι οδηγοί και οδηγοί προκειμένου να προβούν σε οποιαδήποτε διαδικασία που αφορά άδεια οδήγησης και απαιτεί ιατρική εξέταση, οφείλουν να εξεταστούν από γιατρό ειδικότητας:

α) Παθολόγου και των συναφών ειδικοτήτων του γενικού γιατρού, αιματολόγου, γαστρεντερολόγου, ενδοκρινολόγου, ρευματολόγου, καρδιολόγου, πνευμονολόγου, καθώς και από γιατρούς χωρίς ειδικότητα οι οποίοι έχουν άδεια άσκησης επαγγέλματος πέντε (5) τουλάχιστον χρόνια.

Στο πλαίσιο της εξέτασης και λήψης ιστορικού, ο εξεταζόμενος σε περίπτωση υπόνοιας νόσου που αφορά στην αρτιμέλεια, στην ακοή, στο νευρικό σύστημα, ή σε οποιαδήποτε άλλη νόσο που απαιτείται γνωμάτευση ειδικού γιατρού, παραπέμπεται σε γιατρό αντίστοιχης ειδικότητας σύμφωνα με τα προβλεπόμενα ιατρικά δεδομένα του Κεφαλαίου Β του Παραρτήματος αυτού, συμβεβλημένου με την οικεία Υπηρεσία Μεταφορών και Επικοινωνιών. Στο παραπεμπτικό θα πρέπει να αναγράφεται αναλυτικά η Ομάδα (1 ή 2) στην οποία θα πρέπει να εξεταστεί ο ενδιαφερόμενος, βάσει του Κεφαλαίου Β του Παραρτήματος αυτού. **Τα πρόσθετα Πιστοποιητικά προσκομίζονται στο γιατρό που διενεργεί την παθολογική εξέταση προκειμένου να οριστικοποιήσει και εκδώσει το Πιστοποιητικό Υγείας. Τα ανωτέρω αναφερόμενα Πιστοποιητικά επισυνάπτονται υποχρεωτικά στο Πιστοποιητικό Υγείας της παθολογικής εξέτασης.**

Υποψήφιος οδηγός ή οδηγός, ο οποίος παρουσιάζει μαθησιακή δυσκολία (όπως δυσλεξία), κατά την εξέτασή του προσκομίζει πρόσφατη ειδική διαγνωστική έκθεση ότι είναι άτομο με μαθησιακή δυσκολία, η οποία χορηγείται από Κρατικό Ίδρυμα ή Κρατικό Νοσοκομείο ή από εξειδικευμένο ψυχίατρο. Στο πιστοποιητικό υγείας που εκδίδεται αναγράφεται υποχρεωτικά ο αριθμός πρωτοκόλλου της ειδικής γνωμάτευσης και τα στοιχεία του κρατικού φορέα ή του γιατρού που την έχει εκδώσει.

Σε περιπτώσεις κινητικών προβλημάτων, ο εξεταζόμενος μπορεί να παραπέμπεται στο Εθνικό Κέντρο Αποκατάστασης Κέντρο Αξιολόγησης Ικανότητας και Προετοιμασίας Οδήγησης για οδηγούς με αναπηρίες «ΗΝΙΟΧΟΣ» του Υπουργείου Υγείας ή σε οποιοδήποτε ισότιμο κρατικό ίδρυμα, το οποίο πραγματοποιεί αντίστοιχες ιατρικές εξετάσεις.

Εφόσον απαιτείται και ψυχιατρική εξέταση αυτή πραγματοποιείται από ψυχίατρο, ο οποίος, μπορεί να ζητήσει συμπληρωματικά, αν απαιτείται, Πιστοποιητικό

Ψυχιατρικής Εξέτασης από Ψυχιατρική Κλινική Πανεπιστημίου ή από Διευθυντή Ψυχιατρικής Κλινικής ή Πιστοποιητικό Παρακολούθησης από θεράποντα ιατρό.

β) Οφθαλμιάτρου, καθώς και υποχρεωτικά

γ) Ωτορινολαρυγγολόγου (για όσους έχουν υπερβεί το ογδοηκοστό (80) έτος της ηλικίας τους και τους βαρήκοους ή κωφάλαλους) και

δ) Νευρολόγου ή Νευροψυχιάτρου ή Ψυχιάτρου (για όσους έχουν υπερβεί το ογδοηκοστό (80) έτος της ηλικίας τους).

Οι προαναφερόμενοι γιατροί γνωματεύουν για την κατάσταση της υγείας του ενδιαφερομένου και εκδίδουν ιατρικά Πιστοποιητικά Υγείας, στα οποία περιλαμβάνεται υποχρεωτικά ο χαρακτηρισμός του ενδιαφερόμενου ως «ΙΚΑΝΟΣ» ή «ΜΗ ΙΚΑΝΟΣ».

Τα ανωτέρω ιατρικά πιστοποιητικά έχουν ισχύ έξι (6) μηνών από την ημερομηνία έκδοσης τους, στην περίπτωση που το αποτέλεσμα είναι «ΙΚΑΝΟΣ», εφόσον δεν έχουν κατατεθεί στην οικεία αρμόδια Υπηρεσία Μεταφορών και Επικοινωνιών. Πιστοποιητικά υγείας ιατρικής εξέτασης δεν γίνονται αποδεκτά από την αρμόδια Υπηρεσία αν κατατεθούν μετά την πάροδο εξαμήνου από την ημερομηνία της έκδοσής τους.

Σε περίπτωση που στην ίδια Περιφερειακή Ενότητα λειτουργούν περισσότερες από μία Υπηρεσίες, αυτές οφείλουν να κάνουν αποδεκτά τα πιστοποιητικά υγείας της ιατρικής εξέτασης όλων των γιατρών της Περιφερειακής Ενότητας, ανεξάρτητα από την υπηρεσία με την οποία αυτοί έχουν συμβληθεί. Ειδικότερα στις Περιφερειακές Ενότητες της Περιφέρειας Αττικής, τα πιστοποιητικά υγείας ιατρικής εξέτασης γίνονται αποδεκτά από όλες τις Διευθύνσεις Μεταφορών και Επικοινωνιών, ανεξάρτητα με τη Διεύθυνση που έχει συμβληθεί ο γιατρός.

Στις περιπτώσεις ιατρικών πιστοποιητικών με αποτέλεσμα «ΜΗ ΙΚΑΝΟΣ», καθώς και στις περιπτώσεις όπου κατά την παθολογική εξέταση απαιτείται παραπομπή του ενδιαφερομένου σε γιατρό άλλης ειδικότητας, ο γιατρός ενημερώνει υποχρεωτικά, εντός μίας το πολύ εβδομάδας, την οικεία Υπηρεσία Μεταφορών και Επικοινωνιών με την οποία είναι συμβεβλημένος, συμπληρώνοντας το «ΕΝΙΑΙΟ ΕΝΤΥΠΟ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ», το οποίο δεν περιέχει ιατρικά δεδομένα. Σε περίπτωση ιατρικής εξέτασης από ιατρό κρατικού νοσηλευτικού ιδρύματος ή κρατικού κέντρου υγείας, η αναφερόμενη ενημέρωση προς την οικεία Υπηρεσία Μεταφορών και Επικοινωνιών γίνεται από το ανωτέρω ίδρυμα ή κέντρο.

Όταν απαιτούνται ειδικές ιατρικές εξετάσεις, μπορούν να διενεργούνται από οποιονδήποτε αρμόδιο κρατικό φορέα ή από ιδιώτες γιατρούς των αντίστοιχων ειδικοτήτων, κατά περίπτωση.

Σε κάθε περίπτωση που διαπιστώνεται ότι ο εξεταζόμενος εκπληρώνει τις ελάχιστες απαιτούμενες προδιαγραφές σωματικής και διανοητικής ικανότητας, βάσει του παρόντος Παραρτήματος, πάσχει όμως από πάθηση που είναι δυνατόν να τον καταστήσει ανίκανο για ασφαλή οδήγηση σε διάστημα μικρότερο του χρόνου

διοικητικής ισχύος της άδειας του, ο γιατρός οφείλει να καθορίσει ανανέωση σε συντομότερο χρονικό διάστημα, αναγράφοντάς τη στο εκδιδόμενο πιστοποιητικό.

1.2. ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΑ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΑ

Για την ιατρική εξέταση, ο ενδιαφερόμενος καταβάλλει την αμοιβή που προβλέπεται κάθε φορά από τις ισχύουσες διατάξεις.

Η επίδειξη του βιβλιαρίου υγείας του υποψηφίου οδηγού ή οδηγού στους γιατρούς είναι υποχρεωτική. Στην αντίθετη περίπτωση ο ενδιαφερόμενος υποχρεούται να προσκομίσει τις εξής ιατρικές εξετάσεις: γενική αίματος, ουρία, σάκχαρο, ακτινογραφία θώρακος και καρδιογράφημα.

Σε κάθε περίπτωση ιατρικής εξέτασης υποψηφίου για χορήγηση άδειας των κατηγοριών C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE, ο υποψήφιος οδηγός ή οδηγός, πέραν της επίδειξης του βιβλιαρίου, υποχρεούται να προσκομίσει και τις εξής ιατρικές εξετάσεις: γενική αίματος, ουρία, σάκχαρο, ακτινογραφία θώρακος και καρδιογράφημα.

Εκτός των ανωτέρω είναι υποχρεωτική η προσκόμιση για τους υποψήφιους οδηγούς άνω των 65 ετών που πρόκειται να τους χορηγηθεί για πρώτη φορά άδεια οδήγησης, ηλεκτροκαρδιογράφημα τελευταίου τριμήνου με τη σχετική ιατρική γνωμάτευση και ακοομετρικό διάγραμμα.

Οι ιατρικές εξετάσεις προσκομίζονται μόνο στους γιατρούς που διενεργούν την παθολογική εξέταση και όχι στις οικείες Υπηρεσίες Μεταφορών και Επικοινωνιών.

1.3. ΙΑΤΡΙΚΗ ΕΠΑΝΕΞΕΤΑΣΗ

Όποιος κρίνεται «ΜΗ ΙΚΑΝΟΣ» από ιατρική εξέταση, μπορεί να ζητήσει την επανεξέταση του μετά την παρέλευση ενός (1) έτους από την εξέταση αυτή.

1.4. ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΙΑΤΡΩΝ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ

Η ιατρική εξέταση υποψηφίων οδηγών και οδηγών διενεργείται από κρατικά νοσηλευτικά ιδρύματα ή κρατικά κέντρα υγείας στο πλαίσιο της ολοήμερης λειτουργίας τους (απογευματινά ραντεβού) από γιατρούς των ειδικοτήτων που αναφέρονται στην παράγραφο 1.1..

Γιατροί που λειτουργούν νόμιμα ιατρείο και διαθέτουν σχετική βεβαίωση νόμιμης λειτουργίας του από τους κατά τόπους ιατρικούς συλλόγους, για να έχουν δικαίωμα να διενεργούν ιατρική εξέταση υποψηφίων οδηγών και οδηγών, θα πρέπει να συμβληθούν με την Υπηρεσία Μεταφορών και Επικοινωνιών του τόπου λειτουργίας του ιατρείου. Η σύμβαση των ανωτέρω γιατρών με τις κατά τόπους Υπηρεσίες Μεταφορών και Επικοινωνιών είναι τριετούς διάρκειας και ανανεώνεται κάθε τριετία. Τόσο για την αρχική σύμβαση όσο και για την ανανέωση, είναι υποχρεωτική η κατάθεση στην Υπηρεσία Μεταφορών και Επικοινωνιών, της σχετικής βεβαίωσης

νόμιμης λειτουργίας ιατρού από τον οικείο ιατρικό σύλλογο. Σε περίπτωση που σε Περιφερειακή Ενότητα δεν υφίστανται συμβεβλημένοι γιατροί με τις Υπηρεσίες Μεταφορών και Επικοινωνιών, η ιατρική εξέταση των υποψηφίων οδηγών και οδηγών, γίνεται από συμβεβλημένους γιατρούς όμορων/γειτονικών Περιφερειακών Ενοτήτων.

2. ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ - ΚΙΝΗΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

2.1. ΓΕΝΙΚΑ

Υποψήφιοι οδηγοί ή οδηγοί, οι οποίοι παρουσιάζουν προβλήματα κινητικότητας ή ακρωτηριασμού άκρου-άκρων ή μικτού τύπου (ορθοπεδικά-νευρολογικά) επιτρέπεται να εξεταστούν από Κρατικό Ίδρυμα, το οποίο ασχολείται συστηματικά με το έργο αξιολόγησης ικανότητας οδήγησης Ατόμων με Αναπηρίες, με προβλήματα κινητικότητας ή ακρωτηριασμού άκρου-άκρων ή μικτού τύπου προβλήματα, όπως είναι το Εθνικό Κέντρο Αποκατάστασης Κέντρο Αξιολόγησης Ικανότητας και Προετοιμασίας Οδήγησης για οδηγούς με αναπηρίες «ΗΝΙΟΧΟΣ» του Υπουργείου Υγείας.

Κατά την ανωτέρω εξέταση, η οποία διενεργείται σύμφωνα με τις ελάχιστες απαιτούμενες προϋποθέσεις σωματικής και διανοητικής ικανότητας του παρόντος Παραρτήματος, εκδίδεται «ΠΟΡΙΣΜΑ ΕΞΕΤΑΣΗΣ», ικανότητας οδήγησης. Το πόρισμα αυτό υπογράφεται και από εξειδικευμένο γιατρό του Ιδρύματος (Φυσιάτρο ή Ορθοπεδικό ή Νευρολόγο).

Επιπλέον των ανωτέρω, είναι υποχρεωτική η παθολογική και η οφθαλμολογική εξέταση.

Με τον όρο διασκευές/προσαρμογές νοούνται οι εκάστοτε τροποποιήσεις και η εγκατάσταση ειδικού εξοπλισμού, που πρέπει να βρίσκονται στο μηχανοκίνητο όχημα για να αντισταθμιστεί το κινητικό έλλειμμα, ούτως ώστε το όχημα να οδηγείται με ασφάλεια και σύμφωνα με τις εκάστοτε διατάξεις.

Για την έκδοση του Πορίσματος Εξέτασης ο αξιολογούμενος υποψήφιος οδηγός ή οδηγός με κινητικά προβλήματα υποβάλλεται και σε πρακτική δοκιμασία οδήγησης σε διασκευασμένο όχημα, η οποία σε καμία περίπτωση δεν υποκαθιστά τη δοκιμασία προσόντων και συμπεριφοράς.

Στο «ΠΟΡΙΣΜΑ ΕΞΕΤΑΣΗΣ» του υποψηφίου οδηγού ή οδηγού, είναι δυνατό πέραν των υποδεικνυόμενων καταγεγραμμένων απαραίτητων διασκευών, να εμπεριέχονται και περιοριστικοί όροι βάσει του Παραρτήματος Ι (κωδικοί αριθμοί) του διατάγματος αυτού.

Ο υποψήφιος οδηγός ή οδηγός με κινητικά προβλήματα, εφόσον κριθεί ικανός για οδήγηση διασκευασμένου ή μη οχήματος, υποχρεούται σε δοκιμασία προσόντων και συμπεριφοράς σύμφωνα με όσα ορίζονται στο διάταγμα αυτό.

Σε περίπτωση ιατρικού πιστοποιητικού με αποτέλεσμα «ΜΗ ΙΚΑΝΟΣ», καθώς και στις περιπτώσεις όπου κατά την εξέταση απαιτείται παραπομπή του ενδιαφερόμενου σε άλλη εξέταση, το Κέντρο ενημερώνει υποχρεωτικά, εντός μίας το πολύ εβδομάδας, την οικεία Υπηρεσία Μεταφορών και Επικοινωνιών του τόπου

κατοικίας του ενδιαφερόμενου, συμπληρώνοντας το «ΕΝΙΑΙΟ ΕΝΤΥΠΟ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ», το οποίο δεν περιέχει ιατρικά δεδομένα.

2.2. ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Η αρμοδιότητα των παραπάνω ιδρυμάτων ανάγεται:

α) Στην εκτίμηση δεξιοτήτων οδήγησης υποψηφίων οδηγών ή οδηγών που παρουσιάζουν κινητικά προβλήματα ή ακρωτηριασμό άκρου-άκρων ή μικτού τύπου (ορθοπεδικά-νευρολογικά) προβλήματα, με τη χρήση ειδικών διασκευών/προσαρμογών και βοηθημάτων οδήγησης.

β) Στην υπόδειξη και καταγραφή των απαιτούμενων κωδικοποιημένων διασκευών/προσαρμογών, βοηθημάτων οδήγησης των ανωτέρω κατηγοριών υποψηφίων οδηγών ή οδηγών.

Σε κάθε περίπτωση εξεταζόμενου υποψηφίου οδηγού ή οδηγού, οι αποφάσεις, περί ικανότητας ή μη, διατυπώνονται σε ειδικό πρακτικό «ΠΟΡΙΣΜΑ ΕΞΕΤΑΣΗΣ», που υπογράφεται και από εξειδικευμένο γιατρό του Κέντρου/Κρατικού Ιδρύματος και κοινοποιείται αρμοδίως.

Το Κέντρο/Κρατικό Ίδρυμα, δύναται σε ειδικές περιπτώσεις υποψηφίων οδηγών ή οδηγών με σοβαρά κινητικά προβλήματα να τους παραπέμπει, πριν από την έκδοση του πορίσματος εξέτασης και σε αξιολόγηση ικανότητας οδήγησης με ειδικά διασκευασμένο όχημα.

2.3. ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΑ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΑ

Για την εξέταση του ενδιαφερομένου από το Κέντρο/Κρατικό Ίδρυμα, απαιτείται:

α) Η καταβολή στην οικονομική υπηρεσία του Κέντρου ή του ανάλογου με αυτό Κρατικού Ιδρύματος, ποσού που ορίζεται με σχετική απόφαση του Διοικητικού του Συμβουλίου, του οποίου η καταβολή αποδεικνύεται με θεωρημένο «Γραμμάτιο Είσπραξης».

β) Ιατρικά Πιστοποιητικά Ιατρικής Εξέτασης (Παθολόγου - Οφθαλμιάτρου), και πρόσφατη ιατρική γνωμάτευση σχετική με τη πάθηση.

γ) Υπεύθυνη Δήλωση του ν.1599/1986 στη οποία θα αναφέρεται η μη υποβολή αίτησης σε άλλο σχετικό Κέντρο το τελευταίο τρέχον έτος.

δ) Αίτηση αξιολόγησης στο Κέντρο ή στο ανάλογο με αυτό Κρατικό Ίδρυμα και δύο φωτογραφίες τύπου διαβατηρίου.

ε) Φωτοτυπία Δελτίου Αστυνομικής Ταυτότητας ή διαβατηρίου ή άλλου σχετικού βεβαιωτικού εγγράφου ταυτόπροσωπίας.

στ) Επίδειξη βιβλιαρίου υγείας του υποψηφίου οδηγού ή οδηγού.

ζ) Παραπεμπτικό για εξέταση (αν υπάρχει).

η) Φωτοτυπία άδειας οδήγησης (αν υπάρχει).

Οι επιπλέον απαιτούμενες ιατρικές εξετάσεις, μπορούν να διενεργούνται και από ιδιώτες γιατρούς των προβλεπόμενων κατά περίπτωση ειδικοτήτων.

2.4. ΕΠΑΝΕΞΕΤΑΣΗ

Ο ενδιαφερόμενος που έχει εξετασθεί από το Κέντρο/Κρατικό Ίδρυμα και έχει κριθεί «ΜΗ ΙΚΑΝΟΣ» μπορεί να ζητήσει την επανεξέταση του μετά από ένα (1) έτος από την τελευταία αξιολόγηση του.

3. ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Η οικεία Υπηρεσία Μεταφορών και Επικοινωνιών έχει υποχρέωση:

α) να μην αποδέχεται πιστοποιητικά υγείας ιατρικής εξέτασης ή πόρισμα εξέτασης, και να παραπέμπει τον ενδιαφερόμενο σε επανεξέταση, όταν το κρίνει αναγκαίο ή έχει προφανείς λόγους αμφιβολιών για την ιατρική κατάσταση του ενδιαφερομένου.

β) να μην αποδέχεται πιστοποιητικά υγείας ιατρικής εξέτασης ή πόρισμα εξέτασης, αν υποβάλλονται μετά την πάροδο εξαμήνου από την έκδοση τους.

γ) να πραγματοποιεί τη δοκιμασία προσόντων και συμπεριφοράς των υποψηφίων οδηγών ή οδηγών, οι οποίοι λόγω σωματικής αναπηρίας ή προβλημάτων υγείας επιβάλλεται να οδηγούν ειδικά προσαρμοσμένα ή διασκευασμένα οχήματα, από Ειδική Επιτροπή Μηχανολόγων ή Τεχνολόγων Μηχανικών της αρμόδιας Υπηρεσίας Μεταφορών και Επικοινωνιών, βάσει του εκάστοτε Πορίσματος Εξέτασης, με τις αναγκαίες διασκευές. Με τον όρο διασκευές νοούνται οι εκάστοτε τροποποιήσεις, καθώς και η εγκατάσταση ειδικού εξοπλισμού, που πρέπει να βρίσκονται σε όχημα με κινητήρα, για να αντισταθμιστεί το κινητικό έλλειμμα, ούτως ώστε το όχημα να οδηγείται με ασφάλεια και σύμφωνα με τις εκάστοτε κανονιστικές διατάξεις.

Προκειμένου για την ανανέωση άδειας οδήγησης, καθώς και για την άρση κάθε είδους περιορισμού λόγω ιατρικών δεδομένων, ο κάτοχος της άδειας οδήγησης υποβάλλεται σε νέα ιατρική εξέταση και υποχρεωτικά από ειδικότητα γιατρού/ών που έχει/ουν επιβάλλει οποιοδήποτε περιορισμό. Ειδικά οδηγοί οι οποίοι δεν έχουν συμπληρώσει την ηλικία των ογδόντα ετών και έχουν εξεταστεί από Δευτεροβάθμια Ιατρική Επιτροπή (Δ.Ι.Ε.) στο παρελθόν, για την ανανέωση της άδειας οδήγησης, η ιατρική εξέταση, την πρώτη φορά μετά την εφαρμογή της παρούσας διάταξης, πραγματοποιείται από γιατρούς των ειδικοτήτων που συγκροτούσαν τη Δ.Ι.Ε. από την οποία είχαν εξεταστεί.

Οι Αστυνομικές αρχές υποχρεούνται να προβαίνουν σε αυτεπάγγελτη κατάσχεση της άδειας οδήγησης, όταν διαπιστωθεί ότι ο κάτοχος της άδειας είναι τοξικομανής. Η άδεια οδήγησης αποστέλλεται στην οικεία Υπηρεσία Μεταφορών και Επικοινωνιών προκειμένου ο κάτοχος της να εξετασθεί ιατρικά, κατ' εφαρμογή της διάταξης της παραγράφου 8 του άρθρου 13 του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας, που κυρώθηκε με τον ν.2696/1999 (Α' 57) όπως ισχύει.

Στο τέλος του κεφαλαίου αυτού προσαρτώνται και αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του, τέσσερα (4) Υποδείγματα για την ιατρική εξέταση υποψηφίων οδηγών ή οδηγών.

**ΤΙΤΛΟΣ ΥΠΟΧΡΕΟΥ ΓΙΑ
ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ
(Σφραγίδα φορέα ή προσώπου)**

Αριθ. Πρωτ. : .....
Ημερομηνία : .....

ΕΝΙΑΙΟ ΕΝΤΥΠΟ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

ΠΡΟΣ: ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ.....

Ο υπογεγραμμένος ..... ιατρός ειδικότητας .....
....., συμβεβλημένος με τη Διεύθυνση σας/του κρατικού νοσηλευτικού ιδρύματος ή κρατικού κέντρου υγείας (*) για την ιατρική εξέταση υποψηφίων οδηγών ή οδηγών για χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης, ή ο αξιολογητής ικανότητας οδήγησης του Τμήματος Αξιολόγησης Οδήγησης ΗΝΙΟΧΟΣ (ή του ανάλογου κρατικού ιδρύματος) (*), σας ενημερώνω ότι ο/η κρίθηκε:

Επώνυμο	
Όνομα	
Όνομα Πατέρα	
Όνομα Μητέρας	
Ημερομηνία Γέννησης	
ΑΜΚΑ	
ΜΗ ΙΚΑΝΟΣ/Η (*)	Για Παραπομπή σε (*)..... .....(ειδικότητα/ες ιατρού/ιατρών)

Επώνυμο	
Όνομα	
Όνομα Πατέρα	
Όνομα Μητέρας	
Ημερομηνία Γέννησης	
ΑΜΚΑ	
ΜΗ ΙΚΑΝΟΣ/Η (*)	Για Παραπομπή σε (*)..... .....(ειδικότητα/ες ιατρού/ιατρών)

Επώνυμο	
Όνομα	
Όνομα Πατέρα	
Όνομα Μητέρας	
Ημερομηνία Γέννησης	
ΑΜΚΑ	
ΜΗ ΙΚΑΝΟΣ/Η (*)	Για Παραπομπή σε (*)..... .....(ειδικότητα/ες ιατρού/ιατρών)

Υπογραφή αρμοδίου
και Σφραγίδα

(*) Διαγράφεται ό,τι δεν ισχύει ή δεν χρειάζεται

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ & ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ .....
ΙΑΤΡΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ

Φωτογραφία

ΙΚΑΝΟΣ-Η

ΜΗ ΙΚΑΝΟΣ-Η

(*)

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ΥΓΕΙΑΣ (***)

Ο υπογεγραμμένος ..... γιατρός ειδικότητας .....
συμβεβλημένος με την Διεύθυνση... Μεταφορών και Επικοινωνιών
...../του κρατικού νοσηλευτικού ιδρύματος ή κρατικού κέντρου
υγείας (*), για την ιατρική εξέταση υποψηφίων οδηγών ή οδηγών για χορήγηση ή
ανανέωση άδειας οδήγησης:

ΠΙΣΤΟΠΟΙΩ

ότι εξέτασα σήμερα στο ιατρείο μου/κρατικό νοσηλευτικό ίδρυμα ή κρατικό κέντρο
υγείας(*) επί της οδού ....., αριθμός ....., περιοχή
....., τον-την (*) ....., του .....
(Όνομα πατρός), με ημερομηνία γέννησης .../.../....., διεύθυνση κατοικίας
....., ΑΜΚΑ:....., κατά παραγγελία του
ιατρού .....ειδικότητας .....(**)

Κατά την παραπάνω εξέταση έλαβα υπόψη μου:

1. Το αριθμ. .... Βιβλιάριο Υγείας του .....
2. Τις προβλεπόμενες εξετάσεις .....
3. Το από ..... ιατρικό πιστοποιητικό ή ιατρική γνωμάτευση του Νοσοκομείου
.....ότι.....
4. Το ερωτηματολόγιο για έλεγχο του Αποφρακτικού τύπου Συνδρόμου Απνοιών
Υποπνοιών
5. Την πρόσφατη ειδική διαγνωστική έκθεση ότι είναι άτομο με μαθησιακή
δυσκολία (*).
6. Την αριθμ. ..../.....απόδειξη είσπραξης Ευρώ: #.....#
(.....).
7. ....

Και τον-την (*) κρίνω

ΙΚΑΝΟ-Η

(*)

ΜΗ ΙΚΑΝΟ-Η

ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ ΣΤΟ Ε.Ι.Α.Α. ΗΝΙΟΧΟΣ Κέντρο
Αξιολόγησης Ικανότητας και Προετοιμασίας
Οδήγησης ΑμεΑ

(*)

για να του/της χορηγηθεί - ανανεωθεί (*)

άδεια

ΟΜΑΔΑΣ 1

η

(*)

ΟΜΑΔΑΣ 2

οδήγησης της

Η ισχύς της άδειας οδήγησης θα είναι για .....έτος-η (*)

Παρατηρήσεις και Κωδικοί επί της άδειας οδήγησης :

.....
.....

...../...../20.....
Ο Ιατρός
(Υπογραφή—

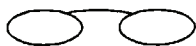
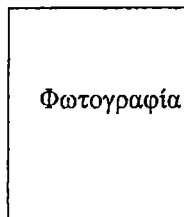
Σφραγίδα)

(*) Διαγράφεται ό,τι δεν ισχύει ή δεν χρειάζεται

(**) Συμπληρώνονται τα στοιχεία του ιατρού που έκανε την παραπομπή για ιατρική εξέταση

(***) Συμπληρώνεται από τον ιατρό που διενεργεί την εξέταση πλην του οφθαλμιάτρου

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ & ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ .....
ΙΑΤΡΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ

ΙΚΑΝΟΣ-Η

ΜΗ ΙΚΑΝΟΣ-Η

(*)

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ΥΓΕΙΑΣ (**)

Ο υπογεγραμμένος ..... ιατρός ειδικότητας Οφθαλμιάτρου, ...
συμβεβλημένος με την Διεύθυνση Μεταφορών και Επικοινωνιών
..... /του κρατικού νοσηλευτικού ιδρύματος ή κρατικού κέντρου
υγείας (*) για την ιατρική εξέταση υποψηφίων οδηγών ή οδηγών για χορήγηση ή
ανανέωση άδειας οδήγησης:

ΠΙΣΤΟΠΟΙΩ

ότι εξέτασα σήμερα στο ιατρείο μου/κρατικό νοσηλευτικό ίδρυμα ή κρατικό κέντρο
υγείας(*) επί της οδού ....., αριθμός ....., περιοχή
....., τον-την (*) ....., του .....,
(Όνομα πατρός), με ημερομηνία γέννησης .../.../....., διεύθυνση κατοικίας
....., ΑΜΚΑ: .....

Κατά την παραπάνω εξέταση έλαβα υπόψη μου:

1. Το αριθμ. .... Βιβλιάριο Υγείας του .....
2. Τις προβλεπόμενες εξετάσεις .....
3. Το από ..... ιατρικό πιστοποιητικό ή ιατρική γνωμάτευση του Νοσοκομείου
.....ότι.....
4. Την αριθμ. .... /..... απόδειξη εισπραχής Ευρώ: #.....#
(.....)
5. ....

Και τον-την (*) κρίνω ΙΚΑΝΟ-Η ΜΗ ΙΚΑΝΟ-Η (*)

για να του/της χορηγηθεί - ανανεωθεί (*) η άδεια

οδήγησης της

ΟΜΑΔΑΣ 1

(*)

ΟΜΑΔΑΣ 2

Η ισχύς της άδειας οδήγησης θα είναι για .....έτος-η (*)

Παρατηρήσεις - Κωδικοί επί της άδειας οδήγησης :

.....
.....
.....
.....

...../...../20...

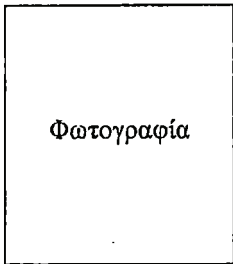
Ο Ιατρός
(Υπογραφή-

Σφραγίδα)

(*) Διαγράφεται ό,τι δεν ισχύει.

(**) Συμπληρώνεται από τον Οφθαλμίατρο.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ
 ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ
 ΚΕΝΤΡΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ ΟΔΗΓΗΣΗΣ
 ΓΙΑ ΟΔΗΓΟΥΣ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ «ΗΝΙΟΧΟΣ»
 (ή ανάλογο Κρατικό Ίδρυμα)
 Διεύθυνση: .....
 Τηλ.: .....

Αρ.Πρωτ/ου: .....
 Αρ. Γραμμ. Είσπρ.: Νο .....
 Παραπεμπτικό: .....

ΠΟΡΙΣΜΑ ΕΞΕΤΑΣΗΣ (**)

Την ...../...../....., ο/η (ΕΠΩΝΥΜΟ) ..... (ΟΝΟΜΑ).....,
 (ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΡΟΣ)....., Ημερομηνία Γέννησης: .....
 Δ/ση Κατοικίας ..... Τηλ.: .....
 ΑΜΚΑ: ....., ΑΔΤ/Εκδ.Αρχή: ....., Αρ. Αδ. Οδηγ: .....
 προσήλθε στο ΕΚΑ Τμήμα Αξιολόγησης Ικανότητας και Προετοιμασίας Οδήγησης για
 οδηγούς με αναπηρίες «ΗΝΙΟΧΟΣ» ή ανάλογο Κρατικό ίδρυμα για επαν(*)εξέταση,
 ύστερα από αίτησή του/της για χορήγηση-ανανέωση άδειας οδήγησης της :

ΟΜΑΔΑΣ 1   (*)   ΟΜΑΔΑΣ 2

Μετά από λεπτομερή καταγραφή και επαν(*)αξιολόγηση των κινητικών προβλημάτων του/της σε σχέση με τις ελάχιστες απαιτούμενες δεξιότητες για ασφαλή οδήγηση οχήματος κρίνεται:

ΙΚΑΝΟΣ-Η   (*)   ΜΗ ΙΚΑΝΟΣ-Η

α) για να αποκτήσει (*)   β) για να ανανεώσει (*)

Καταγραφή των απαιτούμενων διασκευών-Παρατηρήσεις:

.....
 .....
 .....

Η ισχύς της άδειας οδήγησης θα είναι:

α)για .....έτος-η(*)   β)προσωρινή παύση ισχύος για ..... έτος-η(*)   γ)οριστική παύση ισχύος(*).

Ο/Η Αξιολογητής Ικανότητας Οδήγησης
 Τμήματος
 ΕΚΑ ΚΕΝΤΡΟ ΗΝΙΟΧΟΣ

Ο/Η Υπεύθυνος του Ιατρικού
 ΕΚΑ ΚΕΝΤΡΟ ΗΝΙΟΧΟΣ

(ή ανάλογο Κρατικό ίδρυμα)
ιδρυμα)

(ή ανάλογο Κρατικό

Για την ακρίβεια

Ο/Η Γραμματέας

(Υπογραφή-Σφραγίδα)

(*) Διαγράφεται ό,τι δεν ισχύει.

(**) Κατατίθεται στην αρμόδια Υπηρεσία Μεταφορών και Επικοινωνιών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β' ΕΛΑΧΙΣΤΕΣ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ

1. ΟΡΑΣΗ

1.1. ΟΠΤΙΚΗ ΟΞΥΤΗΤΑ

ΟΜΑΔΑ 1

Το άθροισμα της οπτικής οξύτητας των δύο ματιών μετρούμενης με γυαλιά ή φακούς επαφής πρέπει να είναι τουλάχιστον 10/10 (αθροιστικά). Αναλυτικά :

5/10 στο ένα μάτι και 5/10 στο άλλο ή

6/10 στο ένα μάτι και 4/10 στο άλλο ή

7/10 στο ένα μάτι και 3/10 στο άλλο ή

8/10 στο ένα μάτι και 2/10 στο άλλο.

Αν η οπτική οξύτητα (διορθωμένη) του ενός ματιού είναι μικρότερη από 2/10 και η οπτική οξύτητα του άλλου 8/10 τουλάχιστον, ο οδηγός, ή ο υποψήφιος οδηγός υπάγεται στις διατάξεις περί μονοφθαλμίας.

Η οπτική οξύτητα σε περιπτώσεις διαθλαστικών σφαλμάτων λαμβάνεται με διορθωτικά γυαλιά ή φακούς επαφής.

Τα γυαλιά ή οι φακοί επαφής πρέπει να είναι ανεκτά από τον οδηγό ή τον υποψήφιο οδηγό.

Οι ενδοφθάλμιοι φακοί δεν θεωρούνται διορθωτικοί φακοί.

1.2. ΟΠΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ

ΟΜΑΔΑ 1

Αν διαπιστωθεί διαταραχή του οπτικού πεδίου του ενός ματιού, άδεια χορηγείται ή ανανεώνεται, εφόσον η οπτική οξύτητα του άλλου ματιού είναι (με διόρθωση τυχόν διαθλαστικού σφάλματος), τουλάχιστον 8/10 και το οπτικό πεδίο πλήρες. Στην περίπτωση αυτή ο οδηγός υφίσταται περιοδική επανεξέταση ανά 3-ετία. Αν υπάρχει πάθηση που μπορεί να προκαλέσει διαταραχή του οπτικού πεδίου του υγιούς ματιού (π.χ. γλαύκωμα), η επανεξέταση εκτελείται σε συντομότερο χρονικό διάστημα.

Το οπτικό πεδίο κάθε ματιού δεν επιτρέπεται να είναι μικρότερο των 120 μοιρών σε οριζόντιο επίπεδο.

Σε κάθε περίπτωση πρέπει να γίνεται αδρή εκτίμηση του οπτικού πεδίου. Αν κατά την εξέταση διαπιστωθεί διαταραχή ή υπόνοια διαταραχής του οπτικού πεδίου ή πάθηση που είναι πιθανόν να προκαλεί διαταραχή του οπτικού πεδίου, πρέπει να εκτελείται λεπτομερής λήψη του οπτικού πεδίου με κατάλληλο όργανο.

ΟΜΑΔΑ 2

Κάθε υποψήφιος για την αρχική χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης πρέπει να έχει οπτική οξύτητα και από τα δύο μάτια με οπτική διόρθωση, (εφόσον χρειάζεται), τουλάχιστον 8/10 στο ένα μάτι και τουλάχιστον 5/10 στο άλλο μάτι.

Στην περίπτωση που οι τιμές 8/10 και 5/10 επιτυγχάνονται με τη βοήθεια οπτικής διόρθωσης, πρέπει η μη διορθωμένη οπτική οξύτητα του κάθε ματιού να φθάνει τα 0,5/10 και η διόρθωση της ελάχιστης απαιτούμενης οπτικής οξύτητας (8/10 και 5/10) να επιτυγχάνεται με τη βοήθεια γυαλιών ή φακών επαφής, των οποίων η ισχύς δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει τις 8 διοπτρίες (2D cyl= 1D sph) περίπου.

Οι 8 διοπτρίες υπολογίζονται συνολικά (μυωπικές, αστιγματικές, υπερμετρωπικές) για κάθε οφθαλμό ξεχωριστά.

Οι ενδοφθάλμιοι φακοί δεν θεωρούνται διορθωτικοί φακοί.

ΟΜΑΔΑ 2

Το οπτικό πεδίο του κάθε ματιού χωριστά πρέπει να είναι πλήρες.

Σε κάθε περίπτωση πρέπει να γίνεται αδρή εκτίμηση του οπτικού πεδίου. Αν κατά την εξέταση διαπιστωθεί διαταραχή ή υπόνοια διαταραχής του οπτικού πεδίου ή πάθηση που είναι πιθανόν να προκαλεί διαταραχή του οπτικού πεδίου, πρέπει να εκτελείται λεπτομερής λήψη του οπτικού πεδίου με κατάλληλο όργανο.

Αν ο οφθαλμίατρος δεν διαθέτει τον απαιτούμενο εξοπλισμό, μπορεί να ζητήσει να γίνει η εξέταση σε Κρατικό Νοσοκομείο ή από οποιονδήποτε οφθαλμίατρο που διαθέτει τον απαιτούμενο εξοπλισμό.

1.3. ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΧΡΩΜΑΤΩΝ

ΟΜΑΔΑ 1

Ο οδηγός ή υποψήφιος οδηγός πρέπει να διακρίνει άνετα τα τρία χρώματα (κόκκινο, πράσινο, κίτρινο) ενός τρίχρωμου φανού.

ΟΜΑΔΑ 2

Ο υποψήφιος οδηγός πρέπει να έχει φυσιολογική αντίληψη των χρωμάτων. Σε περίπτωση μειωμένης αντίληψης των χρωμάτων, επιτρέπεται η αρχική χορήγηση άδειας οδήγησης εφόσον διακρίνει άνετα τα τρία χρώματα (κόκκινο, πράσινο, κίτρινο) ενός τρίχρωμου φανού.

Η άδεια ανανεώνεται εφόσον η διαπιστωθείσα μειωμένη αντίληψη των χρωμάτων (δυσχρωματοψία) παραμένει ως έχει και επιπλέον ο οδηγός διακρίνει άνετα τα τρία χρώματα (κόκκινο, πράσινο, κίτρινο) ενός τρίχρωμου φανού.

1.4. ΔΙΟΦΘΑΛΜΗ ΟΡΑΣΗ

ΟΜΑΔΑ 1

Αν ο οδηγός ή ο υποψήφιος οδηγός πάσχει από έκδηλο στραβισμό (ετεροτροπία), άδεια οδήγησης χορηγείται ή ανανεώνεται, εφόσον το υγιέστερο μάτι έχει οπτική οξύτητα (με διόρθωση τυχόν διαθλαστικού σφάλματος) τουλάχιστον 8/10 και οπτικό πεδίο πλήρες.

Αν κατά την εξέταση οδηγού ή υποψηφίου οδηγού διαπιστωθεί διπλωπία, άδεια οδήγησης χορηγείται ή ανανεώνεται με την προϋπόθεση ότι κατά την οδήγηση η όραση του ενός ματιού, θα αποκλείεται με ειδικά γυαλιά, κάλυψη ή φακό επαφής.

Η οπτική οξύτητα του χρησιμοποιούμενου ματιού πρέπει να είναι (με διόρθωση τυχόν διαθλαστικού σφάλματος) τουλάχιστον 8/10 και το οπτικό του πεδίο πλήρες.

Οδηγοί που ανήκουν στις παραπάνω περιπτώσεις (εκδήλου στραβισμού και διπλωπίας) υφίστανται περιοδική επανεξέταση μέχρι 3 χρόνια

ΟΜΑΔΑ 2

Ο οδηγός δεν πρέπει να πάσχει από πάθηση που αποτελεί εμπόδιο στη στερεοσκοπική όραση (π.χ. έκδηλο στραβισμό ή διπλωπία).

1.5. ΑΦΑΚΙΑ

ΟΜΑΔΑ 1

Η αμφοτερόπλευρη αφακία δεν αποτελεί εμπόδιο για τη χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης, εφόσον με γυαλιά ή φακούς επαφής εκπληρώνονται οι προϋποθέσεις της ελάχιστης απαιτούμενης οπτικής οξύτητας.

Η ετερόπλευρη αφακία πρέπει να διορθώνεται με ενδοφθάλμιο φακό ή φακό επαφής.

Σε κάθε περίπτωση αφακίας, άδεια οδήγησης δεν χορηγείται αν δεν έχει περάσει τουλάχιστον ένα τρίμηνο από την εγχείρηση.

Η άδεια χορηγείται για ένα έτος μετά την παρέλευση τριμήνου από την εγχείρηση και ανανεώνεται κάθε έτος. Μετά την πάροδο της τριετίας, χορηγείται κανονικά.

ΟΜΑΔΑ 2

Η αμφοτερόπλευρη αφακία δεν αποτελεί εμπόδιο για τη χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης, εφόσον με γυαλιά ή φακούς επαφής εκπληρώνονται οι προϋποθέσεις της ελάχιστης απαιτούμενης οπτικής οξύτητας.

Η ετερόπλευρη αφακία πρέπει να διορθώνεται με ενδοφθάλμιο φακό ή φακό επαφής.

Σε κάθε περίπτωση αφακίας, άδεια οδήγησης δεν χορηγείται αν δεν έχει περάσει τουλάχιστον ένα τρίμηνο από την εγχείρηση.

Η άδεια χορηγείται για ένα έτος μετά την παρέλευση τριμήνου από την εγχείρηση και ανανεώνεται κάθε έτος. Μετά την πάροδο της τριετίας, χορηγείται κανονικά.

1.6. ΜΟΝΟΦΘΑΛΜΙΑ

ΟΜΑΔΑ 1

Σε περίπτωση μονοφθαλμίας είναι δυνατόν να χορηγηθεί άδεια οδήγησης ή να ανανεωθεί υφιστάμενη άδεια, με την προϋπόθεση ότι η κατάσταση αυτή της μονοφθαλμίας υπάρχει από 6-μήνου τουλάχιστον.

Η οπτική οξύτητα του μοναδικού ματιού πρέπει να είναι (με διόρθωση τυχόν διαθλαστικού σφάλματος) 8/10 τουλάχιστον και το οπτικό του πεδίο πλήρες. Αν το μοναδικό μάτι είναι άφακο, η διόρθωσή του πρέπει να εξασφαλίζεται με φακό επαφής ή ενδοφθάλμιο φακό.

Αν με την κατάσταση της μονοφθαλμίας συνυπάρχει και κώφωση, άδεια οδήγησης δεν χορηγείται ούτε ανανεώνεται. Οι μονόφθαλμοι οδηγοί υποχρεώνονται ν' ανανεώνουν την άδεια οδήγησής τους από ένα έως πέντε χρόνια. Ο χρόνος ανανέωσης (1-5 χρόνια), καθορίζεται από τον πρωτοβάθμιο ιατρό, σύμφωνα με τη κρίση του και λαμβάνοντας υπόψη την οπτική οξύτητα του οφθαλμού.

1.7 ΛΟΙΠΕΣ ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΑΤΙΩΝ

ΟΜΑΔΑ 1

Άδεια οδήγησης δεν χορηγείται ούτε ανανεώνεται, σε κάθε πάθηση των ματιών που αποτελεί σοβαρό εμπόδιο στην ασφαλή οδήγηση, έστω και αν δεν αναφέρεται στις παραπάνω παραγράφους. Σε αμφίβολες περιπτώσεις ο ενδιαφερόμενος υποβάλλεται σε εξειδικευμένες οφθαλμολογικές εξετάσεις. Για διαθλαστικά σφάλματα που χειρουργούνται με τους σύγχρονους επιστημονικούς τρόπους (laser) δύναται να χορηγηθεί άδεια οδήγησης, εφόσον πληρούνται οι ελάχιστες προϋποθέσεις οπτικής οξύτητας. Χορηγείται άδεια τουλάχιστον τρεις μήνες μετά την επέμβαση και για χρονικό διάστημα που θα κρίνει ο οφθαλμίατρος. Μετά το πέρας του χρονικού διαστήματος που θα οριστεί και εφόσον η κατάσταση παραμένει αμετάβλητη, η ανανέωση γίνεται κανονικά για το χρονικό διάστημα που προβλέπεται κάθε φορά.

ΟΜΑΔΑ 2

Δεν χορηγείται άδεια.

ΟΜΑΔΑ 2

Άδεια οδήγησης δεν χορηγείται ούτε ανανεώνεται στις παρακάτω παθήσεις, έστω και αν εκπληρώνονται οι προϋποθέσεις που αναφέρονται στις προηγούμενες παραγράφους:

1. Παθήσεις του κερατοειδούς (εκφυλίσεις ή δυστροφίες)
2. Στραβισμός
3. Εκφυλίσεις ή δυστροφίες του βυθού
4. Αγγειακές διαταραχές του βυθού
5. Αποκόλληση του αμφιβληστροειδούς
6. Γλαύκωμα
7. Νοσήματα κόγχων (δυσθυροειδική οφθαλμοπάθεια, όγκοι, συγγενείς δυσπλασίες)
8. Παθήσεις βλεφάρων (πτώση, όγκος)

Σε αμφίβολες περιπτώσεις ο ενδιαφερόμενος υποβάλλεται σε εξειδικευμένες οφθαλμολογικές εξετάσεις. Για διαθλαστικά σφάλματα που χειρουργούνται με τους σύγχρονους επιστημονικούς τρόπους (laser) δύναται να χορηγηθεί άδεια οδήγησης, εφόσον πληρούνται οι ελάχιστες προϋποθέσεις οπτικής οξύτητας. Χορηγείται άδεια τουλάχιστον τρεις μήνες μετά την επέμβαση και για χρονικό διάστημα που θα κρίνει ο οφθαλμίατρος. Μετά το πέρας του χρονικού διαστήματος που θα οριστεί και εφόσον η κατάσταση παραμένει αμετάβλητη, η ανανέωση γίνεται κανονικά για το χρονικό διάστημα που προβλέπεται κάθε φορά.

2. ΩΤΟΡΙΝΟΛΑΡΥΓΓΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΑΘΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ 1

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας στις εξής περιπτώσεις:

1. Στην τέλεια απόφραξη των ρινικών κοιλοτήτων ή του ρινοφάρυγγα, από οποιαδήποτε αιτία
2. Στους φέροντες μόνιμη τραχειοτομία, αν δεν έχει περάσει τουλάχιστον ένα έτος από την εκτέλεσή της και σε όσους έχουν υποστεί χορδοπηξία λόγω απαγωγικής παράλυσης, εάν επίσης δεν έχει περάσει τουλάχιστον ένα έτος από την εκτέλεσή της.
3. Στους πάσχοντες από ιλίγγους λαβυρινθικής αιτιολογίας με διαταραχές της ισορροπίας.
4. Σε μονόπλευρες ή αμφίπλευρες χρόνιες πυώδεις ωτίτιδες, όταν συνοδεύονται από εμπλοκές όπως οστεομυελίτιδα, μαστοειδίτιδα, χολοστεάτομα ή λαβυρινθικά φαινόμενα.
5. Σε μόνιμο ή παροξυντικό ίλιγγο και ανωμαλίες της ισορροπίας οσοδήποτε μικρές και αν είναι κατά την ιατρική εξέταση.
6. Στους χειρουργηθέντες με καρκίνο λάρυγγα.
ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης, εφόσον έχει περάσει τουλάχιστον ένα έτος από την εκτέλεση της επέμβασης και κατά την κρίση του ωτορινολαρυγγολόγου.

ΟΜΑΔΑ 2

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας στις εξής περιπτώσεις:

1. Στην τέλεια απόφραξη των ρινικών κοιλοτήτων ή του ρινοφάρυγγα, από οποιαδήποτε αιτία
2. Στους πάσχοντες από αμφοτερόπλευρη απαγωγική παράλυση των φωνητικών χορδών χωρίς τραχειοτομία.
3. Στους πάσχοντες από ιλίγγους λαβυρινθικής αιτιολογίας με διαταραχές της ισορροπίας.
4. Σε μονόπλευρες ή αμφίπλευρες χρόνιες πυώδεις ωτίτιδες, όταν συνοδεύονται από εμπλοκές όπως οστεομυελίτιδα, μαστοειδίτιδα, χολοστεάτομα ή λαβυρινθικά φαινόμενα.
5. Σε μόνιμο ή παροξυντικό ίλιγγο και ανωμαλίες της ισορροπίας οσοδήποτε μικρές και αν είναι κατά την ιατρική εξέταση.
6. Στον καρκίνο του λάρυγγα.
ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ στους χειρουργηθέντες με καρκίνο του λάρυγγα, η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας οδήγησης εφόσον έχει περάσει τουλάχιστον ένα έτος από την εκτέλεση της επέμβασης και κατά την κρίση του ωτορινολαρυγγολόγου

ΟΜΑΔΑ 1 (συνέχεια)

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας:

1. Ειδικά για τους βαρήκοους στους οποίους το ποσοστό βαρηκοΐας υπερβαίνει το 45%, επιβάλλεται χρήση ηλεκτροακουστικής συσκευής ή κοχλιακού εμφυτεύματος και κατά τη κρίση του ωτορινολαρυγγολόγου, ανεξάρτητα από το βαθμό και την αιτιολογία της βαρηκοΐας.

2. Στους κωφάλαλους, με την προϋπόθεση ότι η ιατρική εξέταση θα διενεργείται από ωτορινολαρυγγολόγο.

3. Άτομα άνω των 65 ετών για να αποκτήσουν για πρώτη φορά στη ζωή τους άδεια οδήγησης, χρειάζονται απαραίτητα ακουομετρικό διάγραμμα, που πρέπει να εκδίδεται από ειδικό γιατρό και πρέπει να περιλαμβάνει την αέρινη και οστέινη καμπύλη. Σε άτομα με μεγάλη βαρηκοΐα που έχουν ξεπεράσει το 75° έτος της ηλικίας, η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας κρίνεται και σύμφωνα με τη γενική κατάσταση του ενδιαφερόμενου.

Η ανανέωση της άδειας οδήγησης ενσπύκεται στην κρίση του ωτορινολαρυγγολόγου που θα λάβει υπόψη της το βαθμό και τη μορφή της βαρηκοΐας και τη δυνατότητα χρησιμοποίησης ηλεκτροακουστικής συσκευής ή κοχλιακού εμφυτεύματος.

ΟΜΑΔΑ 2 (συνέχεια)

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η χορήγηση άδειας οδήγησης στους κωφάλαλους.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας:

Στους βαρήκοους στους οποίους το ποσοστό βαρηκοΐας υπερβαίνει το 45%. Επιβάλλεται η χρήση ηλεκτροακουστικής συσκευής ή κοχλιακού εμφυτεύματος και κατά τη κρίση του ωτορινολαρυγγολόγου, ανεξάρτητα από το βαθμό και την αιτιολογία της βαρηκοΐας.

3. ΟΡΘΟΠΕΔΙΚΕΣ ΠΑΘΗΣΕΙΣ – ΚΙΝΗΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

ΟΜΑΔΑ 1 (ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ Α, Α1, Α2, ΑΜ)

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης για τις κατηγορίες Α, Α1, Α2, ΑΜ:

1. Σε παθήσεις οποιασδήποτε αιτιολογίας που προκαλούν γενικευμένη ελάττωση της μυϊκής ισχύος των άκρων.

2. Σε παθήσεις οποιασδήποτε αιτιολογίας που προκαλούν αστάθεια της σπονδυλικής στήλης που δύναται να προκαλέσει νευρολογική βλάβη, πόνο ή παραμόρφωση.

3. Σε περιπτώσεις οποιασδήποτε αιτιολογίας που να υπάρχει κατάργηση του πλήρους εύρους κίνησης των αρθρώσεων των άνω και κάτω άκρων.

4. Σε οποιονδήποτε ακρωτηριασμό συμπεριλαμβανομένου και του ακρωτηριασμού των δακτύλων.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης σε αναπηρία των άνω άκρων εφόσον η συλληπτική λειτουργία των άκρων χειρών είναι ικανοποιητική, κατά τη κρίση του ορθοπαιδικού ή του οργάνου το οποίο έχει εξουσιοδοτηθεί για το σκοπό αυτό από τις οικείες διατάξεις.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας οδήγησης σε περιπτώσεις κινητικού ελλείμματος, ύστερα από αξιολόγηση του ενεργητικού εύρους κίνησης των αρθρώσεων και υπόδειξη των τυχόν διασκευών που απαιτούνται στο όχημα, από ορθοπαιδικό ή από όργανο το οποίο έχει εξουσιοδοτηθεί για το σκοπό αυτό από τις οικείες διατάξεις.

ΟΜΑΔΑ 1 (ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ Β, Β1)

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας οδήγησης για τις κατηγορίες Β, Β1:

1. Σε οποιασδήποτε αναπηρίες ή ακρωτηριασμούς που δεν επιτρέπουν την ασφαλή οδήγηση ακόμη και με διασκευασμένο όχημα.

2. Στις περιπτώσεις που δεν επιτελείται ικανοποιητικά η συλληπτική λειτουργία των άκρων ακόμα και με τις κατάλληλες διασκευές.

ΟΜΑΔΑ 2

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης :

1. Σε παθήσεις της σπονδυλικής στήλης οι οποίες προκαλούν μείωση της κινητικότητας της (αγκυλοποιητική σπονδυλίτιδα κ.λπ.), ιδιαίτερα όταν οι παθήσεις προσβάλλουν την Α.Μ.Σ.Σ.

Για τεκμηρίωση του προβλήματος απαιτείται ακτινολογικός και βιοχημικός αιματολογικός έλεγχος.

2. Σε κακώσεις σπονδυλικής στήλης με συνοδά κατάγματα ή και εξαρθρώματα σπονδύλων με ή χωρίς νευρολογική σημειολογία τα οποία προκαλούν μόνιμη, σημαντικού βαθμού παραμόρφωση ή αστάθεια της σπονδυλικής στήλης.

3. Σε μόνιμη μετατραυματική μονοπληγία, διπληγία, ημιπληγία, παραπληγία ή τετραπληγία.

4. Σε δυσκοκήλες εφόσον προκαλούν έκπτωση της μυϊκής ισχύος, συνεχή πόνο ή παραμόρφωση μετά την αποτυχία της θεραπευτικής ή χειρουργικής αγωγής.

5. Σε ακρωτηριασμό ή φωκομέλια, ενός ή περισσότερων από τα τέσσερα άκρα σε οποιοδήποτε ύψος, ανεξάρτητα εάν έχει τοποθετηθεί πρόσθεση τεχνητού μέλους.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ σε περίπτωση ακρωτηριασμού ενός κάτω άκρου, η χορήγηση ή ανανέωση της ειδικής άδειας οδήγησης για Ε.Δ.Χ., εφόσον το άλλο κάτω άκρο είναι υγιές, σε ειδικά διασκευασμένο όχημα, ύστερα από απόφαση του ορθοπαιδικού ή του οργάνου το οποίο έχει εξουσιοδοτηθεί για το σκοπό αυτό από τις οικείες διατάξεις.

6. Σε περιπτώσεις ελάττωσης της μυϊκής ισχύος των άνω και κάτω άκρων, οποιασδήποτε αιτιολογίας και σε περιπτώσεις περιορισμού της κινητικότητας αγκώνος, πηχεοκαρπικής, ισχίων, γονάτων και ποδοκνημικών.

7. Σε περιπτώσεις αδυναμίας εκτέλεσης πλήρους συλληπτικής λειτουργίας των άκρων χειρών, οποιασδήποτε αιτιολογίας.

ΟΜΑΔΑ 1 (συνέχεια)

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης για τις κατηγορίες Β, Β1 :

1. Σε περιπτώσεις απώλειας της λειτουργίας μερικής ή πλήρους ενός άνω άκρου λόγω:

- ακρωτηριασμού σε οποιοδήποτε ύψος
- συγγενούς διαμάρτιας ή παραμορφωτικής πάθησης,
- πάθησης οποιασδήποτε αιτιολογίας τραυματικής ή όχι (εκτός εάν για το αίτιο της βλάβης ορίζεται διαφορετικά σε άλλο σημείο που αναφέρεται σε πάθησεις εκτός των ορθοπεδικών), με όχημα που διαθέτει τις απαραίτητες διασκευές, ανάλογα με το πάσχον άκρο.

Ο υποψήφιος οδηγός ή οδηγός εξετάζεται και αξιολογείται από ορθοπεδικό, ή από όργανο το οποίο έχει εξουσιοδοτηθεί για το σκοπό αυτό από τις οικείες διατάξεις, που υποδεικνύουν τις κατάλληλες ή και αναγκαίες διασκευές-περιορισμούς.

2. Σε περιπτώσεις απώλειας της λειτουργίας μερικής ή πλήρους των δύο άνω άκρων λόγω παθήσεων που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο, με όχημα που διαθέτει τις απαραίτητες διασκευές, ώστε να είναι δυνατή η οδήγησή του με τα κάτω άκρα. Ο υποψήφιος οδηγός ή οδηγός εξετάζεται και αξιολογείται από ορθοπεδικό ή από όργανο το οποίο έχει εξουσιοδοτηθεί για το σκοπό αυτό από τις οικείες διατάξεις που υποδεικνύουν τις απαραίτητες διασκευές και περιοριστικούς όρους, (αναφέρεται ενδεικτικά):

- οδήγηση μόνον εντός ακτίνας 50 km από τον τόπο κατοικίας του κατόχου άδειας οδήγησης
- οδήγηση με ταχύτητα έως 50 km/h
- οδήγηση χωρίς ρυμουλκούμενο
- απαγόρευση οδήγησης σε αυτοκινητόδρομο.

Χορηγείται άδεια οδήγησης περιορισμένου χρόνου κατά την κρίση του ορθοπεδικού. Αν η πάθηση δεν υπάρχει περίπτωση να επιδεινωθεί, ο ορθοπεδικός κατά την κρίση του άρει τον χρονικό περιορισμό.

ΟΜΑΔΑ 1 (συνέχεια)

3. Σε πρωτοπαθείς ή μεταστατικές νεοπλασίες των οστών.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης, ύστερα από αξιολόγηση της πάθησης από ορθοπεδικό ή από όργανο το οποίο έχει εξουσιοδοτηθεί για το σκοπό αυτό από τις οικείες διατάξεις.

4. Στις περιπτώσεις εκείνες που έχει καταργηθεί η κινητικότητα της σπονδυλικής στήλης, ιδιαίτερα της Α.Μ.Σ.Σ. από οποιαδήποτε αιτία.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης με ειδικά διασκευασμένο όχημα, ύστερα από αξιολόγηση του προβλήματος από ορθοπεδικό ή από όργανο το οποίο έχει εξουσιοδοτηθεί για το σκοπό αυτό από τις οικείες διατάξεις.

5. Στις περιπτώσεις που υπάρχει αστάθεια της σπονδυλικής στήλης ή κατάγματα της Α.Μ.Σ.Σ. ή ψευδαρθρωμένα κατάγματα και ιδιαίτερα κατάγματα των Α1 και Α2 σπονδύλων.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης, κατά την κρίση ορθοπεδικού ή του οργάνου το οποίο έχει εξουσιοδοτηθεί για το σκοπό αυτό από τις οικείες διατάξεις.

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης σε υποψήφιους οδηγούς ή οδηγούς που παρουσιάζουν πάθηση ή ανωμαλία του κινητικού-ερειστικού συστήματος, ή οποιαδήποτε άλλη πάθηση πρόσφατη ή υπολειμματική (όπως κατάγματα ή ψευδαρθρώσεις) δυνάμενη να περιορίζει τον κινητικό έλεγχο και η οποία καθιστά επικίνδυνη την οδήγηση οχήματος με κινητήρα.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης με περιοριστικούς όρους σε οποιονδήποτε υποψήφιο οδηγό ή οδηγό που μειονεκτεί σωματικά και δεν υπάγεται στις παραπάνω περιπτώσεις, κατά την κρίση ορθοπεδικού ή του οργάνου το οποίο έχει εξουσιοδοτηθεί για το σκοπό αυτό από τις οικείες διατάξεις. Η εξέταση αυτή θα πρέπει να στηρίζεται σε ιατρική αξιολόγηση της εν λόγω πάθησης ή ανωμαλίας. Στη συνέχεια εκδίδεται Πιστοποιητικό Υγείας ή Πόρισμα Εξέτασης, όπου αναφέρονται οι τυχόν διασκευές που απαιτούνται στο όχημα καθώς και ο χρόνος διάρκειας ισχύος της άδειας.

ΟΜΑΔΑ 2 (συνέχεια)

8. Σε περίπτωση ακρωτηριασμού του αντίχειρα του ενός ή και των δύο χεριών

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η οδήγηση στις περιπτώσεις ακρωτηριασμού ενός δακτύλου ή τριών φαλάγγων διαφόρων δακτύλων εκτός του αντίχειρα σε ένα χέρι. Σε ακρωτηριασμούς περισσοτέρων από ένα δάκτυλο ή τριών φαλάγγων ή ενός αντίχειρα σε ένα μόνο χέρι, το κινητικό έλλειμμα εκτιμάται από ορθοπεδικό ή από όργανο το οποίο έχει εξουσιοδοτηθεί για τον σκοπό αυτό από τις οικείες διατάξεις.

9. Σε χρόνια οστεομυελίτιδα και ιδιαίτερα με εντόπιση σε θέση υψηλής φόρτισης, όταν πρόκειται για τα κάτω άκρα.

10. Σε περιπτώσεις ανισοσκελίας μετατραυματικής ή μη αιτιολογίας και όταν η διαφορά μήκους είναι μεγαλύτερη των 10 εκατοστών.

11. Επί νεοπλασιών πρωτοπαθών ή μεταστατικών, καθώς και σε μεταβολικές παθήσεις των οστών εκτός της οστεοπόρωσης.

12. Σε συγγενείς γενικά διαμαρτίες ή άλλες παραμορφωτικές παθήσεις του ερειστικού συστήματος, που έχουν σαν αποτέλεσμα την σπαστικότητα ή την μυϊκή αδυναμία ή οποιαδήποτε άλλη παραμόρφωση που δυσχεραίνει την πλήρη και φυσιολογική λειτουργία της προσβεβλημένης περιοχής.

13. Κάθε άλλη κατάσταση συνδεδεασμένης βλάβης του ερειστικού και μυϊκού συστήματος εκτιμάται με βάση τις προηγούμενες παραγράφους.

Ο ορθοπεδικός ή το όργανο το οποίο έχει εξουσιοδοτηθεί για το σκοπό αυτό από τις οικείες διατάξεις, θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους επιπρόσθετους κινδύνους που συνδέονται με την οδήγηση οχημάτων αυτής της κατηγορίας (ΟΜΑΔΑ 2).

Εάν οι βλάβες που έχουν προκληθεί στο μυοσκελετικό σύστημα έχουν παροδικό χαρακτήρα, η οδήγηση καθ' όλο το διάστημα της αποκατάστασης απαγορεύεται. Μετά την αποδρομή και εφόσον έχει παγιωθεί η βλάβη, απαιτείται επανεκτίμηση του βαθμού ικανότητας με κλινικό ή και απεικονιστικό έλεγχο (π.χ. CT, MRI) και αν απαιτείται και εργαστηριακό έλεγχο (π.χ. νευροφυσιολογικό έλεγχο, σπινθηρογράφημα κ.λπ.).

ΟΜΑΔΑ 1 (συνέχεια)

3. Σε περιπτώσεις απώλειας της λειτουργίας, μερικής ή πλήρους, ενός ή και των δύο κάτω άκρων λόγω:

- Ακρωτηριασμού ενός ή αμφότερων των κάτω άκρων. Στις περιπτώσεις αυτές, αν κριθεί σκόπιμο, θα απαιτηθεί επιπρόσθετη τροποποίηση του καθίσματος για την ορθή στήριξη του σώματος.
- Συγγενούς διαμαρτίας.
- Παραμορφωτικής πάθησης.
- Μετατραυματικής κατάστασης οποιασδήποτε αιτιολογίας (εκτός εάν για το αίτιο της βλάβης, ορίζεται διαφορετικά σε άλλο σημείο του παρόντος παραρτήματος που αναφέρεται σε άλλες παθήσεις εκτός των ορθοπεδικών).
- Παραπληγίας (εκτός εάν για το αίτιο της βλάβης, ορίζεται διαφορετικά σε άλλο σημείο του παρόντος παραρτήματος που αναφέρεται σε άλλες παθήσεις εκτός των ορθοπεδικών).

Στις ως άνω περιπτώσεις ο υποψήφιος οδηγός ή οδηγός εξετάζεται και αξιολογείται από ορθοπεδικό ή από όργανο το οποίο έχει εξουσιοδοτηθεί για το σκοπό αυτό από τις οικείες διατάξεις που υποδεικνύουν τις κατάλληλες ή και αναγκαίες διασκευές-περιορισμούς.

4. Σε περιπτώσεις που ο υποψήφιος έχει υποβληθεί σε αρθροπλαστική οιασδήποτε άρθρωσης χορηγείται άδεια περιορισμένης χρονικά ισχύος, η δε εκτίμηση θα στηρίζεται κάθε φορά στην κλινική εξέταση και τον ακτινολογικό έλεγχο.

5. Σε περιπτώσεις παραμορφώσεων ή βραχύνσεων, ή ελλειμμάτων των άκρων (άνω ή κάτω) λόγω μετατραυματικών ή μετεγχειρητικών καταστάσεων (π.χ. σημαντικού βαθμού ανισοσκελία κ.λπ.) θα απαιτηθούν κατάλληλες τροποποιήσεις σύμφωνα με τις υποδείξεις του ορθοπεδικού ή του οργάνου το οποίο έχει εξουσιοδοτηθεί για το σκοπό αυτό από τις οικείες διατάξεις.

6. Σε περιπτώσεις που δύνανται να προκαλέσουν σημαντική εξασθένηση του σκελετού (π.χ. χρόνια οστεομυελίτιδα, τραυματικές ή νεοπλαστικές παθήσεις κ.λπ.) η αναγκαιότητα και το είδος τροποποίησης του οχήματος παραμένει στην κρίση του ορθοπεδικού ή του οργάνου το οποίο έχει εξουσιοδοτηθεί για το σκοπό αυτό από τις οικείες διατάξεις.

ΟΜΑΔΑ 1 (συνέχεια)

7. Κάθε άλλη κατάσταση συνδευασμένης βλάβης του ερειστικού και μυϊκού συστήματος εκτιμάται με βάση τις προηγούμενες παραγράφους.

8. Κάθε άτομο που έχει απαλλαγεί της στρατιωτικής του θητείας για λόγους ορθοπεδικού προβλήματος, εξετάζεται υποχρεωτικά και εκτιμάται από ορθοπεδικό ή από όργανο το οποίο έχει εξουσιοδοτηθεί για το σκοπό αυτό από τις οικείες διατάξεις, με ποιες προϋποθέσεις είναι δυνατόν να είναι κάτοχος άδειας οδήγησης.

Σε κάθε περίπτωση η κατάσταση του υποψήφιου οδηγού ή οδηγού θα εκτιμάται με τον κατάλληλο κλινικό-εργαστηριακό έλεγχο (ιδιαίτερα εφόσον πρόκειται για εξελισσόμενη πάθηση), ο δε χρόνος ισχύος της άδειας οδήγησης είναι περιορισμένος, σύμφωνα με την κρίση του ορθοπεδικού ή του οργάνου το οποίο έχει εξουσιοδοτηθεί για το σκοπό αυτό από τις οικείες διατάξεις.

Εάν οι βλάβες που έχουν προκληθεί στο μυοσκελετικό σύστημα έχουν παροδικό χαρακτήρα, η οδήγηση, καθόλο το διάστημα της αποκατάστασης, απαγορεύεται ή επιτρέπεται με βάση τους περιορισμούς που αναφέρονται στην παρούσα ΟΜΑΔΑ 1

Μετά την αποδρομή και εφόσον έχει παγιωθεί η βλάβη, απαιτείται επανεκτίμηση του βαθμού λειτουργικότητας. Υποχρεωτική επομένως είναι η λεπτομερής κλινική εξέταση, η εκτίμηση των ακτινογραφιών ή των αποτελεσμάτων άλλων απεικονιστικών μεθόδων (π.χ. CT, MRI). Όπου απαιτείται, σκόπιμο είναι να γίνεται ειδικός εργαστηριακός έλεγχος (π.χ. νευροφυσιολογικός, σπινθηρογράφημα, κ.λπ.).

**4. ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΟΥ-
ΠΕΠΤΙΚΟΥ-ΝΕΦΡΩΝ-ΔΕΡΜΑΤΟΣ-
ΑΙΜΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ-ΕΝΔΟΚΡΙΝΩΝ
ΑΔΕΝΩΝ-ΓΕΝΙΚΕΣ ΝΟΣΗΡΕΣ
ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ - ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΤΟΥ
ΜΕΤΑΒΟΛΙΣΜΟΥ.**

ΟΜΑΔΑ 1

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση
άδειας οδήγησης :

1. Στην κίρρωση του ήπατος με ασκίτη ή ασκίτη οποιασδήποτε αιτιολογίας
2. Σε εκτεταμένη νευροϊνομάτωση (νόσος του Von Recklinghausen)
3. Σε όλες τις παθήσεις που εμποδίζουν την αναπνοή υπό μορφή δύσπνοιας, (αποφρακτικές πνευμονοπάθειες, πνευμονική ίνωση, θωρακοπλαστικές, λοβεκτομές ή πνευμονεκτομές κ.λπ.). **ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ** η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας, περιορισμένης χρονικής διάρκειας, κατόπιν γνωμάτευσης ειδικού γιατρού, εφόσον δεν εμποδίζεται η ασφαλής οδήγηση.
4. Σε υποψήφιους οδηγούς ή οδηγούς που πάσχουν από σοβαρή νεφρική ανεπάρκεια. **ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ** η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας, κατόπιν γνωμάτευσης ειδικού γιατρού, εφόσον υποβάλλονται σε χρόνια αιμοκάθαρση. Η διάρκεια χορήγησης ή ανανέωσης δεν πρέπει να υπερβαίνει τα τρία (3) χρόνια.
5. Σε νόσους του κολλαγόνου, εφόσον έχουν προκληθεί σοβαρές λειτουργικές διαταραχές των οργάνων που προσβάλλουν οι ανωτέρω παθήσεις. **ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ** η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας ύστερα από γνωμάτευση ειδικού γιατρού, περιορισμένης χρονικής διάρκειας.
6. Σε εκτεταμένες παθήσεις του δέρματος επιτρέπεται η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας, κατόπιν γνωμάτευσης ειδικού γιατρού.
7. Σε ελεφαντίαση του σαχέου ή των άκρων, όταν παρακωλύεται η λειτουργική τους ικανότητα. **ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ** η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας περιορισμένης χρονικής διάρκειας, εφόσον δεν εμποδίζεται η ασφαλής οδήγηση.

ΟΜΑΔΑ 2

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση
άδειας οδήγησης :

1. Στην κίρρωση του ήπατος με ασκίτη ή ασκίτη οποιασδήποτε αιτιολογίας.
2. Σε εκτεταμένη νευροϊνομάτωση (νόσος του Von Recklinghausen)
3. Σε όλες τις παθήσεις που εμποδίζουν την αναπνοή υπό μορφή δύσπνοιας (αποφρακτικές πνευμονοπάθειες, πνευμονική ίνωση, θωρακοπλαστικές, λοβεκτομές ή πνευμονεκτομές κ.λπ.), εφόσον παρουσιάζουν μείωση της ζωτικής χωρητικότητας από 40%.
4. Σε υποψήφιους οδηγούς ή οδηγούς που πάσχουν από σοβαρή νεφρική ανεπάρκεια, ασχέτως αν υποβάλλονται σε χρόνια αιμοκάθαρση.
5. Σε νόσους του κολλαγόνου, εφόσον έχουν προκληθεί σοβαρές λειτουργικές διαταραχές των οργάνων που προσβάλλουν οι ανωτέρω παθήσεις.
6. Σε εκτεταμένες παθήσεις του δέρματος (ιχθύαση, πέμφυξ κ.λπ.), όταν λόγω παρακωλύσεως των κινήσεων των μελών δεν εξασφαλίζεται η ασφαλής οδήγηση.
7. Σε ελεφαντίαση του σαχέου ή των άκρων, όταν παρακωλύεται η λειτουργική τους ικανότητα.

ΟΜΑΔΑ 1 (συνέχεια)

8. Σε μεγάλες μη ανατάξιμες βουβωνοκήλες ή πολύ σοβαρές σπλαχνοκήλες.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας κατόπιν ιατρικής γνωμάτευσης χειρουργού για την ασφαλή οδήγηση.

9. Σε αιμορροφιλία. Στις κληρονομικές, συγγενείς ή επίκτητες αιμοπάθειες.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας, εφόσον διατηρούν ικανοποιητικά επίπεδα αιμοσφαιρίνης (ΗΒ) στο αίμα, κατόπιν γνωμάτευσης ειδικού αιματολόγου.

10. Σε παθήσεις των ενδοκρινών αδένων συνοδευόμενες από λειτουργικές διαταραχές.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας έως πέντε (5) χρόνια, σε περιπτώσεις αποκατάστασης της λειτουργίας των ενδοκρινολογικών αδένων, εφόσον δεν συνοδεύονται από λειτουργικές διαταραχές και κατόπιν γνωμάτευσης γιατρού ενδοκρινολόγου.

11. Σε σακχαρώδη διαβήτη ¹

- συνοδευόμενο από σοβαρές επιπλοκές σε επίπεδο οφθαλμών, καρδιαγγειακού συστήματος νευρικού συστήματος και νεφρών,

- που αντιμετωπίζεται με ινσουλίνη και παραμένει αρρυθμιστος

- επίσης δεν χορηγείται ούτε ανανεώνεται άδεια οδήγησης για υποψηφίους οδηγούς ή οδηγούς με υποτροπιάζουσα σοβαρή υπογλυκαιμία ή/και μειωμένη συνείδηση της υπογλυκαιμίας.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας σε πάσχοντες από σακχαρώδη διαβήτη όταν δεν εμφανίζουν επιπλοκές και το σάκχαρό τους ρυθμίζεται ικανοποιητικά με ινσουλίνη, έχουν συνεχή παρακολούθηση, ώστε να διατηρούν ικανοποιητικά επίπεδα σακχάρου αίματος, γλυκοζυλιωμένης αιμοσφαιρίνης και απουσία κρίσεων υπογλυκαιμίας. Η άδεια χορηγείται ή ανανεώνεται μέχρι πέντε (5) χρόνια, κατόπιν γνωμάτευσης του διαβητολόγου που να βεβαιώνει όλα τα ανωτέρω.

¹ Ο όρος σοβαρή κρίση υπογλυκαιμίας σημαίνει ότι είναι αναγκαία η παροχή βοήθειας από άλλο άτομο, ενώ ο όρος υποτροπιάζουσα υπογλυκαιμία σημαίνει δεύτερη σοβαρή κρίση υπογλυκαιμίας εντός χρονικού διαστήματος δώδεκα μηνών.

ΟΜΑΔΑ 2 (συνέχεια)

8. Σε μεγάλες μη ανατάξιμες βουβωνοκήλες ή πολύ σοβαρές σπλαχνοκήλες.

9. Σε αιμορροφιλία. Στις κληρονομικές, συγγενείς ή επίκτητες αιμοπάθειες που έχουν χαμηλό αιματοκρίτη ή διαταραχές της πήξεως.

10. Σε παθήσεις των ενδοκρινών αδένων συνοδευόμενες από λειτουργικές διαταραχές.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας έως τρία (3) χρόνια, σε περιπτώσεις αποκατάστασης της λειτουργίας των ενδοκρινών αδένων, εφόσον δεν συνοδεύονται από λειτουργικές διαταραχές και κατόπιν γνωμάτευσης ειδικού γιατρού ενδοκρινολόγου.

11. Σε σακχαρώδη διαβήτη ¹

- συνοδευόμενο από σοβαρές επιπλοκές σε επίπεδο οφθαλμών, καρδιαγγειακού συστήματος νευρικού συστήματος και νεφρών,

- που αντιμετωπίζεται με ινσουλίνη και παραμένει αρρυθμιστος και σε θεραπευτικές δόσεις δύναται να προκαλεί υπογλυκαιμία.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας σε πάσχοντες από σακχαρώδη διαβήτη όταν δεν εμφανίζουν επιπλοκές και το σάκχαρό τους ρυθμίζεται ικανοποιητικά με ινσουλίνη, έχουν συνεχή παρακολούθηση, ώστε να διατηρούν ικανοποιητικά επίπεδα σακχάρου αίματος, γλυκοζυλιωμένης αιμοσφαιρίνης και απουσία κρίσεων υπογλυκαιμίας.

Για τον λόγο αυτό πρέπει να εφαρμόζονται τα ακόλουθα κριτήρια:

-δεν έχουν εκδηλωθεί υπογλυκαιμικά επεισόδια κατά το προηγούμενο δωδεκάμηνο,

- ο οδηγός αντιλαμβάνεται πλήρως την έλευση της υπογλυκαιμίας,

- ο οδηγός πρέπει να αποδεικνύει επαρκή έλεγχο της κατάστασης με τακτική παρακολούθηση της γλυκόζης στο αίμα, τουλάχιστον δύο φορές ημερησίως, και σε χρόνους σχετιζόμενους με την οδήγηση.

- ο οδηγός πρέπει να αποδεικνύει ότι αντιλαμβάνεται τους κινδύνους της υπογλυκαιμίας,

- δεν υπάρχουν άλλες απαγορευτικές διαβητικές επιπλοκές.

ΟΜΑΔΑ 1 (συνέχεια)

12. Σε κακήθη παχυσαρκία που συνοδεύεται από κινητικές διαταραχές, διαταραχές της κυκλοφορίας και της αναπνοής.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας κατόπιν γνωμάτευσης ειδικού γιατρού όσον αφορά την ασφαλή οδήγηση, περιορισμένης χρονικής διάρκειας έως πέντε (5) χρόνια.

ΟΜΑΔΑ 2 (συνέχεια)

Η άδεια χορηγείται ή ανανεώνεται μέχρι δύο (2) χρόνια κατόπιν γνωμάτευσης παθολόγου ή ενδοκρινολόγου γιατρού, με εξειδίκευση στη διαβητολογία. Σε περίπτωση έλλειψης τέτοιων ιατρών η γνωμάτευση μπορεί να τη χορηγήσει παθολόγος ή ενδοκρινολόγος, που να βεβαιώνει όλα τα ανωτέρω.

12. Σε κακήθη παχυσαρκία που συνοδεύεται από κινητικές διαταραχές, διαταραχές της κυκλοφορίας και της αναπνοής.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας κατόπιν γνωμάτευσης ειδικού γιατρού όσον αφορά την ασφαλή οδήγηση, περιορισμένης χρονικής διάρκειας έως τρία (3) χρόνια.

5. ΚΑΡΔΙΑΚΕΣ ΠΑΘΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ 1

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας :

1. Σε όλες τις οργανικές βαλβιδικές παθήσεις όταν συνοδεύονται από καρδιακή ανεπάρκεια.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας οδήγησης, περιορισμένης χρονικής διάρκειας, σε περίπτωση αποκατάστασης της καρδιακής ανεπάρκειας, κατόπιν γνωμάτευσης του καρδιολόγου

2. Στις συγγενείς ανωμαλίες της καρδιάς και της αορτής, όταν συνοδεύονται από καρδιακή ανεπάρκεια.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας οδήγησης περιορισμένης χρονικής διάρκειας σε περίπτωση αποκατάστασης της καρδιακής ανεπάρκειας, κατόπιν γνωμάτευσης του καρδιολόγου.

3. Στην πλήρη αρρυθμία, στον πτερυγισμό των κόλπων με ταχυαρρυθμία, εφόσον συνοδεύονται από καρδιακή ανεπάρκεια. Στη μόνιμη βραδυκαρδία λόγω κολποκοιλιακού αποκλεισμού.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης μέχρι πέντε (5) χρόνια στην μόνιμη βραδυκαρδία λόγω κοιλιακού αποκλεισμού εφόσον φέρει βηματοδότη, κατόπιν γνωμάτευσης του καρδιολόγου.

4. Σε όλες τις συγκοπτικές καταστάσεις

5. Σε όλες τις τυπικές περιπτώσεις στηθάγχης, διαπιστούμενες από κλινικά εργαστηριακά ευρήματα.

6. Στο έμφραγμα του μυοκαρδίου μόνο σε περίπτωση παραμένουσας στηθάγχης ή άλλων επιπλοκών.

7. Στα αορτικά ή αρτηριακά ανευρύσματα, εφόσον τα τελευταία είναι σημαντικού βαθμού.

8. Στις αποφρακτικές αρτηριοπάθειες με λειτουργικές διαταραχές ή σοβαρές τροφικές αλλοιώσεις.

9. Στην υπέρταση, εφόσον η διαστολική υπερβαίνει μονίμως τα 130 mmHg ή η συστολική τα 220 mmHg και εφόσον συνυπάρχουν επιπλοκές.

ΟΜΑΔΑ 2

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας :

1. Σε όλες τις οργανικές βαλβιδικές παθήσεις, που έχουν προκαλέσει διαταραχή του καρδιακού ρυθμού ή καρδιακή ανεπάρκεια.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης στις περιπτώσεις που έχουν υποβληθεί σε επιτυχή χειρουργική επέμβαση και δεν εμφανίζουν καρδιακή ανεπάρκεια. Η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας δεν πρέπει να υπερβαίνει τα τρία (3) χρόνια κατόπιν γνωμάτευσης του καρδιολόγου.

2. Σε όλες τις συγγενείς ανωμαλίες της καρδιάς και της αορτής που έχουν προκαλέσει διαταραχή του καρδιακού ρυθμού ή καρδιακή ανεπάρκεια.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης στις περιπτώσεις που έχουν υποβληθεί σε επιτυχή χειρουργική επέμβαση και δεν εμφανίζουν καρδιακή ανεπάρκεια κατόπιν γνωμάτευσης καρδιολόγου.

3. Στην πλήρη αρρυθμία μετά ταχυαρρυθμίας, ή βραδυαρρυθμίας, στον πτερυγισμό των κόλπων, στη βραδυκαρδία λόγω κολποκοιλιακού αποκλεισμού, έστω και αν φέρει βηματοδότη, στις πολυάριθμες ή πολυεστιακές έκτακτες κοιλιακές συστολές, στην παροξυντική ταχυκαρδία.

4. Σε όλες τις συγκοπτικές καταστάσεις.

5. Σε όλες τις τυπικές περιπτώσεις στηθάγχης, διαπιστούμενες από κλινικά εργαστηριακά ευρήματα.

6. Στο έμφραγμα του μυοκαρδίου.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας, μετά τη χειρουργική αποκατάσταση και εφόσον δεν συνοδεύεται από διαταραχές του ρυθμού ή καρδιακή ανεπάρκεια και κατόπιν γνωμάτευσης του καρδιολόγου.

7. Στα αορτικά ή αρτηριακά ανευρύσματα, εφόσον τα τελευταία είναι σημαντικού βαθμού.

8. Στις αποφρακτικές αρτηριοπάθειες με βαριές λειτουργικές διαταραχές ή τροφικές αλλοιώσεις.

9. Στην υπέρταση, εφόσον η διαστολική υπερβαίνει μονίμως τα 120 mmHg ή η συστολική υπερβαίνει τα 200 mmHg, ή όταν υπάρχουν επιπλοκές.

6. ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΑΘΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ 1

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης σε υποψήφιους οδηγούς ή οδηγούς που παρουσιάζουν πάθηση ή ανωμαλία του νευρικού συστήματος, δυνάμενη να περιορίζει τον κινητικό έλεγχο, καθιστώντας έτσι επικίνδυνη την οδήγηση οχήματος με κινητήρα.

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης των κατηγοριών Β, Β1 σε:

1. ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΝΕΥΡΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ (Κ.Ν.Σ.).

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης των κατηγοριών Β, Β1, εφόσον οι παθήσεις είναι ήπιες και τα υπολείμματα αυτών δεν εμποδίζουν την ασφαλή οδήγηση ή επιτρέπουν την οδήγηση, ύστερα από διασκευή του οχήματος, ούτως ώστε το όχημα να κινείται με ασφάλεια, ύστερα από αξιολόγηση νευρολόγου ή του οργάνου, το οποίο έχει εξουσιοδοτηθεί για το σκοπό αυτό από τις οικείες διατάξεις.

1.1. Σε περιπτώσεις Ημιπάρεσης, ή Ημιπληγίας.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας οδήγησης έως δύο (2) χρόνια, εφόσον δεν υπάρχουν επιπτώσεις από άλλα συστήματα ύστερα από αξιολόγηση νευρολόγου ή του οργάνου, το οποίο έχει εξουσιοδοτηθεί για το σκοπό αυτό από τις οικείες διατάξεις.

1.2. Σε περιπτώσεις Παραπάρεσης ή Παραπληγίας.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης για περιορισμένο χρονικό διάστημα ύστερα από αξιολόγηση νευρολόγου ή του οργάνου, το οποίο έχει εξουσιοδοτηθεί για το σκοπό αυτό από τις οικείες διατάξεις.

1.3. Σε περιπτώσεις με Σκλήρυνση κατά Πλάκας (απομυελινωτικής νόσου).

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας οδήγησης των κατηγοριών Β, Β1, εφόσον το επιτρέπει η κατάσταση των νευρολογικών συμπτωμάτων και οι επερχόμενες ώσεις επισυμβαίνουν κατά αραιά χρονικά διαστήματα, ύστερα από αξιολόγηση νευρολόγου ή του οργάνου, το οποίο έχει εξουσιοδοτηθεί για το σκοπό αυτό από τις οικείες διατάξεις.

ΟΜΑΔΑ 2

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης σε υποψήφιους οδηγούς ή οδηγούς που παρουσιάζουν πάθηση ή ανωμαλία του νευρικού συστήματος, δυνάμενη να περιορίζει τον κινητικό έλεγχο, καθιστώντας έτσι επικίνδυνη την οδήγηση οχήματος με κινητήρα.

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης σε:

1. ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΝΕΥΡΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ (Κ.Ν.Σ.).

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης, για περιορισμένο χρονικό διάστημα, εφόσον οι παθήσεις είναι ήπιες και τα υπολείμματα αυτών δεν εμποδίζουν την ασφαλή οδήγηση ή επιτρέπουν την οδήγηση μετά από εύλογο χρονικό διάστημα από της αποδρομής της πάθησης, ύστερα από αξιολόγηση νευρολόγου ή του οργάνου το οποίο έχει εξουσιοδοτηθεί για το σκοπό αυτό από τις οικείες διατάξεις.

1.1. Σε περιπτώσεις Ημιπάρεσης ή Ημιπληγίας.

1.2. Σε περιπτώσεις Παραπάρεσης ή Παραπληγίας.

1.3. Σε περιπτώσεις με Σκλήρυνση κατά Πλάκας (απομυελινωτικής νόσου).

ΟΜΑΔΑ 1 (συνέχεια)

1.4. Σε περιπτώσεις νόσου Parkinson.
ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης, ανάλογα από το βαθμό έντασης των συμπτωμάτων, την ανταπόκριση στη θεραπεία και από τις τυχόν παρενέργειες από τα λαμβανόμενα φάρμακα, ύστερα από αξιολόγηση νευρολόγου ή του οργάνου, το οποίο έχει εξουσιοδοτηθεί για το σκοπό αυτό από τις οικείες διατάξεις, για περιορισμένο χρονικό διάστημα μέχρι τρία (3) χρόνια.

2. ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΙΚΟΥ ΝΕΥΡΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ (ριζών, πλεγμάτων και νεύρων), οποιασδήποτε αιτιολογίας.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας οδήγησης των κατηγοριών Β, Β1, εφόσον οι παθήσεις είναι ήπιες, σταθεροποιημένες ή εκτρωτικές ή εμφανίζουν υπολείμματα, τα οποία δεν παρεμποδίζουν την ασφαλή οδήγηση και επιτρέπουν αυτήν μετά από διασκευή του οχήματος και κατά την κρίση νευρολόγου ή του οργάνου, το οποίο έχει εξουσιοδοτηθεί για το σκοπό αυτό από τις οικείες διατάξεις για περιορισμένο χρονικό διάστημα.

3. ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΜΥΩΝ (μυϊκές δυστροφίες, μυοτονικά σύνδρομα, περιοδικές παραλύσεις κ.λπ.).

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας οδήγησης, των κατηγοριών Β, Β1, εφόσον είναι στα αρχικά στάδια, κατά τα οποία η νόσος δεν παρεμποδίζει την ασφαλή οδήγηση, ή επιτρέπει αυτή, μετά από διασκευή του οχήματος και κατά τη κρίση νευρολόγου ή του οργάνου, το οποίο έχει εξουσιοδοτηθεί για το σκοπό αυτό από τις οικείες διατάξεις, για περιορισμένο χρονικό διάστημα μέχρι δύο (2) χρόνια.

4. ΜΥΑΣΘΕΝΕΙΑ

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας οδήγησης, των κατηγοριών Β, Β1, εφόσον η πάθηση είναι στα αρχικά στάδια, κατά τα οποία η νόσος δεν παρεμποδίζει την ασφαλή οδήγηση ή επιτρέπει αυτή μετά από διασκευή του οχήματος και κατά κρίση νευρολόγου ή του οργάνου, το οποίο έχει εξουσιοδοτηθεί για το σκοπό αυτό από τις οικείες διατάξεις για περιορισμένο χρονικό διάστημα μέχρι δύο (2) χρόνια.

ΟΜΑΔΑ 2 (συνέχεια)

1.4. Σε περιπτώσεις νόσου Parkinson.

2. ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΙΚΟΥ ΝΕΥΡΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ (ριζών, πλεγμάτων και νεύρων), οποιασδήποτε αιτιολογίας.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας οδήγησης, εφόσον οι παθήσεις είναι ήπιες, σταθεροποιημένες ή εκτρωτικές ή εμφανίζουν υπολείμματα, που δεν παρεμποδίζουν την ασφαλή οδήγηση και μετά την πλήρη αποδρομή των συμπτωμάτων, ύστερα από απόφαση νευρολόγου ή του οργάνου, το οποίο έχει εξουσιοδοτηθεί για το σκοπό αυτό από τις οικείες διατάξεις, για περιορισμένο χρονικό διάστημα μέχρι τρία (3) χρόνια.

3. ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΜΥΩΝ (μυϊκές δυστροφίες, μυοτονικά σύνδρομα, περιοδικές παραλύσεις κ.λπ.).

4. ΜΥΑΣΘΕΝΕΙΑ

ΟΜΑΔΑ 1**5. Σε όλες τις ΜΟΡΦΕΣ ΕΠΙΛΗΨΙΑΣ ²**

5.1.α. Στη δευτεροπαθή επιληψία, ανεξαρτήτως δικαιολογίας.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας οδήγησης, κατηγοριών Β, Β1. περιορισμένης χρονικής διάρκειας εφόσον αποδεδειγμένα, η νόσος που την προκάλεσε έχει πλήρως ιαθεί και επί μία 5ετία, μετά το τέλος της αντιεπιληπτικής αγωγής δεν έχει εκδηλωθεί κανενός είδους κρίση και δεν υπάρχουν παθολογικά, νευρολογικά ευρήματα ή ψυχικές διαταραχές, οποιασδήποτε φύσης.

5.1.β. Κρίσεις που δεν επηρεάζουν τη συνείδηση ή την ικανότητα ενέργειας :

Ο υποψήφιος ή ο οδηγός ο οποίος είχε μόνο κρίσεις που αποδείχτηκε ότι δεν επηρεάζουν τη συνείδηση ούτε προκαλούν λειτουργική διαταραχή, μπορεί να χαρακτηρίζεται κατάλληλος να οδηγή, εφόσον η κατάσταση αυτή έχει διαπιστωθεί ότι διατηρήθηκε επί χρονικό διάστημα το οποίο δεν πρέπει να είναι μικρότερο από το χρονικό διάστημα χωρίς κρίση που απαιτείται για την επιληψία. Εφόσον δεν εκδηλωθεί άλλο είδος επεισοδίου/κρίσης, πριν από τη χορήγηση άδειας απαιτείται χρονικό διάστημα ενός (1) έτους χωρίς άλλο επεισόδιο και με επιπλέον εξετάσεις κατά την κρίση του εξετάζοντος γιατρού.

² Οι επιληπτικές κρίσεις ή άλλες αιφνίδια διαταραχές της κατάστασης εγρήγορης αποτελούν σοβαρό κίνδυνο για την οδική ασφάλεια, εφόσον εκδηλωθούν σε άτομο που οδηγεί μηχανοκίνητο όχημα.

Ως επιληψία ορίζεται η εκδήλωση δύο ή περισσότερων επιληπτικών κρίσεων σε χρονικό διάστημα μικρότερο από πενταετία. Η προκαλούμενη επιληπτική κρίση ορίζεται ως κρίση η οποία έχει κάποιο αναγνωρίσιμο γενεσιουργό αίτιο που μπορεί να αποφευχθεί.

Σε άτομο που έχει παρουσιάσει κάποια αρχική ή μεμονωμένη κρίση απώλειας συνείδησης πρέπει να συνιστάται να μην οδηγή. Απαιτείται έκθεση ειδικού, όπου αναφέρονται το χρονικό διάστημα απαγόρευσης της οδήγησης και η συνέχεια που ζητείται να δοθεί.

Έχει εξαιρετικά μεγάλη σημασία η διάγνωση του συγκεκριμένου επιληπτικού συνδρόμου του ατόμου και του τύπου κρίσης, ώστε να είναι δυνατά η ενδεδειγμένη εκτίμηση της ασφάλειας οδήγησης του ατόμου αυτού (συμπεριλαμβανομένου του κινδύνου άλλων κρίσεων) καθώς και ο καθορισμός της ενδεδειγμένης θεραπείας. Αυτά υπάγονται στην αρμοδιότητα νευρολόγου.

Εάν κάποιο άτομο έχει επιληψία και δεν πληρούνται τα κριτήρια για τη χορήγηση άδειας χωρίς όρους, πρέπει να ειδοποιείται σχετικά η αδειοδοτούσα αρχή.

ΟΜΑΔΑ 2**5. Σε όλες τις ΜΟΡΦΕΣ ΕΠΙΛΗΨΙΑΣ ²**

5.1. Προκαλούμενη επιληπτική κρίση: ο υποψήφιος ο οποίος παρουσίασε προκαλούμενη επιληπτική κρίση οφειλόμενη σε αναγνωρίσιμο παράγοντα ο οποίος δεν εμφανίζει μεγάλες πιθανότητες να εκδηλωθεί κατά την οδήγηση, είναι δυνατό να χαρακτηριστεί ικανός να οδηγή σε ατομική βάση, αφού προηγηθεί σχετική νευρολογική γνωμάτευση. Μετά από το οξύ επεισόδιο, πρέπει να εκτελείται εγκεφαλογράφημα και η ενδεδειγμένη νευρολογική εκτίμηση και με επιπλέον εξετάσεις κατά την κρίση του εξετάζοντος γιατρού

Άτομο με δομική ενδοεγκεφαλική βλάβη, το οποίο παρουσιάζει αυξημένο κίνδυνο κρίσεων, δεν πρέπει να μπορεί να οδηγή οχήματα ομάδας 2, μέχρις ότου ο επιληπτικός κίνδυνος κατέλθει τουλάχιστον σε 2% ετησίως. Ανάλογα με την περίπτωση, η εκτίμηση πρέπει να συμφωνεί με άλλα σχετικά μέρη του Παραρτήματος ΙΙΙ (π.χ. για την περίπτωση του οινοπνεύματος).

Πρώτη ή μοναδική μη προκαλούμενη κρίση : ο υποψήφιος που είχε μια αρχική όχι προκληθείσα επιληπτική κρίση μπορεί να χαρακτηριστεί ικανός να οδηγή μετά από χρονικό διάστημα πέντε (5) ετών χωρίς κρίσεις, και χωρίς χρήση αντιεπιληπτικών φαρμάκων, μετά από την ενδεδειγμένη ιατρική εκτίμηση. Επιτρέπεται σε οδηγούς με αναγνωρισμένους ικανοποιητικούς δείκτες πρόγνωσης να οδηγήσουν νωρίτερα και με επιπλέον εξετάσεις κατά την κρίση του εξετάζοντος γιατρού.

Απώλεια συνείδησης :

Η απώλεια συνείδησης πρέπει να εκτιμάται ανάλογα με τον κίνδυνο υποτροπής κατά την οδήγηση. Ο κίνδυνος υποτροπής πρέπει να είναι 2% ετησίως ή μικρότερος. Η εκτίμηση θα γίνεται και με επιπλέον εξετάσεις κατά την κρίση του εξετάζοντος γιατρού.

Επιληψία :

Πρέπει να έχει παρέλθει χρονικό διάστημα δέκα (10) ετών χωρίς άλλες κρίσεις και χωρίς τη βοήθεια αντιεπιληπτικών φαρμάκων. Επιτρέπεται σε οδηγούς με αναγνωρισμένους ικανοποιητικούς δείκτες πρόγνωσης να οδηγήσουν νωρίτερα και με επιπλέον εξετάσεις κατά την κρίση του εξετάζοντος γιατρού.

ΟΜΑΔΑ 1 (συνέχεια)

5.2.α. Σε περιπτώσεις επιληπτικών των οποίων αποδεδειγμένα η θεραπεία υπήρξε αποτελεσματική και επί μία ζετία, μετά το τέλος της, δεν έχει εκδηλωθεί κανενός είδους κρίση και δεν υπάρχουν νευρολογικά ευρήματα ή ψυχικές διαταραχές οποιασδήποτε φύσης, επιτρέπεται η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας οδήγησης περιορισμένης χρονικής διάρκειας.

5.2.β. Προκαλούμενη επιληπτική κρίση :
Ο υποψήφιος που παρουσίασε προκαλούμενη επιληπτική κρίση οφειλόμενη σε αναγνωρίσιμο παράγοντα ο οποίος δεν εμφανίζει μεγάλες πιθανότητες να εκδηλωθεί κατά την οδήγηση, μπορεί να χαρακτηριστεί ικανός να οδηγεί σε ατομική βάση, μετά από σχετική νευρολογική γνωμάτευση (εφόσον υπάρχει λόγος, η εκτίμηση πρέπει να συμφωνεί και με άλλα σχετικά μέρη του παραρτήματος ΙΙΙ, π.χ. που αφορούν το οινόπνευμα ή τη συνδρομή νοσηρών παραγόντων) κατά κρίση του εξετάζοντος γιατρού.

Πρώτη ή μοναδική, μη προκαλούμενη κρίση:
Ο υποψήφιος που παρουσίασε μία πρώτη μη προκαλούμενη επιληπτική κρίση μπορεί να χαρακτηριστεί ικανός να οδηγεί μετά από χρονικό διάστημα έξι (6) μηνών χωρίς κρίσεις, αφού προηγηθεί η ενδεδωγμένη ιατρική εκτίμηση. Επιτρέπεται σε οδηγούς με αναγνωρισμένους ικανοποιητικούς δείκτες πρόγνωσης να οδηγήσουν νωρίτερα και με επιπλέον εξετάσεις κατά την κρίση του εξετάζοντος γιατρού.

5.3.α. Κρίσεις αποκλειστικά κατά τον ύπνο:
Ο υποψήφιος ή ο οδηγός που έχει παρουσιάσει κρίσεις μόνο κατά τον ύπνο μπορεί να χαρακτηριστεί από φυσική άποψη κατάλληλος να οδηγεί, εφόσον διαπιστωθεί ότι η κατάσταση αυτή διατηρείται επί χρονικό διάστημα το οποίο δεν πρέπει να είναι μικρότερο από το χρονικό διάστημα χωρίς κρίση που απαιτείται για την επιληψία. Εφόσον παρατηρηθεί επεισόδιο/κρίση κατά την εγρήγορση, πριν χορηγηθεί άδεια απαιτείται χρονικό διάστημα διάρκειας ενός (1) έτους χωρίς άλλο περιστατικό κατά την κρίση του εξετάζοντος γιατρού.

ΟΜΑΔΑ 2 (συνέχεια)

Ορισμένες διαταραχές (π.χ. αρτηριοφλεβική δυσμορφία ή ενδοεγκεφαλική αιμορραγία) συνεπάγονται αυξημένο κίνδυνο κρίσεων, έστω και αν δεν έχουν ακόμη εκδηλωθεί κρίσεις. Στην περίπτωση αυτή πρέπει να πραγματοποιείται εκτίμηση και για να επιτραπεί η οδήγηση, πρέπει ο κίνδυνος εμφάνισης κρίσης να είναι 2% ετησίως ή μικρότερος και με επιπλέον εξετάσεις κατά την κρίση του εξετάζοντος γιατρού.

ΟΜΑΔΑ 1 (συνέχεια)

5.3.β. Κρίσεις λόγω τροποποίησης ή μείωσης αντιεπιληπτικής θεραπείας από ιατρό :

Είναι δυνατό να συστηθεί στον ασθενή να μην οδηγήει από την αρχή του χρόνου έναρξης της μείωσης, και στη συνέχεια επί εξαμήνου μετά την παύση της θεραπείας. Για κρίσεις που εκδηλώνονται κατά τη διάρκεια τροποποίησης ή παύσης θεραπευτικής αγωγής από ιατρό, απαιτείται τρίμηνη αποχή από οδήγηση σε περίπτωση επαναφοράς της προηγούμενης αποτελεσματικής θεραπείας και κατά την κρίση του εξετάζοντος γιατρού.

5.4. Απώλεια συνείδησης :

Η απώλεια συνείδησης πρέπει να εκτιμάται ανάλογα με τον κίνδυνο υποτροπής κατά την οδήγηση. Η εκτίμηση θα γίνεται και με επιπλέον εξετάσεις κατά την κρίση του εξετάζοντος γιατρού.

5.5. Σε περιπτώσεις, κατά την οποία το άτομο εξακολουθεί να υποβάλλεται σε θεραπεία, αλλά αφενός τα φάρμακα που χρησιμοποιεί υπάγονται στην κατηγορία των σύγχρονων φαρμάκων, τα οποία δεν επηρεάζουν την οδήγηση και αφετέρου οι κρίσεις του, αποδεδειγμένα, έχουν ρυθμιστεί (τα 2 τελευταία χρόνια δεν πρέπει να έχει εκδηλωθεί καμία απολύτως κρίση,) τα δε Η.Ε. γραφήματα της περιόδου αυτής είναι φυσιολογικά, επιτρέπεται, κατ' εξαίρεση, η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης.

Σ' αυτές τις περιπτώσεις, προκειμένου να χορηγηθεί άδεια απαιτούνται :

- α) Νευρολογική εξέταση,
- β) Ψυχιατρική εξέταση
- γ) Σχετική γνωμάτευση από Νευρολογική κλινική Πανεπιστημίου ή Κρατικού Νοσοκομείου
- δ) Σχετική γνωμάτευση από τον θεράποντα ιατρό, εφόσον υπάρχει
- ε) Έλεγχος ασφαλιστικού βιβλιαρίου υγείας, εφόσον υπάρχει
- στ) Ηλεκτροεγκεφαλογραφήματα, απαραίτητα 2 πρόσφατα με δίμηνη μεταξύ τους διαφορά, και συσχέτιση με παλαιότερα, εφόσον υπάρχουν.

Επίσης, κατά την κρίση του εξετάζοντος γιατρού εάν χρειάζονται επιπλέον :

- ζ) Η.Ε. γράφημα 24ωρης διάρκειας
- η) Χαρτογράφηση εγκεφάλου και
- θ) Αξονική τομογραφία εγκεφάλου.

Για τα άτομα που τελούν υπό θεραπεία - της περίπτωσης 5.3. - επιπρόσθετα απαιτείται ο ανά 3μηνο έλεγχος:

- α) των επιπέδων των φαρμάκων στο αίμα και
- β) των Η.Ε. γραφημάτων.

ΟΜΑΔΑ 1 (συνέχεια)

Ο έλεγχος αυτός θα τίθεται υπόψη του εξετάζοντος γιατρού ο οποίος και θα έχει τη δυνατότητα ανάκλησης της άδειας, εάν απαιτηθεί.

Εφόσον όλα τα στοιχεία (και για τις τρεις, υπό εξαίρεση, περιπτώσεις) συνηγορούν υπέρ της χορήγησης άδειας, τότε η άδεια θα δίδεται στην αρχή για διάστημα μέχρι 2 χρόνια για τρεις (3) ή τέσσερις (4) φορές. Στη συνέχεια θα δίδεται χωρίς χρονικό περιορισμό, με την προϋπόθεση όμως ότι όλα έχουν εξελιχθεί ομαλά.

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης κατηγοριών Α, Α1, Α2, ΑΜ σε υποψηφίους με :

Α) ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΝΕΥΡΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ (Κ.Ν.Σ.)

Επιτρέπεται, κατ' εξαίρεση η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης, εφόσον οι παθήσεις είναι ήπιες και τα υπολείμματα αυτών δεν εμποδίζουν την ασφαλή οδήγηση μετά από διασκευή του οχήματος, ούτως ώστε το όχημα να κινείται με ασφάλεια, ύστερα από αξιολόγηση του εξετάζοντος γιατρού ή του οργάνου το οποίο έχει εξουσιοδοτηθεί για το σκοπό αυτό από τις οικείες διατάξεις.

Β) ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΙΚΟΥ ΝΕΥΡΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ (ριζών, πλεγμάτων και νεύρων), οποιασδήποτε αιτιολογίας.

Επιτρέπεται, κατ' εξαίρεση, η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης εφόσον οι παθήσεις είναι ήπιες, σταθεροποιημένες ή εκτρωτικές ή εμφανίζουν υπολείμματα, τα οποία δεν παρεμποδίζουν την ασφαλή οδήγηση και επιτρέπουν αυτήν, μετά από διασκευή του οχήματος και κατά κρίση του εξετάζοντος γιατρού ή του οργάνου, το οποίο έχει εξουσιοδοτηθεί για το σκοπό αυτό από τις οικείες διατάξεις για περιορισμένο χρονικό διάστημα.

Η νευρολογική εξέταση γίνεται από νευρολόγο ο οποίος μπορεί να ζητήσει, συμπληρωματικά, σχετική γνωμάτευση από Νευρολογική Κλινική Πανεπιστημίου ή από τους Διευθυντές των Κρατικών Νευρολογικών Κλινικών.

Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις που αναφέρθηκαν ενδεικτικά οι διασκευές του οχήματος θα καθορίζονται από τον εξετάζοντα γιατρό ή του οργάνου το οποίο έχει εξουσιοδοτηθεί για το σκοπό αυτό από τις οικείες διατάξεις. Η διάρκεια της άδειας οδήγησης θα είναι αρχικά περιορισμένη και η εφαρμογή περιοριστικών όρων θα εξαρτάται από το είδος των συμπτωμάτων και την πρόβλεψη της πορείας της νόσου.

6. ΣΥΝΔΡΟΜΟ ΑΠΟΦΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΠΝΟΙΑΣ ΣΤΟΝ ΥΠΝΟ

Το μέτριο σύνδρομο αποφρακτικής άπνοιας στον ύπνο αντιστοιχεί σε 15-29 άπνοιες και υποόπνοιες ανά ώρα (δείκτης άπνοιών - υποπνοιών) και το σοβαρό σύνδρομο αποφρακτικής άπνοιας στον ύπνο αντιστοιχεί σε δείκτη άπνοιών - υποπνοιών 30 και άνω. Οι δύο προαναφερόμενοι τύποι του συνδρόμου συνδέονται με υπερβολική ημερήσια υπνηλία.

6.1 Οι υποψήφιοι οδηγοί ή οδηγοί για τους οποίους είναι πιθανή διάγνωση μέτριου ή σοβαρού συνδρόμου αποφρακτικής άπνοιας στον ύπνο παραπέμπονται για περαιτέρω έγκυρη ιατρική γνωμάτευση πριν τη χορήγηση ή την ανανέωση άδειας οδήγησης. Μπορεί να συστηθεί στους υποψηφίους ή στους οδηγούς να μην οδηγούν έως ότου επιβεβαιωθεί η διάγνωση.

6.2 Η άδεια οδήγησης επιτρέπεται να χορηγείται στους υποψηφίους οδηγούς ή οδηγούς που πάσχουν από μέτριο ή σοβαρό σύνδρομο αποφρακτικής άπνοιας στον ύπνο εφόσον παρουσιάζουν επαρκή έλεγχο της κατάστασής τους, ακολουθούν την ενδεδειγμένη θεραπεία και παρουσιάζουν, βάσει έγκυρης ιατρικής γνωμάτευσης, βελτίωση τυχόν συμπτωμάτων υπνηλίας.

6.3 Οι υποψήφιοι οδηγοί ή οδηγοί με μέτριο ή σοβαρό σύνδρομο αποφρακτικής άπνοιας στον ύπνο οι οποίοι ακολουθούν θεραπεία υποβάλλονται σε τακτικές ιατρικές εξετάσεις ανά διαστήματα που δεν υπερβαίνουν τα τρία (3) έτη, ούτως ώστε να εκτιμάται κατά πόσον ακολουθούν τη θεραπεία, η ανάγκη συνέχισης της θεραπείας και η συνεχής επαγρύπνηση.

6.4 Προκειμένου να εκτιμηθεί αν υποψήφιος οδηγός ή οδηγός πάσχει από το σύνδρομο αυτό, σε κάθε ιατρική εξέταση συμπληρώνει υποχρεωτικά το υπόδειγμα που ακολουθεί και το οποίο είναι αναπόσπαστο τμήμα του σημείου αυτού.

6.1 Οι υποψήφιοι οδηγοί ή οδηγοί για τους οποίους είναι πιθανή διάγνωση μέτριου ή σοβαρού συνδρόμου αποφρακτικής άπνοιας στον ύπνο παραπέμπονται για περαιτέρω έγκυρη ιατρική γνωμάτευση πριν τη χορήγηση ή την ανανέωση άδειας οδήγησης. Μπορεί να συστηθεί στους υποψηφίους ή στους οδηγούς να μην οδηγούν έως ότου επιβεβαιωθεί η διάγνωση.

6.2 Η άδεια οδήγησης επιτρέπεται να χορηγείται στους υποψηφίους οδηγούς ή οδηγούς που πάσχουν από μέτριο ή σοβαρό σύνδρομο αποφρακτικής άπνοιας στον ύπνο εφόσον παρουσιάζουν επαρκή έλεγχο της κατάστασής τους, ακολουθούν την ενδεδειγμένη θεραπεία και παρουσιάζουν, βάσει έγκυρης ιατρικής γνωμάτευσης, βελτίωση τυχόν συμπτωμάτων υπνηλίας.

6.3 Οι υποψήφιοι οδηγοί ή οδηγοί με μέτριο ή σοβαρό σύνδρομο αποφρακτικής άπνοιας στον ύπνο οι οποίοι ακολουθούν θεραπεία υποβάλλονται σε τακτικές ιατρικές εξετάσεις ανά διαστήματα που δεν υπερβαίνει το ένα (1) έτος, ούτως ώστε να εκτιμάται κατά πόσον ακολουθούν τη θεραπεία, η ανάγκη συνέχισης της θεραπείας και η συνεχής επαγρύπνηση.

6.4 Προκειμένου να εκτιμηθεί αν υποψήφιος οδηγός ή οδηγός πάσχει από το σύνδρομο αυτό, σε κάθε ιατρική εξέταση συμπληρώνει υποχρεωτικά το υπόδειγμα που ακολουθεί και το οποίο είναι αναπόσπαστο τμήμα του σημείου αυτού.

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ
Ερωτηματολόγιο για έλεγχο του Αποφρακτικού τύπου Συνδρόμου Απνοιών
Υποπνοιών (ΣΑΥ)

Όνομα:

Ημερομηνία:

		Απαντήσεις			
		Γυναίκα	☐	Ανδρας	☐
1.	Φύλο				
2.	Ηλικία				
3.	Βάρος				
4.	Ύψος				
5.	Σας έχει τύχει να αποκοιμηθείτε, ενώ οδηγείτε;	Ναι	Όχι	Δεν ξέρω/ δεν θυμάμαι	
6.	Εμπλακήκατε σε σοβαρό ατύχημα (με τραυματισμό ή καταστροφή περιουσίας) λόγω υπνηλίας τα προηγούμενα 3 χρόνια;	Ναι	Όχι	Δεν ξέρω/ δεν θυμάμαι	
7.	Ροχαλίζετε σχεδόν κάθε βράδυ;	Ναι	Όχι	Δεν ξέρω/ δεν θυμάμαι	
8.	Σας έχουν αναφέρει πως η αναπνοή σας σταματά, ενώ κοιμάστε;	Ναι	Όχι	Δεν ξέρω/ δεν θυμάμαι	
9.	Ξυπνάτε συνήθως καλά μετά από ικανοποιητικής διάρκειας νυχτερινό ύπνο;	Ναι	Όχι	Δεν ξέρω/ δεν θυμάμαι	
10.	Έχετε γνωστό ιστορικό Υπέρτασης; Λαμβάνεται φάρμακα;	Ναι	Όχι	Δεν ξέρω/ δεν θυμάμαι	
11.	Παρακαλώ συμπληρώστε το ερωτηματολόγιο για την συνήθη ημερήσια υπνηλία (Κλίμακα Ημερήσιας Υπνηλίας Epworth - ESS), που ακολουθεί.				

ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΥΠΝΗΛΙΑΣ ΕΡWORTH

Υποθέστε ότι βρίσκεστε στις καταστάσεις που περιγράφονται παρακάτω και στη συνέχεια επιλέξατε ποια είναι η πιθανότητα να κοιμηθείτε με βάση μια κλίμακα από το 0 έως 3. Αθροίστε τα νούμερα από τις επιμέρους καταστάσεις.

Βαθμολογήστε από 0-3 όλες τις παρακάτω καταστάσεις

- 0 = δεν θα με έπαιρνε ποτέ ο ύπνος
 1 = μικρή πιθανότητα να αποκοιμηθώ
 2 = μέτρια πιθανότητα να κοιμηθώ
 3 = μεγάλη πιθανότητα να κοιμηθώ

	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΤΑΣΗ ΓΙΑ ΥΠΝΗΛΙΑ
1	Καθισμένος διαβάζοντας	
2	Παρακολουθώντας τηλεόραση	
3	Καθισμένος χωρίς δραστηριότητα σε δημόσιο χώρο (θέατρο, συνάντηση)	
4	Σαν συνοδός αυτοκινήτου για απόσταση μιας ώρας χωρίς διάλειμμα	
5	Καθισμένος χωρίς δραστηριότητα το απόγευμα (όταν το επιτρέπουν οι περιστάσεις)	
6	Καθισμένος και συζητώντας με κάποιον	
7	Καθισμένος σε ήσυχο μέρος μετά από φαγητό χωρίς λήψη αλκοόλ	
8	Στο αυτοκίνητο ενώ έχει σταματήσει για λίγο σε κίνηση	
	ΣΥΝΟΛΟ	

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ

Αποτέλεσμα Κλίμακας Ημερήσιας Υπνηλίας Epworth - ESS	Τιμή προσθήκης στο τελικό αποτέλεσμα
0-10: Φυσιολογικές τιμές υγιούς ενήλικα	0
11-14: Ήπια υπνηλία	2
15-17: Μέτρια Υπνηλία	4
18 και πάνω: Σοβαρή υπνηλία	4

E1: Γυναίκα= 1, Άνδρας = 2

E2: Ηλικία μικρότερη των 30 ετών = 2, ηλικία από 31 και πάνω: 1

E3-4: BMI μικρότερο των 30 kg/m² = 1, 31-35 kg/m² = 2, 36 kg/m² και πάνω = 3

E5: Θετική απάντηση = 3, αρνητική απάντηση = 0, δεν ξέρω/ δεν θυμάμαι = 2

E6: Θετική απάντηση = 4, αρνητική απάντηση = 0, δεν ξέρω/ δεν θυμάμαι = 3

E7: Θετική απάντηση = 2, αρνητική απάντηση = 0, δεν ξέρω/ δεν θυμάμαι = 1

E8: Θετική απάντηση = 1, αρνητική απάντηση = 0, δεν ξέρω/ δεν θυμάμαι = 0

E9: Θετική απάντηση = 0, αρνητική απάντηση = 2, δεν ξέρω/ δεν θυμάμαι = 1

E10: Θετική απάντηση = 2, αρνητική απάντηση = 0, δεν ξέρω/ δεν θυμάμαι = 1

E11: Από 11 έως 14 = 2, 15 και πάνω = 4, βλέπε παρακάτω για λεπτομέρειες

Εάν το αποτέλεσμα, όπως εκφράζεται από το άθροισμα των απαντήσεων, είναι 10 ή μεγαλύτερο, τότε η εξέταση θεωρείται ότι είναι θετική για πιθανό ΣΑΥ και επομένως ο υποψήφιος οδηγός χρήζει περαιτέρω ιατρικής αξιολόγησης και χρήζει παραπομπής σε ειδικό ιατρό κατάλληλα εκπαιδευμένο στην πολυσωματογραφική (πολυκαταγραφική) μελέτη ύπνου και στις διαταραχές ύπνου ή Πνευμονολόγο.»

7 . ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΕΣ ΠΑΘΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ 1

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης στις παρακάτω περιπτώσεις:

1. Στις Οργανικές Ψυχικές Διαταραχές, οποιασδήποτε αιτιολογίας (εκφυλιστικής, αγγειακής, λοιμώδους, τοξικής, ενδοκρινικής, μεταβολικής, τραυματικής) και ανεξάρτητα του σταδίου εξέλιξης αυτών.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης, ύστερα από γνωμάτευση ψυχιάτρου σε όσες από τις καταστάσεις αυτές είναι αναστρέψιμες και εκλείπει ο αιτιολογικός παράγοντας που τις προκάλεσε, πέντε (5) χρόνια μετά την οριστική και πλήρη (χωρίς κατάλοιπα) αποδρομή τους. Αρχικά, η διάρκεια ισχύος της άδειας θα είναι περιορισμένη, μέχρι 2 χρόνια για τις πρώτες 2-3 φορές.

2. Στη Νοητική Υστέρηση με επίπεδα νοητικού πηλίκου κάτω του 80 (κλίμακα WAIS)

3. Στις Ψυχώσεις :

3.1. Στις Σχιζοφρενικές Ψυχώσεις (όλων των τύπων), Σχιζοσυναισθηματική Διαταραχή, Παραληρητικές Διαταραχές και Άτυπες Ψυχώσεις.

3.2. Στη Βραχεία Αντιδραστική Ψύχωση.
ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης, στην ψύχωση της οποίας η διάρκεια δεν υπερβαίνει το μήνα, εφόσον έχει αποδράμει από 5ετίας και στο διάστημα αυτό δεν έχει εμφανισθεί οποιαδήποτε ψυχωτικού τύπου συμπτωματολογία. Η άδεια θα χορηγείται ύστερα από γνωμάτευση ψυχιάτρου αρχικά μέχρι 2 χρόνια.

3.3. Στη Σχιζοφρενικόμορφη διαταραχή.
ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας οδήγησης, στις περιπτώσεις της οποίας οι ψυχοπαθολογικές εκδηλώσεις διαρκούν το πολύ μέχρι 6 μήνες, ύστερα από γνωμάτευση ψυχιάτρου με την προϋπόθεση ότι από 10ετία απουσιάζει οποιαδήποτε ψυχοπαθολογική εκδήλωση και υπάρχει καλή, μετανοσηρή, κοινωνική και επαγγελματική λειτουργικότητα του ατόμου. Αρχικά, η διάρκεια ισχύος της άδειας θα είναι περιορισμένη μέχρι 2 χρόνια, για τις πρώτες 2-3 φορές.

4. Στις Συναισθηματικές Διαταραχές, όπως, την κυκλοθυμική διαταραχή, τη δυσθυμία, τη μείζονα υποτροπιάζουσα κατάθλιψη και τη διπολική διαταραχή.

ΟΜΑΔΑ 2

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης στις παρακάτω περιπτώσεις:

1. Στις Οργανικές Ψυχικές Διαταραχές, οποιασδήποτε αιτιολογίας (εκφυλιστικής, αγγειακής, λοιμώδους, τοξικής, ενδοκρινικής, μεταβολικής, τραυματικής) και ανεξάρτητα του σταδίου εξέλιξης αυτών.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ, η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης, ύστερα από γνωμάτευση ψυχιάτρου σε όσες από τις καταστάσεις αυτές είναι αναστρέψιμες και εκλείπει ο αιτιολογικός παράγοντας που τις προκάλεσε, πέντε (5) χρόνια μετά την οριστική και πλήρη (χωρίς κατάλοιπα) αποδρομή τους. Αρχικά, η διάρκεια ισχύος της άδειας θα είναι περιορισμένη, μέχρι 2 χρόνια για τις πρώτες 2-3 φορές.

2. Στη Νοητική Υστέρηση με επίπεδα νοητικού πηλίκου κάτω του 80 (κλίμακα WAIS)

3. Στις Ψυχώσεις:

3.1. Στις Σχιζοφρενικές Ψυχώσεις (όλων των τύπων), Σχιζοσυναισθηματική Διαταραχή, Παραληρητικές Διαταραχές και Άτυπες Ψυχώσεις.

3.2. Στη Βραχεία Αντιδραστική Ψύχωση.
ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης, στη ψύχωση της οποίας η διάρκεια δεν υπερβαίνει το μήνα, εφόσον η ψύχωση έχει αποδράμει από 10ετίας και στο διάστημα αυτό δεν έχει εμφανισθεί οποιαδήποτε ψυχωτικού τύπου συμπτωματολογία. Η άδεια θα χορηγείται, ύστερα από γνωμάτευση ψυχιάτρου αρχικά μέχρι 2 χρόνια.

3.3. Στη Σχιζοφρενικόμορφη διαταραχή.
ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης, στις περιπτώσεις της οποίας οι ψυχοπαθολογικές εκδηλώσεις διαρκούν το πολύ μέχρι 6 μήνες, ύστερα από γνωμάτευση ψυχιάτρου με την προϋπόθεση ότι από 15ετία απουσιάζει οποιαδήποτε ψυχοπαθολογική εκδήλωση και υπάρχει καλή, προνοσηρή, μετανοσηρή, κοινωνική και επαγγελματική λειτουργικότητα του ατόμου. Αρχικά, η διάρκεια ισχύος της άδειας θα είναι περιορισμένη μέχρι 2 χρόνια για τις πρώτες 2-3 φορές.

4. Στις Συναισθηματικές Διαταραχές, όπως, την κυκλοθυμική διαταραχή, τη δυσθυμία, τη μείζονα υποτροπιάζουσα κατάθλιψη και τη διπολική διαταραχή.

ΟΜΑΔΑ 1 (συνέχεια)

4.1. Στη μείζονα υποτροπιάζουσα κατάθλιψη και στη διπολική διαταραχή.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης, όταν τα μεσοδιαστήματα νορμοθυμίας υπερβαίνουν τα 3 χρόνια, τα άτομα παρουσιάζουν καλή λειτουργικότητα και κοινωνική προσαρμογή και δεν λαμβάνουν φάρμακα τα οποία επηρεάζουν την οδήγηση, περιορισμένης χρονικής ισχύος 1 ή 2 το πολύ, χρόνια. Εάν τα άτομα αυτά υποβάλλονται σε θεραπεία με λίθιο ή άλλο ψυχοπροφυλακτικό φάρμακο με καλή κλινική ανταπόκριση τεκμηριούμενη και εργαστηριακά, η χορηγούμενη άδεια μπορεί να ανανεώνεται κατά μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα, ύστερα από γνωμάτευση ψυχιάτρου.

4.2. Στη μείζονα κατάθλιψη με ένα μοναδικό επεισόδιο, και στη δυσθυμική διαταραχή.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης μετά παρέλευση 5ετίας, από της αποδρόμης της νόσου. Αρχικά η διάρκεια ισχύος της άδειας θα είναι περιορισμένη 1, 2 ή το πολύ 3 χρόνια και μετά από 3-4 φορές η άδεια θα ανανεώνεται ανά μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα, ύστερα από γνωμάτευση ψυχιάτρου.

5. Στις αγχώδεις, διασχιστικές και σωματόμορφες διαταραχές.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης, εάν οι καταστάσεις αυτές έχουν αποδράμει από 5ετίας (αυτό να βεβαιώνεται από Κρατικό Ψυχιατρικό Ίδρυμα ή από 2 ψυχιάτρους) και δε γίνεται χρήση ψυχοφαρμάκων ή άλλων ψυχοδραστικών ουσιών. Αρχικά, η διάρκεια ισχύος της άδειας θα είναι περιορισμένη μέχρι 2 χρόνια, και μετά από 2-3 φορές, η άδεια θα ανανεώνεται ανά μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα, ύστερα από γνωμάτευση ψυχιάτρου.

6. Στις διαταραχές προσωπικότητας.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης, εφόσον η ψυχοπαθολογία τους δεν είναι εκσεσημασμένη, δεν γίνεται χρήση ψυχοφαρμάκων ή άλλων ψυχοδραστικών ουσιών και διαπιστώνεται ικανοποιητική κοινωνική προσαρμογή. Αρχικά η διάρκεια ισχύος της άδειας θα είναι περιορισμένη, από 1 έως 5 χρόνια κατόπιν γνωμάτευσης ψυχιάτρου. Κατά την εξέταση θα ελέγχεται εκτός των άλλων και εάν το άτομο έχει υποπέσει σε αξιολογία τροχαία παραπτώματα, έχει απασχολήσει τις αστυνομικές αρχές και έχει προβεί, γενικά σε αντικοινωνικές ενέργειες.

ΟΜΑΔΑ 2 (συνέχεια)

4.1. Στη μείζονα κατάθλιψη.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης, όταν υπάρχει ένα μοναδικό προ 10ετίας και πλέον επεισόδιο, περιορισμένης χρονικής ισχύος, ανανεούμενη ανά 2ετία, ύστερα από γνωμάτευση ψυχιάτρου.

4.2. Στη δυσθυμική διαταραχή.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης, ύστερα από γνωμάτευση της Δ.Ι.Ε., ανανεούμενη ανά 2ετία, και εφόσον η νόσος έχει αποδράμει, τουλάχιστον από 10ετίας, δεν παρατηρείται κοινωνική και επαγγελματική έκπτωση, ούτε γίνεται χρήση ψυχοφαρμάκων.

4.3. Στη ψυχολογική - καταθλιπτική - αντίδραση σε σωματική ασθένεια ή σε πένθος ή και σε άλλες ψυχοπιεστικές καταστάσεις.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης, κατά περίπτωση, με βάση την προνοσηρή προσωπικότητα, την κοινωνική προσαρμογή, το βαθμό λειτουργικότητας, την απόσταση από το stress, κ.λπ. Αρχικά η διάρκεια ισχύος της άδειας θα είναι περιορισμένη 1, 2 ή το πολύ 3 χρόνια, ύστερα από γνωμάτευση ψυχιάτρου.

5. Στις αγχώδεις, διασχιστικές και σωματόμορφες διαταραχές.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης, εάν οι καταστάσεις αυτές έχουν αποδράμει από 10ετίας (αυτό να βεβαιώνεται από Κρατικό Ψυχιατρικό Ίδρυμα ή από 2 ψυχιάτρους) και δε γίνεται χρήση ψυχοφαρμάκων ή άλλων ψυχοδραστικών ουσιών. Αρχικά, η διάρκεια ισχύος της άδειας θα είναι περιορισμένη μέχρι 2 χρόνια, και μετά από 2-3 φορές, η άδεια θα ανανεώνεται ανά μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα, ύστερα από γνωμάτευση ψυχιάτρου.

6. Στις διαταραχές προσωπικότητας.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης, εφόσον η ψυχοπαθολογία τους δεν είναι εκσεσημασμένη, δεν γίνεται χρήση ψυχοφαρμάκων ή άλλων ψυχοδραστικών ουσιών και διαπιστώνεται ικανοποιητική κοινωνική προσαρμογή. Αρχικά η διάρκεια ισχύος της άδειας θα είναι περιορισμένη, από 1-3 χρόνια κατόπιν γνωμάτευσης ψυχιάτρου. Κατά την εξέταση θα ελέγχεται εκτός των άλλων και εάν το άτομο έχει υποπέσει σε αξιολογία τροχαία παραπτώματα, έχει απασχολήσει τις αστυνομικές αρχές και έχει προβεί, γενικά σε αντικοινωνικές ενέργειες.

ΟΜΑΔΑ 1 (συνέχεια)

7. Στους υποψηφίους οδηγούς ή στους οδηγούς, που τελούν σε κατάσταση εξάρτησης από το οινόπνευμα, ή που δεν μπορούν να αποσυνδέσουν την οδήγηση από την κατανάλωση οινόπνευματος.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης, εφόσον ο υποψήφιος οδηγός ή οδηγός, έχει υποβληθεί σε θεραπεία απεξάρτησης επιτυχώς και τούτο βεβαιώνεται από Ειδικό Κέντρο Απεξάρτησης Αλκοολικών, εγκεκριμένο από το Υπουργείο Υγείας.

Εφόσον ο ενδιαφερόμενος δεν χρήζει παρακολούθησης θεραπευτικού προγράμματος, ο ψυχίατρος δύναται να ζητήσει εξέταση – πραγματογνωμοσύνη, από ειδικευμένο προς τούτο, φορέα ή αρχή, ή τη διενέργεια ειδικών εξετάσεων, κατά την κρίση του.

Στις παραπάνω περιπτώσεις, χορηγείται άδεια οδήγησης περιορισμένης χρονικής ισχύος ένα έως δύο (1-2) έτη, ύστερα από γνωμάτευση ψυχιάτρου.

8. Στη χρήση, κατάχρηση, εξάρτηση από ψυχοδραστικές ουσίες.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης, εφόσον ο υποψήφιος οδηγός ή οδηγός :

α) έχει υποβληθεί και έχει ολοκληρώσει θεραπευτικό πρόγραμμα απεξάρτησης επιτυχώς και τούτο βεβαιώνεται από Ειδικό Κέντρο Απεξάρτησης εγκεκριμένο από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης

β) δεν κάνει χρήση υποκατάστατων και

γ) δεν έχει απασχολήσει τις αστυνομικές και δικαστικές αρχές, από της ολοκλήρωσης του θεραπευτικού προγράμματος.

Εφόσον ο ενδιαφερόμενος δεν χρήζει παρακολούθησης θεραπευτικού προγράμματος, ο ψυχίατρος δύναται να ζητήσει εξέταση - πραγματογνωμοσύνη από, ειδικευμένο προς τούτο, φορέα ή αρχή, ή τη διενέργεια ειδικών εξετάσεων, κατά την κρίση της του.

Στις παραπάνω περιπτώσεις, χορηγείται άδεια οδήγησης περιορισμένης χρονικής διάρκειας, ισχύος 1-2 χρόνια, για τα 5 πρώτα χρόνια, ύστερα από γνωμάτευση ψυχιάτρου.

Μετά την παρέλευση της δετίας, η διάρκεια ισχύος της άδειας οδήγησης επαφίεται στην κρίση του ψυχιάτρου.

ΟΜΑΔΑ 2 (συνέχεια)

7. Στους υποψηφίους οδηγούς ή στους οδηγούς, που τελούν σε κατάσταση εξάρτησης από το οινόπνευμα, ή που δεν μπορούν να αποσυνδέσουν την οδήγηση από την κατανάλωση οινόπνευματος.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης, εφόσον ο υποψήφιος οδηγός ή οδηγός, έχει υποβληθεί σε θεραπεία απεξάρτησης επιτυχώς και τούτο βεβαιώνεται από Ειδικό Κέντρο Απεξάρτησης Αλκοολικών, εγκεκριμένο από το Υπουργείο Υγείας.

Εφόσον ο ενδιαφερόμενος δεν χρήζει παρακολούθησης θεραπευτικού προγράμματος, ο ψυχίατρος δύναται να ζητήσει εξέταση – πραγματογνωμοσύνη, από ειδικευμένο προς τούτο, φορέα ή αρχή, ή τη διενέργεια ειδικών εξετάσεων, κατά την κρίση του.

Στις παραπάνω περιπτώσεις, χορηγείται άδεια οδήγησης περιορισμένης χρονικής ισχύος έως ενός (1) έτους, ύστερα από γνωμάτευση ψυχιάτρου.

8. Στη χρήση, κατάχρηση, εξάρτηση από ψυχοδραστικές ουσίες.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης, εφόσον ο υποψήφιος οδηγός ή οδηγός :

α) έχει υποβληθεί και έχει ολοκληρώσει θεραπευτικό πρόγραμμα απεξάρτησης επιτυχώς και τούτο βεβαιώνεται από Ειδικό Κέντρο Απεξάρτησης εγκεκριμένο από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης

β) δεν κάνει χρήση υποκατάστατων και

γ) δεν έχει απασχολήσει τις αστυνομικές και δικαστικές αρχές, από της ολοκλήρωσης του θεραπευτικού προγράμματος.

Εφόσον ο ενδιαφερόμενος δεν χρήζει παρακολούθησης θεραπευτικού προγράμματος, ο ψυχίατρος δύναται να ζητήσει εξέταση - πραγματογνωμοσύνη από, ειδικευμένο προς τούτο, φορέα ή αρχή, ή τη διενέργεια ειδικών εξετάσεων, κατά την κρίση της του.

Στις παραπάνω περιπτώσεις, χορηγείται άδεια οδήγησης, περιορισμένης χρονικής διάρκειας, ισχύος ενός (1) έτους για τα πρώτα 10 χρόνια, ύστερα από γνωμάτευση ψυχιάτρου.

Μετά την παρέλευση της δετίας, η διάρκεια ισχύος της άδειας οδήγησης επαφίεται στην κρίση του ψυχιάτρου.

ΟΜΑΔΑ 1 (συνέχεια)

9. Στη χρήση νευροληπτικών, αντικαταθλιπτικών, αγχολυτικών ή και γενικότερα φαρμάκων, που μπορεί να επηρεάσουν δυσμενώς την οδήγηση, η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας οδήγησης, επαφίεται στην κρίση του ειδικού ιατρού.

10. Στους υποψήφιους οδηγούς ή οδηγούς με μαθησιακές διαταραχές, επιτρέπεται η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης, με την προσκόμιση πρόσφατης ειδικής διαγνωστικής έκθεσης ότι είναι άτομο με μαθησιακή δυσκολία (όπως δυσλεξία), η οποία χορηγείται από Κρατικό Ίδρυμα ή Κρατικό Νοσοκομείο ή από εξειδικευμένο ψυχίατρο.

8. ΜΕΤΑΜΟΣΧΕΥΣΗ ΟΡΓΑΝΟΥ Η΄ ΤΕΧΝΗΤΗ ΕΜΦΥΤΕΥΣΗ**ΟΜΑΔΑ 1**

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης, στους υποψηφίους οδηγούς ή στους οδηγούς που έχουν υποστεί μεταμόσχευση οργάνου ή τεχνητή εμφύτευση, που μπορεί να έχει επίδραση στην ικανότητα οδήγησης, υπό την προϋπόθεση έγκυρης ιατρικής γνωμάτευσης ειδικού γιατρού.

Στις περιπτώσεις που απαιτείται τακτικός ιατρικός έλεγχος χορηγείται ή ανανεώνεται η άδεια οδήγησης με περιορισμένη χρονική διάρκεια.

9. ΛΟΙΠΕΣ ΠΑΘΗΣΕΙΣ**ΟΜΑΔΑ 1**

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας οδήγησης, στους υποψηφίους οδηγούς ή στους οδηγούς που πάσχουν από πάθηση που δεν αναφέρεται στις προηγούμενες παραγράφους, η οποία ενδέχεται να αποτελεί ή να προκαλεί λειτουργική ανικανότητα που μπορεί να υπονομεύσει την οδική ασφάλεια κατά την οδήγηση μηχανοκίνητου οχήματος.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης, εφόσον ο υποψήφιος οδηγός ή οδηγός, υποβάλλει και έγκυρη ιατρική γνωμάτευση που βεβαιώνει την ικανότητα οδήγησης.

Στις περιπτώσεις που απαιτείται τακτικός ιατρικός έλεγχος χορηγείται ή ανανεώνεται η άδεια οδήγησης με περιορισμένη χρονική διάρκεια.

ΟΜΑΔΑ 2 (συνέχεια)

9. Στη χρήση νευροληπτικών, αντικαταθλιπτικών ή αγχολυτικών ή και γενικότερα φαρμάκων, που μπορεί να επηρεάσουν δυσμενώς την ασφαλή οδήγηση, η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας οδήγησης, επαφίεται στην κρίση του ειδικού ιατρού.

10. Στους υποψήφιους οδηγούς ή οδηγούς με μαθησιακές διαταραχές, επιτρέπεται η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης, με την προσκόμιση πρόσφατης ειδικής διαγνωστικής έκθεσης ότι είναι άτομο με μαθησιακή δυσκολία (όπως δυσλεξία), η οποία χορηγείται από Κρατικό Ίδρυμα ή Κρατικό Νοσοκομείο ή από εξειδικευμένο ψυχίατρο.

ΟΜΑΔΑ 2

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης, στους υποψηφίους οδηγούς ή στους οδηγούς που έχουν υποστεί μεταμόσχευση οργάνου ή τεχνητή εμφύτευση, που μπορεί να έχει επίδραση στην ικανότητα οδήγησης, υπό την προϋπόθεση έγκυρης ιατρικής γνωμάτευσης ειδικού γιατρού.

Στις περιπτώσεις που απαιτείται τακτικός ιατρικός έλεγχος χορηγείται ή ανανεώνεται η άδεια οδήγησης με περιορισμένη χρονική διάρκεια.

ΟΜΑΔΑ 2

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση της άδειας οδήγησης, στους υποψηφίους οδηγούς ή στους οδηγούς που πάσχουν από πάθηση που δεν αναφέρεται στις προηγούμενες παραγράφους, η οποία ενδέχεται να αποτελεί ή να προκαλεί λειτουργική ανικανότητα που μπορεί να υπονομεύσει την οδική ασφάλεια κατά την οδήγηση μηχανοκίνητου οχήματος.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χορήγηση ή ανανέωση άδειας οδήγησης, εφόσον ο υποψήφιος οδηγός ή οδηγός, υποβάλλει και έγκυρη ιατρική γνωμάτευση που βεβαιώνει την ικανότητα οδήγησης.

Στις περιπτώσεις που απαιτείται τακτικός ιατρικός έλεγχος χορηγείται ή ανανεώνεται η άδεια οδήγησης με περιορισμένη χρονική διάρκεια.»

7. Η ισχύς των διατάξεων των παραγράφων 1, 2, 3, 4, 5 και 6 του παρόντος άρθρου άρχεται τρεις (3) μήνες από τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Άρθρο 75

Τροποποιήσεις του Ν. 4404/2016 «Για την κύρωση της από 24 Ιουνίου 2016 τροποποίησης και κωδικοποίησης σε ενιαίο κείμενο της από 13ης Φεβρουάριου 2002 Σύμβασης Παραχώρησης μεταξύ Ελληνικού Δημοσίου και της Οργανισμός Λιμένος Πειραιώς ΑΕ και άλλες διατάξεις» (Α' 126)

1. Η παρ. 2 του άρθρου 12 του Ν. 4404/2016 (Α' 126) αντικαθίσταται από την έναρξη ισχύος της ως εξής:

«Ειδικότερες τεχνικές λεπτομέρειες για το άνοιγμα, κλείσιμο, την κίνηση και εν γένει λειτουργία των κατά τα ανωτέρω κοινών λογαριασμών, καθώς και τη ρύθμιση ζητημάτων μεταξύ των συνδικαιούχων, προσδιορίζονται σε έγγραφη σύμβαση των συνδικαιούχων με την Τράπεζα της Ελλάδος. Στη σύμβαση αυτή επιτρέπεται να συμβάλλεται ως περαιτέρω συμβαλλόμενος πιστωτικό ίδρυμα, το οποίο οι συνδικαιούχοι του κοινού λογαριασμού ορίζουν ως κοινό τους εκπρόσωπο για την κίνηση του λογαριασμού και την εκπροσώπηση τους έναντι της Τράπεζας της Ελλάδος, με όρους που εξειδικεύονται συμβατικά.»

2. Η παρ. 9 του άρθρου 15 του Ν. 4404/2016 (Α' 126) αντικαθίσταται από την έναρξη ισχύος της ως εξής:

«9. Οι παράγραφοι 1 και 2 του άρθρου 55 του Ν. 4331/2015 (Α' 69), όπως αντικαταστάθηκαν με τις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 16 της από 30.12.2015 ΠΝΠ (Α' 184), η οποία κυρώθηκε με το Ν. 4366/2016 (Α' 18) άρθρο δεύτερο, διατηρούνται σε ισχύ μέχρι 31.12.2016.»

3. Το πρώτο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 16 του Ν. 4404/2016 (Α' 126) αντικαθίσταται από την έναρξη ισχύος του, ως εξής:

«1. Αποδοχές, οι οποίες οφείλονται σε εργαζόμενους των Οργανισμών Λιμένων Α.Ε., λόγω υπερωριακής, νυκτερινής και Κυριακών ή εξαιρέσιμων ημερών εργασίας, που παρασχέθηκε το έτος 2014, πριν την έναρξη ισχύος του άρθρου 176 του Ν. 4261/2014 (Α' 107), καταβάλλονται από τον οικείο Οργανισμό Λιμένα Α.Ε., με αντίστοιχη επιβάρυνση του προϋπολογισμού του για το έτος 2016.»

4. Η παρ. 2 του άρθρου 20 του Ν. 4404/2016 (Α' 126) αντικαθίσταται από την έναρξη ισχύος της, ως εξής:

«2α. Από την έκδοση του παρόντος νόμου και με την επιφύλαξη διαφορετικής ειδικής ρύθμισής του, ανακαλούνται, καταργούνται ή στερούνται ισχύος: (α) διατάξεις νόμων με ειδική εφαρμογή στην «Οργανισμός Λιμένος Πειραιώς Α.Ε.» και/ή στον Οργανισμό Λιμένος Πειραιώς, υπό τη μορφή της προκατόχου νομικής οντότητας δημοσίου δικαίου (ΝΠΔΔ), στο βαθμό που απονέμουν αρμοδιότητα στο Διοικητικό Συμβούλιο του/της «Οργανισμός Λιμένος Πειραιώς» να υιοθετεί, να εισάγει, να θεσπίζει, να εκδίδει, να καθιερώνει ή να τροποποιεί κανονιστικές διατάξεις και κανονισμούς λειτουργίας, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, των διατάξεων του άρθρου 4 και του άρθρου 21, παρ. 2 του Α.Ν. 1559/1950, όπως ισχύει,

(β) διατάξεις νόμων, στο μέτρο που είναι ασυμβίβαστες με τις διατάξεις της Σύμβασης Παραχώρησης (συμπεριλαμβανομένης, ενδεικτικά και όχι περιοριστικά, της κα-

τανομής λειτουργιών και ευθυνών που προβλέπεται στο άρθρο 11 αυτής) και/ή στον παρόντα νόμο, (γ) διατάξεις νόμων (είτε αυτές εισάγουν προϋποθέσεις είτε καθιερώνουν εξαιρέσεις από εφαρμοστέες προϋποθέσεις), στο μέτρο που εφαρμόζονται στην «Οργανισμός Λιμένος Πειραιώς Α.Ε.» ή/και στο Λιμένα Πειραιά, αλλά όχι σε μία ή περισσότερες συγκρίσιμες επιχειρήσεις ή/και συγκρίσιμους λιμένες, εκτός κι αν οι διατάξεις αυτές, όπως εφαρμόζονται στο Λιμένα Πειραιά, δεν είναι αντίθετες με συγκεκριμένη διάταξη της Σύμβασης Παραχώρησης, (δ) διατάξεις νόμων, στο μέτρο που είναι ασύμβατες με τον έλεγχο της «Οργανισμός Λιμένος Πειραιώς Α.Ε.» από ιδιωτικό οικονομικό φορέα, συμπεριλαμβανομένων, ενδεικτικά και όχι περιοριστικά, των διατάξεων της ισχύουσας νομοθεσίας σχετικά με το «δημόσιο τομέα», τις «επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας» ή/και εκείνα τα νομικά πρόσωπα που ελέγχονται έμμεσα ή άμεσα από το Ελληνικό Δημόσιο (εφόσον δεν εφαρμόζονται και σε άλλα νομικά πρόσωπα), (ε) διατάξεις νόμων που απονέμουν στην «Οργανισμός Λιμένος Πειραιώς Α.Ε.» οποιαδήποτε από τις αρμοδιότητες που απαριθμούνται στο άρθρο 6 του παρόντος νόμου, ή/και (στ) εκτελεστικοί κανόνες ή κανονισμοί λειτουργίας που έχουν εκδοθεί από τα αρμόδια όργανα της «Οργανισμός Λιμένος Πειραιώς Α.Ε.» και/ή τον Οργανισμό Λιμένος Πειραιώς, στο μέτρο που έλκουν την ισχύ τους από οποιαδήποτε από τις προαναφερθείσες διατάξεις.

2β. Η ως άνω παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται στους κανόνες και στους κανονισμούς στους οποίους αναφέρεται το άρθρο 1.7(γ) της κυρούμενης Σύμβασης Παραχώρησης, για τη χρονική περίοδο και υπό τις προϋποθέσεις που προσδιορίζονται ειδικότερα στη Σύμβαση Παραχώρησης. Επιπλέον, η «Οργανισμός Λιμένος Πειραιώς Α.Ε.» μπορεί ανά πάσα στιγμή να υιοθετεί, να τροποποιεί και να εφαρμόζει δεσμευτικούς εταιρικούς κανόνες και κανονισμούς που θα ισχύουν για την ίδια, στο βαθμό που αυτό είναι ειδικότερα αναγκαίο από τη Σύμβαση Παραχώρησης ή/και επιτρέπεται υπό την εφαρμοστέα κείμενη νομοθεσία, για ζητήματα που αφορούν, μεταξύ άλλων, τις εσωτερικές πτυχές της οργάνωσης, της δομής, των υπηρεσιών και των λειτουργιών της.

2γ. Από τη δημοσίευση του παρόντος, η «Οργανισμός Λιμένος Πειραιώς Α.Ε.» θα έχει το δικαίωμα να ασκεί αποκλειστικά και μόνο τις εξουσίες και τις αρμοδιότητες που προβλέπονται ειδικότερα στη Σύμβαση Παραχώρησης.»

Άρθρο 76

Η περίπτωση ε' της παρ. 2 του άρθρου 14Γ του Ν. 3429/2005 (Α' 314) αντικαθίσταται ως εξής:

«ε. Η κάλυψη και καταβολή του αρχικού μετοχικού κεφαλαίου, καθώς και οι αυξήσεις του μετοχικού κεφαλαίου των νέων εταιρειών που ιδρύονται με τη διάσπαση απαλλάσσονται από κάθε φόρο, τέλος, τέλος χαρτοσήμου υπέρ του Δημοσίου και τρίτων, περιλαμβανομένου του φόρου συγκέντρωσης κεφαλαίων. Οι διατάξεις του άρθρου 14 του Ν. 2303/1995 (Α' 80), καθώς και του άρθρου 12 του Ν. 2469/1997 (Α' 38) ισχύουν και για τις νέες εταιρείες που ιδρύονται με τη διάσπαση. Οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται και για χρέη της εταιρείας που διασπάται, τα οποία είχαν δημιουργηθεί κατά το, προ της συστάσεως των νέων επωφελούμενων εταιρειών που

ιδρύονται με τη διάσπαση, χρονικό διάστημα και δεν είχαν προηγουμένως κεφαλαιοποιηθεί. Μη ληξιπρόθεσμα, εγγυημένα ομολογιακά δάνεια των εταιρειών που ιδρύονται με τη διάσπαση της Ελληνικά Αμυντικά Συστήματα Α.Β.Ε.Ε. από το Ελληνικό Δημόσιο, δύνανται να κεφαλαιοποιηθούν στην ονομαστική τους αξία, σύμφωνα και με τα οριζόμενα στην παρούσα παράγραφο.»

Άρθρο 77

Μετά το πρώτο εδάφιο της παρ. 3 του άρθρου 21 του Ν. 2190/1994 (Α' 28) προστίθενται εδάφια ως εξής:

«Τα ως άνω ισχύουν και για το τεχνικό προσωπικό που απασχολείται από την Ε.Α.Β. Α.Ε. για την υλοποίηση συμβάσεων έργου διάρκειας έως πέντε (5) ετών που συνάπτονται μεταξύ της εταιρείας και αλλοδαπών εταιρειών ή φορέων συνδεδεμένων με την εθνική άμυνα και ασφάλεια του κράτους. Οι υποψήφιοι του προηγούμενου εδαφίου κατατάσσονται σε πίνακες κατά κλάδο και ειδικότητα με βάση τα κατώτερω αναφερόμενα κριτήρια:

Βαθμός βασικού τίτλου σπουδών μόνο για τις κατηγορίες ΠΕ, ΤΕ και ΔΕ:

Οι μονάδες του βασικού τίτλου σπουδών με δύο δεκαδικά ψηφία των κατηγοριών ΠΕ, ΤΕ πολλαπλασιάζονται με τον αριθμό σαράντα (40) και εκείνες του βαθμού του τίτλου της κατηγορίας ΔΕ με τον αριθμό είκοσι (20).

Ως τίτλος σπουδών νοείται ο εκάστοτε απαιτούμενος από την ανακοίνωση.

Εμπειρία :

Επτά (7) μονάδες ανά μήνα εμπειρίας και για συνολική εμπειρία μέχρι εκατόν είκοσι (120) μήνες.

Ως εμπειρία νοείται η απασχόληση με σχέση εργασίας ή σύμβαση έργου στο δημόσιο ή στον ιδιωτικό τομέα ή άσκηση επαγγέλματος σε καθήκοντα ή έργα συναφή με το γνωστικό αντικείμενο του τίτλου σπουδών ή με το αντικείμενο της προς πλήρωση θέσης, μετά την απόκτηση του βασικού τίτλου σπουδών με τον οποίο ο υποψήφιος μετέχει στη διαγωνιστική διαδικασία και κατά τις περιπτώσεις για τις οποίες απαιτείται άδεια άσκησης επαγγέλματος, μετά τη λήψη της άδειας.

Επί ισοβαθμίας υποψηφίων στη συνολική βαθμολογία προηγείται αυτός που έχει τις περισσότερες μονάδες στο κριτήριο 1 της παραγράφου 11Α του παρόντος άρθρου και, αν αυτές συμπίπτουν, αυτός που έχει τις περισσότερες μονάδες στο κριτήριο 2 και ούτω καθ' εξής.»

Άρθρο 78

Παραχώρηση κατά χρήση στην Περιφέρεια Αττικής εκτάσεων, μετά των υφιστάμενων κτισμάτων και εγκαταστάσεων, στη θέση του Φαληρικού Όρμου

Στο άρθρο 16 του Ν. 4146/2013 (Α' 90), όπως ισχύει, προστίθεται παράγραφος 3Α, η οποία έχει ως εξής:

«3Α. α) Παραχωρείται κατά χρήση στο Ν.Π.Δ.Δ. με την επωνυμία «Περιφέρεια Αττικής», χωρίς αντάλλαγμα, για σαράντα (40) έτη, προς αξιοποίηση, διαχείριση και εκμετάλλευση, έκταση εμβαδού 487.393 τ.μ., μετά των υφιστάμενων κτισμάτων και εγκαταστάσεων, η οποία αποτελεί τμήμα δημόσιας έκτασης ευρισκόμενη στη θέση του Φαληρικού Όρμου, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 9 παρ. 1 εδάφιο ιγ' του Ν. 3342/2005 και εμφανίζεται στο συνημμένο από 7.3.2005 διάγραμμα (Α' 131). Συγκεκριμένα, παραχωρούνται η Ζώνη Α1 του ως άνω διαγράμματος, επιφανείας 240.300 τ.μ., που αφορά στη Ζώνη Ι του προεδρικού διατάγματος της 26ης.11.2013 «Έγκριση προγράμματος ολοκληρωμένης ανάπλασης του Φαληρικού Όρμου και Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων αυτού» (ΑΑΠ/443/6.12.2013), οι Ζώνες Α2 και Β1 του ως άνω διαγράμματος, επιφανείας, αντίστοιχα, 129.600 τ.μ. και 93.300 τ.μ., μετά των υφιστάμενων εγκαταστάσεων τους, συνολικού εμβαδού 12.973,83 τ.μ., που αφορούν στη Ζώνη ΙΙ του ανωτέρω προεδρικού διατάγματος, καθώς και τμήματα των Ζωνών Β2 και Γ1, του ως άνω διαγράμματος, οριζόμενα ως Ζώνη ΙΙΙα (επιφανείας 24.193 τ.μ.) στο σχετικό πρωτότυπο από 16.6.2016 διάγραμμα (σχέδιο 1α) σε κλίμακα 1:5000, νόμιμα θεωρημένο, για την προσθήκη της ζώνης ΙΙΙα (Παράρτημα Ι' του παρόντος άρθρου).

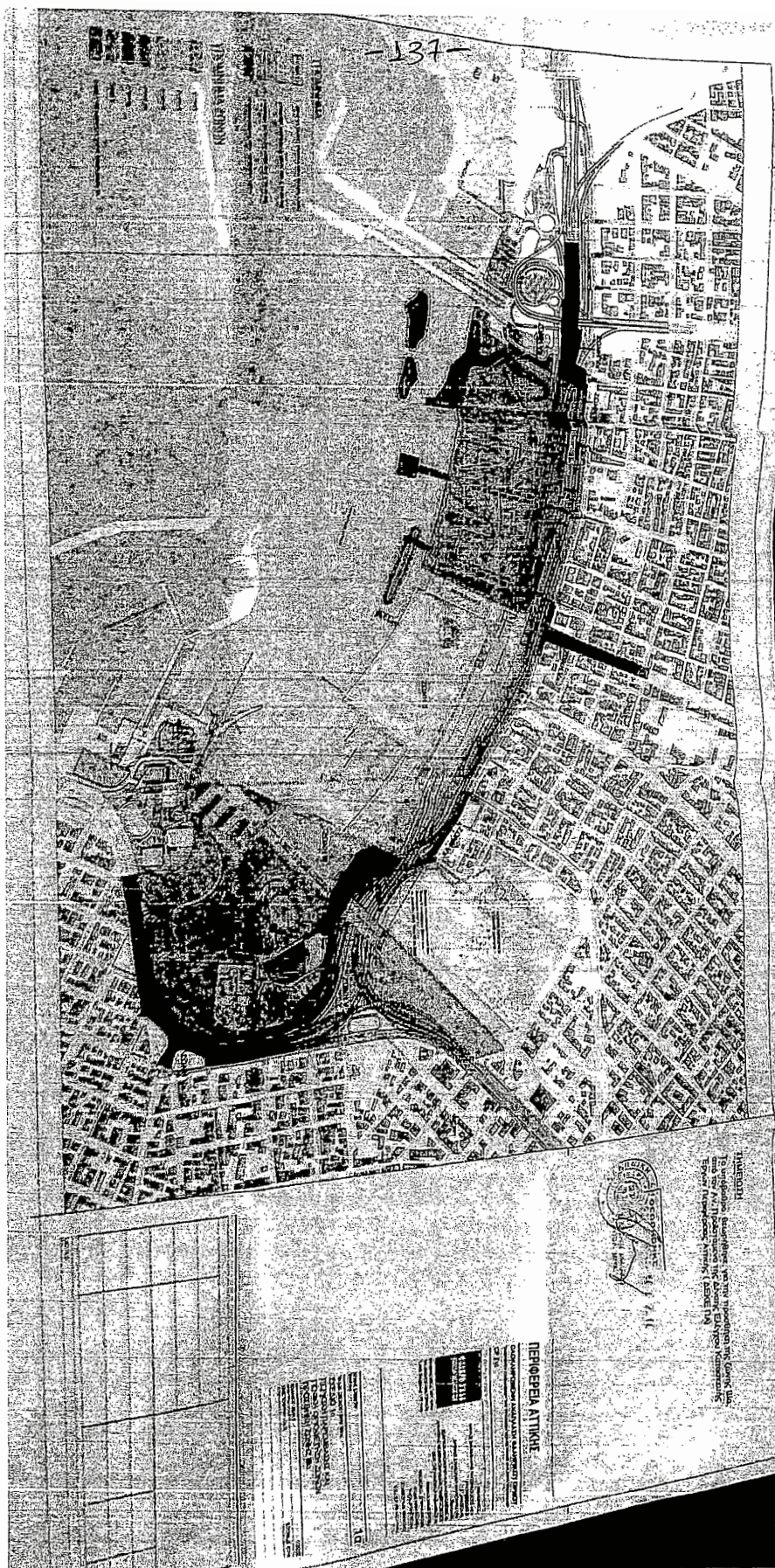
β) Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών καθορίζονται οι όροι της παραχώρησης, και κάθε άλλη λεπτομέρεια. Με απόφαση του ίδιου Υπουργού δύναται να ανακληθεί η παραχώρηση για παράβαση των σχετικών όρων.»

Άρθρο 79

Παραχώρηση κατά χρήση στο Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής δημοσίου ακινήτου για τη στέγαση του Λιμεναρχείου Σύμης

1. Παραχωρείται κατά χρήση στο Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, χωρίς αντάλλαγμα, για τριάντα (30) έτη το δημόσιο ακίνητο με ΑΒΚ 1013 Σύμης Δωδεκανήσου, με τα συστατικά και Παραρτήματά του, το οποίο έχει καταγραφεί με το από 9.6.1947 πρωτόκολλο κατάληψης, ως δημόσιο εκ του Ιταλικού Δημοσίου, με ΚΑΕΚ 100710112000, επιφάνειας 730 τ.μ., για την κάλυψη των στεγαστικών αναγκών του Λιμεναρχείου της νήσου Σύμης του νομού Δωδεκανήσου.

2. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και του Υπουργού Ναυτιλίας και Νησιωτικής πολιτικής δύναται να ανακληθεί η ανωτέρω παραχώρηση, για παράβαση του σκοπού της παραχώρησης και παράβαση νόμου κατά τη χρήση του.

Άρθρο 80**Τροποποίηση του άρθρου 4 του Ν. 3864/2010 (Α' 119)**

Μετά την παρ. 5 του άρθρου 4 του Ν. 3864/2010, προστίθεται νέα παράγραφος 5α, ως εξής:

«5α. Σε περίπτωση παράλληλης κένωσης θέσεων μελών της Εκτελεστικής Επιτροπής, που έχει ως αποτέλεσμα να μην υπάρχει η προβλεπόμενη στην παράγραφο 17 απαρτία, η πλήρωση των αντίστοιχων θέσεων γίνεται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών κατά παρέκκλιση των παραγράφων 4 και 5, ως εξής: α) στη θέση του Διευθύνοντος Συμβούλου τοποθετείται μέλος του Γενικού Συμβουλίου του δευτέρου εδαφίου της παραγράφου 2, β) στη θέση του άλλου μέλους του δευτέρου εδαφίου της παραγράφου 3 τοποθετείται ανώτατο στέλεχος του Ταμείου και γ) στη θέση του μέλους του τρίτου εδαφίου της παραγράφου 3 τοποθετείται πρόσωπο που υποδεικνύεται από την Τράπεζα της Ελλάδος. Στις ως άνω υπό στοιχεία α' και β' θέσεις τοποθετούνται τα πρόσωπα που προτείνει στον Υπουργό Οικονομικών το Γενικό Συμβούλιο. Και για τις τρεις τοποθετήσεις παρέχεται η σύμφωνη γνώμη του Euro Working Group και η απλή γνώμη της Επιτροπής Επιλογής του άρθρου 4Α, εντός αποκλειστικής προθεσμίας είκοσι τεσσάρων (24) ωρών, άλλως τεκμαίρεται η σιωπηρή συμφωνία τους. Οι κατά τα ανωτέρω τοποθετήσεις διαρκούν μέχρι το διορισμό των νέων μελών σύμφωνα με τις παραγράφους 3, 4 και 5 ή την ανάληψη των καθηκόντων τους, εφόσον αυτή έπεται χρονικά του διορισμού τους για σπουδαίο λόγο και γίνεται εντός ευλόγου χρόνου. Κατά το διάστημα αυτό, το ως άνω μέλος του Γενικού Συμβουλίου συμμετέχει στις συνεδριάσεις του χωρίς δικαίωμα ψήφου. Τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής που τοποθετούνται σύμφωνα με την παρούσα παράγραφο λαμβάνουν κατ' επιλογήν τους είτε τις αντίστοιχες αποδοχές των θέσεων που καταλαμβάνουν, οι οποίες προτείνονται από την Επιτροπή Επιλογής εντός του εκάστοτε υφιστάμενου εύρους αμοιβών της παραγράφου 6 του άρθρου 4Α, στην ίδια ως άνω προθεσμία, άλλως λαμβάνουν τις αμοιβές των προκατόχων τους είτε τις αποδοχές των κανονικών τους θέσεων στο Ταμείο.»

Άρθρο 81**Ατομικές συμβάσεις για υπηρεσίες καθαρισμού και φύλαξης**

1. Κατά παρέκκλιση κάθε άλλης γενικής ή ειδικής διάταξης νόμου, για τις υπηρεσίες καθαριότητας και φύλαξης των κεντρικών, αποκεντρωμένων και όλων εν γένει των υπηρεσιών του Υπουργείου Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, καθώς και των εποπτευόμενων φορέων αυτού, δύνανται, με απόφαση, κατά περίπτωση, του Υπουργού Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, του Διοικητικού Συμβουλίου (Δ.Σ.), της Διοίκησης ή άλλου αρμόδιου, κατά τις ιδρυτικές τους διατάξεις, οργάνου του φορέα, να συνάπτονται ατο-

μικές συμβάσεις έργου ή μίσθωσης έργου ή παροχής υπηρεσιών, μέχρι τις 31.12.2017, με φυσικά πρόσωπα που εργάζονταν ή εργάζονται αυτοπροσώπως, χωρίς να απασχολούν προσωπικό, στον καθαρισμό ή τη φύλαξη των παραπάνω υπηρεσιών του Υπουργείου και εποπτευόμενων φορέων αυτού, βάσει οποιασδήποτε έννομης σχέσης ή σύμβασης, συναφθείσας είτε απευθείας με το Υπουργείο και τους φορείς αυτούς είτε με τρίτα φυσικά ή νομικά πρόσωπα.

2. Τα φυσικά πρόσωπα που συνάπτουν συμβάσεις σύμφωνα με το παρόν άρθρο υπάγονται στην ασφάλιση του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Το κόστος σύναψης των συμβάσεων αυτών βαρύνει και εκκαθαρίζεται σε βάρος των πιστώσεων των προϋπολογισμών του Υπουργείου ή των φορέων, κατά περίπτωση, και πρέπει να βρίσκεται εντός των ορίων των εγγεγραμμένων διαθέσιμων πιστώσεων του προϋπολογισμού τους, όπως αυτές έχουν εκτιμηθεί για την κάλυψη των αναγκών καθαριότητας και φύλαξης.

3. Η συμφωνούμενη χρηματική αντιπαροχή κάθε ατομικής σύμβασης της παραγράφου 1 δεν μπορεί να υπερβαίνει τη συνολική ανά φυσικό πρόσωπο μηνιαία αμοιβή που θα λάμβανε ένας μόνιμος υπάλληλος της αντίστοιχης κατηγορίας στον ίδιο φορέα. Στη διαμόρφωση της παραπάνω χρηματικής αντιπαροχής συμπεριλαμβάνονται και όλα τα αντίστοιχα προβλεπόμενα επιδόματα, προσαυξήσεις και αποζημιώσεις, σύμφωνα με τις διατάξεις του ενιαίου μισθολογίου, όπως εκάστοτε ισχύουν. Στο διαμορφούμενο κατά τον ανωτέρω τρόπο ποσό χρηματικής αντιπαροχής δεν περιλαμβάνονται και δεν παρακρατούνται οι εργοδοτικές εισφορές, οι οποίες και υπολογίζονται, ως ποσοστό, επιπλέον στο ποσό αυτό.

4. Με απόφαση του Υπουργού Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, δύνανται να ρυθμίζονται τα ειδικότερα θέματα που αφορούν στη διαδικασία, τους όρους και σε κάθε άλλη λεπτομέρεια σχετικά με τις συμβάσεις του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 82

1. Το εδάφιο α' της παρ. 1 του άρθρου 19 του Ν. 4177/2013 (Α' 173) τροποποιείται ως εξής:

«Με την επιφύλαξη των ειδικότερων ρυθμίσεων του άρθρου 20 του παρόντος νόμου, όποιος παρεμποδίζει τον ασκούμενο έλεγχο ή αρνείται με οποιονδήποτε τρόπο να παραδώσει στους αρμόδιους υπαλλήλους οποιοδήποτε στοιχείο απαραίτητο για τη διεξαγωγή του ελέγχου, όπως ιδίως τα τιμολόγια αγοραπωλησίας ή άλλα έγγραφα, τιμωρείται με φυλάκιση.»

2. Το εδάφιο α' της παρ. 5 του άρθρου 19 του Ν. 4177/2013 τροποποιείται ως εξής:

«Με την επιφύλαξη των ειδικότερων ρυθμίσεων του άρθρου 20 του παρόντος νόμου, όποιος καθ' οιονδήποτε τρόπο καταδολιεύει ή αλλοιώνει το μηχανολογικό ή ηλεκτρολογικό ή ηλεκτρονικό μέρος των οργάνων μέτρησης ή το λογισμικό αυτών ή το λογισμικό κάθε συσχετιζομένου με το όργανο συστήματος ή αλλοιώνει

τις ενδείξεις των οργάνων μέτρησης ή τα δεδομένα που δέχονται ή που παράγουν τα όργανα μέτρησης, τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον έξι (6) μηνών.»

Άρθρο 83

1. Ο τίτλος και οι παράγραφοι 1, 2 και 3 του άρθρου 20 του Ν. 4177/2013 αντικαθίστανται ως εξής:

«Άρθρο 20

Ειδικές κυρώσεις για μη συμμόρφωση συστημάτων μέτρησης/μετρητών ποσότητας καυσίμων

1.α. Στις εγκαταστάσεις για τη λειτουργία των οποίων προβλέπεται η έκδοση άδειας εμπορίας ή/και λιανικής εμπορίας πετρελαιοειδών προϊόντων ή/και διάθεσης βιοκαυσίμων, η καθ' οιονδήποτε τρόπο καταδολίευση ή ο εντοπισμός ιχνών καταδολίευσης ή η αλλοίωση στο μηχανολογικό ή ηλεκτρολογικό ή ηλεκτρονικό μέρος των συστημάτων μέτρησης/μετρητών ποσότητας καυσίμων ή στο λογισμικό αυτών ή στο λογισμικό κάθε συσχετιζόμενου με τους διανεμητές συστήματος ή η αλλοίωση των ενδείξεων τους ή αλλοίωση των δεδομένων που δέχονται ή που παράγουν, ή η μη εγκεκριμένη τροποποίηση εξαρτημάτων που επηρεάζουν τα μετρολογικά δεδομένα, τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον έξι (6) μηνών.

β. Επιβάλλεται ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών (3) ετών, αν ο υπαίτιος διαπράττει την παράβαση αυτή κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια.

γ. Τα μέσα καταδολίευσης ή αλλοίωσης κατάσχονται και επιβάλλεται στον λειτουργούντα την εγκατάσταση διοικητικό πρόστιμο ύψους τριάντα χιλιάδων (30.000) ευρώ για κάθε επηρεαζόμενο μετρητή.

δ. Συγχρόνως αφαιρείται υποχρεωτικά οριστικά η άδεια λειτουργίας της εν λόγω εγκατάστασης, με απόφαση της αδειοδοτούσας αρχής, της πράξης χαρακτηριστιζόμενης ως σοβαρής παράβασης των όρων χορήγησης της σχετικής άδειας κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 17 παρ. 6 του Ν. 3054/2002 (Α' 230), όπως ισχύει. Για την έκδοση της ανωτέρω απόφασης,

η ελεγκτική αρχή αποστέλλει το φάκελο της υπόθεσης συνοδευόμενο από σχετική εισήγηση στην αδειοδοτούσα αρχή εντός πέντε εργασίμων ημερών από τη διαπίστωση τέλεσης της παράβασης.

ε. Δεν επιτρέπεται η χορήγηση νέας άδειας λειτουργίας παρόμοιας επιχείρησης στον παραβάτη φυσικό πρόσωπο ή σε όποιον σχετίζεται με την επιχειρησιακή εκμετάλλευση της επιχείρησης, στην οποία εντοπίζεται η παραβατική συμπεριφορά σε θέση ευθύνης, ή σε σύζυγο ή σε συγγενείς αυτού μέχρι δευτέρου βαθμού ή σε νομικό πρόσωπο, στο οποίο ο παραβάτης ή ο σύζυγός ή συγγενείς αυτού μέχρι δευτέρου βαθμού συμμετέχουν στη διοίκησή του με οποιονδήποτε τρόπο ή στο εταιρικό του κεφάλαιο κατά ποσοστό τουλάχιστον 50%, για χρονικό διάστημα δέκα (10) ετών από την αφαίρεση της άδειας.

2. α. Όποιος εμπορεύεται, παραχωρεί, κατασκευάζει, εγκαθιστά ή σφραγίζει τα μέσα για τη διάπραξη του αδικήματος της παραγράφου 1 τιμωρείται με κάθειρξη και με διοικητικό πρόστιμο εκατό χιλιάδων (100.000) ευρώ.

β. Όταν ο διαπράξας το ως άνω αδίκημα λειτουργεί ως εκπρόσωπος εξουσιοδοτημένου συνεργείου και διαπιστωθεί εκ νέου παράβαση εντός διαστήματος δέκα (10) ετών από την επιβολή της κύρωσης, αφαιρείται επιπλέον οριστικά η εξουσιοδότηση, με απόφαση της εξουσιοδοτούσας αρχής, της πράξης χαρακτηριζόμενης ως σοβαρής παράβασης των όρων χορήγησης της σχετικής εξουσιοδότησης.

γ. Όποιος εμπορεύεται, παραχωρεί ή κατασκευάζει συστήματα μέτρησης/μετρητές ποσότητας καυσίμων, οι οποίοι δεν συμμορφώνονται, ως προς τα μετρολογικά τους χαρακτηριστικά, με το ισχύον εθνικό ή ενωσιακό δίκαιο τιμωρείται με διοικητικό πρόστιμο εκατό χιλιάδων (100.000) ευρώ.

3.α. Ειδικά, εάν κατά τη διενέργεια ελέγχου από τα αρμόδια όργανα διαπιστωθεί σφάλμα συστήματος μέτρησης/μετρητή καυσίμων που κατά τις κατωτέρω διακρίσεις βρίσκεται εντός ή υπερβαίνει τα κατωτέρω όρια, επιβάλλονται οι ακόλουθες κυρώσεις:

Σφάλμα μετρητή	Κύρωση
1α: Βενζίνες - πετρέλαια -0,5% < σφάλμα ≤ -1,0%	Διοικητικό πρόστιμο δέκα χιλιάδων (10.000) ευρώ για κάθε ελεγχόμενο μετρητή.
1β: Υγραέρια -1,0 % < σφάλμα ≤ -2,0%	
2α: Βενζίνες - πετρέλαια -1,0% < σφάλμα ≤ -1,5%	Διοικητικό πρόστιμο είκοσι χιλιάδων (20.000) ευρώ για κάθε ελεγχόμενο μετρητή.
2β: Υγραέρια -2,0% < σφάλμα ≤ -3,0%	
3α: Βενζίνες - πετρέλαια -1,5% < σφάλμα	Διοικητικό πρόστιμο τριάντα χιλιάδων (30.000) ευρώ για κάθε ελεγχόμενο μετρητή.
3β: Υγραέρια -3,0% < σφάλμα	

β. Στις περιπτώσεις 3α και 3β του παραπάνω πίνακα αφαιρείται επιπλέον η άδεια λειτουργίας της εγκατάστασης, στην οποία εντοπίζεται η παραβατική συμπεριφορά, με τη διαδικασία της παρ. 1δ και τους περιορισμούς ως προς τη χορήγηση άδειας ή νέας άδειας της παραγράφου 1ε του παρόντος άρθρου.

γ. Στις περιπτώσεις 2α και 2β του παραπάνω πίνακα, όταν, εντός διαστήματος τριών (3) ετών από την επιβολή της κύρωσης, διαπιστωθεί εκ νέου παράβαση, αφαιρείται η άδεια λειτουργίας της εγκατάστασης, στην οποία εντοπίζεται η παραβατική συμπεριφορά, με τη διαδικασία που προβλέπεται στην παράγραφο 1δ και τους περιορισμούς ως προς τη χορήγηση άδειας ή νέας άδειας της παραγράφου 1ε του παρόντος άρθρου.»

2. Το πρώτο εδάφιο της παρ. 4 του άρθρου 20 του Ν. 4177/2013 αντικαθίσταται ως εξής:

«4. Για τη διαπίστωση των παραβάσεων που παρόντος άρθρου, ο έλεγχος μπορεί να διενεργείται και με ειδικά μετασκευασμένο για το σκοπό αυτόν αυτοκινούμενο όχημα με συμβατικές πινακίδες κυκλοφορίας, χωρίς προηγούμενη γνωστοποίηση στον ελεγχόμενο.»

Άρθρο 84

Παράταση προθεσμίας

1. Η προθεσμία που ορίζεται στο τελευταίο εδάφιο της παρ. 9 του άρθρου 23 του Ν. 3427/2005 (Α' 312) παρατείνεται μέχρι και τις 30.11.2016.

2. Τα οριζόμενα στην προηγούμενη παράγραφο ισχύουν από 29.7.2016.

Άρθρο 85

Η παρ. 3 του άρθρου 17 του Π.δ. 246/2006 τροποποιείται ως εξής:

«3. Το πρόστιμο υπολογίζεται επί του συνόλου των κατά το χρόνο εκδόσεως της πειθαρχικής απόφασης τακτικών αποδοχών του εργαζομένου ή του μερίσματος αντίστοιχα για τους αυτοαπασχολούμενους οδηγούς - μετόχους, τα δε εκ των προστίμων εισπραττόμενα ποσά

αποδίδονται στον κλάδο «Ενιαίο Λογαριασμό για την Εφαρμογή Κοινωνικών Πολιτικών» του ΟΑΕΔ, αποδεικτικό δε της κατάθεσης κοινοποιείται υποχρεωτικά εντός δεκαπέντε (15) ημερών στην Ομοσπονδία Συνδικάτων Μεταφορών Ελλάδας.»

Άρθρο 86

Το μαθητικό επίδομα που χορηγείται σύμφωνα με άρθρο 27, παρ. 3 του Ν. 3016/2002, δεν κατάσχεται, χορηγείται ολόκληρο χωρίς καμία κράτηση υπέρ του Δημοσίου ή τρίτου και δεν υπόκειται σε φορολογία.

Άρθρο 87

Επειδή σύμφωνα με το Προεδρικό διάταγμα 100, «Το Τμήμα που προκύπτει από τη συγχώνευση έχει το γνωστικό αντικείμενο των συγχωνευόμενων Τμημάτων», για λόγους διευκόλυνσης της ολοκλήρωσης των σπουδών των σπουδαστών του Τμήματος Ηλεκτρολογίας του ΤΕΙ Λαμίας, που συγχωνεύθηκε, δημιουργώντας το Τμήμα Ηλεκτρολογίας της ΣΤΕΦ του ΤΕΙ Στερεάς Ελλάδας, οι σπουδαστές από τη δημοσίευση του νόμου, δύνανται να παρακολουθούν και να δίνουν τις προβλεπόμενες εξετάσεις θεωρητικών και εργαστηριακών μαθημάτων, στο Τμήμα Ηλεκτρολογίας του ΤΕΙ Στερεάς Ελλάδας στη Χαλκίδα, όπως προέκυψε μετά την εν λόγω συγχώνευση.

Άρθρο 88

Στο Ν. 4361/2016 στο τέλος της υποπαραγράφου 2 της παραγράφου Α' του άρθρου 32, προστίθεται εδάφιο ως ακολούθως:

«Κατασχέσεις εις χείρας πιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν επιβληθεί σε βάρος της NBEE Α.Ε. έως την 27η Ιουλίου 2016, αίρονται αυτοδικαίως.»

Άρθρο 89

Έναρξη ισχύος

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά σε επιμέρους διατάξεις αυτού.

Παραγγέλλομε τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την εκτέλεσή του ως νόμου του Κράτους.

Αθήνα, 5 Αυγούστου 2016

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ Β. ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ

Οι Υπουργοί

Εσωτερικών και Διοικητικής
Ανασυγκρότησης

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΟΥΡΟΥΜΠΛΗΣ

Υφυπουργός
Οικονομίας, Ανάπτυξης
και Τουρισμού

ΘΕΟΔΩΡΑ ΤΖΑΚΡΗ

Υγείας

ΑΝΔΡΕΑΣ ΞΑΝΘΟΣ

Αναπληρωτής Υπουργός
Οικονομικών

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΧΟΥΛΙΑΡΑΚΗΣ

Ναυτιλίας
και Νησιωτικής Πολιτικής

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΔΡΙΤΣΑΣ

Αναπληρωτής Υπουργός
Εσωτερικών και Διοικητικής
Ανασυγκρότησης

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗΣ

Αναπληρωτής Υπουργός
Εθνικής Άμυνας

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΒΙΤΣΑΣ

Οικονομικών

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ

Υποδομών, Μεταφορών
και Δικτύων

ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΠΙΡΤΖΗΣ

Οικονομίας, Ανάπτυξης
και Τουρισμού

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΑΘΑΚΗΣ

Δικαιοσύνης, Διαφάνειας
και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ

Αναπληρωτής Υπουργός
Οικονομικών

ΤΡΥΦΩΝΑΣ ΑΛΕΞΙΑΔΗΣ

Υφυπουργός
Υποδομών, Μεταφορών
και Δικτύων

ΜΑΡΙΝΑ ΧΡΥΣΟΒΕΛΩΝΗ

Θεωρήθηκε και τέθηκε η Μεγάλη Σφραγίδα του Κράτους.

Αθήνα, 5 Αυγούστου 2016

Ο επί της Δικαιοσύνης Υπουργός

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

Την ευθύνη για την εκτύπωση, διαχείριση και κυκλοφορία των φύλλων της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως, (ΦΕΚ) στην έντυπη και ηλεκτρονική έκδοση, έχει το **Εθνικό Τυπογραφείο** το οποίο αποτελεί δημόσια υπηρεσία η οποία υπάγεται στο Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης. Το Εθνικό Τυπογραφείο έχει επίσης την ευθύνη για την κάλυψη των εκτυπωτικών αναγκών του Δημοσίου. (Ν. 3469/2006, Α' 131).

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΟΥ ΠΑΡΕΧΕΙ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

1. ΦΥΛΛΟ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΦΕΚ)

Η **ηλεκτρονική μορφή των ΦΕΚ** καθώς και διάφορες πληροφορίες που σχετίζονται με αυτά, **διατίθενται δωρεάν από την ιστοσελίδα www.et.gr**. Για τα ΦΕΚ που δεν έχουν ψηφιοποιηθεί και καταχωρισθεί στην πιο πάνω ιστοσελίδα δίνεται η δυνατότητα δωρεάν αποστολής με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, μετά από αίτηση που υποβάλλεται ηλεκτρονικά με τη συμπλήρωση ειδικής φόρμας.

Η **έντυπη μορφή των ΦΕΚ** διατίθεται για μεμονωμένα φύλλα με το ανάλογο κόστος από το τμήμα Πωλήσεων απευθείας ή με ταχυδρομική αποστολή μέσω αίτησης παραγγελίας στα ΚΕΠ, ενώ για ετήσια συνδρομή από το τμήμα Συνδρομητών. Το κόστος για ασπρόμαυρο ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1€, προσαυξανόμενο κατά 0,20€ για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο ή μέρος αυτού.

Τρόπος αποστολής κειμένων προς δημοσίευση

- Τα κείμενα για δημοσίευση στο ΦΕΚ, από όλες τις δημόσιες υπηρεσίες και τους φορείς του δημόσιου τομέα, **αποστέλλονται στην διεύθυνση webmaster.et@et.gr** με χρήση προηγμένης ψηφιακής υπογραφής και χρονοσήμανσης.
- Οι περιλήψεις Διακηρύξεων Δημοσίων Συμβάσεων, αποστέλλονται στην ηλεκτρονική διεύθυνση dds@et.gr με τη χρήση **απλού** ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.
- Κατ' εξαίρεση, πολίτες οι οποίοι δεν έχουν αποκτήσει προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή, μπορούν να αποστέλλουν ταχυδρομικά ή να καταθέτουν με εκπρόσωπό τους κείμενα προς δημοσίευση αποτυπωμένα σε χαρτί, στο Τμήμα Παραλαβής Δημοσιευτέας Ύλης.

Πληροφορίες σχετικά με την αποστολή/κατάθεση εγγράφων προς δημοσίευση, την πώληση των τευχών και τους ισχύοντες τιμοκαταλόγους για όλες τις υπηρεσίες θα βρείτε στην ιστοσελίδα. Επίσης στην ιστοσελίδα μπορείτε να αναζητήσετε πληροφορίες σχετικά με την πορεία δημοσίευσης των εγγράφων, εφόσον γνωρίζετε τον Κωδικό Αριθμό Δημοσιεύματος (ΚΑΔ). Τον ΚΑΔ εκδίδει το Εθνικό Τυπογραφείο για όλα τα κείμενα που πληρούν τις προϋποθέσεις δημοσίευσης.

2. ΚΑΛΥΨΗ ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ του Δημοσίου και των φορέων του

Το Εθνικό Τυπογραφείο μετά από αίτημα φορέα του Δημοσίου αναλαμβάνει να σχεδιάσει και να εκτυπώσει κάρτες, βιβλία, αφίσες, μπλοκ, μηχανογραφικά έντυπα, φακέλους, φακέλους αλληλογραφίας, κ.ά. Επίσης σχεδιάζει και κατασκευάζει σφραγίδες.

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

Ταχυδρομική Διεύθυνση: Καποδιστρίου 34, τ.κ. 10432, Αθήνα

ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ: 210 5279000 - fax: 210 5279054

ΤΜΗΜΑΤΑ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ ΚΟΙΝΟΥ

Πωλήσεων: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279178 - 180)

Συνδρομητών: (Ημιόροφος, τηλ. 210 5279136)

Πληροφοριών: (Ισόγειο, Γρ. 3 και τηλεφ. κέντρο 210 5279000)

Παραλαβής Δημ. Ύλης: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279167, 210 5279139)

Ωράριο για το κοινό: Δευτέρα ως Παρασκευή: 8:00 - 13:30

Ιστοσελίδα: www.et.gr

Πληροφορίες σχετικά με την λειτουργία της ιστοσελίδας: helpdesk.et@et.gr

Αποστολή ψηφιακά υπογεγραμμένων εγγράφων προς δημοσίευση στο ΦΕΚ: webmaster.et@et.gr

Πληροφορίες για γενικό πρωτόκολλο και αλληλογραφία: grammateia@et.gr

